

شهریورین اون ایکی سی

آذربایجان دموکرات فرقه سینین سؤزلره

مرکزی تبلیغات شعبه سینین نشریه سی

تبریز ۱۳۲۵

تاریخ و ادبیات

مندرجات

بیر سۆز: یاشار آذری
بیر نچه سۆز
۱۲ شهر یور نجه تشکیل اولوندور؟
بیزیم شعار لایمیز بونلاردیر
تشکیلات نجه وجوده گلدی؟
بیرینجی کنگره
تهران مرتجعلری نهضتیمیزه زمینه حاضر لادیلار
تهران بارماغی
دولت مأمورلارینین کندلرده یاراتدیقلاری فجایعی افشاء نتمک ایچون آذربایجان دموکرات فرقه سینین آذربایجاندا دموکرات دولترین دیپلوماسی مأمورلارینا و ایران صلاحیتدار مقاماتینا گؤندر دیگی آچیق مکتوب
بیرینجی کنگره نین تأثیری
تهران تیتره دی، صدر یخیلدی
ملی حکومت تشکیلی یولوندا
فضولی موقوف
ایکینجی دوره نین شعارلاری

قرارلار
بویوک خلق یغینجاقلاری
آذربایجان مجلس مؤسسان ملی سینین قرارلاری
هیئت ملی
مجلس ملی میز
۲۱ آذر
آذربایجان ملی حکومتی
آذربایجان ملی حکومتینین پروگرامی
ملی حکومت
آذربایجان ملی حکومتینین اعلامیه سی
بویوک مسئولیت قارشی سیندا
تاریخی بیر سند
آذربایجان داخلی دولت رئیسی ایله تبریز پادگانلی فرماندهی آراسینداکی قراردادین متنی
تبریز پادگانلی نوز اسلحه سینی ینره قویدو
۳نجو لشگر سربازلارینین قاچماغی و متواری اولماغی
دونن گنجه کی آتیشمالار
ملی حکومتین موفقیتلرینین تأثیری

تاریخی موفقیت
ملی دولتین قرارلاری
تبریزده آذربایجان دولت دارالفنونو تشکیلی حقینده آذربایجان ملی حکومتینین قراری
دیل حقینده آذربایجان ملی حکومتینین قراری
یتیم و صاحبسیز اوشاقلارین تربیه سی حقینده آذربایجان ملی حکومتینین قراری
ازادلیغین مدافعه سی اوغروندا (فدائی تشکیلاتی)
خلق قوشونلاری
مئلی گؤرونمه میش بیرگون
آقای پیشه ورینین ملی وظیفه اداره سینده ملی نظام حقینده سؤیله دیگی نطقین خلاصه سی. فقط توپلارین آغزیندان چیخان سوز حقیقت دیر
معارف ساحه سینده
نولمک وار، دؤنمک یوخدور
نهضتیمیز و دنیا سیاستی
توپراق مسئله سی
ایران آذربایجانی ملی حکومتینین کند تصرفاتی سیاستی و تدبیرلری
مجلس ملینین فعالیتی

فرقه نین تشکیلات ایشلری
فرقه میز و کارگر طبقه سی
ملی حکومت خلقه حساب ونره رکن
ملی مجلسین ایکینجی عمومی اجلاسینین ۲نجی جلسه سینده اولونموش دانشیقلا و آقای پیشه ورینین آذربایجان ملی حکومتینین ایندیبه قدر گوردوگو ایشلر حقیقنده ونردیگی گزارش
مشروطه قهرمانلارینین مجسمه لری
اونودولماز تاریخی بیر گون
محترم هموطنلر!
سوزیوخ، عمل گؤستریمک لازمیدیر
موافقتنامه و نهضتیمیزین یینی دورو
آذربایجاندا پارلایان آزادلیق گونشی بوتون ایرانی ایشیقاندیراجاقدیر
آذربایجان نماینده لرینین تهران حکومتی ایله آپاردیقلاری مذاکره لر باره سینده اعلامیه
آقای پیشه ورینین آذربایجان خلقینین صلاحیتدار شخصیتلرینین کنفرانسیندا نتدیگی بیانات
قطعنامه
دولت و آذربایجان نماینده لری آراسیندا موافقت اولونموش قراردادین متنی
آذربایجان دموکرات فرقه سینین صدری و آذربایجان خلقینین سنویملی رهبی

فدائیلر آتاسی و آذربایجان ملی حکومتینین باش وزیرى آقای پیشه ورینین
آذربایجان مجلس ملیسینین آخرینجی اجلاسینداکی نطقین خلاصه سی

یینی دور- یینی شعارلار

تشکیلی حقینده آذربایجان ملی حکومتینین قراری

کتاب منبع سی: شهر یورین اون ایکی سی

۱۳۲۴ - ۱۳۲۵

آذربایجان دموکرات فرقه سینین بیرنجی ایل دونومی مناسبتیله

مرکزی تبلیغات شعبه سینین نشریه سی

تبریز ۱۳۲۵

تایپ الیین: یاشار آدری

کتابخانین اینترنت آدرسه: <http://www.nashr.de/>

ایمل آدرسه: yasharzarri@gmail.com

نشر کارگری سوسیالیستی نین مسئوله: یاشار آدری

تایپ الیین تاریخ: ۱۳۸۵

بیر سوز

گه رهک ملی نهضت لرینین ایچریسینده

یانلیش یوللارینان مبارزه ندهک

بؤ یازیدان ایسته کیمیز ایکیجه لیدیر که، بیر آزا اونون ایچون چالیشاق.

بیرینجی: بیر نقد پیشه ورینین موضع سه ایچون.

انقلابین آرادان قالدیماقینین سببلی رهبرلیکینین خیانتیده. یانی بونو دمک، اونو ینتیرر که، پیشه وری خیانت نده؟ یوخ، پیشه وری اوزو بو خیانته قرباتلق اولده، یانی پیشه وری ده تمام دوزگون انقلابیلر (دوریمچیلر) سوسیالیستلر و مارکسیستلر کیمی، که یا شوروی ده ("سویت لرده") یا اورادان دیشریده (اشیکده) اعدام اولدلار (یا گوللندر) یادا بیر جورره (تورله) یوخ اَلدیَلر. معلومیده که پیشه وری خائن لرینن ال بیر اولسایده شوروی ده او دوزگون بیر مقام صاحبه اولارده، نه او که اورادا اولدورلرده.¹

او یانلیش ایشه که، پیشه وری گورده، بو ده که، مسکوین سیاستینه و رهبرلیکنه (استالینه) اینانده. پیشه وری بو مقاله ده: «فدائیلر آتاسی و آذربایجان ملی حکومتینین باش وزیر ی آقای پیشه ورینین آذربایجان مجلس ملیسینین آخینجی اجلاسینداکی نطقین خلاصه سی» بونو دییرر که: "اگر اول طبقه، یعنی متمکن و وارلیلارا آرتیق تمایل گؤسترسه ایدیک، او وقت کارگرلر و اکینچیلر بیزدن رنجیده

¹ - او زمان روسیه ده ماشین (آرابانا) آختار سایدین زورینان تاپابیلردین، او بیردنه ده تاپیلده و پیشه وری نه وورده!! بونو کیمسه اینانا بیلمز، میبه ایشنه گله، یادا اونان فایدالانماق ایچون.

اولاردیلار. بر عکس اگر کارگر و اکیچیلهرین طرفینی ساخلاسایدیق وارلیلار بیزیلمه مبارزه یه چیخیب بیر عده یوخسوللاردا اونلارا آلت اولاردیلار. اونا گۆره اورتا بیر خط حرکت انتخاب ندیب هر ایکی طرفین منافعینین حفظ اولونماسینا چالیشدیق." و همان مقاله آز آشایقیدا دبیر که: "بیز نه زار عین حقیقی مالکه و نه ده مالکین حقیقی زارعه ساتدیق"

بو سۆزلر، استالینین و شوروی ده که، اولان بوروکراسینین سۆزلریده، یانی ایشچیلهرین وارلیلارین بارشه، یانی وارلیلارینان یوخسوللاره بیر جبهه یه قویماق، یانی بورژوا یا قولوق المه ق و برابر یاشاماق. یانی تمام طبقه لر (خلق) جبهه سینین یاراتده، عوضین که، ایشچیلهر و اکیچیلهر جبهه سی یارادا، و اولدوقه هر زمان دا که کمین، ایشچیلهر و اکیچیلهر اولان مبارزه سینین، یئرینه، بورژوا اینان بارش قویده و عوضین که، ارتش منحل الیه و ایشچیلهر و اکیچیلهر قوشونو یارادا، قدیم که، ارتشه ساخلیب و بولارین هامیسی یانی بورژوا اینان سازش اللمک.

انقلابلارین ازلمه سی، بلشویکی تنوری لارین یئرینه منشویکی تنوری لارین قولانماسینا سبب اولده، و بوجور ازلمه لر (شکست لر) تایخده چوخدور. مثلا چین نین ایکینجه انقلابی^۲ ۱۹۲۵، قوام السلطنه ایراندا^۳، اسپانیاتین ۱۹۳۷ انقلابی^۴ و... ایشچیلهر طبقه سی اگر بورژوا و خرداجاتا بورژوا آلانسا (۵۷ مچه ایل کیمه ایراندا) و انقلاب اولتا قدر اوز تشکیلاتلارین قورا بیلمه سه لر، همان بلالاره کنه ده گوراجاق لر. و آخر عاقبت ده بونان داها پیس اولاجا قدر.

تمام انقلابلار دنیا دا اوو ساخده کار "کمونیست" حزبله که سویتلر زمانی (یانی نلین ن سونرا) اورادا که، اولان بوروکراسی حکومت، باشاردیغجا انقلابلاره منزوی اللده و هر کیم ده مقاومت اللده اونو فیزیکی اولراق آرادان آپاردلار.^۵

^۲ - <http://www.nashr.de/۲/sara/tarj/tbagueKardarVaEngabeDovomeChin.pdf>

^۳ - <http://www.nashr.de/۲/mot/taki/kzmi/۰.pdf>

^۴ - <http://www.nashr.de/۱/trot/beynalmelale۲PasAzLenin.pdf>

^۵ - بو رفرنسیله اوخومالیز تا گر چک کمونیسته ساخته کمونیستینن ایرابلخ.

ایکنجی: پیشه ورینین مثبت ایشلره باره سینده.

او مسئله نی که من اشاره نتمک ایستیرم بودور که، اینده که آذربایجان نهضتینده اولان مسئله، بیرنجی مسئله دن آز ارزشه یوخدور.

آذربایجان نهضتینین فرقه سی، و پیشه ورینین اؤزوده اوو زماندا تمام امپریالیستلرین، نه تکجه دوستلوق اللمیرده، بلکه ده، اولارا یوزده یوز* قارشیده و اونا گوره ده بیز هیچ بیر ینرده شووینیستی بیر دانشیقار یا عملر آذربایجان فرقه سینن و یا پیشه وری دن کوره بیلمیریق و حتی هر جورره شووینیستلره ده قارشیده.

بو سنده کورره (شهریورین اون ایکیسی کتابدا) پیشه وری زمانیندا هیچ جورره خصومتی ملیتلر آراسیندا (کرد، فارس، ارمنی،...) یوخیده. او زماندا یا شووینیستی افکار یوخیده، یادا اوقدر آز واریده که اصلا گوزه کلمیرده. اما اینده که آذربایجان نهضتینده، تمام شووینیستلر باش قالدرب. تمام شووینیستلر فارس، آذری، کرد، ارمنی، و بو شووینیستلر ایستیلر که شووینیزمه، ملت آدینا اؤز ملتینه قالب اله سینر، یانی هر ملت ایچریسینده شووینیزم وارده، اما هیچ بیر ملت شووینیزم دکیل. و تمام ملتترین، شووینیزم لره امپریالیستلرین ال بیر اولوبلار یا اولماقدار دیلار. و بو تمام ملتترین ایچریسینده اولان دوزگون انقلابچی لارین و مارکسیستلرین وظیفه لرده که، هر بیر مسئله نین دوزونه اؤز ملتینه دسینلر، حتی اگر بوگون قبول نتمه سه لر تاریخ اونون دوزگونوقون اثبات نده چک.

بو کتابدا (شهریورین اون ایکیسی) بو مقاله ده «ملی مجلسین ایکنجی عمومی اجلاسینین ایکنجی جلسه سینده اولونموش دانشیقار و آقای پیشه ورینین آذربایجان ملی حکومتینین ایندییه قدر گوردوگو ایشلر حقیقنده و نردیکی گزارش» پیشه وری

<http://www.nashr.de/\trot/terorizmVaMarxizm.pdf>

<http://www.nashr.de/\asn/a.htm>

* - مثلا بو مقاله ده گوره بیلسیز «فدائیلر آتاسی و آذربایجان ملی حکومتینین باش وزیر آقایی پیشه ورینین آذربایجان مجلسینین آخیریجی اجلاسینداکی نطقین خلاصه سی»

دییر که: "اوغول ده ده نین جرمیله مجازات اولماز" بویاتی اگر بیر زمان تاریخده بیر پاره شووینیستلر قالیخیب و بیر تعداد انسانلار اولدورسلر، اینده که انسانلاردان اونون تقاسینه آلابیلمه سن.

او مقاله ده بیر آز اشیاقیدا پیشه وری کنه دییر که: "بیزیمله کردلر آراسیندا اختلاف سالماغا چالیشانلارین پیس حرکتلری ده، معلوم اولدو که، "ارفع*" ایله اولوب"

همان ایشلر که اینده بیزیم آذری شووینیستلریمیز گورولر. زیرا که اولار (آذری شووینیستلر رهبرلیکله) یکی جهتدن تغذیه اولونولار، بیر آمریکا امپریالیست (چونکه ایران اگر آمریکا و اونون شووینیست نوکرلره طرفیندن تجزیه اولونسا اونون و نوکرلرینن جیبیلره بویوک پولارینان (پارالارینان) دولاجاق و بیرده کوچک مملکتلره چوخ تنز و گولای زور ده مک اولار) و بیرده ترکیه دولته شووینیستلری اللین و اولارین طرفیندن یانی "بوزقوتلار" طریقین بیزیم شووینیست آذری لریمیزه قول قانات وریلر تا اوزلرینه میدان یارادالار و آذربایجانا صاحب چیخیب و بو طریقین ده آذریلرین، کردلر، بیر بیرینه دشمن ندیب و کرد ملتین بیزیم گوزوموزده فاشیشت گوسترمقه چالیشیرلار، تا کردلر نه ترکیه ده و نه ایراندان نوز حقلرینه آلابیلمسینلر.

شووینیستلر فقط یکی علتله گوره اوزلرین اودا فقط سوزده انقلابچه و انقلابچی لارین یوللارینه کندلردن گوسترمک ایستیلر، بیر بونا گوره که چوخ تنز انسانلاری اوزلرینه جلب نله سینر و بیرده اوز شووینیستی سوزلرینه بولارین طریقین نوز ملتین خوردونا ورسینر.

بیزیم آذری شووینیستلریمیز ارمنی شووینیستلره، ارمنی ملتین یئرینه قویولار، امما، بیز ارمنی انسانلاردان اوتیس سلطانزاده لر، وارطانلار، علی مسیولار، پتروسخانلار، مسیو چلیتولار و... وارمیزده که، هم شاه هین، خمینی نین، و

* - او زمان ایرانین بورژوا حکومتین تشکیلاتلارینانیده.

استالینین حکومتله طرفینن، یا اعدام اولدولار و یا ترور اولدولار و یا بیرطریقین یوخ ایلدیر.

بو شووینیستلر سایتلاریندا و رادیو تلویزیون لاریندا بهروز دهقان لاردان و صمد بهرنگی^۶ لردن که، باطن ده اولاردان متنفرده لر یازیلار و گونوشولار، تا اولن انقلابچیلارا اوزلرینه یاپیشدیرسنلار و اوز ضدملیتی عقایدلرین اولارین دالیندا کیزلتسینلر اما هیچ بیر زرره ده اوتیس سلطانزاده، یا وارطاتلار و یا هیچ زمان دمیلر که ستارخان، باقرخان زمانیندا ارمنیلرده اولارا کمک الیردیلار^۷، یا هیچ زمان دمیلر که بابک خرمینن بیرقه (پرچمه) آلتیندا مینلر ارمنی و کُرد جانین قویوب و ساواشیب و یا بو که، بابک خرمین آرواده ارمنستان شاه نین قیزیده^۸ یانه ارمنیده. اما هر یئرده دیلر که بابکه بیر ارمنی اولدورده، معلومه هر یئرده و هر ملتین ایچینده ده شووینیست و خانلرده وار، چونکه بویله انسانلار هر زمان اوزلرین پارایا، پولای، مقاما ساتیلار و ساتاجاقلار.

بیز ایشچیلر طبقه سی و تمام امکچیلر هر ملتدن اولارسا اولسون، ایستر ارمنی، آذری، کرد، ترک، فارس، عرب، بلوچ، ایستر دنیاتین هر بیر ملتینن اولورسا اولسون نه بیزیم بیربیریمیزه خصومتیمیز وار و نه دشمنچلیغیمیز وار. بیزلر هر زمان

^۶ - دیگاه صمد بهرنگی نسبت به «امپریالیسم آمریکا» و حامیانشان و «پان ترکیسم»: "آقای فتحی..... در دو کلمه عرض شود که چرخ های این مؤسسه گویا با دلار آمریکایی می گردد و مأموریتش بخش و رواج افکار بی پایه ی «پان ترکیسم» است با تکیه بر خرافه پرستی و قضاوت های کورکورانه ی تاریخی و پیش داوری. یک نظر نسبتاً عمیق به مجله ی فرهنگ ترک این مسأله را ثابت می کند.

حالا خودتان قضاوت کنید که تقریظ نشریه ی هم چو مؤسسه ای چه افتخاری می تواند باشد. لازم به یادآوری است که آمریکا در جنگ کره در نتیجه ی همین گونه تبلیغات بود که سربازان ترکیه را به جنگ کشاند و آن هم چگونه."

منبع: انتشارات کارگری سوسیالیستی «کتاب هنر و ادبیات- مقاله یادی از حیدربابای شهریار» صفحه ۷۶ <http://www.nashr.de/۳/smad/honr/۰.pdf>

^۷ - <http://www.nashr.de/۳/mot/ksrv/cilito.pdf>

^۸ - بو جزوه «نهضت خرمیننی برگی از تاریخ سوسیالیزم در ایران» حمید حمید یازیه <http://www.nashr.de/۲/hmid/xorm/۰.pdf>

گه ره ک، بیری بیری میزین یانیندا و تمام شووینیستلر و خصوصاً نوز شووینیز میمیزه قارشلی اولاراق و اولاره افشاء نتمک ایچون چالیشاق.

آذربایجان ملت و هر آیری بیر ملتین اوقدر عرضه سی وارده که، امپریالیستلردن^۹ یاردیم آلاماقدان، باشارا بیلسین، هانسی حکومتی ایسترسه یاراتسین. اما شووینیستلر بویوک بابالاره اولماسا بو ایشه باجارا بیلمز لر. یانی مملکتی آلامشدان قایاخ امپریالیستلر ساتمیشلار.

اختلاف سالماق ایران ملتین ایچریسینده (البته تمام دنیا دادا) فقط دولتترین خیرنه و ملتترین ضررینه تمام اولوب و اولاجاق.

بو اختلافلاره ملتر آراسیندا چوخاتماق، یانی، حکومتلرین عمرن چوخاتماق. دوزگون ملیتجه ساده جه ایشچیلر و امکچیلر حکومتینده، اوللا بیلر. یانی نوز حققرینه نوزلره تعیین ائله سینر و شورالار حکومتین قورسونلار، نه بورژوالارینان و نه امپریالیستلرین جیره خوارلارینان.

یاشار آذری

سونوندا من اوزگونم که بعضی رفرنسلر (لینکلر) • فارس دیلنده ده، اما چالیشاجایک گلجکده هیسینی آذری دیلینه چورک.

^۹ - پیشه ورینین نطقی ایران و آذربایجانا گوره اولونوب.

بیر نچه سؤز

مترقی ایرانلی ترک روشنفکرلر جمعیتینین اورگانی اولان "بیرلیک" هابنله "ارک" مجله سی منتشر اولاندان بری حرمتلی اوخوجولاریمیز چوخلو مکتوبلار یازیب آنا دیلیمیزده سیاسی و ادبی منبعلرین اولماماسیندان و یا آزلیغیندان شکایت نلمیش و بو بوشلوغو دولدورماغی طلب نتمیش و ندیرلر.

دوغوردان دا منحوس ۲۸ مرداد کودتاسیندان بو طرفه اروپا و آمریکادا فعالیت نده ن مارکسیست سازماتلار و اونلارین اورگاتلارینین ملی مسئله یه اهمیت و نرمله مه سی نتیجه سینده بو نولکه لرده منتشر اولان ماهنامه لر، مجله لر و کتابلار آنجاق فارس دیلینده اولموش و محروم ایران ملتیرینین، اوچمله دن ایران ترکلرینین دیلینده هنج نه منتشر اولمامیشدیر. بو بوشلوغون یارانماسیندا ایرانلی ترک روشنفکرلرینین کناهی آز اولمامیشدیر. چونکه بو بوشلوغو دولدورماق اونلارین ملی و وجدانی وظیفه سیدی. لاکن خلقیمیزین دندیکی کیمی اونلار، ایگنه کیمی، هامینی بزه میش و نوزلری لوت گز میشلر. خوشبختانه جمعیتیمیزین مطبوعاتی یاییلاندان بری جوانلاریمیز بو بوشلوغو دویموشلار. بواپسه امید و نریجی دیر. شبهه نتمیریک که، جوانلاریمیزین هر طرفلی کمگیله جمعیتیمیز بو بوشلوغو دولدورماقدا وار قوه سیله چالیشاجاقدیر.

آنا دیلیمیزده سیاسی منبعلرین آزلیغی تکجه گونلوک مطبوعاتین اولماماسیندان ایره لی گلمه میشدیر. بونون دیگر سببی اوندان عبارت دیر که، وطندن خارجه ایران خلقلرینین مبارزه تاریخینه عاید سیاسی اثرلر و سندلردن آنجاق فارس دیلینده اولانلارینی نشر نتمگه فکر و نر میشلر. بیر صورتده که، بو سندلر و اثرلرین بویوک حصه سی ایران ترکجه سینده دیر. نمونه ایچون ۱۳۲۴-۱۳۲۵نجی ایلده بیر ایل آذربایجان ملی حکومتی دورویارنمیش مطبوعات، نشر اولونموش سیاسی-اجتماعی

اثرلری گؤستریمک اولار که، ایران خلقلرینین مبارزه تاریخینین ان یارارلی و آموزنده صفحه لریندن دیر.

ایلیک باخیشدا نله نظره گلکه بیلرکه، بو سندلرین ترکجه اولماسینا گؤره ناشرلر چتین لیک چکمیشلر. لاکن مسئله بنله دئییلدیر.

مثال ایچون مزدک انتشاراتینین نشریاتینا اشاره نتمک اولار. مزدک انتشاراتی ایران خلقلرینین مبارزه تاریخینین جوان نسله تامایله نورتولو اولان سندلرینی چاپ و نشر نتمکله بویوک خدمت نتمکده دیر. حتی بو نشریات فرانسه، روس و ترک دیلرینده اولان بعضی قدیم سندلرین فارسجا ترجمه سینین ونرمکده بویوک خدمت نتمیشدیر. بو نشریات مرحوم پیشه ورینین حیاتی و اونون "آزیر" ده کی مقاله لریندن بعضی سینین چاپ نتمکده ده مثبت ایش گؤرموشدور. لاکن پیشه ورینین اجتماعی فعالیتینین ذیره سی "آزیر" روزنامه سی دنیل، ۲۱ آذر نهضتینده کی فعالیتی و رهبرلیکی دیر. لاکن مزدک انتشاراتی نه تکجه پیشه ورینین بودورکو فعالیتینی عکس نده ن اثرلرین اصلی و یا فارسجا ترجمه سینین نشر نتمه بیر، بلکه ۲۱ آذر نهضتینین دشمنلری و غرض ران شخصلر طرفیندن یازیلیمیش کوله بینانه و غرض آلود مقاله لری تاریخی سندلر کیمی چاپ و منتشر ندر. / باخ. اسناد تاریخی جنبش کارگری سوسیال دموکراسی و کمونیستی ایران. بنگاه انتشارات مزدک. جلد سوم. ایتالیا. ۱۹۷۲ / . بونونلادا بو بویوک اجتماعی انقلابی اوخوجونون نظرینده آلچالماغا چالیشیر و بنله لیکله ده ناشر ۲۱ آذر نهضتی و عمومیتله وطنیمیزین محروم ملتیرینین ملی آزادلیق حرکتلرینه اولان منفی مناسبتینی نمایش نتمدیریر. ۲۱ آذر نهضتینه دایر سندلرین اصلی و یا ترجمه سینین چاپ ندیلمه مه سینین اساس سببی ده بودور.

۲۱ آذر نهضتی، هابنله آذربایجان ملی حکومتینین بیرایلیک حکومتی دور و ایراندا انقلابی نظریه نین تطبیقی یولوندا ان قیمتلی تجربه لر الده ندیلیمیشدیر. بو تجربه لر پیشه ورینین بو دورکو مقاله لری و هابنله ملی حکومت دور و چاپ

اولوموش روزنامه لر و کتابلاردا منتشر اولموشدور. "آذربایجان"، "آزاد ملت"، "جودت"، "زنجان"، "جوانلار"، "یئنی شرق"، "دموکرات"، "و سایره روزنامه و مجله لر، هابنله "شهریورین اون ایکی سی"، "قیزیل صحیفه لر" و سایره سیاسی کتابلاری نمونه گؤستریمک اولار که، ناشرلر اونلارین آدلارینی بنله چکمکدن خوددارلیق نتمیشلر. بونون دا نتیجه سینده بو گون آنا دیلیمیزده سیاسی منبعلر اولدوقجا آز دیر. خوشبختانه بیر عده وطن پرور روشن فکرلرین تشبثو ایله ۲۱ آذر نهضتینین رهبری بویوک انقلابچی و آذربایجان خلقینین ایگیت و متفکر اوغلو پیشه ورینین "۲۱ آذر" و "سنچیلیمیش اثرلری" چاپ و منتشر اولموشدور. بو اثرلرین چاپا حاضرلانماسیندا آز زحمت چکیلیمه میشدیر و بو زحمتلر تقدیره لایق دیر. متأسفانه بو کتابلاری الده نتمک هر یئرده ممکن دنیل دیر.

بوتون بو خصوصیتلری نظره آلاراق مترقی ایرانلی ترک روشن فکرلر جمعیتی "شهریورین اون ایکی سی" کتابینی چاپ ندیب حرمتلی اوخوجولارین دسترسینده قویور.

کتابی هامبورک کتابخانه سیندن الده نتدیگیمیز نسخه سینین شکلیندن چاپا حاضرلادیق. کتابین متنیندن معلوم اولور که، او سرعتله حاضرلانیب چاپ ندیلیمیشدیر. حقیقتاًده ملی حکومت دوروایشین چوخلوغو و سیاسی گرگین لیک فرقه رهبرلرینه اساسلی چاپ ایشلریله مشغول اولماق امکاتی و نر میردی. بو سببلردن کتابدا سؤز و حتی جمله دوشمه سینه، مطبعه سهولرینه و یازی خطالارینا چوخ تصادف ندیر دیک. کتابین بو شکله چاپی دیلیمیز، ادبیاتیمیز و سیاسی مبارزه تاریخیمیز ایچون لایق اولمازدی. بونا گؤره ده جمعیتین مرکزی هینتی آنا دیلیمیزی یاخشی بیلن و ۲۱ آذر نهضتینده اشتراک نتمیش عضولرینین بیریندن خواهش نتدی که، اثری دقتله اوخویوب اونون سؤز دوشوملری و مطبعه سهولرینی دوزلتسین. بو یولداش بو شرفلی ایشی ملی بیر وظیفه کیمی لیاقتله یئرینه یئتیردی. بنله لیکله ده کتاب حاضرکی شکله چاپا حاضرلاندی.

"شهریورین اون ایکی سی" کتابی، ایندییه قدر اوخودوغونوز مارکسیزم اثرلرینین چوخو کیمی، صرف نظری بیر اثر دنیلدیر. بو کتاب دا چوخ ملتلی وطنیمیزده انقلابی نظریه نین حیاته کنچیریلمه سینی اوخویورسوز. پیشه وری سالونی سوسیالیست و انقلابچی دنیلیدی. او عمل آدامی ایدی. او یازیردی: ((مارکسیزم- سوسیالیزم تنوریلرینی تکرار، نتمک مارکسیست و سوسیالیست اولماق ایچون کافی دنیل. اونو حیاته کنچیرمک اصل شرطیدر.)) / پیشه وری. ۲۱ آذر. ۱۳۴۰. ص ۱۰۱. / پیشه وری مارکسیزم- سوسیالیزم تنوریلرینی چوخ ملتلی وطنیمیز ایراندا حیاته کنچیرمگه چالیشیردی و بو چالیشمالار "شهریورین اون ایکیسی" کتابیندا عکس اولموشدور.

بو کتابی اوخودوقدا گوروروک که، طبقاتی و ملی مبارزه نین کسگین شکله تظاهر نندیگی بیرنولکه ده نجه بو ایکی مبارزه نی بیرلشدیریب دوزگون شعارلار و نرمله گنیش خلق کتله لرینی، بوتون ملی- مترقی قوه لری حرکتله جلب نتمک، اونلاری سرعتله متشکل نتمک و قوتلی حزب میدانا گتیرمک اولار. بو کتابی اوخودوقدا مشاهده ئدیریک که، انقلابا حاضرلیق دورونده ارتجاعین فتنه کارلیق لارینی نجه افشاء نتمک اولار و اونون خلق داخلینده یاراتدیغی ناراضی لیقدا نجه بهره بردارلیق نتمک لازمیدر.

ملی و انقلابی بیر حکومت قورماغین یوللاری و اونون ایچون نه کیمی ایشلرین گورولمه سینین لازم اولدوغونو بو کتابدان آیدین نویرنمک اولور. اوخوجو نویرنیر که، ایراندا ملی انقلابی بیر حرکت قورماق ایشینده نجه خلقی بو ایشه جلب نتمک، اونو بو ایشه شریک نتمک، داها دوغروسو اونون ایله بو ایشی گورمک لازمیدر و نجه و هاتسی شعارلارلا بوتون ملی- مترقی قوه لری بیرلشدیریب امپریالیزم و ارتجاع علیهنه یونلنمک ممکن دور.

"شهریورین اون ایکیسی" کتابیندا اوخویوروق که، فرقه ننجہ انقلابین سلاحلی قوه سی اولان "فدائیلر" تشکیلاتینی یاراتدی و اونون گوجویله نه شکله ارتجاعی حکومتی و اونون سلاحلی قوه لرینی ترک سلاح ندیب حاکمیتی نوز الینه آلدی.

کتابدا اوخویوروق که، پیشه ورینین رهبرلیگی آلتیندا فرقه ننجہ دولت اردولارینی تسلیم نئیردی، ننجہ ملی حکومت قوردو و بو ملی حکومت ننجہ نوز پروگرامینی خلقین ملی و اقتصادی احتیاجلاری اساسیندا دوزلدیب اجرا نتمکه باشلادی.

کتاب نویردیر که، خلقدن دوغان ملی- انقلابی بیر حکومت ننجہ محروم ملتین ملی طلباتینی تخته چیخاردار و هانسی یوللارلا ضد خلق حکومتین یاراتدیغی اجتماعی دردلری ساغالتماغا باشلار و انقلابین کنشیکینده دایانان خلق قوشونو یارادار.

"شهریورین اون ایکیسی" کتابی نویردیر که، ایران دا تورپاق مسئله سینی ننجہ دوزگون و حقیقی شکله، نوزوده سرعتله حل نتمک اولار.

بو کتابدان نویرنیریک که، ایراندان نه شکله ملی و طبقاتی مبارزه نی بیرلشدیرمک، ملی منافعه فعله- کندلی طبقه سینین منافی آراسیندا دیالکتیکی وحدتی تاپیب اونلاری واحد انقلابی هدفه دوغرو یونلتمک اولار.

ملی انقلابی حکومت ارتجاع و دیکتاتورلوغون بوتون نشانه لری، مجسمه لر و قالیقارینی آرادان آپاریب اونون یئرینه خلق قهرمانلاری هیکلرینی قویمالی و بونولادا نولکه ده یئنی دورون باشلانماسینی بیلدیرمه لیدیر. آذربایجان ملی حکومتی بیر ایلیک قیسا عمرونده بو ایشی گورمگی اونوتمادی و رضاخانین هیکلینین یئرینه سردار ملی ستارخانین هیکلینی قویدو. حاضرکی کتابدا بو ایشین اهمیتینی پیشه ورینین دیلیندن اوخویورسوز.

۲۱ آذر نهضتیندن بو گونه قدر سلطنت رژیم، ساتقین حاکمه هیئت و ملی آزادلیغین دشمنی اولان بوتون شوینسترلر بو نهضته تجزیه طلب لیک دامغاسی وورماغا چالیشمیش و چالیشیرلار. "شهریورین اون ایکیسی" کتابینی اوخودوقدا بو سوزلرین آچاقجاسینا بیر تهمت و افترا اولماسینی آیدین گوروروک.

خلاصه نتمیش اولساق "شهریورین اون ایکیسی" کتابی مارکسیزم نظریه سینین چوخ ملتلی ایراندا پراکتیک شکلده اجرا یوللارینی نویردیر. دموکراتیک انقلابا حاضرلیق، اونون کنچیریلمه سی و غلبه سیندن سونرا عملده گوروله جک ایشلر باره ده گننیش تصور یارادیر.

"شهریورین اون ایکیسی" کتابینی دقتله اوخویاق. هر بیر حقیقی انقلابچی ایرانلی ایچون لازمدیر.

ایرانلی مترقی ترک روشنفکرلر
جمعیتین مرکزی هینتی.

۱۲ شهریور نجه تشکیل اولوندو؟

آقای پیشه وری ایله آقای شبستری آراسیندا آپاریلان اوزون مذاکره و مکاتبه دن سونرا نهایت آقای پیشه وری آژیر روزنامه سینی موقتاً* یولداشلارینین اختیارینا قویوب شهریورین اوللرینده تبریزه گلمله فرقه میزین تشکیلی ایچون بیرنجی قدم گوتورولموش اولدو.

بوگون فرقه میزین ارکانینی تشکیل نده ن بو ایکی سیما مملکتین وضعیتینی جدی صورتده مذاکره نتدیکن سونرا، بو قراره گلدیله که، او وقت حزب توده تسکیلاتینین صدری اولان آقای صادق بادکانی دا جلب نتسینلر.

آقای بادکان اوزون مدت آپاردیغی سیاسی مبارزه لرده آلدیغی تجربه لری نظرده توتوب آقای پیشه وری و آقای شبسترینین ملی شعارلارینی تصدیق ندیب اونلار ایله بو شعارلار اوزرینده فداکاریق گؤسترمله حاضر اولدو غونو گؤستردی.

او وقت آذربایجاندا حزب توده و جبهه ی آزادی دن باشقا سیاسی بیر تشکیلات یوخ ایدی. کارگرلر اتحادیه سی ایسه کاملاً حزب توده نین تحت تأثیرینده ایدی. جبهه ی آزادی ایسه آقای پیشه وری و آقای شبستری واسطه سیله تشکیل اولدو غونا گوره، اونلارین نظرینه شریک اولاجاغی احتمالی چوخ قوتلی ایدی. او وقته دک حزب توده تشکیلاتی اطرافیندا توپلانان عضولرین بویوک فدارکارلیقلارینا و ارتجاعی عنصرلر ایله آپاردیقلاری شدید مبارزه یه باخمایاراق، عملی بیر قدم گوتوره بیلمه میشدیله. بوندان علاوه حزب طبقاتی شعارلار آلتیندا چالیشدیغی ایچون عموم اهالیینی اطرافینا توپلاماغا قادر اولمامیشدی.

حال بو که، فرقه میزین مؤسسلری ملی نهضتیمیزی وجوده کتیرمک ایچون عموم طبقاتی معین ملی شعارلار واسطه سیله جلب نتمک لزومینی جدی بیر صورتده درک نتمیشدیله. اونا گوره اوچلر، یعنی آقای پیشه وری، آقای شبستری و آقای

* - بو علامتله (َ - ن) و (ُ - ا) سسلر ورجکدیر و یاخجه اوخوماق ایچون، قولاناچاق- یاشار آذری

بادکان اوج گونلوک مذاکره دن سونرا بو قراره گلدیلر که، آقای پیشه وری و آقای سبستری اول دموکرات فرقه سی نامیله ملی بیر تشکیلات وجوده گتیرسینلر، آقای بادکان ایسه توده تشکیلاتینین باشچیلاری ایله مذاکره ندیب ایکی فرقه نین بیرلشمه سینین وسایلینی فراهم نتسین. بو تصمیمدن سونرا آقای پیشه وری ایله آقای شبستری دموکرات فرقه سینین تشکیلینه باشلادیلار. اولجه آزادیخواه شخصلردن مؤسسلر تاماق لازم ایدی. بو ایسه مشکل بیر مسئله حساب اولونوردو. چونکه خلق سیاسی تشکیلاتلاردان نتیجه آلماییب سۆزدن و تظاهردن باشقا عمل گۆرمه دیگینه گۆره چوخ چتینلیک ایله ایشلمه گه حاضر اولوردولار. مخصوصاً فرقه رهبرلرینین تعقیب نتدیگی ملی شعلار داها بویوک فداکارلیق طلب ندریدی. او وقته دک فارس متعصبلرینین آپاردیقلاری تبلیغات سایه سینده آذربایجانلی نوزونون ملی خصوصیاتینی اظهار نتمگه جرات نشان ونره بیلمه دیگی ایچون مسئله فوق العاده جدی بیر مسئله ایدی. خلق عمومیتله ایسته دیگینی آشکار صورتده دیله گتیره بیلمیردی. اونا گۆره ساده بیر صورتده خلقه یاناشیب فرقه تشکیلینه دعوت نتمک نتیجه ونره بیلمیردی. بونو نظره آلدیقدان سونرا آقای پیشه وری فرقه میزین بیرنجی کتبی مدرکی، فعالیتیمیزین بونوره داشی اولان معروف ۱۲ ماده لی ۱۲ شهریور مراجعتنامه سینى آذربایجان و فارس دیلرینده قلمه آلدی. آقای شبستری آقای بادکان ایله مذاکره دن سونرا قرار اولدو که، بو مراجعتنامه بیر عده آزادیخواهلارین امضاسینا ینتیشدیکدن سونرا شهریورین ۱۲ سینده منتشر اولسون. امضا توپلاماق نوزو مشکل بیر ایش ایدی. بونونلا بنله فرقه یاراتماق ایسته یین رهبرلر مایوس اولماییب تانییب بیلدیکلری آزادیخواهلارا مراجعت نده رک مراجعتنامه نی اولار ایچون اوخویوب نوز مقصدلرینی بیان نتدیلر. ایش، اولده دندیگیمیز کیمی، آغیر و قدم خطرناک ایدی. اونا گۆره هنوز اعلامیه منتشر اولمادان اول بعضیلری متوحش اولوب نوز امضالارینی گنری گۆتورمک ایسته دیلر. باشچیلارین تصمیمی ایسه قطعی ایدی. اونا گۆره قیرخ سگیز نفرین

امضاسیله ۱۲ شهریورده مراجعتنامه میز انتشار تاپدی. مراجعتنامه نین انتشاری آذربایجاندا بویوک حادثه ایدی. شهریوردن اول اونون اوزو اطرافه گوندردیگی ایچون آذربایجانین هر طرفیندن تلگرافلار سنل کیمی آخماغا باشلادی. ایلر بویو آزادلیق عشقینده یانیب باخیلان خلق کتله لری تلگرافلار واسطه سیله نوزلرینین دموکرات فرقه سینه الحاقلارینی اعلام ئتدیله. بو تلگرافلار فوق العاده ماراقلی سندلریدر. اونلارین بعضی سینده یوزدن زیاده امضاء واردیر. بوتون شهر، قصبه، حتی کندلریمیزده بنله همان شهریور گونلرینده بویوک حرکت وجوده گلدی. مراجعتنامه نین انتشاریندان ایکی گون سونرا منتشر اولان آذربایجان روزنامه سینین صفحه لری تبریک تلگرافلار یله دولماغا باشلادی. مثلا بو روزنامه نین بیرینجی شماره سینده اهر، جلفا و مرند دن گلن تلگرافلاردا ۸۷ امضاء وار ایدی. همان روزنامه نین ایکینجی شماره سینده گلن تلگرافلارین امضاسی ۲۵۱-ه، روزنامه نین اوچونجو شماره سینده ایسه بو امضالار ۷۵۰ یه چیخدی. بو نحوایله تلگرافلارین گونلوک امضالاری مینلره بالغ اولوردو.

بیلدیگیمیز کیمی ایکی گون مراجعتنامه دن سونرا آذربایجان روزنامه سی انتشار تاپدی. بو روزنامه سابق آذربایجان جمعیتینین اورغانی اولوب آقای شبسترینین مدیریت ایله منتشر ندیلیمیشدی. اونا گوره همان آد و همان مدیریت ایله ایسه باشلاندی. آذربایجان روزنامه سینین بو دوره آقای پیشه وری شخصاً یازیب اونا مستقیماً رهبرلیک نددیگی ایچون فرقه نین گونده لیک ایشرلرینین آینه سی اولابیلیمیشدی. خلق هامی بو واسطه ایله فرقه نین ایشرلریندن اطلاع تاپیر. فرقه عضولری ایسه اونون مقاله لرینی نوزلرینین تبلیغات ایشرلرینده موضوع قرار وئیردیلر.

مخصوصاً مقاله لرده اعلامیه نین موادی تشریح ندیلیر. اونلاردان ماهرانه بیر صورتده سیاسی و تبلیغاتی نتیجه لر آئینیر و بو واسطه ایله خلقین افکاریندا بویوک انقلاب یارادیلیردی. مثلا بیرینجی نمره نین باش مقاله سینده آقای پیشه وری

"فرقه میز ایشه باشلادی" سرلوحه سی آلتیندا بنله یازیردی. (دوشنبه گونو فرقه میزین مراجعتنامه سی انتشار تاپدی. بو مراجعتنامه خلقیمیز طرفیندن گنجیش توجه و بؤیوک رغبتله قارشیلاندى. مینلرجه آذربایجانلی آذربایجان شهرلرینده مراجعتنامه یاپیشدیرلمیش دیوارلارین قاباغیندا توپلانیب اوره ک دویونتوسوایله اونو آخره قدر اوخودو. دوشوندو. آلفیشلادی و بو واسطه ایله سعادت و آزادلیغی ایچون یول آچیلدیغینی حس نئدی.)

مراجعتنامه میزین دیلی اولدوقجا آیدین و صریح ایدی. بورادا خلقین ایستکلری، آرزولاری و احتیاجلاری چوخ آیدین بیر صورتده گؤسترلمشدی. (بیر ایرانین استقلالیه علاقه دار اولدوغوموز ایله برابر. آذربایجان خلقینین فرهنگی اختیاراتی و نوز مقداراتینین نوز گوجوایله تعیین نتمه سینى رزو نديریک. بیز اول دیلیمیزده فرهنگ، بهداشت و دولت اداره سی طلب نديریک. نوز دیلیمیزده کتابیمیز، روزنامه میز و ادبیاتیمیز آزاد بیر صورتده وجوده کلمه سینه، خلقیمیزین مترقی بیر خلق اولماسینا امکان ونرلمه لیدیر. بیز بیرینجی نوبه ده نوز نویمیز اولان آذربایجاندا باشلابیب بورانین ترقیسینی تأمین نتمکله چالیشیریق. بونون ایچون چوخ ساده و طبیعی بیر تشکیلات وجوده کتیرمگی جداً طلب نديریک. بو تشکیلات ایران قانون اساسی پایه سینى تشکیل نده ن ایالت و ولایت انجمن لریدر. ایالت و ولایت انجمنلری تازا بیر تشکیلات دنیلدیر. اونون بؤیوک و تاریخی گنجیمیشی واردیر. ایران خلقلری مشروطه و آزادلیق آلماق ایشینده آذربایجان خلقینین ایالت انجمنینین فعالیتینه و فداکارلیغینا بورجلودور. اونا گؤزه ده مستبدلر و آزادلیق دشمنلری بیرینجی نوبه ده بو تشکیلاتی اورتادان چیخارماغا موفق اولموشدور.

فرقه میز ملی بیر فرقه اولدوغو ایچون صنف و طبقه نظرده توتماییب عموم جماعتی نوز بایراغی آلتینا چاغیریر. بو واسطه ایله مرکزی حکومت وینرلی مأمورلارین لیاقتسیزلیگی نتیجه سینده میدانا چیخان نفاق و بعضی یاراماز

عنصرلرین ناروا حرکتلری سایه سینده توره نن هرج و مرج و شولوقلوغا خاتمه ونره چکدیر.

یننه همان شماره ده آقای پیشه وری (ایکی یول آیرینجیندا بیزیم آخر سوزوموز عنوانی آلتیندا ایرانین عمومی وضعیتینی تشریح نده رکن فرقه نین یولونو تعیین نده رک یازیر. (بیر دموکراسی و آزادلیغی وار قوه میزله ساخلاماغا آند ایچمیشیک. تازه بیر هیئتلر میدانا چیخسادا اونون آذربایجانا یولو اولا بیلمز. تازه رضاخانلیق فکرینه دوشن خانلرین آذربایجانا حاکمیت سورمک آرزوسو اوره کلرینده قالاچاق. آذربایجان نوزو نوز ایشلرینی اداره نتمگه قادردیر. اگر تهران حقه بازلاری لندنن آلدیقلاری الهام اوزره آزادلیغی محو نتمکده دوام نده رسه لر بیز بیر قدم ایره لی قویوب تامیله اورادان قطع رابطه نتمگه مجبور اولاجاییق. تهران حکومتی گرک بیلسین که، او ایکی یول آیرینجیندا دایانمیشدیر. آذربایجان نوزیولونو انتخاب نتمیشدیر. او، آزادلیق و دموکراسی اصولینه دوغرو گنده چکدیر. اگر تهران ارتجاع یولونو انتخاب نده رسه، خداحافظ، بویوروب آذربایجانسیز یولونا دوام نتسین. بودور بیزیم آخر سوزوموز.)

بنله لیکله آذربایجان روزنامه سی فرقه نین کسگین دلی و قدرتلی تبلیغات واسطه سی اولوب خلقی و فرقه نی هدفه دوغرو سوق نتمگه باشلاییر. آذربایجان روزنامه سی نین مقاله لری خلق ایچریسینده بویوک تأثیر بوراخیر و اونون قوی منطقسی اوخوجولاری دوشونمگ وادار ندیر. عین حالدا روزنامه ۱۲ شهریور اعلامیه سینی بیر آن بنله نظرندن اوزاق سالمیر. مثلا ایکینجی نمره سینده ایالت انجمنی باره سینده یازیلان قیسا و معنالی مقاله لرده آشاغیداک صریح جمله لره تصادف ندیریک.

(کمیته میز چوخ تنز بیر صورتده بویومگه باشلامیشدیر. بو بیزیم آزادلیغیمیزین ضامننی اولا بیلیر. لاکن بو کافی دنیلدیر. فرقه سیاسی و اجتماعی تشکیلاتدیر. او، خلقی هدایت و تشکیل نده بیلر، لاکن اونا حکومت نده بیلمز. خلقه حکومت نده بیلن

تشکیلات ایالت انجمنی اولاجاقدیر. بو انجمن گرک دموکراتیک اصولیله عموم خلق طرفیندن انتخاب ندیلین. بوتون دولت اداره لری و اونلارین باشیندا دورانلار، نوز ایشلرینده بو ملی تشکیلاتا تابع اولوب اونون دستورلارینی اجرا نتمگه مجبور دورلار. آذربایجان ایالت انجمنی نین بؤیوک سیاسی معناسی واردیر. بو انجمن تهران و ایرانین آیری شهرلرینده باش قالدیرمیش ارتجاع و ضد دموکراسی جریانینا محکم بیر یوموروق و دیش سیندیرجی بیر جواب اولاجاقدیر. تهران ارتجاعی بیزیم انجمن آدینی نشیتدیکده تیره بیب ال آیاغینی ایتیرمگه مجبور اولاجاقدیر.)

همان بو مقاله ده فرقه صدرینین بوگونکو شعارلاریمیزی پیش بینلیک نتمه سی آیدین صورتده میدانا چیخیر. آقای پیشه ورینین یازدیغی او مقاله ده آشاغیداکی جمله نی مخصوصاً اوخوجولاریمیزین نظرینه ینتیرمگه اثبات نده بیلریک که، فرقه میزین رهبرلری بوگونکو موفقیتلری چوخ آیدین صورتده گؤرورموشلر. (آذربایجان ایالت انجمنی تک آذربایجان مسئله سینین حلی دنیل، بلکه بوتون آزادلیق مسئله سینین حلی دنمکدیر.)

۱۲ شهریور مراجعتنامه سی چوخ حرارتلی بیر قلمله یازیلیب اورادا آذربایجانین وضعیتنی آچیق بیر صورتده تشریح ندیلیمشدیر. مراجعتنامه ده آذربایجان خلقینین دچار اولدوغو اسارت و فلاکتلرین سببلرینی تشریح نده رکن اونلارین اورتادان قالدیریلماسی ایچون عملی یوللاردا گؤستریلیمشدیر.

مراجعتنامه ده آذربایجان مختاریتینین لزومو متین و محکم دلیللرایله اثبات ندیلیمش، بو مختاریتین انجمن ایالتی واسطه سیله تأمین ندیلمه سی اورتالیغا سورولموشدور. بو مراجعتنامه نی دقتله اوخودوقدا آشکار صورتده گؤروروک که، فرقه ایشه باشلادیغی وقت وضعیتنی جدی بیر صورتده مطالعه نتمیش، نوز شعارلارینی اونون اوزرینده قرار و نریمشدیر. بوگونکو موفقیتلریمیزین الده ندیلمه سینده همان مراجعتنامه نین بؤیوک تأثیری اولموشدور. کنچن ۱۲ شهریورده

قبول نئدیگیمیز بو هدفه تامایله یئتیشدیگیمیزی اثبات نتمک ایچون مراجعتنامه نین ۱۲ ماده ده عبارت اولان شعارلارینی بورادا تکرار نئدیریک.

بیزیم شعارلاریمیز بونلاردیر

- ۱- ایرانین استقلال و تمامیتینی ساخلاماقلا برابر آذربایجان خلقینه داخلی آزادلیق و مدنی مختاریت وئريلمه لیدیرکه، نده بیلسین نوزونون فرهنگی یولوندا و آذربایجانین آبادلاشماسی و ترقیسی ایچون عموم مملکتین عادلانه قانونلارینی گوزله مکله برابر نوز سرنوشتینی تعیین نئسین.
- ۲- بو منظوری حیاته کنچیرمک ایچون چوخ تنزلیکه ایالت و ولایت انجمنلرینی انتخاب نئدیب ایشه باشلامالیدیر. بو انجمنلر فرهنگ، بهداشت و اقتصاد ساحه سینده فعالیت گؤسترمکله برابر قانون اساسی موجبجه تمام دولت ایشچیلرینین عملیاتی تفتیش نئدیب اونلارین تغییر و تبدیلینده اظهارنظر نده جکدیر.
- ۳- آذربایجانین ابتدائی مکتبلرینده اوچ کلاس قدر درس لر فقط آذربایجان دلیینده آپاریلمالیدیر و اوچ کلاس دان یوخاری دولت دلی اولماق اوزره فارس دلی ده آذربایجان دلیله یاتاشا تدریس نئدیلمه لیدیر. آذربایجاندا ملی دارالفنون تشکیلی دموکرات فرقه سینین اساس مقصدلریندن بیری دیر.
- ۴- آذربایجان دموکرات فرقه سی صنایع و فابریکلارین گنیشلنمه سینه جدأ چالیشاجاق و سعی نده جک که، موجود فابریکلاری تکمیل نتمکله برابر ایشسیرلیگی رفع نتمک ایچون ال و ماشین صنایعینی گنیشلندیرمک ایچون وسیله لر یارادیب تازه فابریکلار وجوده گتیرسین.

۵- تجارتین گنیشلنمه سینین آذربایجان دموکرات فرقه سی چوخ لازم و جدی مسئله لردن حساب ندیر. بو گونه قدر تجارت یوللارینین باغلی قالماسی چوخلو کندلیلرین، مخصوصاً باغدارلارین و خرده مالکلرین ثروت لرینین اللریندن چیخماسینا و اونلارین دینچی حالینا دوشمه سینه سبب اولموشدور. بونون قاباغینی آماق مقصدیله دموکرات فرقه سی بازار تاپماق و آذربایجان امته لرینین خارجه چیخاریلماسی ایچون ترانزیت یوللاری آختارماق ایشینه جدی اقدام نتمگی و بو وسیله ایله عمومی ثروتین نقصانینین قاباغینی آلماسینی نظرده توتموشدور.

۶- دموکرات فرقه سینین اساس مقصدلریندن بیری ده آذربایجان شهرلرینین آبادلاشماسیدیر. بو مقصودا چاتماق ایچون فرقه سعی نده جک که، چوخ تنزیکله شهر انجمنلرینین قانونو تغییر تاپیب شهر اهالیسینه مستقل بیر صورتده شهرین آبادلیغنا چالیشیب اونلاری آبرومند و معاصر حالا سالماغا امکان ونریلسین. مخصوصاً تبریز شهرینین سودان تأمین ندیلمه سی آذربایجان دموکرات فرقه سینین چوخ فوری جاری مسئله لریندن دیر.

۷- آذربایجان دموکرات فرقه سینین مؤسسلی گۆزه ل بیلیرلر که، مملکتین ثروت تولید نده نی و اقتصادی قوه سی کندلیلرین قوتلی قولودور. اونا گۆزه بو فرقه نده بیلمز که، کندچیلر آراسیندا اوجوده گلن حرکتی نظره آلماسین. بونا گۆزه ده فرقه سعی نده جکدیر که، کندلیلر احتیاجلارین تأمین نتمک ایچون اساسلی قملر گۆتورولسون. مخصوصاً کندلی ایله اربابلارین آراسیندا معین بیر حدود تعیین نتمک و بعضی اربابلار طرفیندن اختراع ندیلیمیش غیرقانونی ونرگیلرین قاباغین آماق دموکرات فرقه سینین فوری وظیفه لریندن دیر. فرقه سعی نده جک بو مسئله نله بیر صورتده حل ندیلسین که، هم کندلیلر راضی قالسین و همده مالکلر نوزلرینین گلجیگیندن اطمینان حاصل ندیب رغبتله کندلرینین و نوز مملکتلرینین آبادلیغینا

چالیشسینلار. خالصه ینرلری و آذربایجانی ترک ندیب قاچان و آذربایجان خلقینین زحمتینین محصولونو تهراندا و سایر شهرلرده مصرف نده ن اربابلارین ینرلری، اگر تنزلیک ایله آذربایجانا مراجعت نتمه سه لر، دموکرات فرقه سینین اساسنامه سینه موافق اولاراق کندلیلرین اختیارینا وئرلمه لیدیر. بیز نوزلرینین عیش و نوشیندن نوتری آذربایجانین ثروتینی خارجه آپاراتلاری آذربایجانلی حساب نتمه ریک. اگر اونلار آذربایجانا قایتماقدان امتناع نتمه لر، اونلار ایچون آذربایجاندا بیر حق قائل دنلیک. بوندان علاوه فرقه چالیشاجاق که، چوخ سهل و ساده بیر صورتده آذربایجان کندلیلرینین اکثریتینی تورپاق و اکین آلتلری جهتنن تأمین نتمه.

۸- دموکرات فرقه سینین مهم وظیفه لریندن بیری ده ایشسیزلیک له مبارزه نتمکدیر. ایندین بو خطر چوخ جدی بیر صورتده نوزونو گؤسترمدکه دیر. گلجکده بو سنل گوندن- گونه قوتله نه جکدیر. مرکزی دولت و محلی مأمورلار طرفیندن بو خصوصدا هنج بیر ایش گؤرولمه میشدیر. اگر ایش بو منوال ایله دوام نده رسه، آذربایجان خلقینین اکثریتی فنا بیر حالا دوشمه گه محکوم دور. فرقه چالیشیر بو خطرین قاباغینی آلماق ایچون جدی تدبیرلر گؤرولسون. هله لیک فابریقالار تاسیسی، تجارتین گنجیشلمه سی، اکینچی تشکیلاتلارین تاسیس ندیلمه سی، دمیر، شوسه یوللاری چکمک کیمی تدبیرلر، ممکن دور، بیر قدر ایده الی اولسون.

۹- انتخابات قانونوندا آذربایجانین حقینده بؤیوک ظلم ندیمیشدیر. دقیق اطلاعاتا گؤره، بو نولکه ده دؤرت ملیوندان یوخاری آذربایجانلی یاشاماقدادیر. بو غیر عادلانه قانون موجبجه آذربایجانا مجلس شورای ملیده ۲۰ وکیل ینری وئرلمیشدیر. بو قطعياً متناسب بیر بولگودنیلدیر. آذربایجان دموکرات فرقه سی سعی نده جک آذربایجان نفوسونا نسبت وکیل انتخاب نتمه گه حقی اولسون. بو تقریباً مجلس نماینده لرینین اوچده بیرینی تشکیل نده بیلیر.

آذربایجان دموکرات فرقه سی مجلس انتخاباتینین مطلقاً آزاد اولماسی طرفداریدیر. او، دولت ایشچیلرینین داخلی، خارجی و همچنین پولولولارین قورخوتماق و آلداتماق یوليله انتخابات ایشینه قاریشمالارینا جداً مخالفت نده جکدیر. انتخابات گرک تمام ایراندا آن واحده باشلانیب چوخ سریع بیر صورتده قورتارسین.

۱۰ - آذربایجان دموکرات فرقه سی فاسد، مختلس و رشوه آلان شخصلر ایله که، دولت اداره لرینه سوخولموشلار، جدی مبارزه نده جک و دولت مأمورلاری آراسیندا صالح و درستکار شخصلردن قدردانیلق نده جک. مخصوصاً فرقه چالیشاجاق اولارین معاشلاری و زندگانلیق شرطلری نله اصلاح اولسون که، اونلار ایچون اوغورلوق و خیانت نتمگه بهانه قالماسین. اونلار نله یه بیلسینلر که، نوزلری ایچون آبرولی حیات وجوده گتیرسینلر.

۱۱ - دموکرات فرقه سی سعی نده جک آذربایجاندان آلینان ونرگیلرین یاریسیندان یوخاریسی آذربایجانین نوز احتیاجلارینا صرف ندیلسین و غیرمستقیم ونرگیلر جدی صورتده آزالسین.

۱۲ - آذربایجان دموکرات فرقه سی بوتون دموکراتیک دولتلر، مخصوصاً متفقلرله دوستلوق ساخلاماق طرفداریدیر و بو دوستلوق دوام نئدیرمک ایچون چالیشاجاق. مرکزده و شهرلرده ایران ایله متفق دموکراتیک دولتلر آراسینداکی دوستلوق پوزماق ایسته یین خانن عنصرلرین اللرینی اجتماعی، سیاسی و دولتی ایشلردن کنار نئسین.

بودور دموکرات فرقه سینى یارادانلارین اصل مقصدلری.

بیز امیدواریق که، هر بیر وطن پرست آذربایجانلی، ایستر آذربایجانین داخلینده و یا آذربایجاندان خارجه بو مقدس مقصده چاتماق ایچون بیزیمله هم صدا و ال بیر اولاجاقدیر. طبیعی دیر که، انسان اول اگر نوز نوینی اصلاح نتمه سی محله، شهر و یا مملکت ایچون ایشله یه بیلیمز. بیز اول نوز نویمیز اولان آذربایجاندا باشلاپیریق و

اینانیریق که، آذربایجانین اصلاح و ترقیسی ایرانین ترقیسیینه سبب اولاجاقدير و وطنیمیز بو واسطه ایله قولدورلارین و مرتجعترین چنگالیندان نجات تاپاجاقدير.

یاشاسین دموکرات آذربایجان!

یاشاسین مستقل و آزاد ایران!

یاشاسین ایران و آذربایجان آزادلیغینین حقیقی مشعلداری اولان آذربایجان دموکرات

فرقه سی!

تشکیلات نجه وجوده گلدی؟

مراجعتنامه دن سونرا آذربایجاندا بویوک تشکیلاتی فعالیت باشلادی. شهرلر و کندلرده جماعت دسته دسته یغیلیب فرقه نین شعبه سینی تشکیل و نردیلر. مؤسس لر سیراسینا داخل اولان عضولر بو تشکیلاتا سر و صورت و نرمک ایچون موقتی مؤسس لر هیئت ی طرفیندن اطرافه گوندریلدی. بوتون نولکه میزی شدید فعالیت بورودو. هر یئرده مؤسس لر کمیته لری تشکیل اولونماقلا تشکیلاتین پایه سی قورولماغا باشلادی.

بویوک حرارت و یورولماق سیزین جدیدله ایشه باشلایان فرقه رهبر لری تنها تبلیغاتلا اکتفا نتمه بیب تشکیلاتی مرکز یلشدیرمکله قازانیلان گنیش تبلیغات نتیجه لریندن عملی استفاده نتمگه باشلادیلار. بو مقصدله مراجعتنامه انتشاریندان سونرا ۲۲ شهریورده مؤسس لرین عمومی اجلاسی دعوت اولونوب اون بیر نفر دن عبارت بیر مؤسس لر کمیته سی تشکیل و نرمگه موفق اولدولار. بو کمیته یه اکثریت آراء ایله آقای پیشه وری صدر و آقای شبستری معاون انتخاب اولوندولار. همان گون آقای بی ریا شورای متحده کارگرانین صدری کارگر لر اتحادیه سینین دموکرات فرقه سینین رهبر لیگینی رسماً قبول نئدیگینی کتباً کمیته یه خبر و نردی. یئنه همان

گونون آخشامی آقای بادکان و آقای قیامی توده تشکیلاتینین عمومی گنیش کنفرانسینین تصمیمینی خبر و نردیلر. بو تصمیم واسطه سیله حزب توده نین آذربایجان دموکرات فرقه سینه ملحق اولماغی قراره آیینیشدی. شورای متحده و توده تشکیلاتینین بیرلیک تمایلو دموکرات فرقه سینى حیرت آور بیر طرزده قوتلندیردی و قرار اولدو که، توده تشکیلاتینین کمیته عضولریندن بیر نچه نفر فرقه نین مؤسسلر کمیته سینه داخل اولسونلار. بوتدبیرین نتیجه سینده سیرالاریمیز اینانیمیش و مجرب کادرلارلا محکم لنمه گه باشلادی. مراجعتنامه میز منتشر اولان کیمی تهران روزنامه لری علیهیمیزه شدید بیر صورتده حمله یه کنجیب تهمت و افترا قالمادی که، بیزیم اوستوموزه آتاسینلار. درین ایمان و قطعی تصمیم اوزره فعالیتیه باشلایان فرقه رهبرلریمیز اونلارا جواب و نرملک عوضینه نوز ایشلرینه ادامه و نردیلر.

معین نقشه اوزره اولدوغو ایچون ایش چوخ سریع صورتده پیشرفت نتمکده ایدی. فرقه گیزلتمه و نورت باسدیر سیاستینه مخالف اولدوغو ایچون نوز مقصدلرینی ساده بیر صورتده آجیب خلقه بیان نئدی. ایشیمیزین باشلانغیجی قیزیل اوردونون نولکه میزده اولدوغونا تصادف نئدیگی ایچون دشمنلریمیز خلق آراسیندا سؤتفاهم ایجاد نتمک ایچون نهضتیمیزی تجزیه و یا آیری بیر نولکه یه الحاق اولماق عنوانیله لکه لندير مک ایسته دیلر. بو سؤتفاهمو رفع نتمک ایچون شهريميز عموم طبقاتینین باش بیلنلریندن گنیش بیر اجلاس دعوت نئیلدی. بو اجلاسدا آقای پیشه وری بیر ساعت یاریم سوره ن نطقینده فرقه نین شعارلارینی شرح و نره رکن الیله هوادا ایران نقشه سینى ترسیم نئدی. بو جمله ایسه بوتون نهضت دوره سی فعالیتیمیزین مشعلی اولدو. سول و ساغ جریانلارین هر ایکیسی ایله مبارزه نده رکن آقای پیشه وری نین ۱۹ شهریورده سویله دیگی بو تاریخی جمله نظرده توتولماقلا فرقه ایچریسیندن چیخا بیلن عموم سهو جریانلارین قارشیسینی مسدود نئدی. تبریز شهر تشکیلاتینین اساسی ایسه چوخ تنز بیر زماندا، یعنی مهر آیینین بنشینده وجوده

گلدی. ایگیری می اوچ گونلوک فعالیت نتیجه سینده دموکرات فرقه سینه یازیلانلارین سای (حزب توده تشکیلاتیندان علاوه) مینلری تجاوز نتمیشدی. مهر آیین دوقوزوندا تشکیلاتیان کنفرانسیدا بیرینجی فرقه کنگره سینه ۵۹ نفر نماینده انتخاب ندیلدی. بنله لیکله شهر تشکیلاتیمیزین اساسی قویلوب منظم صورته ایشه باشلاندى.

بو دورده آذربایجان روزنامه سی بویوک رول اوینا مقدا ایدی. خلق اونو سنونج ایله اوخویور و فرقه نین سیاستینی درک ندیردی. آقای پیشه وری اوزون مدت سوره ن یازیچیلیق تجربه سینى و سیاسی معلوماتینی تمامیله اونا منحصر نتمیشدی. مقاله لر چوخ قیسا، آتشین و حرارتلی ایدیلر. ایستر روزنامه، ایستر ایسه شفاهی تبلیغات اثرینده خلق ایچریسینده بویوک فکری نهضت باشلانیب گوندن گونه یوکسلمکده ایدی. شاعرلریمیز ملی نهضتدن الهام آلیب چوخ درین معنالی و اودلو عبارتلی شعرلر یازماغا باشلادیلار. "آذربایجان" روزنامه سینین شهریور و مهر آیلاریندا چیخان نمره لرینه دقت ندیلیرسه تقریباً بوتون شاعرلریمیزین قیمتلی شعرلری اودورده یازیلیمیش اولدوغو چوخ آیدین گورونر. آقای اعتماد، آقای علی فطرت، آقای آذراوغلو، مدینه خانم علی اکبرزاده، مظفر درفشی و عاشق حسین جوان اوگونلرده وطنی شعرلر یازماقدا بویوک شوق و هوس گؤستریدیلر. فدائیلریمیزین ذوق و شوقیله قولاقلا ریمیزی نوازش نده ن "همیشه لیک یاشا آذربایجان" سرودینی دا آقای نجم تبریزی همان شهریور آیندا یازیب آذربایجان روزنامه سی اداره سینه گؤندرمیش و مهرین اوچونده چاپ ندیلیمیشدیر. دنمک خلقدده درین احساسات وجوده کتیریلیمیشدی. فرقه نین صحیح رهبرلیگی بو احساساتی ایسته نیلن مقصده دوغرو سوروب اوندان تشکیلات و سیاسی نتیجه اماغی تأمین نئدی.

فرقه میزین فعالیتی بیزه بو جهندن یاخشی نتیجه وئریمیشدیر که، باشچیلار نوز ایشرینی تصادفه واگذار نتمه ییب معین نقشه اوزره حرکت نتمگه چالیشمیشلار.

بیرینجی کنگره

قباقدان معین ندیلمیش پروگرام اوزره مهر آیین اونوندا فرقه میزین بیرینجی کنگره سی تشکیل تاپدی. بو کنگره ده آذربایجانین بوتون شهر، قصبه و کندلریندن نماینده لر انتخاب اولونموشدولار. کنگره فرقه نین تشکیلینه رسمیت وئرمله "حزب توده ایران" تشکیلاتی ایله دموکرات تشکیلاتینین بیرلشمه سینى عملاً اجرا نتدی. بو، اوچ گون دوام نده ن کنگره چوخ بویوک و اساسلی مسئله لرین حلینه موفق اولدو. بونلاردان ان مهمی فرقه نین مرام و نظامنامه سینین تصویبی ایدی.

شهریور آیین ۱۳ نده انتشار تاپان مرامنامه دوز بیر آیدان سونرا، یعنی مهر آیین ۱۲ سینده قبول ندیلن فرقه مرامنامه سی شکلنده داها مکمل بیر صورتده رسمیته کنجدی. کنگره مختاریت، یئر بؤلگوسو و ملی دیلیمیزین رسمیتی کیمی بویوک شعارلاریمیزی اساس اولاراق مرکزی کمیته یه تاپشیریب قطعی امید و جدی تصمیمله خاتمه تاپدی.

بو کنگره ده قیرخ بیر نفرلیک بیر مرکزی کمیته سنچیلیب آقای پیشه وری فرقه صدرلیگینه، آقای شبستری ایله آقای بادکان صدر معاون لیگینه انتخاب اولوندولار.

تهران مرتجعلری نهضتیمیزه زمینه حاضرلادیلار

بیزیم ملی نهضتیمیز یوخاریدا یازدیغیمیز سرعتله گنیشلندیکجه تهران نوزونون ارتجاعی رفتاریندا جدیلشمه گه باشلادی. ایران مشروطه سینده جلالیق وظیفه سیله مشغول اولان صدر الاشراف نهضتیمیزی بوغماق ایچون "سد مهدی فرخی" فوق العاده اختیارات ایله آذربایجانا والی تعیین نده رکن فرقه ده بونا جواب اولاراق بویوک یغینجاق چاغیریر و اورادا "فرخی" قبول نتمه مک ایچون

قطننامه صادر اولونور. مجلس شورای ملی ایسه تامایله نوز ماسقاسینی بیرتیب ارتجاعی سیماسینی بروزه وئریر. ملک مدنیلر و امیر تیمور کلا لیلر کیمی مستبد و فاشیست عنصرلری ریاست هیئتینه انتخاب ندیر. بو واسطه ایله آذربایجان نهضتینین داهادا وسعتلنمه سی ایچون مساعد زمینه وجوده گلیر. همین بو دورده تهراندا آزادیخواهلارین تعقیب و توقیفینه اقدام اولونور. مخصوصاً کارگرلر اتحادیه سی باشچیلاریندان "روستا و شمیده" توقیف ندیلیر. تهراندا تعقیبده واقع اولان افسرلر ایسه تهرانی ترک ندیب خراساتا و اورادان دا ترکمن صحرایه قچماقلا جانلارینی خلاص نتمه گه چالیشیرلار. تهران رادیوسو آذربایجان سرودینی چالماقلا عموم ایران خلقینی علیهیمیزه تحریک نتمه گه چالیشیر. بونلار ایسه ارتجاعی سیاستمدارلارا عکس نتیجه لر وئریر و اونلاری نوز باشلارینی ایتیرمگه وادار ندیر.

تهران بارماغی

آذربایجان روزنامه سینین ۲۰ مهر تاریخی شماره سینده "تهران بارماغی" عنوانلی مقاله آذربایجاندا اولان تهران مأمورلارینین اوگونکو خانانه سیاستلرینین اوستونو آچیر. مقاله نین بو جمله لری شایان دقتدیر: (تهران ارتجاعینین قارا بارماغی آذربایجان کندلرینده گورسنمه گه باشلاییر. بو ایسه کندلره تۆکولن ساییز — حسابسیز ژاندارملاردان عبارت دیر. کندلیلری گوج ایله چکیب فتنه و فساده سوق ندیرلر. اربابلارین املاکینی حفظ نتمک و بهره آلماق بهانه سیله کندلیلری دویور، ازیر، اینجیدیر و ناراحت ندیرلر. بیز چوخ گۆزه ل بیلیریک که، آذربایجان مالکلرینین بویوک بیر قسمتی صلح و آرامش طرفداریدیرلار. ولی مفتنلر اونلارین آدیندان خلقی ناراحت ندیر و جوربجور بهانه لرله کندلرده حقوقی ایشلره قاریشیرلار. فرقه میز

وارقوه سیله سکوتی ساخلاماغا چالیشیر ولی فتنه کارلار نوز منحوس سیاستلریندن ال گوتورمک ایسته میرلر. بیز قانونی یول ایله عدلیه یه مراجعه نئدیک. آچیقدان آچیغا دندیلرکه، بو ایشلر بیزه عاید دنیل، بیز خلقین ایشینه ینتیشه بیلمه ریک.

گورور سوز که، ملت و مملکتین مقدراتی کیملرین الینده دیر؟ اودئیر: بیز حقوقی ایشلره قاریشا بیلمه ریک. کیم گوجلو ایسه نوز ایشینی قاباقدان آپارمالیدیر. ژاندارم و امنیه تشکیلاتینین باشیندا دورانلارین لیقوان حادثه سینده بویوک جنایتکارلیقلاری اولموشدور. اگر اوگون بونلار مسئولیته جلب ندیلسه ایدیلر، بو کیمی حرکتلر تکرار اولونمازدی و بوگون عدلیه ریسی و مدعی العموم کندلرده باش ونره ن جنایتلری نوز بویونلاریندان آتاقلا تازا بیر شورشین میدانا چیخماسینا یول ونرمزدیلر. بیز بونیله بوتون خلقیمیزی تحمله، صبره و متانتده دعوت ندیریک و عین زماندا فتنه و فساد تولید نده نلرین سیمالارین گوسترمک ایچون اونلارین نه کیمی ایشلر گوردوکلرینی مدارک و اسناد اوزره یازیب تشکیلاتیمیزا ونریلمه سی توصیه اولونور. پ)

بو گونلردن سونرا ژاندارملارین وحشی لیکلری آرتیر. نهایت ایش او ینره گلیر که، فرقه بو خصوصدا بو جنایتلری افشاندن بیر مراجعتنامه نشری ایله ایرانین صلاحیتدار اداره لرینه و ها بنله خارجی قونسولخانه لرینه جنایتلرین تفصیلاتینی، اونلارین نجه بلا تعقیب قالماسینی گوستریر. بیز آبان اینین ۲۵ نده یازیلان او سندی بورادا ایکنجی دفعه تکرار ندیریک.

دولت مأمورلارینین کندلرده یاراتدیقلاری فجایی افشاء ئتمکایچون آذربایجان دموکرات فرقه سینین آذربایجاندا دموکرات دولترین دیپلوماسی مأمورلارینا و ایران صلاحیتدار مقاماتینا گؤندردیگی آچیق مکتوب

دولت مأمورلارینین آذربایجاندا گؤندن- گؤنه آرتماقدا اولان وحشیانه فاجعه لری و بیچاره لرین شکایتلرینه صلاحیتلی مقاماتین توجه نتمه مه سی آذربایجان دموکرات فرقه سینین مرکزی کمیته سینین آذربایجاندا اولان دموکرات دولترین سیاسی نماینده لرینی خلقیمیزین فجع و اورک یاندیرجی وضعیتیندن مطلع نتمه گه، بو وسیله ایله خلقین دلسوز فریاد و ناله سینین متمدن دنیائین قولاغینا، هانسی که، ظلم و وحشیلیگی کؤکوندن قازماق ایچون فداکارلیق و جانبازلیقلار نتمیشلر، ینتیرمگه وادارنتدی.

بؤیوک دولترین باش قونسول و ویس قونسوللارینی مملکتیمیزده یاندیریلان اود و آلودان مستحضر نتمک ایچون آذربایجان دموکرات فرقه سی الینده اولان بیر چوخ اسناد و مدارکدن بیر نچه سینین گؤستریمک ایستیر. آذربایجان دموکرات فرقه سی چاره سیز اولاراق بو تأسف آور اقدامی ندیر اوندان نوتری که، حکومت هنج وقت نوز متجاوز مأمورلارینین اجحافاتیندان جلوگیرلیک نتمگه حاضر اولمور. برعکس هر گون اونون شدتینی آرتیریر. ایندی باش وئرهن ن فجایع گؤستیریر که، بو وسیله ایله آذربایجان خلقینی آرادان آپارماق، یا اونو اورتا عصرلرده اولان قوللار کیمی ساخلماق ایستیرلر. دوداق کسمک، داغ قویماق قارین بیرتماق و بو فجایع ایله قتل و غارت نتمگین اورتا عصرلرده بئله آز سابقه سی واردیر.

آقالار! سیز متمدن دنیائین نماینده لری و دموکرات خلقلرینین گؤندرمه لری بو قضایانین شاهی اولون و انتظاریمیز بودور که، آذربایجانین مظلوم ملتینین سسینی دموکراسی دنیائین آزاد مطبوعاتیندا انتشار وئرسینلر.

تهرانین مرکزی حکومتی آسیائی (دیسپوتیزم)ین ان شدید نوعینه ادامه وئرمکده دیر. بیزیم روزنامه لریمیزین که، بیزیم ناله و فریادلاریمیزی انعکاس نئدیره ندیر، آیری شهرلرده اولان هموطنلریمیزین الینه ینتیشمه سینه مانع اولور. بیزیم نامه و تلگرافلاریمیزین تهران روزنامه لرینده چاپ اولماسینی قدغن ندیرلر.

اگر بیر نفر بو مظلوم و ستمیده لرین بیر نچه نفریله صحبت ندیب و بونلارین حقیقنده عمله گلن فاجعه لرین یوزده بیریندن مطلع اولسا حتماً متأثر اولوب شکسیز نوز دموکرات ملتینه ینتیره جگدیر که، هله ده دنیادا نله بیر دولت واردیر که، اونون مأمورلاری مملکتین قانونلارینی آیاق آلتینا آلیب و نوز ملتيله، دنیادا اولان بوتون انسانیت قانونلارینین خلافینا اولاراق، رفتار ندیر و اورادا قانون، محکمه، مدعی العموم بیر اوج مستبد خودسر و استفاده چی اشخاصین الینده آلتدیر. ایرانین ایندیکی وضعیتی دنیا دموکراسیسینا عار دیر. قوی دنیا بیلسین و بیر عده مظلوملارا که، چاره سیزلیکدن اونلارا نوز مظلومیتلرین اظهار ندیرلر، جواب وئرسین.

بودور بیر قسمت دولت مأمورلارینین کندلرده یاراتدیغی فجایع و اونلارین قانونسوز لوقلاری و ظلملری حقیقنده عدلیه و سایره صلاحیتدار اداره لره یازیلان شکایتلردن که، حقیقته خرواردان بیر اوج دور و ایندییه قدر بونلارا ترتیب اثر وئریمه بییدیر:

۱- ۱۳۲۴/۷/۹ ده هشتروء محالینین "عجمی" کندینده مالک محمد صادق خان مجتهدی و مباشر عبدالحسین ساسانی بیر عده مسلح ژاندارملا کندیلره حمله ندیر. ژاندارملاردان بیرى ذوالفعلى آدیندا بیر کندلینی قولوندان یارالاییر و حسن آقا، غلام، فتحعلی و مشهدی عبداله آدلی دورد کندلینی گناهسیز یئره گوله ایله وورور و بیئش نفر کندلینی آغیر صورته یارالاییرلار. بنله که، ایندی ده یاتاقدا دیرلار. بونولا برابر قاتلر هله ده تعقیب اولونما میشلر دیر. لاکن گناهسیز کندیلردن بیر نچه نفر توتولوب حبس ندیلمیشلر.

- ۲- کاغذ کنان محالیندا "قوشا بولاق" و "ایام بولاق" کندلرینده ۱۳۲۴/۷/۷ محرم و قنبر آدلی ایکی نفر کندلی اصلان همایون و استوار ابراهیمینن ایله آزادیخواه لیق جرمیله قتلہ ینتیشمیشلر و ژاندارملارین مسلحانه حمله سی نتیجه سینده کندلیلر نوز عائله لری ایله چؤلره قاچیرلار.
- ۳- سرابین شربیان کندینده بیر عده ژاندارم، گروهان "مقدسین" باشچیلیغیله، کندلیلرین نوینی و اموالینی غارت و نوزلرینی دوگوب حبس ندیرلر. بیر کندلی نولور و نچه آرواد اوشاق سقط اولور.
- ۴- تیکمه داشدا ژاندارملار آزادیخواهلارین نولرینی غارت ندیرلر و ایکی نفره قدر کندلیلر نوز آرواد و اوشاقلاریله چؤلره قاچیرلار.
- ۵- "اممند" کندینده ایگیری ایکی نفر ژاندارم سروان "دیبا"نین باشچیلیغیله کندلیلرین مال و جاتلارینا تجاوز ندیرلر که، یوز اللی نفر کندلی اونلارین ظلموندن دلی کیمی قاچاراق نوز نجاتلاری ایچون تبریزده آذربایجان دموکرات فرقه سینه پناهنده اولورلار.
- ۶- سلطان آباد کندینده حسن ژاندارم و علی آدلی بیرسی بیر نفر آروادی تفنگ قونداغی ایله او قدر دوگورلر که، اونو نولوم حالینا سالیرلار و همان آروادین ایکی یاشلی اوشاغی تفنگ قونداغی ضربه سی آلتیندا نولور.
- ۷- "گل تپه" کندینده سروان عابدینی بیر بویوک عده ژاندارملار آزادیخواهلاری آغاچا باغلاب و اونلارین قاباغا گلنلرینی حبس ندیب و "مرداقیم" کندینده مرتجع خاتلار ژاندارملارلا بیرلیکده بوتون آزادیخواهلارین نولرینه حمله ندیرلر. اونلارین ماللارینی و اثاثیه لرینی غارت نئدیکن سونرا اونلارین باشینا او قدر شکنجه لر گتیریرلر که، بیر بویوک عده کندلیلردن چؤل و منشه لره قاچماغا مجبور اولورلار. ژاندارملارین ضربه لری نتیجه سینده اهلیدن ۳۶ نفر آغیر یارالانیر که، ایندی ده یاتاقدا دیرلار. بودور ژاندارملارین و بعضی محلی مرتجعلرین

یاراتدیقلاری فجایعدن نمونه لر. عدلیه یه و سایر قانونی مرجعلره اولونان شکایت و اعلام جرملرین سایبی بوگونه قدر یوزو کنچمیشدیر. بوتون بو کیمی موقعلرده مسنول مقاماتدان مرتکبلی قاتون اساسی حدودوندا و جزائی محکمه لرین اصولیله تعقیب نتمک، ژاندارم مأمورلارینین، غیرقانونی اولاراق، حقوقی ایشلره مداخله نتمه سیندن جلوگیریک اولونماسی تقاضا اولونموشدور. (قضائی قوه نین اجرائی قوه دن آیری اولدوغو عدلیه نین ۳۵۳۶ نمره و ۱۳۲۴/۵/۱۱ تاریخلی ژاندارم اداره سینه یازدیغی بخشنامه موجبجه ژاندارم اداره سینین حقوقی ایشلره مداخله نتمه مه سی تقاضا اولونموشدور. چونکه او اداره نین مأمورلاری خلقین آسایشینی تأمین نتمک عرضینه خلقین قتل و غارت ندیلمه سینین و آسایشین یوزولماسینین سببی اولموشلار.)

(آذربایجان دموکرات فرقه سینین مرکزی کمیته سینین اجتماعی ایشلر شعبه سی)
("آذربایجان". شماره ۵۶. آبان ۲۵. نوامبر ۱۶)

بو جنایتلری یارادان تهران بارماغی ایسه خلقی، مخصوصاً کندلینی، تنگه گتیریر و اونو قاتلی و شدید مبارزه یه وادار ندیر. یئری گلیمیشکن بونودا قید نتمک لازمیدیر که، فرقه ۳۰ مهردن ۲۰ آذره قدر همیشه کندلیلری سکوته دعوت نده رک آزادلیغین صلح یولیه الده ندیلمه سیننی لازم گؤرموشدور. تهران بارماغی نوزو جنایتینده او قدر اصرار و سماجت گؤستریمیش که، بالاخره فرقه کندلیلره "نوزو نوزو دفاع ندین" فرماتینی وئرمله مجبور اولموشدور. بو فرماتین نتیجه سینده فدائی دسته لری میدانا چیخمیشدیر.

بیرینجی کنگره نین تأثیری

بیرینجی کنگره میزین تأثیری خلق ایچریسینده چوخ بویوک اولدو. بو واسطه ایله ملتیمیز نوزونه بیر مرکز ثقل، بیر ملجاء، داها دوغروسو حقیقی رهبرلیک ندیجی قوه تاپدیغینی درک نتمگه باشلادی. اونا گۆزه بو مناسبتله یئنه ده، فرقه میزین ایلك تشکیلی گونلرینده اولدوغو کیمی، آذربایجانین هر طرفیندن یوزلرجه تبریک تلگرافلاری آخیب گلمگه باشلادی.

کنگره نین قرارلارینی و اورادا تصویب اولونان مرامنامه میزی نظره آلساق، گۆزه ریک که، بو ساده بیر یغینجاق دگیل ایمیش. بوگون دوست و دشمنلریمیزین تصدیقی ایله بوتون دنیادا سس سالان بویوک نهضتیمیزین نقشه و تدبیرلرینی تهیه نتمکله، واقعاً حربی و انقلابی بیر ارکان حرب ایشینی گۆرموش اولدو. بو جهندن دنیه بیله ریک که، کنگره نین خاتمه سیله ملی نهضتیمیز باشلانیب منظم صورته خلقی تشکیلات آلتینا آماغا موفق اولدو.

تهران تیتره دی، صدر یخیلدی

فرخون تبریزه گلکمدن مایوس اولماسی، فرقه میزین گونده لیک ایشلرینده پیشرفت نتمه سی تهران محیطینده شدید بیر صورته قورخو تولید نتدی. نتیجه ده ال-آیاغینی ایتیرمیش مجلس مرتجعیری صدری ایش باشیندان کنار نتدیلر. ارتجاعی هیئت حاکمه آراسینداکی ایکی شدید مبارزه باشلادی. بیر دسته ایستیردی نهضتیمیزی سلاح و پلیس گوجوایله ازیب اورتادان آپارسینلار. بونلار قوشون، ژاندارم و پلیس تشکیلاتینی تقویت نده رک بو واسطه ایله بیر طرفدن خلقی مرعوب نتمک، او بیری طرفدن فرصت اله کتیریب فرقه باشچیلارینی اورتادان آپارماغا چالیشیردیلار. ایکینجی دسته ایسه حیله و نیرنگه متوصل اولوب خلقیمیزی اغفال نتمگی لازم

گۆردوکلری ایچون بیزه یاخشی بیر والی گۆندرملک و دادلی وعده لر وئرملگی ایره لی سورموشدولر. اتفاقاً هر ایکی گروه، دولت تشکیلاتیندا درین نفوذا مالک اولدوقلاری ایچون، نوز فکرلرینی معین مأمورلار واسطه سیله انجام وئرملگه موفق اولوردولار. بو ایسه آذربایجاندا فارسلا دنمیشکن "کوسه و ریش پهن" شکلینده ظاهر اولوردو. مثلا بیر طرفدن سرهنگ "ورهراملار"، "پرویزیلر" و "زنگنه لر" واسطه سیله کند و شهر اهالیسینی ازیر، دویور، آیاقدان سالیردیلار. او بیرری طرفدن ملامتی ایله معروف اولان "حسام السلطان بیاتی" والی تعیین ندیب اونا تاپشیریدیلر که، نهضت باشچیلاری ایله سازش نتسین. خلقین گوزونون قاباغیندان پرده آسماق ایچون بویوک اصلاحات وعده لريله ایشه باشلا سین. بو "کوسه و ریش پهن" سیاست ایسه خلقه گیزلی قالمادیغی ایچون فرقه میزین تبلیغاتی و تشکیلاتی فعالیتینی داهادا قوتلندیرملگه باعث اولوب و محیطیمیزده شدید بیر تشنج وجوده گتیردی.

ملی حکومت تشکیلی یولوندا

ایش ساده بیر چارچیوادا دایانا بیلمزدی. ملی و دموکراتیک شعارلار ایله خلقی آیاغا قالدیران فرقه سۆزه قناعت ندیب دورا بیلمزدی. صدرالشراف کابینه سینین یئرینی توتان حکیمی کابینه سی تبریزدن قاچان مرتجع لر ایله ال بیر اولان تهران ارتجاعی قوه لرینین تحت تاثیرینده قالاراق بو سۆزلریمیزی نشیتملک بنله ایسته میردی. حتی قانون اساسیده صریح بیر صورته قید ندیلیمیش ساده انجمن ایالتی قانونونو بنله سفسطه ایله آرادان آپارماغا چالیشیردی.

بو وضعیتی نظرده توتوب تهران هیئت حاکمه سینین ایشلرینی دقیق صورته تعقیب نده ن مرکزی کمیته، فرقه مرامینین اجراسی ایچون، سۆزدن عمله کنچدی.

بیر طرفدن ژاندارملارین فشار و تضییقیندن جاننا دویموش کندلیلرین آراسیندا فدائی دسته لری تشکیل نتمک، او بیری طرفدن خلقین آرزولارینی یئرینه ینتیرمک ایچون ملی دولت تشکیلاتی یاراتماق لزومی میدانا چیخدی و بو فکرین تأخیر ندیلمه دن اجراسی آقای پیشه ورینین مستقیم مسئولیتی ایله آغاز اولوندو و بوتون فرقه عضولری مخصوصاً مرکزی کمیته میزین ارگانینی تشکیل نده ن فرقه باشچیلاری بو هدفه ینتیشمک ایچون شدید بیر صورتده فعالیتیه باشلادیلار. بو فعالیتین نتیجه سینده آذربایجاندا اولان دولت تشکیلاتی متزلزل اولوب گوندن- گونه ضعیفله مگه باشلادی. نهایت عملده ایکی حکومت میدانا چیخدی که، اولنلاردان بیری گوندن- گونه نفوذ و قدرت کسب نده ن دموکرات تشکیلاتی، او بیرسی نوز سنگرلرینی بیری- بیرینین دالیسینجا ترک نتمک مجبوریتینه قالان چوروموش دولت تشکیلاتی ایدی. آخرده ایش او یئرله گلدی که، فرقه عضولرینی صبره، متانته و عاقلانه رفتار عادت وئریمک ایچون فرقه صدری آشاغیداکي مقاله نی یازیب آذربایجان روزنامه سینده انتشار وئریدی.

فضولی موقوف

نشیبتدیگیمیزه گوره چاغریلمامیش قوناقلاردان شهرداری رئیسسی بؤیوک قانونسوزلوقلارا باشلامیش، قانونی صورتده خلق طرفیندن سنچیلیمیش شهر انجمنی عوضینده، سگیز آی بوندان اول وقتی قورتارمیش کهنه انجمن اعضاسینین ایله بعضی ایشلر گۆرمگه اقدام نتمیشدیر. بو کیمی فضوللوقلارین وقتی کنچمیشدیر رئیس شهرداری اولماسین اوندان داها یکه سی اولسون. دیکتاتورلوق و قانونسوزلوغا آذربایجان خلقی یول وئره بیلمز. آقای شهردار بیر دفعه آنلا سین که، بورا آذربایجان دیکتاتورلوغو بورادان، یعنی آذربایجانین مرکزیندن باشلاماق اولماز.

وقتی گنجمیش انجمنلرین و یا مجلس شورائین واسطه سیله ملت مالیندان بیر دینار خرج نتمک قانون اساسیمیزی آیاقلاماق دنمکدیر. بو ایشی گوره نلر کیم اولورسا اولسون خانن و مجرم تانینماقلا محکمه یه جلب اولمالیدیرلار. بیز داستان و قانون موجبنجه صلاحیتدار مقاملارین نظرینی بو جدی و بویوک اوغورلوق و خیانته جلب ندیریک. وزارت کشورین باباسی دا شهر انجمنلرینین استقلالینی پوزا بیلمز. اگر صلاحیتدار مقامات بو قلدر مستبد عنصری محکمه یه جلب نتمگه فوریتله تشبث نتمزسه، اوندان داها صلاحیتلی اولان خلق نوز حقوقوندان مدافعه نده ر. فضول باشیلار آنلاسینلار که، بو آسانلیقلا بویوک بیر شهرین حقوقونو پایمال نتمک اوجوز باشا گلمز. فرخون نقشه سینى اجرا نتمک بو ساده لیک ایله باش توتماز. شهریمیز نوز ایشلرینی اداره نتمک ایچون انجمن انتخاب نتمیش، نزاکت مابلیغی الدن ونرمه ییب بو گونه دک اونون ایشه باشلا ماسینا منتظر اولموشدور. مستبدلر، مرتجعلر و خاننلر الینده اولان وزارت کشور ایشه کجدار مریز واسطه لر ایله اتلاف* وقت ندیب آخرده گوندردیگی تحفه قانونو پوزماق و خلقلین حقینی پایمال نتمکدن عبارت اولموشدور. بونو نظره آلیب مرکزی کميته میزین فعالیتده دوام نده ن عمومی اجلاسیندان جدی صورتده قانونی شهر انجمنین تشکیلینی تقاضا ندیریک. قوی تهران بیر دفعه نوز تکلیفینی دوشونوب بو کیمی فضوللوقلارین آذربایجاندا باش توتمایاجینی یقین نتمسین. پ.)

بو مقاله آبان آیین اون سگیزینده یازیلیمیشدیر. مقاله نین لحنی اثبات ندیر که، فرقه سون درجه قدرت و اقتدارا مالک اولدوغو حالدا حکومت مأمورلاری فوق العاده بیر صورتده ضعیف و بیچاره اولموشلاردیر. اون سگیز آبان ایله ایگیرمی بیر آذر آراسیندا بویوک بیر فاصله اولمادیغی نی نظره آلساق آیدین صورتده احساس ندیریک که، فرقه میز نه مقیاسدا نوزونو داها بویوک قدماتر گوتورمگه آماده ندیب و گوتورمک ایسته دیگی قدماترین وفقیتی نیده یوزده- یوز تآمین نتمیش ایمیش. بو

* - بو کلمه بو کتابدا (امرار) یازلمیشدیر. - یاشار آذری

مقاله دن ایکی گون سونرا، یعنی آبان آیینین ۲۰ سینده همان روزنامه ده بئله بیر مقاله یه یئنه ده تصادف ندیلیر:

ایکینجی دوره نین شعارلاری

بو عنوان آلتیندا قلمه آیینان مقاله نین نهایتینده بئله یازیلیر:

(بو گونکو شعارلاریمیز انجمنلرین تشکیلی و اون بنشینجی مجلس سنچگیلرینین سریع بیر صورتده باشلانماسیدیر. بو ایش بویوک سیاسی بیر ایشدیر. او، فرقه نی خلق ایله یاخینلاشدیریب اونون حقیقی رهبری مقامینا یئتیره بیلن بیر ایشدیر. هنج بیر سیاسی فرقه تک نوز عضولرینین ایله ایسته دیگینه نائل اولایلیمز. داها آرتیق خلق ایشلرینه قاریشیب خلقین آرزولارینی داها دا گنیش دایره ده آنلاییب اونلارین عملی اولماسینا چارلیشارسا، او فرقه خلقه داها آرتیق یاخینلاشیب اونون بیتمز، توکنمز قدرتیندن داها آرتیق استفاده نده بیلر.

ایکینجی دوره ده فرقه ایشچیلریمیزدن بونو طلب ندیریک:

"بویوک متینگلر و گنیش کنفرانسلار واسطه سیله انجمنلر و مجلس انتخاباتینین

معناسینی خلقه آنلادیب و اونلاری بو یولدا مبارزه یه حاضرلاماقدان عبارتدیر."

بیر سوزله قورولوش دؤره سی خاتمه تاپیب تبلیغات و عمل دؤره سی باشلانمیشدیر. بو گوندن اعتباراً فرقه سیاسی قدرت کسب نتمک یولوندا مبارزه ندیر. سیاسی قدرت انجمنلر و مجلس نماینده لری نین آزادخواه و دموکرات شخصلردن انتخاب اولونماسی سایه سینده کسب ندیله بیلر. هنج بیر فرقه عضوی بونو اونودا بیلیمز. پ.)

بئله لیکله فرقه حاضرلیقلاری حمله یه کنچیر. فرقه نین دیلی اولان آذربایجان روزنامه سی نوز لحنینی تامامیله دگیشدیریب خلقی قیاما و عملی مبارزه یه چاغیریر.

"آذربایجان ثروتی آذربایجاندا قالمالیدیر" و "کارلار نئشیتسین، کورلاردا گۆرسون" عنوانلی مقاله لردن تمام معناسیله بویوک نهضتین عملاً باشلانماسی آشکارا چیخیر. مخصوصاً آخرنجی مقاله ده آقای پیشه وری یازیر که، ایش تبلیغات و مقاله ده دگیلدیر. مقاله لر فقط فرقه فعالیتی و نهضتیمیزین مطبوعاتدا اولان انعکاسی حساب اولونا بیلر.

بو دۆرده، یعنی آباتین آخر گونلرینده فرقه آرتیق معین نقشه اوزره حرکت نئمگه باشلیر. آبان آیین ۱۷ سینه تشکیل تاپان کمیته میزین عمومی اجلاسی آرتیق سۆزدن عمله کنچمگی قراره آلیر. بیر طرفدن فدائی دسته لرینین حمله سی، او بیرری طرفدن دولت تشکیلاتی یاراتماق وسیله لری تأمین اولونور. نهایت ۲۱ آذر قیامی قطعی اولراق تعیین ندیلیر. عمومی اجلاسین قطعنامه سینه ایسه صریح بیر صورتده، تهرانا منتظر اولمادان، انجمن ایالتی و محلی انتخاباتین باشلانماسی قراره آلینیر.

قرارلار

- فرقه نین مشهور بیاننامه سی و بیرینجی کنگره سینین اعلان نئدیگی شعارلاری، عمومیتله ایراندا خصوصیله آذربایجاندا درین تأثیر باغیشلابیب آزدلیق و دموکراتلیق و دموکراتلیق جریانی قوتلندیرمیشدیر. بونو عمومی اجلاس چوخ شادلیقلا قید ندیب شعارلارین عملی صورتده باشلانماسینی قرارا آلیر. بو شعارلار آذربایجان خلقینین ملی مختاریتینی تأمین نتمک ایچون ایالت و ولایت انجمنلرینین تشکیلی و مجلس شورا انتخاباتینین تأخیرسیز صورتده باشلانماسینی واسطه سیله اولای بیلر.
- فرقه قورولوش دۆره سینه خاتمه وئردیگی ایچون ایندی گنیش تبلیغاتی ایشلره باشلابیب خلقی فرقه نین اطرافینا توپلاماق ایچون بویوک یغینجاقلار

- و متینگلر تشکیل ونره بیلیر و بو متینگلری اداره نتمک ایچون حاضرلاران جدی فرقه فعاللارینین فعالیتنه گیریشمه لرینی تأمین نده بیلیر.
- ۳- ایالت و ولایت انجمنلرینین انتخاباتینی خلقین نوز گوجو ایله باشلاماسی لزومینی قید ندیب کمیته یاخین بیر زماندا بوتون آذربایجان خلقی آراسیندا انتخاب اولونان خلق نماینده لریندن بویوک بیر کنفرانس تشکیل نتمه لیدیر.
- ۴- فرقه یه یازیلانلاری تامامیله تشکیلاتا باغلاماق ایچون عضویت ورقه لری چوخ تنز بیر صورته پایلانمالی و مرکزی کمیته طرفیندن تهیه ندیلین تمبر واسطه سیله حق عضویتلری بیغماغا اقدام اولونمالیدیر.
- ۵- جوانلار آراسیندا ایشلری محکم لنديرمک ایچون بعضی مسنول شخصلر تعیین نتمک تا جوانلار آراسیندا جدی ایش آپاریب اولنلاری گلجک ایشلر ایچون حاضر نئسینلر.
- ۶- کندلرده قانونسوز اولاراق کندلیلره هجوم نده ن ژاندارملارین، عموم جماعتین قوه سیله، قاباغی آلینسن.
- همین بو تاریخده آذربایجان روزنامه سینده بو مقاله یه تصادف ندریک:

بویوک خلق یغینجاقلاری

(شهرلریمیزده ایالت و ولایت انجمنلری تشکیلی و مجلس سنچگیلرینین باشلانماسی خصوصوندا بحث نتمک ایچون بویوک خلق یغینجاقلاری دعوت اولونموشدور. بو یغینجاقلارا خلقیمیزین دوغما رهبری اولان فرقه تشکیلاتی نظارت ندر. آلدیغیمیز معلوماتا گوره قصبه و کندستانلاردا بو یغینجاقلار نظره چارپماقدادیر. بونونلا آذربایجان خلقی نوزونون دیری بیر ملت اولدوغونو ثبوت نتمکده دیر. تهران حکومتینین جاهل و نادان مامورلاری فرقه تشکیلیندن سونرا اونون کندلرده قول

بوداغینی کسمک ایچون انسانلیغی تحقیر نده ن وحشیانه تدبیرلره ال آتدیلار. خوشبختانه اونلارین تشبوتو فرقه میزین خیرینه تمام اولوب کند جماعتینی بیزه یاخینلاشدیریر و بو واسطه ایله فرقه میز داها سریع بیر صورتده کندلرده کوک سالماغا دوام ندیر.

دوغرودور که، یوزلر ایله کند زحمتکشلی ژاندارم ظلموندن داغلاردا یاشاماغا مجبور اولموشلار؛ یینه ده دوغرودور که، اهل و عیالینی گوتوروب فرقه میزین قاپیلارینا پناه گتیره ن کندلیره بیز بویوک کمکلیکلر نده بیلمه میشیک. لاکن کندلی دوشونوب آنلامیش که، اونون فلاکت و بدبختلیگی موقتی دیر. ایالت و ولایت انجمنلری وجوده گلرسه، بو کیمی جنایتلره چوخ تنز بیر زماندا خاتمه ونره بیلر. اونا گوره ده کندلی ده وارقوه سیله بو ایشین چوخ تنز بیر زماندا باشلانماسینی طلب ندیر.

بیز بیلیریک که، خلقیمیزی اسارت آلتیندا ساخلایان مرتجع قوه لر وار گوجلریله اونون بیر ملی تشکیلات اطرافینا توپلانماسینین قارشیسینی آماغا چالیشماقدان صرف نظر نتمه یه جکدیر. لاکن فرقه میزین گوتوردوگو دوزگون و متین خط حرکتی سایه سینده اونلارین آرزولاری اورکلرینده قالب امیدلری یاسا میدل اولاجاقدیر. ایندی بوتون آذربایجاندا یکی جریان وجوده گلیمشدیر. بیرى خلقی ازیب، بوغوب، مال و مکنت کسب نتمک ایسته ین دولت مأمورلاری؛ او بیرسی ایسه آزادلیق و دموکراسی اصولونو عملی صورتده دیرلتمگه چالیشان ملی قوه لر. بیرنجیسی ظلم و بیدادگرلیگه دایاندیغی ایچون گوندن- گونه ضعیفله ییب میداندان چیخیر، ایکینجیسی ایسه انسانلارین سعادت و خوشبخت لیگینی تأمین نتمک یولوندا آپاردیغی قهرمانانه مبارزه نتیجه سینده قوت و قدرت کسب ندیب ایره لی گندیر و خلقی نوزونون اطرافیندا توپلاماقلا گلجک ملی قدرتین بناسینی محکم لندیریر.

بویوک ملی حرکت آرتیق باشلانمیش، آزادلیغی تأمین نتمک یولوندا میدانا قویولان شعارلارین اجراسی گلیب چاتمیشدیر. ایندی آرتیق تهمت و افترالارا قولاق آسان

یوخدور. ایکی آی یاریملیق جدی فعالیتیه بهتان دینلرین سیماسینی آشکارا چیخاریب فرقه میزین گنتدیگی یولون دوغرو بیر یول اولدوغونو اثبات نتمیشدیر. ایندی هامی بیلیر که، دموکرات فرقه سی دشمنلرین دندیکلرینین خلفینا اولاراق ایران استقلالی و تمامیتین نفعینه چالیشان بیر فرقه دیر. ایندی دوست و دشمن آنلامیشدیر که، ملی مختاریت تجزیه دنیلدیر. کیمسه آذربایجانی ایراندان آیرماق ایسته مز؛ اونو بیگانه یه ساتان یوخدور. بو سوزلرین هامیسی آزادلیغی بوغماق ایچون مرتجعلر طرفیندن میدانا آتیلان خاناناه تهمتلر دیر.

آذربایجان خلقی چوخ ساده و طبیعی صورته نوزونون سیاسی، اقتصادی و اجتماعی ایشلرینی اداره نتمک ایستیر؛ نوز قولونون گوجوایله نوز ملتین اوزونه ترقی و تکامل یوللارینی آچماغا چالیشیر.

بوتون آذربایجانی بوروموش میتینگلر، یغینجاقلار و اجتماعلارین هدفی ایسه بودور.

بو وقته قدر آزادلیق، بیرلیک و دموکراتلیق باره سینده دادلی سوزلر چوخ دانیشیلیب و شیرین وعده لر چوخ وئرلمیشدیر. اما خلق ایندی سوزه اینانا بیلیمیر. او چوخ حقلی اولاراق عمل ایسته بیر بو گونه قدر جوربجور آدلاریله اورتایا چیخان فرقه لر ایسه خلقه عمل نشان وئر بیلمه میشلر. فرقه میز ایسه بویوک شعارلاری عملی نتمک ایستیر. میتینگلردن مقصد ده بودور. خلق چوخ آچیق بیر صورته ایالت و ولایت انجمنلرینین تشکیلینی طلب دیر. قانون اساسیین پوزولماسینا یول وئرمه مک ایچون اون بنشینجی مجلس سنجگیلرینین باشلانماسینی تقاضا ندیر. بو ایشه رهبرلیک نتمگی فرقه میزدن گوزلور.

ایندی آذربایجاندا دوام نده ن میتینگ و یغینجاقلارین مناسبتی بودور. پ.)

بنله لیکله بوتون آذربایجان آیاغا قالخیر. کندلر، قصبه لر و شهر لرده ۱۰مین، ۲۰مین و ۵۰مین نفر لیک میتینگلر تشکیل اولونوب کتبی صورته قرارلار چیخاریلیر و بو قرارلاردا دموکرات فرقه سیندن فوری صورته ایالت انجمنین

تشکیلی و ملی مختاریتیمیزین تأمینینی طلب ندیلیر. خلقین اکثریتینی تشکیل نده ن بو یغینجاقلار نوز ایشلرینی قطعنامه ایله محدود نتمه ییب عمله کنچیریر و حقارینی آماق و دندیکلرینی حیاته کنچیرمک ایچون نماینده لر انتخاب ندیب تبریزده تشکیل اولونان کنگره یه گؤندریلر. بو واسطه ایله آذربایجاندا بؤیوک خلق کنگره سی تشکیل تاپیر. کنگره آبان آیین ۲۹ ندا، سحر ساعت ۱۰ د تبریز شهرینین شیر خورشید صحنه سینده سردار ملی ستارخانین قارداشینین سنی ریاستی ایله افتتاح اولونور. ان قدیم مجاهدلردن آقای سعید دیوان آذربایجان آزادیخواهлары نامیندن کنگره نی تبریک ندیر. سونرا آذربایجانین آیری شهرلریندن آخیب گلن نماینده لر حرارتلی و آتشین سۆزلرله کنگره نی سلاملا دیقدان سونرا، بیرینجی جلسه تبریکلره و اعتبارنامه کمیسوئونون گزارشینه حصر ندیلیر. گون اورتادان سونرا آقای پیشه وری عمومی وضعیتیمیز و کنگره نین وظیفه سی حقیقده مفصل بیر نطق ندیر. اونون نطقو سگیزیوز نپردن تشکیل تاپمیش خلق نماینده لری طرفیندن دفعه لرله گورولتولو آقیشلار واسطه سیله قطع اولونور. بو واسطه ایله نماینده لر فرقه میزین سیاستینه ایناندیقلارینی اثبات ندیرلر.

آقای پیشه ورینین نطق ایسه بو جمله لرله قورتاریر:

(بیز آرتیق نوزوموزو اداره نتمک ایستیریک. بیز آذربایجانلی ایرانندان ایرماییب فقط آذربایجانین داخلی مختاریتینی ایسته ییریک. آذربایجان هندوستان دنیل. بورا آذربایجان دیر. اونون مشعشع تاریخی واردیر. بو ملت دیری دیر. آذربایجان خلقی تاریخه ستارخان، باقرخان و سیخ محمد خیاباتیلر و نریشدیر. اونون افتخارلی تاریخی واردیر. بیز ملی مختاریت صحبتی ندیریک. تجارتیمیزی، بهداشتیمیزی، معارفیمیزی، پست و تلگرافیمیزی و بوتون ایشلریمیزی خلقیمیز اداره نتمه لیدیر. آزادلیغی آلارلار، اونو و نرملر. اگر بیزیم خلقیمیزین قباغینا سلاح ایله چیخسالار، قوی بو ملی کنگره نوز ملی هیئتینی دفاع نتمک ایچون جوانلاریمیزین ساحلی ملی

قوه لرینی یاراتسینلار. (بوتون سالون آیاغا قالخیر. آراسی کسلیمه ین گورولتولو شورانگیز اوورا سسلری نچه دقیقه دوام ندیر) بو اوورا سسلری، بو آیاغا قالخماق ایسه قیام و نهضتیمیزده خلقین حقیقی صورتده اشتراکی و حقیقی حالدا نهضتین باشلانماسی دنمک ایدی. ملی قیامین معناسی ده نله بودور.

بو کنگره نوزونون تاریخی مراجعتنامه سیله ایرانین صلاحیتدار مقاماتینا و آذربایجاندا اولان خارجی دولترین نماینده لرینه مراجعت ندیر. اگر بو مراجعتنامه یه دقت اولونارسا بیزیم بو گونکو سیاستیمیزین اساسینی تشکیل نتدیگی آشکارا چیخار. مراجعتنامه نین عینی بودور. عنوانلار(.....)

(بو ایل آبان آیین ۲۹-۳۰نجو گونلرینده تبریز شهرینین شیر و خورشید سالونوندا ۱۵۰ مین نفرین امضاسیله عموم آذربایجان شهر و حومه لریندن توپلانان عمومی میتینگلر طرفیندن سنجیلیمیش یدی یوز نفر نماینده لرین شرکتی ایله تشکیل تاپان بویوک خلق کنگره سی نوزونون دوردونجو اجلاسیندا اتفاق آراء ایله نوز طلباتینین اساسی مسئله لرینی آشاغیداکي ماده لرده قید اولونان اعلامیه واسطه سیله ایران مرکزی حکومتینه بیلدیرمگی قرارا آلدی:

۱- آذربایجان خلقی بورادا یازیلماسینا ینر اولمایان ساییسز- حسابسیز تاریخی سببلره و حادثه لره گۆزه نوزونه مخصوص ملیت، دیل، آداب، رسوم و سایر خصوصیاتا مالک دیر. بو خصوصیات اونا حق ونریر که، ایرانین استقلال و تمامیتینی مراعات نتمکله برابر، بوتون دنیا ملتلی کیمی، آتانتیک اعلامیه سی موجبجه نوز مقدراتینی تعیین نتمک ایچون آزاد و مختار اولسون.

۲- کنگره آذربایجان خلقینین، ایرانین باشقا ایالت و ولایتلیله اولان مدنی، اقتصادی و سیاسی رابطه سینی نظره آماقلا برابر، بو خلقین ایندیکی ایران دولتینین تأسیسی حقینده گؤستریدیگی فداکارلیق لاری (واقعا ایندیکی ایران

دولتی آذربایجانلیلار واسطه سیله تاسیس اولونموشدور) نظره آلیب هنج وجه ایله راضی دنیل که، دولت اونون مشروع و قانونی تقاضالارینی که، ملی مختاریتدن عبارتدیر، ایرانین سرحدلرینه خلل گتیره ن و اونون تجزیه سی سببی قرار وئرسین.

۳- آذربایجان خلقی وار قوه سیله ایراندا مشروطه شکلی آلمیش دموکراسی اصولونون طرفداریدیر. آذربایجان ملتی ایرانین تمام ایالت و ولایتلری کیمی، ایرانین مجلس شوراى ملیسینه نماینده گؤندره جک و عادلانه مالیات و نرمکده شرکت نده جکدیر.

۴- آذربایجان خلقی رسماً و علناً اعلان ندیر که، بوتون دنیائین دیری ملتلی کیمی، ایرانین تمامیت و استقلالینی گؤزلمکله برابر، نوزونون داخلی ایشلرینی اداره نتمکدن نوتری ملی حکومت یاراتماغا حقلیدیر. او باجاردیغی قدر ایرانین تمامیت و استقلالینی مراعات نتمکله برابر آذربایجانلی دموکراسی و حاکمیت ملی اصولیله اداره نده بیلر.

۵- آذربایجان خلقی آزادلیق و دموکراتلیق یولوندا بؤیوک زحمتلر چکیب چوخلو قربانلار وئردیگینه گؤره ایستیر نوزونون مختار حکومتینی حقیقی دموکراتلیق اساسی اوستونده قورسون. بونا گؤره ده کنگره طرفیندن تصویب اولونموش داخلی نظامنامه اوستونده نوزونون مجلس ملیسینی انتخاب ندیب و لازم گؤرور که، آذربایجانین ملی و داخلی حکومتی بو مجلسین نماینده لرینین آراسیندان انتخاب اولونوب اونون قاباغیندا مسؤل اولسون.

۶- آذربایجان خلقینین نوز ملی و آنا دیلینه مخصوص علاقه سی واردیر. نوزگه دیلینین تحمیلی اونو ترقی و تمدن کاروانیندان دالی سالمیش و اونون ملی فرهنگ و معارفینین یولونو باغلامیشدیر. بو ناروا تحمیلین قاباغینی آماق و آذربایجانین ترقیسینه لازم گلن بوتون وسیله لری وجوده گتیرمک ایچون

آذربایجان خلقینین ملی کنگره سی هیئت ملییه دستور وئریر: چوخ تنز بیر زماندا آذربایجان دینلینین بوتون دولت اداره لرینده مرسوم و اونون تدریسینی تمام مدرسه لرده (ایستر دولتی. ایسترسه ملی) عملی نئتسین.

۷- یوز اللی مین نفرین امضاسی ویدی یوز نفر نماینده نین اشتراکیله تشکیل تاپان ملی کنگره آذربایجان ملتینین اراده سیله نوزونو مؤسسلر مجلسی اعلان نئدیپ، آذربایجانین داخلی ایشلرینی اداره نتمک ایچون ۳۹ نفردن عبارت بیر ملی هیئت انتخاب نده ره ک اونلارا اختیار وئریر که، ملتین ملی ایستکلرینی عملی نتمک ایچون لازمی تدبیرلر گوروب صلاحیتدار مقاماتیله مذاکره به گیریشسینلر معین زماندا آذربایجان مجلس ملیسینین و هابنله مجلس شورای ملی انتخاباتینی اجراء نله سینلر.

آخرده کنگره ایران دولتینین و دنیانین بویوک دموکراتیک دولترینین نظرینی یوخاریدا یازیلانلارا جلب نئدیپ اظهار نئدیر که، بو مطالبین اجراسی ایچون فقط تبلیغ و تشکیلات واسطه سیله اقدام نئدیپ نزع داخلی و قارداش قانی توکمگه اجازه وئریمه جک. ولی اگر مرکزی دولت ایسته سه اونون قانونی و طبیعی حقینی سلاح گوجو و قهر غلبه ایله اورتادان آپارسین، او وقت ناچار هر قیمته اولورسا اولسون، نوز حقوقونان مدافعه نده جک و تا بیر نفر آذربایجانلی قالاتادک نوز ملی مختاریتی اوغروندا مبارزه آپاراجاقدیر. مجلس مؤسسان (ملی کنگره) ملی هیئته اختیار وئریر که، آذربایجانین مختاریتی تأمین نتمک ایچون صلاحیتدار مقامات ایله علاقه به گیریشسین؛ مسئله نی صلح و مسالمت یوليله حل نئسین. ولی ملی هیئت هنج وجهیله آذربایجانین مختاریتی و ملی حکومتی حقیندن صرف نظر نتمک و ایرانین تمامیت و استقلالینی پوزماق اختیارینه مالک نئیلدیر.

بیز آرزو نئدیریک که، بوتون دموکراسی عالم بیلسین که، دنیا ده بیر ملت واردیر که، حاضر اولوب نوزونون وار قوه سیله نوز حقوقونان مدافعه نئدیپ آسیانین بیر

گوشه سینده آزادلیق و دموکراتلیق بایراغینی قالدیریب ایستیر فقط نوز کومگیله نوزونون آزادلیغینی تأمین نئسین.

امید ندیریک ایرانین صلاحیتدار مقاماتی و بویوک دموکراتیک دولتر بیزیم ملی منظوروموزون اجرایی ایچون نوع پرورانه کملیکلردن که، منشور آتلانتیک اونون اساسی اوزرینده قورولموشدور، مضایقه نتمیه جکلر. احترامات فائقه ایله. ("ملی کنگره" مجلس مؤسسائین ریاست هیئت)

مراجعتنامه دن داها جالب توجه کنگره نین قرارلاریدیر که، بیز تبلیغاتچیلایمیزین استفاده سی ایچون بورادا درج ندیریک.

آذربایجان مجلس مؤسسان ملی سینین قرارلاری

سه شنبه گونو، آبان آیین ۲۹ ندا آذربایجان خلقینین بویوک ملی کنگره سی آقای پیشه ورینین عمومی اوضاع حقیقنده و نردیگی معلوماتی مذاکره نئدیکن سونرا آشاغیداکی قراری اتفاق آراء ایله قبول ندیر.

۱- بویوک دموکراتیک ملتسین فداکارلیغی نتیجه سینده دیکتاتورلوق، زورگولوق و نژاد اوستونلوگو تبلیغ نده ن قوه لرین ابدی اولاراق یئنیلدیگی و بوتون ملتله نوزونو اداره نتمک، نوز مقدراتینا حاکم اولماق امکانی وجوده گلدیگی حالدا، آذربایجان خلقی تمام معناسیله بیر ملت کیمی آیاغا قالخیب نوز طبیعی و قانونی حقیقه نوز گوجو ایله مالک اولماق ایستیر.

- ۲- خلقیمیز سؤتفاهم و تهمتره یول وئرمه مک ایچون نوز مقدراتینی اله آلدیغی حالدا نولکه میزین ایراندان آیریلماغی نی اعلان ندیر و بوتون ایران خلقلریله قارداشلیغینی حفظ نتمه گی نوزونه وظیفه بیلیر.
- ۳- ملی کنگره آزادلیق دشمنلرینین افترا و تهمترلرینین ایندینن قاباغینی آلماق ایچون آچیق و آیدین صورتده آذربایجانین ایراندان آیریلماسی و یا اونون آیری مملکته الحاق انتشاراتینی جدی صورتده تکذیب ندیر.
- ۴- آذربایجان خلقی مشروط اصولونا صادق قالب قانون اساسیین دموکراتیک اصللرینی اجرا نتمگه چالیشاجاقدیر.
- ۵- عمومی مشروطه قانونلارینی مراعات نتمکله برابر آذربایجان خلقی نوزونون داخلی ایشلرینی اداره و ملی مختاریتینی تأمین نتمک ایچون قانون اساسیدن استفاده ندیب انجمن ایالتی تشکیلاتینی بیرقدر گنیشلندیریب اونا مجلس ملی آدی وئریر. ایران داخلینده ایرانین تمامیت و استقلالینی هنج وجهله خللدار نتمه دن نوزونون ملی حکومتینی وجوده گتیریر.
- ۶- بویوک خلق میتینگلرینین قرارینا گۆزه خلق کنگره سی آذربایجان دموکرات فرق سینین تشبوئو و رهبرلیگی ایله مجلس ملی و ولایت انجمنلری و مجلس شورای ملی انتخاباتینین قوریتله باشلانماسینی قرارا آلیر.
- ۷- هر بیر ملتین نوز مقدراتینا حاکم اولماسی او وقت امکان پذیر اولابیلر که، او ملت یاشادیغی نولکه نی اداره نتمک ایچون اساسی قانونلارا مالک اولابیلسین. بیز چوخ یاخشی بیلیریک که، تهراندا تمرکز تاپمیش مرتجعلر خلقیمیزه بو اختیاری وئرمیه جک. بلکه نوزلرینین خان اراده لرینی خلقه و مملکته تحمیل نتمک ایچون بیزیم قاباغیمیزا انگلرده چیخارماقدان گۆز یونماق ایسته یه جکلر. اونا گۆزه بویوک کنگره خلقیمیزین آرزو و طلباتینی عملی نتمک ایچون جدی قدم گؤتوروب نوزونو مؤسسلر مجلسی اعلان ندیر.

ملی مختاریتیمیزی محکم پایه اوستونده قورماق ایچون مجلس ملی وجوده گنیریر.

۸- طبیعیدیر که، سیاسی، ملی، اقتصادی و فرهنگی مختاریتته مالک اولمادان ملی مختاریت بوش سۆزدن عبارت اولوب قالار. بو نقطه نظرден مجلس مؤسسان ملی بیر حکومت یاراتماسینی و مستقیماً داخلی ایشلریمیزین بو حکومت واسطه سیله اداره ندیلمه سینی تأخیرسیز بیر صورتده لازم گۆرور.

۹- مجلس ملی انتخاباتی قورتاریب ملی حکومت رسمیت تاپان گونه دک کنگره نوز نماینده لریندن اوتوز دوقوز نفرلیک هیئت ملی نامیله بیر هیئت انتخاب ندیر و قبول نئدیگی قرارلارین اجراسینی بو موقتی هیئته تاپشیریر.

۱۰- بو هیئت ملی مجلس تشکیل تاپان گونه قدر آذربایجان خلقینین ملی ایشلرینی اداره نده جک مجلس ملی تشکیل اولان کیمی اونون وظیفه سی خاتمه تاپمیش اولاجاقدیر.

۱۱- مرکزده و شهرستانلاردا باشلانان انتخاباتی تأمین نتمک و هیئت ملینین امنیتینی حفظ نتمک ایچون کنگره ی ملییه هر نوع تدبیر گۆرمگه گنیش اختیار ونرلییر.

۱۲- ملی کنگره دولت اداره لرینین باشیندا دوران مأمورلاردان هیئت ملییه تابع اولوب اونون گۆستریشلرینه و نظارتینه اطاعت نتمه گی طلب ندیر و بونون خلافینا رفتار ندیب نوزونو حاکم مطلق گۆسترمک ایسته ین لرین تنزلیکله دولت اداره لریندن اخراجینی لازم گۆرور.

۱۳- ملی کنگره بوتون دولتی مدرسه لرده آذربایجان دیلینین، مجبوری صورتده، تدریس ندیلمه سینی هیئت ملییه تاپشیریر و بو ملی وظیفه نی انجام ونرگه مانع اولانلاری آذربایجان خلقینین دشمنی حساب ندیب اولانلارین ارتجاعی فکر و خانئانه حرکتلرینه مانع اولماق ایچون جدی تدبیرلر گۆرسون.

۱۴ - کنگره پلیس، ژاندارم و آرتش تشکیلاتی ترکیبینی پوزماق فکرینده دنیلدر. اونلار نوز رسمی لباس و درجه لرینی حفظ و وظیفه لرینی انجام و نرملده دوام ندیرلر. لاکن اگر اونلاری اداره نده نلردن بیزیم ملی مختاریتیمیزین علییهه بیر ایش باش و نرسه، هیئت ملیهه اختیار و نریلیر که، اونلارین خیانتلرینن قاباغینی آماق ایچون جدی تدبیرلر کورسون.

هیئت ملی

بوتون خلق طرفیندن گنیش اختیارات ایله انتخاب اولونان سگیز یوز نفرلیک بویوک کنگره فوق العاده منظم، ولی گورولتولو کنجدی. دردلری دنشیلیمیش خلق نماینده لری شدید احساسات ایله ایسته دیکلرینی دنمکده بیر بیرینه سبقت ندیر دیلر. کنگره ده میدانا آتیلان شعارلار خلق حاکمیتینی یاراتماق اوزرینده ایدی. جوشه گلن احساسات بعضاً کنگره نی اساسی شعارلاریمیزین چارچوواسیندان کناره چکمک تمایلو ایجاد ندیردی سه، فرقه رهبرلری فرقه نین تاکتیکی اوزره یالنیش افکار و احساساتین قاباغینی آلیب دوزگون مجرایه چکمگه موفق اولوردولار. مثلا قیرمیزی انقلابدان دانیشان بیر نماینده نین یالنیش فکرینه آقای پیشه وری بنله جواب و نردی: (من کنچن گونکو شعارلاری و ایسته دیکلریمیزی تکرار ندیرم. بیز نوزموزو ایراندان مجزا بیلیمیریک بیز مشروطه نی دیریلتمک ایسته ییریک. بیزیم دانیشان یولداشلاریمیزین بو موضوعو مراعات نتمگی لازمیدر. بیزه دشمنلریمیز جور- بجور تهمتلر آتیرلار. مثلا ترکیه رادیوسو دنیرکه، تیریزده عصیانچیلار اداره لری اشغال ندیلر. بیزیم رادیو ایستگاهیمیز یوخدور که، دنیا به بیلدیره ک که، بونلار هامیسی مزخرف و افترا دیر. بیز ایران استقلالینا علاقه مندیک. بیز فقط آذربایجان ملی مختاریتینی آماقدان نوتری اقدام ندیریک و بو باره ده بیر نفریمیز قالدینجایا قدر

مبارزه دن یورولمایاجاییق. ایندی دانیشانلاریمیز بو موضوعو کاملاً مراعات نتمه لیدیرلر.)

کنگره نین فعالیتیندن بیر نمونه اولماق اوزره اونون اوچونجو جلسه سینین مذاکراتیندان بیر قسمتی بورادا درج ندیلیر:

آقای الهامی - مشروطه مملکتی مجلس و انجمنلردن تشکیل تاپار و بونلاری اساسلانديران مؤسسان مجلسيدير. بيزيم بو کنگره ميزين انتخاب اولوب و تشکیل تاپماسی که، عموم آذربایجان ملتینین طرفیندندير، مجلس مؤسسائين وظیفه سینى دانیشماق دنمک اولور. بيزيم بورادا حاضر اولان محترم نماینده لریمیز نوز مهم و آخیر وظیفه لرینه واقف اولمالیدير. ننجه که، بيزيم محترم رهبریمیز آقای پیشه وری نوز نطقینده دندیلر، هر بیر فرد آذربایجانلی آیری ایرانلیلاردان آرتیق ایران استقلالینا و بایراغینا علاقه مند دیر. من سؤزومو خلاصه ندیب دئیرم که، بو کنگره ده بیز نله تصمیملر توتمايیق که، گلجک نسلیمیز بیزه نفرت نتمه سین و بیزه رحمت اوخوسونلار.

یاشاسین ایرانین استقلالی!

یاشاسین آذربایجانین حق مطالباتی! (آلقیشلار).

سونرا آذربایجان دموکرات فرقه سینین مرکزی کمیته سینین عضو و قوجامان رهبرلریمیزدن آقای شبستریه سؤز وئرلیدی.

آقای شبستری - ایران کیمی ساحه سی وینری بویوک اولان بیر مملکتده ۲۰۰ میلیون قدر نفوس یاشایا بیلر. ایراندان عدالتسوزلیگین نتیجه سینده ۱۰ و یا ۱۵ میلیون آرتیق نفوس یوخدور. ۴۰ ایل قاباق ایراندان آذربایجان ملتی قیام ندیب ایران ملتی ایچون آزادلیق آلدی. او موقعده آزادلیغین مرکزی آذربایجان ایدی. اوندان آیینان آزادلیق و مشروطیت بیر اندازه دیری اولوب خلقیمیز اوندان بیر اندازه استفاده نتمگی بیلیردیلر. اوندان سونرا که، مشروطه و مرکزی تهران انتقال تاپدی، مشروطه

و آزادلیغین البته رنگی دگیشندلی. بئله که، استبداد دؤره سیندن داها آرتیق خلقه ظلم و فشار وارد اولدو. شهریوره قدر ملتیمیز پهلوی کیمیلرین و اونون دؤره سینده یغیلان جوچه دیکتاتورلارین نهایت فشاری آلتیندا یاشاییردیلا. شهریوردن بو طرفه پهلوی طرفدارلاری مملکتی ویرانه یه و ملتسی اسیره چنویردیلر. امنیتیمیزی گؤروسوز که، نه فلاکت حالا سالدیلار. دموکرات و آزادیخواه خلقیمیز دؤرد ایل شهریوردن سونرا انتظار حالدا یاشاییب و بیرنتیجه آلمادیقلارینا گؤره اول بیرنجی دموکرات فرقه سینین بیاتییه سینیی و نردیلر. بو گونکو گونده نوز حقلرینی طلب نتمکدن نوتری خلق کنگره سی تشکیل اولوب و خلقیمیزین آرزولارینی عملی نده چکدیر. (گورولتولو آقیشار)

آقای افتخاری سردرود نماینده سی- محترم آقالار! ۴۸ کندی ۳۶ مین نفری طرفیندن سیزه سلام یئتیریب و خلق کنگره سین تبریک ندیرم. ایران انتخاباتینین اولی غلط اولموشدو. ملت مجلسینده قند، شکر، یومورتا، یئرآماسی، لاستیک آلونری اولماز. مجلسده ملت قایغیسی چکن اشخاص لازمیدیر. بونلار نوزلری ده بیلیرلر که، غلط ایشله بییرلر. همان نماینده لرین عملیاتی نتیجه سینده دیر که، ژاندارملارین تفنگ فونداقلاری بییزیم باشلاریمیزدان یاغیر. بیز ارتجاعین بو ظلمکار حکومتینین جنایتلرینه سون قویوب نوز ایالت و ولایت انجمنلریمیزی وجوده گنیره چیبیک.

خلیل آذر. ملک کندی طرفیندن- ملک کندی و اونون حومه سی طرفیندن بو کنگره یه آتشین سلام عرض ندیرم. بیز قانون اساسینین اجرا اولونماسینی ایسته بییریک. ارتجاعی دولت آذربایجان ملتینین یخه سیندن الینی چکسین. بو فجایع و ظلملرین رفعینی بو خلق کنگره سینین چیخاردیغی قرارلاریندان گؤزله بییریک. ملک کندینده نچه گون قاباق نولدورولن ۲۰ یاشیندا بییر جوانین انتقامین و اونون قاتلرینین ملی محکمه یه و نرلیمه سینیی بیز بو کنگره دن ایسته بییریک.

یاشاسین ایرانین استقلالی!

باشاسین آذربایجان ملتینین گلجک سعادت و خوشبختلیگی!

آقای یزدانی خوی نماینده سی بیر قوجا آروادین آقای پیشه ورییه گؤندریدیگی بیر جوت جوراب باره سینده صحبت ندیب او قوجا آروادین تاپشیریقلارینی اظهار نئدی: او قوجا آرواد دندی که، سیزین رهبرلریزدن خواهش ندیریک او ژاندارملارین ظلموندن بیزی و بیزیم بالالاریمیزی خلاص نئسین خاتمه ده علاوه نئدی: باشاسین آذربایجان خلقینین ملی مختاریتی!

آقای پیشه وری قوجا آروادین جوراب گؤندرمه سینیی تذکر و نریب دندی: من افتخار ندیره م و جورابی آذربایجانین گلجک موزه سینیه گؤندریب و آذربایجان آنا- باجیلاریمیزین احساساتینی دیریلده جیبیک، قوی گلجک قیزلاریمیز، مهندس و دکتور قادینلاریمیز سوادسیز خوی باجیلاریمیزین تحفه سینیی گؤروب اونون احساساتیندان سرمشق آلسینلار.

اردبیل نماینده لریندن آقای جودت صحبت نئدیله:

صفویلرین امانگاهی باره سینده که، "کدوک" ده ۳۰۰ ایلدن قاباق دوزلیبیدیر، دانیشدی و ایرانین بدبخت و ویران حالدا قالماسینا اشاره نده ره ک اوچ گون کدوک ده قالمالارینی دندی و علاوه نئدی که، آذربایجان ملتی تمام نوز دردلرینی بیلیر و بو کنگره دن فقط عمل گؤزله بییر. من آخردا دنیره م باشاسین ایران و آذربایجان!

آقای فتاحی- مشگین نماینده سی دندیله که، صمیم قلبله بو کنگره نی تبریک ندیرم. بیزیم آذربایجانین ناموسلو اوغلو دکتور ارانی دنیییر: بیر ملت یاشاماغینا گوره اجتماعی محیلینی اصلاح نئمگه مجبور دور. بیزه معارف، بهداشت لازمیدیر. بیزه بیر فرقه لازمیدیر که، ملتیمیزین احتیاجاتینی تامین نئسین. من بنله خیال ندیرم که، آذربایجان ملتینه ایندی مجلس ملی انجمن ایالتی و ولایتیلردن افضل و لازمراق دیر. من دنیرم باشاسین آذربایجانین ایگیت جوانلاری که، نوز ملتینی ایسته بییر فلاکتدن نجات و نرسین! (آقیشار)

آقای اسحق- ماکو نماینده سی. سلام یولداشلار (آلقیشلار). خوشوقت که، آذربایجان آزادیخواه‌لار یله بیر جلسه ده شرکت ندیرم. به قول سعدی:

سر که، نه در راه عزیزان بود بار گرانست کشیدن به دوش

باش گرک ملت یولوندا گنتسین. ملی حکومت باره سینده دانیشدی‌لار. یولداش حضرت علینین کلاملاریندان دنیب نتیجه آلدیلار که، آدام نوز پنجه سی سایه سینده اوجالا بیلر. وقت قورتارماسینا گوره آقای اسحقین سؤزلرینه خاتمه وئرلیدی.

آقای خرمدل کبریت سازی نماینده سی- انجمن ایالتی و ولایتی مرکزدن آیریلماق دگیل. بیز مجلس شوراییه ده نماینده گؤنדרه جیبک و قطع رابطه ده مجلسدن نتمیریک. ولی منیم نظریمه گوره انجمن ایالتی و ولایتی بیزیم دردلریمیزه چاره نده بیلمز. آخرده دنیرم: یاشاسین آذربایجانین ملی مجلسی! بیز نوز ملی مجلسیمیزی آچمالیق.

آقای خورشیدی- منیم سؤزوم دشمنلریمیزه خطابدیر. بیز ایراندان آیریلما یا جاییق. ایران بیزیمدیر و بیزده ایرانین. ولی انجمنلر قانون اساسیده یازیلان ماده لردن دیر. دولتین ملته تکیه سی اولماسی لازم دیر. بیزیم دولتیمیزین ابداً ملته تکیه سی یوخدور. یاشاسین ایران استقلاللی و آذربایجانین دموکرات فرقه سی!

آقای پیشه وری- بو جلسه ملت کنگره سیدیر. بو کنگره ده فقط قرار و تصمیم آلیمالیدیر. بو کنگره ده ژاندارم سرنیزه سیندن مظلوم اولانلار و اشتراک ندیرلر. ترکیه رادیو لارینین تهمتلرینه باخماییب بو کنگره آذربایجان ملتینین آزادلیغینی آلماق ایسته ییر. بیز گوره ک بیزیم شعارلاریمیز دوزدور یا یوخ. گوره ک بیزه مختاریت لازم دیر یا یوخ. بورادا کارگر و کندلی نوز سؤزلرینی دنیه بیلرلر. ولی مجلسده بیزیم وکیللریمیز قویون کیمیدیرلر. بیزیم کادریمیز وار و بو جلسه اونو اثبات ندیر. گونون جریاتی رهبرینی یارادار.

آقای زمانی- هشتروده محالی طرفیندن تبریک عرض ندیرم. انجمن ایالتی و ولایتی عوضینه مجلس ملی لازم دیر.

یاشاسین ایران و آذربایجان! (آلقیشلار)

آقای پنبه نی، حسن علی خیراللهی- شمس تبریزینین شعرینی اوخودو و پیشنهاد نله دی که، بو استبداد مجسمه سینى گلستان باغیندان گؤتورسونلر. بیزه مختاریت لازمدير. بیز اونو آلا بيله ریک و بیزه مانع توره تمک اولماز.

آقای سعیدی اورومیه نماینده سی تبریک و سلام عرض نله دی. مختاریته راجع دانیشدیلار و دندیلر: بیز نوز نومییزی نوزگه دن یاخشى اداره نده بيله ریک. بیزه تهمت و افترا دینیلرین نظرلری فقط آذربایجان ملتینی بوغماقدیر. من نوزوم افشار طایفه سیندم. آذربایجان دلیینه راجع صحبت نله دیلر من بو عقیده ده یم که، آذربایجان نوزونو اصلاح نده ندن سونرا ایرانی دا اصلاح نله سین و ایرانی بیر آبرومند مملکت نله سین. آذربایجان ایرانین باشیدیر. یاشاسین آذربایجان و مختاریتیمیز!

آقای بی ریا- محترم نماینده لر و کارگرلر، ارسباران طرفیندن منه سفارش ندیلر که، بو کنگره نی تبریک نده م. صفوی کیمی فرماندارلار و دکتر قاسمخان کیمی کثیف عنصرلرین ظالم پنجه لری آلتیندا آرادان گنده ن ارسباران زحمتکشلری طرفیندن بو عظمتلی کنگره نی تبریک ندیرم. سونرا آقای بی ریا، پنبه نینین پیشنهادینا گوره، قدیم بیر شعرى اولان "شاه قاجدی ها" شعرینی اوخودو و دندی. دوغردور نولو دالینجا دانیشمازلار، اما او مرحوم بیزیم باشیمیزا نله بیر اویون کتیریب که، قیامته تک یادیمیزدان چیخمایاجاق.

هلال ناصری- مجلس مؤسسان بیزیم اساس مشروطه میز دیر. سیز اونا اهمیت وئرین. بودا مجلس مؤسسان کیمی جلسه دیر و سیز بنش ملیون نفوسون نماینده سی سینیز. سیزه من پیشنهاد ندیرم بو مجلس مؤسسان انجمن ایالتی و ولایتین عوضینه مجلس ملینی تشکیل وئرسین. بیزه آزادلیق وئرمه بیلر. اونا گوره اوندا مختاریتده وار. بیز بورادا گرک قطعی تصمیم آلاق. او کندلیله بزازین مسئله سینى دندیکده جماعت گولدولر. یاشاسین کنگره میز. مسلح قونشولاریمیز کردلردن بیزه نماینده

وارد اولوب. ولی متأسفانه قاردا، سویوخدا مریض اولوب مریضخانه ده یاتیبیلار. او نماینده آقای داوودی دیر که، نوبرینین وسیله سیله تبریک ندیرلر.

آقای نویری- آقای حاجی مصطفی داوودی کردلر طرفیندن بیزه نماینده گلیب و بیزه سؤز ونریرلر که، تمام قول و شرافتله هر دقیقه آذربایجانا هر پیش آمد اوز ونرسه بیزلرده اونا کمک نتمگه حاضریق. (اوزون آلقیشلار)

چشم آنر- ۳۹ ایل اول انجمن ایالتی- ولایتی ایراندا تشکیل اولوبدور. بیز بو مجلسی ملی مجلس آدلاندیراق. آذربایجانین مختاریتین تأمین نتمک ایچون آذربایجانین ملی سلاحلی قوه سی اولسون (آلقیشلار).
یاشاسین آذربایجانین مختاریتی! (آلقیشلار).

بو سیرادا آقای داوودی مجلسه وارد اولدولار (اوزون آلقیشلار). آقای داوودی نوز ملی دیلینده یعنی کرد دیلینده دانیشماق ایسترنن آقای پیشه وری دندیلر: چوخ خوشحالیق، بویورون نوز دیلیزده دانیشین. آقای داوودی دانیشماغا باشلادیلار (اوزون آلقیشلار).

آقای نویری- آقای داوودینین فرمایشاتینی ترجمه ندیرم دئییه ره ک ترجمه یه باشلادیلار: نوزونو و یولداشی میرزا مناف کریم خانینی معرفلیک ندیرلر. "بیز ایرانلیق و ایران تجزیه سینه راضی دنلیک. بیز دولت مأمورلارینین ظلموندن و فشاریندان مجبور اولوب ملتیمیزی آزاد نتمک ایچون کردستان دمکرات فرقه سی آذربایجان دمکرات فرقه سیله تشریک مساعی نتمک ایچون همیشه هم فکر اولاجاقدیر.

آقای پیشه وری- تهران حکومتی ایشی بیر وضعیتیه سالیب که، کنگره میز گرک جدی قدملر گؤتورسون. تهران حکومتی عوض اینکه آذربایجان ملتینه رجوع نله سین، خارجی مقاملارا متوسل اولور. آذربایجان مسئله سی تبریزده حل اولونمالیدیر. بیر ملت نوز حقیقی دیریلتمگه گرک قادر اولسون. لندنده، ترکیه ده آذربایجان مقدراتی حل اولماز. فقط بیزیم ایشیمیز آذربایجاندا و بو کنگره ده حل

اولابیلر. بیز متفق دولتترلره دوستوق. ولی نجه که، اونلار نوز ایشلرینه دایر هنج کسه دخالت اختیاری و نرملر، بیزده هنج کسه اختیار و نر میریک که، بیزیم ایشلریمیزه دخالت نئسینلر. بیزیم احتیاجیمیز تک دلیل دنیل. بیزیم اقتصادیات، معارف و صنایع و باشقا جهتلردن ده احتیاجاتیمیز واردیر. بیز آذربایجان آدی داشیان ملتین مختاریتینی که، زنجان و همدان اطرافی دا اونا شاملدیر، ایستیریک. بیز قشقائی و مشهد ده یاشایان و آذربایجان دیلینده دانیشانلارا عاید صحبت نتمیریک. منیم نوز نویمه علاقم وار و بو نوین ده اداره اولونماسی، قیزدیریلماسی، آغاریلماسی و پنجره سینین دوزلمه سی نوز عهده مه دیر. بیز ایسته میریک بیزیم آتالاریمیزین قیبلری اوستونده خارجیلر گزیب و بیزه حاکمیت نئسینلر. سیز هر آد قویورسوز قویون، بیز نله بیر مجلس دوزلمه لیک که، آذربایجانلیدان اولسون. مرتجعلرین تانک- توپلاری گرک بیزیم جنازه لریمیزین اوستوندن کنچیب و بیزیم آزادلیغیمیزی اوندان سونرا پوزسون.

ایندی پیشنهاده وار که، بنش نفرلیک بیر کمیسیون انتخاب اولوب قرار چیختاسین و گون اورتادان سونرا قرارلاری کنگره یه و نرسینلر. منیم فکریمجه اوچ قرار اولمالیدیر:

- ۱- مجلس انتخاباتینا مراقبت نتمک.
- ۲- دنیا دولتترینه و ایران خلقینه، مخصوصاً آذربایجان خلقینه، ایسته دیگیمیزی خبر ونره ک.
- ۳- گلجک مجلسین، یا انجمنین نظامنامه سی و نجه انتخاب اولاجاغی و وکیلرین سایی و محلی گرک بورادا تعیین اولونسون. مستقیماً بیر ملیون یاریم خلق بو کنگره ده شرکت ندیلر. بیزیم بو کنگره میز آذربایجان ملتینین اراده سیدیر. بورانین چیاردیغی قرارلار آذربایجان ملتینین قرارلایدیر. گرک نهایت دقت اولونسون. گرک بیر ملی کمیته یا هیئت اولسون. هر بیر بنددن مدافعه نتمگه و اشکالاتی رفع نتمگه لازمیدیر. سونرا مجلسلره گنده ن

نماینده لریمیز خلقیمیزه خبر و نرسین. بیز دئدیکلریمیزی موقع عمله قویمالیق، آیری ایش لازم دنیل. بیرده انتخابات مسنله سیدیر. قرارلاری یازماق اچون، بنش نفرلیک بیر کمیسیون انتخاب ندیلدی. سونرا کرد نماینده لرینین تبریک جوابینی آقای پیشه وری و نریب دئدیله که، کردلر آذربایجانیمیزین بیر عائله سیدیر. بیزله اونلارین آراسینا نفاق سالماسینلار. آقای قاضی محمد و کرد ملتینه بیزیم سلامیمیزی یئتیرین. بنله لیکله خلق کنگره سی مجلس مؤسسانه چنورلیب گلجک بویوک نهضتیمیزین پایه سینی قویموش اولدو.

مجلس ملی میز

بویوک خلق کنگره سی خاتمه تاپان کیمی، بلافاصله آذربایجان مجلس ملیسی انتخاباتینا حاضرلیق باشلاندی. هیئت ملی طرفیندن انتخاب اولونان نظار هیئتی، آقای قیامینین ریاستی آلتیندا، معیین پروگرام اوزره ایشی اله آلدی. آذربایجانین هر یئرینده بنش گونون مدتینده ایش باشلانیب خاتمه تاپمالیدی. فرقه ساده بیرصورتده بو انتخابات مبارزه سینی تشکیل نئدی. هر یئرده کمیته لر و اشخاص طرفیندن نماینده لیگه کاندیدلر گؤستریلدی. فرقه نین تبلیغات و تشکیلات قدرتی او اندازه ده ایدی که، کیمی ایسته سه ایدی، انتخاب نده بیلردی. بونونلا بنله انتخابات آزادلیغینی نظرده توتاراق فرقه عضو اولمایان اشخاصادا اجازه و نریلدی که، نوزلرینی کاتدید گؤسترسینلر. حتی فرقه عضولرینه ده دستور و نریلدی که، ایناندیققلاری بی طرف کاندیدلره ده رأی و نرسینلر.

مجلس ملیمیزین انتخاباتی بویوک سیاسی بیر اقدام ایدی. بیز ایلربویو آپاریلان چوروموش اصولو بیر دفعه لیک کناره آتیب بننی نظامنامه اوزره دموکراتیک بیر

سنچگی اجرا نئدیک. بو سنچگیده عموم خلقین ایستر قادین، ایسترسه کیشی اولسون شرکت نتمه سینى همان نظامنامه موجبجه تأمین نئدیک. خلقی حق و اختیاردان محروم نتمک ایچون او وقته قدر مرسوم اولان پول، تهید و تطمیع امکاتینی اورتادان قالدیردیق. دولت مأمورلارینین الینی انتخاباتا قاریشماغا امکان و نرمله میشدیک. بو سنچگیلرین آزاد، مستقیم، مساوی و متناسب اولماسی ایچون بوتون انتخابات حوزه لرینده تجدیدنظر نئدیک. هر بیر شهر، هر بولوک، هر قصبه، حتی هر محله ده یاشایان اهالییه امکان و نرمدیک که، مستقیم و آزاد صورتده نوز رایلرینی و نرسینلر. خلق فرقه میزین چاغیریشینی بویوک شوق - شغف ایله استقبال نئدی. او گونه قدر عمرونده هنج بیر انتخاباتدا شرکت نتمه ین آداملاردا دسته- دسته گلیب رأی و نرمله نوزلرینین ملی فکرمیمزه شریک اولماقلا، نجه ملی شعورا مالک اولدوقلارینی اثبات نئدیردیلر. مخصوصاً خانملارین هوسی داهادا آرتیق ایدی. جوان، قوجا، فقیر و دولتی هامی نوز سعادتینی انتخاباتین دوزگون یول ایله آپاریلماسیندا گوروب رأی و نرمدک ایچون بیر بیرینه سبقت نئدیردیلر. نلیمیز رأی حوزه لرینه سنل کیمی آخیب گلکده ایدی.

او شانلی گونلردن بیر نمونه اولماق ایچون. آقای پیشه ورینین آذربایجان روزنامه سینده، ۱۲ آدرده، یازدیغی بیر مقاله سینى بورادا درج نئدیریک:

(فرقه میزین تزلزل ناپذیر عزم و اراده سی سایه سینده نل ترپندی. خلقین هر بیر ایشه تردید و سوظن ایله باخان طبقه سی، یعنی بازار و اداره خدمتچیلری ده ملی مجلسیمیزین سنچگیلرینده شرکت ایچون نظامنامه موجبجه و ملی هینتیمیزین رسمی اعلانی ایله تعیین اولونان مدتین آخر گونلرینده انتخابات صندوقلارینا هجوم نئدیب رایلرینی و نرمدگه باشلادی. اگر بو مدتی ایکی گون تمدید نتمک ممکن اولسایدی. فقط تبریز شهرینده یوزمیندن زیاده رأی و نریله جک ایدی. ظرافت دنیل فقط شنبه گونو خلق سگیزمینه بالغ رأی سالمیشدیر. بو، ایرانین مشروطه تاریخینده گورولمه میش بیر ایشدیر. شنبه گونو صندوقلارین قباغینا توپلانانلاری گوردوکده اسلامین فتح و

ظفر گونلری خاطره کلیر. (اذا جا نصرالله) آیه شریفه سینین حقیقی معناسی نظرده مجسم اولوردو. خلق غلبه میزه اینتادیغی ایچون آخین- آخین، دسته- دسته گلیب رای سالیر و آلدیغی تعرفه نی بیرینجی مجلسیمیزدن یادگار اولماق اوزره بویوک خوشحالیق ایله مراجعت ندیردی.

بو موفقیته ایکی بویوک سبب گوستره بیلریک. اولاً فرقه عضولرینده وجوده گلن درین ایمان و اونون نتیجه سینده ابراز ندیلن قهرمانلیق، ایکینجی سی خلقین ایچریسینده تولید اولان اعتماد و اینامدان عبارتدیر. بو ایش هنوز تشکیل تاپیب گوندن- گونه محکم لنمکده اولان جوان فرقه تشکیلاتی ایچون بویوک بیر امتحان ایدی. فرقه بو امتحاندان فخر و مباحات ایله چیخماغا موفق اولدو.

تهراندا بویوک ایشیمیزی اوزاقدان تماشا ندیب مخالف روزنامه لرین های- کوی سالماسیله متأثر اولان آزادیخواه دوستلاریمیز بعضاً بیزه کمک ینتیرمک فکرینه دوشوب بو و یا بیر آیری آزادیخواهی تشویق ندیب تبریزه یولا سالیر و نله فکر ندیرلر که، اونلارین رهبرلیگینه فرقه میزین احتیاجی واردیر. بونیه شهریمیزه وارد اولان آزادیخواه‌لار ایشیمیزی یاخیندان گوردوکده نوزلرینین ضعفلرینه اعتراف ندیرلر. بو اوچ آی مدتینده فرقه نین مبارزه و آتش ایچینده یارادیب تربیت نتدیگی فعال قوه نی (کادری) آلقیشلاماق، اونلاردان ایش نوگرمنه گه نوزلرینی محتاج گؤرورلر.

فرقه میزین وجوده کتیردیگی فعال قوه (کادر) سنچگی ایشینده نوز قدرت و استعدادینی بروزه وئردی. دونن مرکزی صندوق محلینده یاشلی بیر دموکراتین ۴۸ ساعت تمام نوز پُستوندا دوام نتدیگی آشکارا چیخدی بو آدم پُستینی تحویل وئردیکده گولومسه ییب- نوز وظیفه می انجام وئردیگیم ایچون خوشبختم- دئییب استراحت ایچون نوبنه گئتدی.

بیزده ایندی هامی چالیشیر، هامی فعالیت گؤستریر، هامی نوزونون عرضه، لیاقت و غیرتینی بروزه وئرمگه چالیشیر. قوجا، جوان، اوغلان، قیز، یاشلی خاتم، بنلی بو

کولوب قوجالمیش مجاهد بالاخره هر کس نوز وارلیغی ایله عموم خلق ایشینی آخره ینتیرمک ایستیر.

فرقه میزین ایچینده عظیم بیر قدرت، انسانی حیرته سالان بیر انتظام وجوده گلیمشدر. عضولر آرتیق تردید و تزلزله امکان ونرمه ییب فرقه رهبرلیگینی جان و دل ایله بنیمسه ییب ایمان و عقیده اوزره مرکزی کميته میزین تصمیملرینی اجرا ندیر. اسلامیتین اول گونلرینده گورولموش تعصب اوزره وظیفه لرینی انجام وئریرلر؛ فرقه دن فقط ساده بیر تبسم آدیقلارینا افتخار ندیرلر. ایندی بیزده نولومه گنتمک امری آماغا افتخارنده ن جانلار تاپیلماغا باشلامیشدیر. حقیقی فدانیلر، اجتماعی حیاتی میزین هر بیر قسمتینده، توز لیاقت و فداکارلیقلارینی اثبات ندیرلر.

فرقه آرتیر، وسعتله نیر، محکم لشیر، بوتون خلقی نوز رهبر لیگی آلتینا آماغا قدرت تاپیر. بو قدرت، بو لیاقت و بو استعدادی گوره ن مغرور باشلاردا اگیلب خلقین عزم و اراده سینه تسلیم اولور؛ ملت یولوندا نولمه گه حاضر اولان فدانیلرین اللرینی سیخیر؛ گنجه- گونوز فرقه ایچون چالیشماق و اونون بویوک هدف و مقصدینی الده نتمگه حاضرلاشیرلار. ایشیمیز خلق ایشی اولدوغو ایچون، خلقین گؤستریدیگی حسن توجه بیزیم ایچون بویوک فتح و مظفریت حساب اولمالیدیر.

آهنین قلعه لر و یخیلماز سنگرلرین هامیسیندان محکم خلقین اورکیدیر. اورکلری فتح نده ن قوه نین مقابلینده هنج بیر قلعه مقاومت نده بیلمز. فرقه میز خلقین اوره گینی فتح نتمیشدیر. بونو مجلس ملی انتخابتیمیز اثبات نندی. اونو، یعنی او جلب ندیمیش اوره گی، ساخلاماق، اونون ایسته دیکلرینی ونرمک زمانی گلیب چاتمیشدیر.

بو جهتن فرقه میزین یولو مشکل و وظیفه سی آغیردیر. عشقی قازانماق آسان، اونو ساخلاماق مشکلدیر. بیز ایندی خلقین عشقینی قازانمیشیق؛ اونو ساخلاماق ایچون داها بویوک زحمتلره تحمل نتمه لیک.

(پ)

انتخابات تبریز شهرینده داها بویوک موفقیتله خاتمه تاپدی. کنچن دؤره بورادا، اون گونون عرضینده، فقط زوراکي اون بیر مین رأی آنجاق توپلانمیشدی. هال بوکه، ۶ آردن ۱۰ آذره قدر فقط بنش گونون عرضینده بیزیم ملی سنچگیمیزده رأی ونره نلرین سایي ۲۳/۹۵۰ نفره ینتیشدی. دنمک کنچن دؤره ده گونده میندن داها آز رأی ونریلدیگی حالدا، بیزیم ملی انتخابات جریانیندا، همان خلق، بعضی گونلرده سگیز مین رأی ونرمکله نوز ملی علاقه سینی گؤستریب درین بیر مفکوره ایله تکان یندیگینی بروزه ونردی. او گؤستردی که، پول، طمع و قورخو واسطه سیله گؤرونمه سی امکان پذیر اولمایان بیر ایشی خلقین ایمان و اعتمادینی جلب نتمک سایه سینده آسانلیقلا وجوده گنیرمک اولارمیش، فرقه میزین خلق ایچریسینده کؤک سالمیش حرمت، علاقه و احترامینی اثبات نتمک ایچون تبریز نماینده لرینین آدیقلاری رایلرین سایي شایان دقتدیر. تبریز شهرینین ونردیگی ۲۳/۹۵۱ رأی دن ۲۳/۵۵۰ سی آقای پیشه ورینین آدینا چیخمیشدی. بو ایسه نظیری گؤرونمه ین بیر اعتماددیر. ان آخرینجی رأی آلان تبریز وکیللریندن آقای محمد عظیماتین آدینا ایسه ۲۱/۲۷۳ رأی اوخونموشدو.

دانشیقلااردان سونرا چیخاریلان قراری یوخاریدا قید نندیک. بو قرار ایله حکومت ملیمیزین پایه سی قورولموش اولدو. فرقه میز نولکه میزی اداره نتمک ایچون قانونی بیر مؤسسه وجوده گنیردی. بو مؤسسه ایسه آقای شبسترینین تحت ریاستینده تشکیل تاپان هیئت ملیدن عبارت ایدی. فرقه بو هیئت واسطه سیله کنگره نین قرارلارینی حیاتا کنچیرمگه باشلادی. هیئت ملی واقعه حکومت ملی ایشینی گؤرمگه موظف ایدی. آبان اینین اوتوزوندا کنگره طرفیندن انتخاب اولونان ۳۹ نفرلیک هیئت ملی همان گون ایشه باشلادی. اونون قاباغیندا دوران مهم وظیفه آذربایجان مجلس ملی سینین انتخاباتی ایدی. هیئت ملی همان گون ایشه باشلابیب نظارت هیئت انتخاب

نده رک مجلس ملی انتخاباتینین فرمانینی صادر نئدی. ملی کنگره نین تاپشیریغی هیئت ملینین جدیدی و فرقه نین مدبرانه رهبرلیگی نتیجه سینده، چوخ سریع بیر صورتده، اجراء نئیلدی. کنگره هیئتینه مجلس ملی تشکیلی ایچون بیر آی وقت وئریلدیگی حالدا انتخابات ۲۱ گونده خاتمه تاپیب، ملی قورولوشوموزون باشلانقجی اولان بویوک تاریخی گونده، یعنی ۲۱ آزرده مجلس ملیمیز، تاریخی افتخار و شرفه مالک اولماقلا، خلقین درین سنوینجی و احساساتیله، تشکیل تاپدی.

بو مؤسسئر مجلسینین تنظیم نئدیگی تاریخی سندلردن بیرسی ده آذربایجان مجلس ملیسینین انتخابات قانوندور. همین بو انتخابات قانونو واسطه سیله دیر که، خلقیمیز بوتون ایراندا دموکراتیک نهضتین علمداری اولماغا موفق اولدو. همین قانون واسطه سیله دیر که، بوتون ایران خلقی بیزی حقیقی دموکرات تانییب باشلادیغیمیز بویوک ایشه اعتماد گوزو ایله باخماغا باشلادی.

انتخابات قانونو فرقه میزین مرانامه سینین اساسی اوزره قلمه آلینمیشدیر. بو قانونون اوچ سطرده عبارت اولان سگیزینجی ماده سی واسطه سیله فرقه متهورانه و قهرمانلارا یاراشان بویوک بیر قدم گوتورموش اولدو. سگیزینجی ماده بوایدی.

(۷- ایگیرمی یاشینا چاتمیش بوتون آذربایجانلی آرواد و کیشی لرین انتخاب نتمک حقی وار). بو ماده قادینلارا و جوانلارا انتخاب حقی وئرملکه خلقین بو گونه قدر فلج حالدا یاشایان گنیش کتله سینین سیاسی حیاتا جلب ندر و دموکراسی اساسینین محکم لنمه سینه امکان یارادیر.

مجلس ملی انتخاباتلاریندان علاوه، هیئت ملینین گوردوگو تاریخی ایشلردن بیرسی ده معروف (دکلاراسیون)نون ایران صلاحیتدار مقاملارینا و خارجی نماینده لره گؤندریمه سی، ایکینجیسی ایسه آذربایجان والیسی "حسام السلطان" ایله آپاریلان مذاکره لر دیر. بو مذاکره آقای پیشه وری، آقای شبستری و آقای بی ریا توسطیله عمله گلدی. آقای بیات تهران حکومتینین اونا فقط دانیشماق اختیاری وئریدیکینی قید نده رک دندی که، فقط جاری مقررات اوزرینده نده بیلرم

آذربایجانلیلارلا دانیشام. بو دانیشیقدان معلوم اولدو که، او فقط بیزه اندرز و نرمک و نصیحت نتمکله ایشه خاتمه و نرمک ایسته بیر. بو ایسه گولونج بیر ایش اولدوغوندان بیر نتیجه یه منجر اولایلمزدی. اونا گوره ظاهرده بویوک اختیارات ایله گنن والی مجلس ملیمیزین تشکیلینه بیر نجه گون قالمیش آذربایجانی ترک ندیب طیاره ایله تهرانسا مراجعت نندی و اورادا و نردیگی گذارشدن بیزیم نله دقیق معلوماتیمیز یوخدور. لکن شایعاتا گوره نهضتیمیزین وجودونو انکار نتمگه موفق اولمامیشدیر.

هینت ملی دوره سی فرقه نین ان شدید فعالیت دوره سی اولموشدور. هینت ملی نوز جاری ایشینه ادامه ونره رکن، فرقه بیر طرفدن مجلس ملی انتخاباتی، دیگر طرفدن دن فدائی تشکیلاتی یاراتماغا مشغول ایدی.

۲۱ آذر

ایگرمی بیر آذر فرقه و نهضتیمیزین تاریخینده بویوک بیر یئر توتور. بو گونده فرقه نین تشکیل نندیگی ایکی بویوک ستون بیر- بیرینه ینتیشمکله نهضت قطعی بیر شکل آلدی. بو ستونلاردان بیرسی فدائی تشکیلاتی ایدی. فرقه میز کندلرده طبیعی صورته باشلانان فدائی نهضتینی تشکیل نتمه گی بیر آی اولدن قرارا آلمیشدی. بو تشکیلاتا مستقیم صورته فرقه نین صدری آقای پیشه وری نوزو شخصاً رهبرلیک نیدردی. بعضی یئرلرده فرقه نین ان فعال، ان جدی و ان شهامتلی کادرلاری بو ایشی تشکیل نتمه گه موظف اولموشدولار. ایش فوق العاده سری اولدوغونا باخمیاریق، سریع بیر صورته ایره لی گنتمکده ایدی. مرکزی کمیته نین بو ایشده فداکارلیغی چوخ بویوک دور. بو کمیته ساده رهبر لیگه قناعت نتمه بیب نوزونون ان گوزکملی عضولرینی فدائی دسته لری باشچیلرینا تعیین نتمیشدی. مثلا تبریز فدانلیرینی آقای

ژنرال کاویان، مراغه فدائیلرینی آقای ژنرال کبیری، میانه و سراب فدائیلرینی ژنرال غلام دانشیان، میاندوآب فدائیلرینی آقای سرهنگ قلی صبحی، اسکو فدائیلرینی آقای سرگرد کلاتتری و ارومیه فدائیلرینی آقای آزاد وطن تشکیل نمته گه مأمور اولموشدولار که، بونلارین هامیسی فرقه میزین مرکزی کمیته سینین عضولریدیلر. بنله لیکله دنمک اولار که، مرکزی کمیته میز فدائی نهضتینین ارکان حربی وظیفه سینى انجام ونرمیشدیر.

بونلاردان علاوه فرقه (آکتیولریندن) سرهنگ آرام، سرهنگ غلام رضا جاویدان، فرضی دهقان، میر کاظم، میر خلیل، پیشنمازی، میر ابوالفضل هاشمی، تیز فهم و خلیل آذر و باشقالارینین فدائی رهبرلیگینده بروزه ونردیکلری شهامت و فداکارلیق شایان دقتدیر. بو انکار ندیلمه یین حقیقت اثبات ندیر که، فرقه میز فدائی تشکیلی و اونون رهبرلیگینده مستقیم صورتده چالیشیب و حیرت آور بیر صورتده لیاقت بروزه ونرمیشدیر. اگر چه الهه صحیح بیر صورت یوخدور، ولی بیرینجی گورونوشه استنادا دنیه بیله ریک که، الهه سلاح آلیب نولوم دیریم مبارزه سینه حاضر اولان قهرمان فدائیلرین یوزده دوخساندان یوخاریسی فرقه عضولری اولموشدور.

ایران خلقینی ایللربویو ازیب اسارت آلتیندا ساخلایان تهران ارتجاعینین باغرینا قورخو سالان بو بویوک تشکیلات ۲۱ آزرده، بیر آیدان یوخاری سابقه سی یوخ ایدی. اونون عملیاتی ایسه مجلس انتخاباتی باشلانیدقان سونرا ظاهره چیخمیشدی. سراب، میانه و مراغه فدائیلرینه مخصوصاً امر ونرلمیشدی که، انتخابات قورتارانندان سونرا عملیاته گیریشسینلر. بونولا بنله مجلس ملیمیزین اچیلش گونو اونون امنیتینی تأمین نتمک و تصمیماتینی موقع اجراییه قویماق ایچون اطرافدا اولان فدائی دسته لری منظم* صورتده حرکت نده رک شهری محاصره یه آلمیش و شهر فدائیلری ایسه نوز وظیفه لرینی انجام ونرمک ایچون حاضرباش حالینا گلمیشدیلر.

* - بو کلمه بو کتابدا (منتظم) یازلمیشدیر. - یاشار آذری

ایکینجی ستون ایسه یئنه مرکزی کمیته نین ایکینجی دسته سی واسطه سیله ایشه باشلابیب موفقیتله اجتماعی و سیاسی سنگرلری بیری- بیرینین دالینجا اشغال ندیب ایره لی گلمیشلردی. بو ستوندا فرقه صدری و اونون معاونلری آقای شبستری و آقای بادکان باشدا اولماق اوزره، یئنه ده مرکزی کمیته عضولری بیرینجی صفده مبارزه ندیب بویوک و حیرت آور ایشلر گؤرمکده ایدیلر.

بو سیاسی و اجتماعی مبارزه صفینده داها آرتیق فعالیت گؤستره ن مرکزی کمیته عضولریندن آقای بی ریا، آقای قیامی، آقای ولانی، آقای خلیل آذربادکان، آقای جودت، آقای شاهین، آقای چشم آذر، آقای رفیعی، آقای زفیری و آقای هاشمینا و سایرلرینی گؤستریمک اولار که، گنجه- گوندوز یاتماییب خلقی تشکیل و افکار عمومینی حاضرلاماقلا مقصد و هدفی یاخینلاشدیرماغا موفق اولموشلار.

نهایت هر ایکی ستون ۲۱ آزرده تبریز شهرینده مجلس ملی تشکیلی گونو تعیین ندیلن هدف و محلهه بیری- بیرینه ینتیشمیش و بو واسطه ایله ده دنیایه سس سالان ملی حکومتیمیز وجوده گلیمیش و نهضتیمیزین ایکی ارکانینین بیرلشمه سیله بویوک بیری تاریخی حادثه میدانا چیخمیشدیر.

مجلس ملی تشکیلی ۲۱ آذر شراپینده آغیر و بویوک بیری ایش ایدی. او گون هنوز سرتیب درخشانینین نظامی قوه سی خلع سلاح ندیلمه میس، پولیس و ژاندارم تشکیلاتی تامیله بیزیم الیمیزه کنجه میسدی. شهرین نوزونده هر ساعت تصادم گوزله نیلیر و بعضی فدانی باشچیلارینین ناشییلیغی جهتدن تفنگ و مسلسل آتیشمالاری دا بعضاً اتفاق دوشوردو. بونونلا بنله فرقه رهبرلری قبلاً تهیه ندیلن نقشه اوزره ایشلرینه دوام ندیب گنجه- گوندوز چالیشاراق مجلسین نظامنامه و تشکیلاتینی وجوده کتیرمکدن چکیمه یر دیلر.

مجلسیمیزی ۲۱ آزرده نماینده لریمیزین ان یاشلیسی حساب اولونان آقای رفیعی، سنی رئیس سمتیله، افتتاح نتدی. سونرا ایسه تشکیلاتی ایسته نیلن کیمی قوروب نظامنامه نی کنچیریمک ایچون آقای پیشه وری ریاسته انتخاب اولدو.

او گون مجلس فوق العاده عظمتلی ایدی. بعضی خارجی دولتله نماینده لری و شهر اهالیسینین مختلف طبقه لرینین گورکملی باشچیلارینین بیر چوخو تماشاجی صفتیله حاضر اولموشدولار. آقای پیشه وری تاریخی جلسه نی اداره نده رک نظامنامه نی مشروح بیر صورتده توضیح نده رک مجلسین تصویبینه یئتیردی.

مسلسل و تفنگ سسلرینین شدید بیر صورتده دوامینا باخمیارق، مجلس کمال سکوت و آرامش ایله فعالیتینه ادامه وئریب نوزونون ریاست هیئتینی انتخاب نئدی. ریاست هیئتینی انتخاب اولوندوقدان سونرا آقای پیشه وری ریاست کرسی سیندن آشاغی نئیب آقای شبسترینی، انتخاب اولدوغو ریاست وظیفه سینی انجام وئرمه گه، دعوت نئدی. ایش چوخ باریک یئره چاتدیغی ایچون جدی بیر قدم داهایا گوتورمک لازم ایدی.

آقای شبسترینین ریاست وظیفه سینه انتخابی ملی حکومت تشکیلی پیشنهادی ایله باشلانندی. مختصر مذاکره دن سونرا، بوتون دموکراتیک نولکه لرده اولدوغو کیمی، مجلسده اکثریت قازانان فرقه لیدرینین حکومت تشکیل نئمه سی قرارا آلیندی. بو طریق ایله آقای پیشه وری باش وزیر انتخاب اولوندولار. ایشی بیر آن تأخیره سالماق مقصدی ایله آقای پیشه وری مرکزی کمیته نین تصمیمی اوزره گون اورتادان سونرا مجلسده حاضر اولوب آشاغیدای تفصیل و ترتیب ایله ملی حکومت اعضاسینی و اونون پروگرامینی مجلسه تقدیم نله دی.

آذربایجان ملی حکومتی

آذربایجان مجلس ملیسی دونن گون اورتادان قاباقکی جلسه سینده آذربایجان دموکرات فرقه سینین رئیسی آقای پیشه وری آذربایجان ملی دولتینی تشکیل وئرمگه نامزد و مأمور نئدی. آقای پیشه وری گون اورتادان سونراکی جلسه ده نوز کابینه سینی آشاغیدا قید اولان ترتیب اوزره مجلس ملییه معرفیک نئدی:

- ۱- باش وزیر آقای سید جعفر پیشه وری.
- ۲- داخله وزیر آقای دکتر سلام اله جاوید.
- ۳- خلق قوشونلاری وزیر آقای جعفر کاویان.
- ۴- فلاحت وزیر آقای دکتر مهتاش.
- ۵- معارف وزیر آقای محمد بی ریا.
- ۶- صحیه وزیر آقای دکتر اورنگی.
- ۷- مالیه وزیر آقای غلامرضا الهامی.
- ۸- عدلیه وزیر آقای یوسف عظیمی.
- ۹- یول، پست و تلگراف و تلفن وزیر آقای کبیری.
- ۱۰- تجارت و اقتصاد وزیر آقای رضا رسولی.
- ۱۱- ایش و زحمت وزیر تعیین اولونانا کیمی او وزارت خانه یه مربوط اولان ایشلره باش وزیرلیک نظارت نده جکدیر.
- کابینه معرفلیک اولدوقدان سونرا اتفاق آراء ایله تصویب اولوب سونرا مجلس طرفیندن آقای زین العابدین قیامی دیوان تمیزین ریاستینه و آقای فریدون ابراهیمی آذربایجان مدعی العموملیگینه انتخاب اولدولار.
- آقای پیشه وری نوز دولتینین برنامه سینی گنجیش صورتده تشریح ندیب و آذربایجان ملی حکومتینین پروگرامینی (برنامه سین) آشاغیدا قید اولان تفصیل اوزره قرانت نئدیله:

آذربایجان ملی حکومتینین پروگرامی (برنامه سی)

آذربایجان ملی کابینه سی آذربایجان خلقینین ایلرر بویو آرزو نئدیگی ملی مختاریتینی عملاً وجوده کتیرمک و بو واسطه ایله آذربایجان خلقینین ملی

احتیاجلارینی رفع ندیب اونو ترقی و تکامله سوق نتمک ایچون آشاغیداکى وظایفی نوزونون یاخین هدفی و برنامه سی قرار ونریر.

۱- ملی مختاریتیمیزی دنیایا تانیتماق، اونون دوام و بقاسینی تأمین نتمک ایچون جدی تدبیرلر گۆروب صلاحیتدار مقامات ایله مذاکره یه گیریشمک. ایرانین استقلال و تمامیتینی خللدار نتمه دن ملی دولتیمیزی دموکراتیک اساسلار اوزره قورماق و بو یولدا قاباغا چیخابیلن مشکلاتی رفع نتمک.

۲- ملی مختاریتیمیزی محکم اساسلار اوزره قوروب اونو خلقه یاخینلاشدیرماق مقصدیله چوخ تنز بیر صورتده ولایت انجمنلرینین انتخاباتینا باشلاماق و ینرلی اداره لرین نظارتینی اونلارین اختیارینا قویماق.

۳- شهرلریمیزین عمران و آبادلیغی ایچون بلا تأخیر شهر انجمنلرینی، دموکراتیک اساسلار اوزره، انتخاب ندیب اونلارین ایشلرینی دوزگون و صحیح بیر صورتده جریانا سالماق.

۴- ینرلرده معتمد آزادیخواه آداملاردان فرماندار و بخشدارلار انتخاب ندیب اونلارین واسطه سیله کنچمیش ظالمانه حرکتلر و خلقی تحقیر ندیجی عمللرین قاباغینی آلیب بوتون نولکه ده امنیت و آسایشی تأمین نتمک.

۵- ژاندارم و پلیس اداره لرینی خانن و خلقی ازیب فلاکته سوق نده ن اشخاصین الیندن چیخاریب آزادیخواه و میهن پرست اشخاصا تاپشیرماق و اونلارین ایشلرینی خلقین آرزو و احتیاجاتینا متناسب بیر حالا سالماق.

۶- مالیات قانونلارینی نظردن کنچیرمک و مالیه اداره سینین دخل و خرجینی تفتیش نندیکن سونرا چوخ تنز بیر صورتده ملی بودجه لایحه سینى مجلس ملییه تقدیم نتمک. عمومیتله مالی سیاستین گلیر و مخارج اساسینی مملکتین ترقی و تکاملی اوزرینده قرارلاشدیرماق.

- ۷- مختاریتیمیزی، مجلس ملیمیزی و ملی دولتیمیزی قوروماق و اونون گلجگینی تآمین نتمک ایچون کندلرده و شهرلرده وجوده گلن فدانی دسته لرینی بیر مرکز اطرافیندا تمرکز و نرملک؛ ملی خلق قوشونو وجوده کتیرمک و بو قوشونون تسلیحات و تنظیماتینی معاصر حالا سالماق مقصدیله جدی تدبیرلر کۆرمک.
- ۸- فرهنگ و معارف ساحه سینده دولتیمیزین قاباغیندا ایکی بؤیوک مسئله دورور. بیرنجیسی نوز ملی دیلیمیزی بوتون مدرسه لرده رسمی اولاراق قبول و اجرا نتمک، ایکنجیسی ایسه عمومیتله سوادسیزلیغا* قارشی مبارزه آپارماق؛ مجانی و اجباری تحصیلی عملی یولونا قویماق. بونلارین هامیسیندان زیاده ملی حکومتیمیز عالی تحصیل مسئله سینه اهمیت و نریب ملی دارالفنونوموزون اساسینی قورماغا چالیشمالیدیر.
- ۹- تجارت و اقتصاد ساحه سینده ملی حکومتیمیز بیرنجی نوبه ده ملی صنایعیمیزه اهمیت و نریب موجود کارخانالاری دوزگون یولونا قویماق؛ ایکنجی نوبه ده یننی کارخانالار آچماقلا مملکتین صنایعینه اولان احتیاجاتینی تآمین نده جکدیر. تجارت ساحه سینده دولتیمیز آذربایجانین تجارت مرکزی اولای بیلمه سی ایچون تدبیرلر کۆره جک و یوللار آرایاچاقدیر.
- ۱۰- یوللارین تعمیر و احداثی، پست و تلگراف، تلفون کیمی ارتباط و سایشین گنیشلندیریب معاصر حالا سالینماسی حکومتیمیزین اساسی وظیفه لریندن دیر.
- ۱۱- کندلی ایله اربابلار آراسیندا تولید اولان اختلافاتی رفع نتمک ایچون متقابل رضایت شرطیله، جدی قانون لایحه سی تنظیم ندیب بو یولیله کندلی و ارباب مسئله سینی حل و تصویب نله مک.

*- بو کلمه بو کتابدا (سواسیزلیغا) یازلمیشدیر. - یاشار آذری

- ۱۲ - کندلرده و شهرلرده گوندن- گونه آرتماقدا اولان ایشسيزليغين قارشيسيني آلماق ايچون خالصه يئرلريني فوريتله زارعلر آراسيندا تقسيم نتمک. همچنين آذربايجاني ترک نديب اونون خارجينده ملي مختاريتيميز عليهينه تيليغات آپارانلارين داينرلريني ضبط نديب کندليلرين اختيارينا قويماق ايله يئرسيز کندليلر آياقلانديريلماليدير. بوندان علاوه خلقيميزين اکثريتيني تشکيل نده ن کندلي لر اولدوغو ايچون گلجکده بانگ کشاورزيني نله بير صورتده قوتلنديرمک لازمدير که، نله يه بيلسين کندلييه اعتبار و نرملکه يئر مسئله سيني حل نتسين و اربابلار نوز ميل و رغبتلريله يئرلري کندليلره عادلانه قيمته ساتا بيلسينلر.
- ۱۳ - بيکارليق ايله جدی مبارزه نتمک ايچون جدی تدبيرلر گؤرمک، ال صنايعي، يول ايشلري، کارخانه لر تاسيسي، فلاحت و تجارتي آرتماسي وسيله لر يندن جدی صورتده استفاده نتمگي لازم گؤرور.
- ۱۴ - کارگر و زحمتکشين معيشتيني دوزگون يولا قويماق ايچون ايش و زحمت قانونو لايحه سيني تهيه نديب مجلسه تقديم نتمه لي و عين زماندا ايشچيلرين بييمه نديلمه سيني اجباري نتمک ايچون تدبيرلر گؤرمه ليدير.
- ۱۵ - صحيه ايشينه توجه نديب بيرينجي نويه ده عمومي و مسري خسته ليکلرين قاباغيني آلمالي* و مخصوصاً کندلرده و آشاغي طبقه يه حکيم و دوا يئتيرمکه خلقين بهداشتيني تأمين نتمه ليدير.
- ۱۶ - مجلس شوراي ملي طرفيندن بو آنه قدر وضع اولونموش قانونلاري آذربايجان خلقينين حياتينا و ملي مختاريتينه مناسب بير صورتده اصلاح نديب تازه مفيد لايحه لر پيشنهاده نتمک.

* - بو کلمه بو کتابدا (آلمالي) يازلميشدير. - ياشار آذري

- ۱۷- خصوص مالکیت حقیقده آذربایجان ملی حکومتی مملکتین بوتون ساحه لری ایچون خصوصی مالکیتی قبول ندیب مملکتین و خلق اقتصادیاتین ترقیسینه و خلقین رفاه حالینا سبب اولان هر جور خصوصی اقداماتا کمک نده جکدیر.
- ۱۸- آذربایجان ملی حکومتی نولکه ده یاشایان عموم اهالینین وجدان و عقیده آزادلیغینا احترام نده جکدیر.
- ۱۹- آذربایجان ملی حکومتی آذربایجانلیلارلا بیرلیکده آذربایجاندا یاشایان بوتون هموطنلری خصوصیه کردلری، ارمنیلری، آسوریلری و باشقالارینی حقوق و قانون مقابلینده مساوی حساب ندیر.
- ۲۰- آذربایجان ملی حکومتی مرکزی ایران حکومتینی تانیماقلا برابر بو حکومتین آذربایجانین مختاریتینه مخالف کلمه یین، آذربایجان خلقینین مجلس مؤسسان و آذربایجان مجلسینین مراجعتنامه و قرارلاریندا قید اولونان ملی حقوق طلبلرینه ضد اولمیان تدبیرلرین حیاتا کنچیره جکدیر.
- برنامه نین اطرافیندا مفصل صورتده بحث نتدیکدن سونرا رأ آلینب آذربایجان ملی حکومتینین برنامه سی اتفاق آراء ایله تصویب اولدو.

ایگیرمی بیر آذر، دنمک اولار، فرقه میزین شدید فعالیت گونلرینین ان بیرینجی سی حساب اولونمالیدیر. بو بیر گونون عرضینده گورولن ایشلری اگر شرح و نرسک نوزو بیر تاریخ کتابی اولا بیلر. فدانیلرین شهره ورودو، مجلسین یینی آچیلیشی، اونون هیئت ریاستینین انتخابی، نظامنامه سینین تصویبی، ملی دولتین تشکیلی و اونون یوخاریداکی تفصیل اوزره تقدیم نتدیگی برنامه، نهایت تبریزده اولان دولت مسلح قوه لرینین باشچیلاری ایله و اولارین تسلیمی حقیقده آپاریلان *۸ ساعتلیک دانیشیق نله ایشلردیر که، عادی بیر زماندا اولارین اجرایی ایچون گونلر بلکه

*- بو شماره کتابدا (۸) یازلمیشدیر یانی پارانتر ایچینده. - یاشار آذری

آیلار صرف نتمک لازم گلیردی. مخصوصاً ملی حکومتین وضعیته حاکم اولوب بو بویوک تحولات نتیجه سینده میدانا چیخا بیلن بوتون حادثه لردن برق آسا حرکت ایله جلوگیرلیک نتمه سی، بیرینجی درجه ده قید ندیلمه لیدیر.

اوگون تبریز شهری مسلح فدائی قوه لريله خینجا- خینج دولمشدو. ایستر شهرده اولان، ایسترسه اطرافدان گلن بعضی ماجراجو عنصرلر ساده بیر سؤحادثه یه منتظر ایدیلر که، تۆکولوب خلقالین نولرینی و بازاری غارت نئسینلر. فرقه میزین جدی گۆستریشی و یئنی قورولموش ملی حکومتیمیزین شدید تدبیرلری سایه سینده بو قورخولو ایشین قاباغی آئیندی.

نهایت تبریز آزاد بیر صورتده نفس چکیب نوز دوغما دولت تشکیلاتینی باغینا باسماغا موفق اولدو. فرقه میزین دولت قورولوشوندا گۆستریدگی لیاقت و امنیتی برقرار نتمک یولوندا بروزه وئردیگی قدرت. عموم طرفیندن سنوینج ایله قارشیلانیب خلقالین گلجه گه امید و اطمینانی آرتماغا باشلادی. آذر آیین سون گونلرینده دوغرودان- دوغرویا بوتون آذربایجان خلقی بویوک جشن و بایرام گونلری کنچیرمکه ایدی. بو نهضتین موفقیتله قورتارماسی خلقی مسرته کتیردی. ایللر بویو اسارت بویوندوروغو آلتیندا سوروکله نن جماعتین نهضتیمیزین ایجاد نئدیگی امید نوری اثرینده اوزرلری گولمه گه و اولارین ۲۵ ایلیک دیکتاتورلوق دوره سینده سیخیلیب، ازیلیب، یاس و بیچاره لیگه محکوم اولان اوره کلری آچیلیب فرح و شادلیقلا دولماغا باشلادی.

۲۱ آذر مستقیماً خلق گونو، خلق بایرامی یئرینی توتدو. بوتون کندلر و شهرلریمیز بو بایرامدا اورکدن شرکت نئدی.

ملی حکومت

فرقه میزین گوستریشی و فرقه صدرینین مستقیم رهبرلیگی ایله تشکیل تاپان ملی حکومت همان گون ایشه باشلادی. اگر چه حکومتی تشکیل نده ن وزیرلرین هامیسی دولتی ایشلرده ناشی و سابقه سیز آداملارایدیلر، بونونلا بنله اونلاردا اولان صمیمیت و فداکارلیق نتیجه سینده قارشیدا دوران مشکلاته باخمادان، دولت رئیسینین سیاسی معلوماتی و اوزون مدت آپاردیغی سیاسی و اجتماعی مبارزه لردن آلدیغی تجربه لرینه استنادا عهده لرینه محول نَدیلن وظیفه نی لیاقت و شرافتله انجام ونرمگه باشلادیلار.

ملی دولت بیرینجی قدمدن نوزونو فرقه، مجلس و بلکه عموم خلق قارشیسیندا مسؤل حساب نئدیگی ایچون مجلسه تقدیم نئدیگی پروگرامی نوزونه سرمشق قرار ونریب اونون ماده لرینین اجراسینا همت صرف نتمه گه باشلادی. بیرینجی نوبه ده دولت تشکیلاتینی مضر و فاسد عنصرلردن تمیزله مک و بو تشکیلاتی خلقین آرزولارینی یئرینه یئتیرمک وظیفه سینه او یغون بیر حالا سالمق لازم گلیردی. بو مشکل وظیفه نی بیر و یا نچه گونه اجرا نتمک اولمزدی. اونا گوره اتمام حجت اولماق شرطیله اونلارا خطایا آشاغیداکي اعلامیه نین انتشارینا لزوم گوروندو.

آذربایجان ملی حکومتینین اعلامیه سی

آذربایجان مجلس ملیسینین انتخاب نئدیگی آذربایجان ملی دولتی ایرانین استقلال و تمامیتینی حفظ نتمکله برابر ایشه شروع نئدیگینی بو واسطه ایله بوتون خلقه اعلام نَدیر.

بو اعلامیه منتشر اولان گوندن اعتبارا مالکیت خصوصی محفوظ اولماق شرطیله بوتون آذربایجاندا اولان دولت اداره لری تازا حکومتین تحت اختیارینه کنچدیگیندن عموم دولت مأمورلارینا نوز وظیفه لرینی دوزگونلوک و صداقتله انجام ونرمله لری تاپشیریلیر.

تازا دولتین امرلرینه اطاعت ندیب اونون دستوریه رفتار نده ن کارمندلر ایچون مناسب ایش شرایطی وجوده گتیریله جک، ایشله مکدن امتناع نده نلر ایسه کمال احترام ایله ایسته دیکلری ینره گوندریله جکلر.

آذربایجان ملی حکومتی خلقین سعادت و خوشبخت لیگیندن نوتوری قورولدوغو ایچون عموم خلقی فعالیتته، دوزلوگه، آسایش و امنیتی حفظ نتمگه، بیر بیریه قارداشواری یاشاماغا دعوت ندیر.

امنیتی اخلال نده ن و خلقین مال، جان، ناموس و حیثیتینه تجاوز نله ینلر؛ همچنین دولت مالینا خیانت الی اوزادیب دولت اداره لریندن سواستفاده نده نلر و یا دولت اداره لرینده خرابکارلیق، مسامحه و نوز وظیفه سینده کوتاهلیق نتمک کیمی خانناته تشبئتلر بروه ونره نلر ایسه خلقین دشمنی حساب اولونوب ملت و دولت یانیندا نفرت و انزجار قازانماقدان علاوه، قانونی محکمه واسطه سیله مجازات ندیله جکلر.

هامیدان خلقه و نولکه یه خدمت و آذربایجانین گلجگی یولوندا جدیت گوزله نیر، دولت ایسه اونون شرایطینی وجوده گتیرمگه چالیشاجاقدیر.

آذربایجان ملی وزیرلر هینتی عین زماندا آذربایجاندا مأموریتلری اولان خارجی دولتترین دیپلوماسی نماینده لرینه اطلاع ونریر که، کما فی السابق اونلارین بین الملل قانونلار شرایطینده اولان حق و اختیارلاری کمال دقت و احترام ایله مراعات اولوناجاقدیر. همچنین دموکراتیک دولتترین اتباعین آسایش و امنیتینی حفظ نتمک یولوندا ملی دولت هنج بیر فداکارلیقدان خوددارلیق نتمیه جکدیر. بو گوندن اعتباراً دولته متعلق اولان منقول، غیرمنقول اموال، همچنین نقد و جنس و اعتبار ملی دولت اختیارینا کنچدیگیندن اونلارین ساخلا ماغینا موظف اولان دولت مأمورلاری،

کنجیشده وئردیکلری تعهد و قبول نتدیکلری مسئولیت اوزره، اونلاری حفظ و حراست نتمگه مجبور دورلار. بو اموالی حیف و میل نده نلر آغیر جزالارلا مجازات گۆزه چکلر.

آرتیق آذربایجان ملی حکومتی تحقق تاپمیش، خلقین اراده سیله داخلی ملی دولتیمیز وجوده کلیب رسمی صورتده خلقیمیزین آرزو آمالینی اجرا نتمگه باشلامیشدیر. خلق ایسه نوز ملی حکومتینه وار قوه سیله مساعدت گۆستریب اونون فعالیتی ایچون مناسب شرایط وجوده گتیرمه لیدیر.

یوخاریدا قید ندیلدیگی کیمی دولت وار قوه سیله امنیتی حفظ نتمگه چالیشیر. اونا گۆزه خلق ایچون نگران اولماغا هنج بیر دلیل یوخدور. هر کس نوز ایشینه مشغول اولمالی، نوز ایسته دیگی کیمی یاشامالیدیر. بازار باغلاماق، مدرسه لری تعطیل ندیب وحشت و اضطراب یاراتماغین معناسی یوخدور.

حکومت نوز برنامه سینین خلقین احتیاجاتی اوزرینده قورموشدور. اونا گۆزه خلقی ناراحت نده ن حادثه لره یول و نرمییه چکدیر. تصادفی حادثه لره ایسه چوخ تنز بیر زماندا خاتمه وئریله چک. ماجرا جولار، آسایشی اخلال نده نلر صالح محکمه طرفیندن محاکمه و شدید بیر صورتده مجازات اولوناجاقلار. هنج بیر پیس اتفاق دوشمیه چک. هنج کسین حقوقونا تعرض اولمیاچاقدیر. ملی حکومت نظمیه اداره سینین تازا قوه لر، وسیع اختیارات ایله گوجلندیرمیشدیر. هر ج و مرج و نا امنلیگه آرتیق میدان وئریلمیه چکدیر. مخصوصاً مدرسه لریمیز همان سابق پروگرام لارینی تعقیب نتمه لی محصللریمیز وار قوه لریله امتحانلارا حاضرلاشمالیدیرلار.

کندلرده و شهرستانلاردا ایسه جدی صورتده ایشه باشلانیب عادی حال وجوده گلچک و دولت مأمورلاری، فدائیلرین و یا غیرمسئول اشخاصین دخالتی اولمادان نوز وظیفه لرینی انجام وئرمگه قادر اولاجاقلار. فدائی دسته لری انتظام آلتینا آلتینیب معین مرکزده تابع اولاجاق، بو واسطه ایله هر بیر سوحداته احتمالینین قاباغی آلتیناچاقدیر.

گندين چاليشين، آسوده اولون ملتيميزين گلجگي و سعادتيني تامين نتمک ايچون قبول نتيگيميز وظيفه ني صداقت و ايمانلا انجام ونرين. دولت عموم هموطنلردن بونو طلب ندير.

او گونلرده آذربایجان خلقينين گلجگي باره سينده هر کس بير جور دوشونوردو، حتی فرقه ميزين رهبرليگي سایه سينده وجوده گلن ملی حکومته ايکي اوره کلی ليکله باخانلار و ارایدي. آشاغيداکي مقاله او وقت فرقه سیرالاريندا چالیشان بعضی مردم روشن فکرلرين نظريندن بير نمونه اولماق ايچون بورادا درج نديليلير. بو مقاله آذربایجاتين ۷۹نجو نمره سينده "نوروز" اسم مستعارى آلتيندا يازيلميشدير.

بؤيوک مسئوليت قارشى سيندا

دوننه کيمي ملتيميزين ضاللتينه دولت ايشلريني مسئول تانيرديق. دونن کنجدی. داها دوننکی ايش باشيندا اولان عنصرلرين عملياتيني تقبيح نتمکدن خوددارليق نديلمه ليدير. اولنارين ناجوانمردانه ظلملری، اجحافلاری خلقيميزين صبر کاسه سيني لبريز نديب نتيجه ده فدائيلر دسته سيني وجوده کتيردی و آزمدت ظرفينده حکومتی اله آليب ملتین دؤنمز اراده سینی اثبات نندی لر.

بونا گؤره ده دوننکی شخصيتلری تحقير، انتقاد نتمکله مملکتيميزين اموراتی حل اولمياچاقدير، بو گوندن اعتباراً آذربایجان نوز هيئت دولتيني و خلقيميزه رهبرليک نده ن فرقه ايشچيلريني ملتین سعادتينه و اونو دوزگون يولا آپارماغا مسئول تانيرلار. آذربایجان دولتینين قارشيسيندا، محترم صدرمميز آقای پيشه ورينين دنديگی کيمي، بؤيوک مسئوليت دورور.

آذربایجان بیر موقع دولته تاپشیریرلار که. اوند ابدأ آثار تمدن و تکامل یوخدور. شهرلریمیز خرابه، کندلریمیز ویرانه، خلقیمیزین یوزده یوز و عصریمیزده اولان علوم و صنایعدن بی بهره دیرلر. بنله بیر موقعه آذربایجان ملتینین حیاتی نی هیئت دولته تاپشیریرلار. بونا گۆزه دولت چوخ بویوک مسئولیت آلتینا گندير. آیدین دیر که، خلقیمیزین امید و آرزوسو تازا دولته باغلیدیر.

آذربایجان خلقینی ایللربویو تهرانین یاراماز عنصرلری سویوب، چاپیب، ناموسونا، مالینا تجاوز ندیب نتیجه ده بنش ملیونلوق بیر ملتی بیخبر از همه چیز ساخلارمیشلار. اولار نوز نقشه لرینده، ناپلیون واترلودا یاغیشی اونودموش کیمی، ملتین استعمار اداره سینی اونودوب، نتیجه ده بو گونکو شکسته معروض قالدیلار.

آذربایجان بیر یارالی آدم کیمی مستبد جلالدارین الیندن قورتاریب صدیق، مشفق بیر طبیبه محتاجدیر. اونون یارالارینین ساغالماسینا چوخ بویوک فداکارلیق ایسته بیر. بو ایشه عهده دار اولان فداکار شخصلر گنجه- گوندوز یورولمادان ایشله بیرلر. ملت بو بویوک وظیفه نی آذربایجان دموکرات فرقه سینین محترم صدری آقای پیشه ورینین عهده سینه قویوبدور. آقای پیشه وریده اولان فعالیت، جدیت، فداکارلیق بیزی بو بویوک امرین انجامینا امیدوار نتمکله برابر، خلقیمیزه سعادتلی بیر گلجک ایندی دن پیش بینلیک نتمک اولار.

آقای پیشه وری سنینین چوخلوغونا و وجودونون ضعیف اولماسینا باخمیاریق

زواللی ملتینی مدھش اوچورومدان نجات و نریمک وظیفه سینی بویونا آلمیشدیر.

بیز بو فداکارلیغی صمیم قلبدن آقای پیشه ورینیه و خلقیمیزه که، بنله بیر ایگیت اوغول جامعه یه تقدیم نیدییدیر، تبریک نتمکله برابر اونون موفقیتینی آرزو نیدییدیک. بوندان سونرا آقای پیشه وری آذربایجان مجلس ملیسینین قارشیسیندا، آذربایجان دولتینده وجوده گلن غط ایشلر باره سینده مسئول اولاجاقدیر. مجلس خلقیمیزین سعادتینی آقای پیشه وریندن گوزله مکله برابر اونو هر جور اشتباهاته، ملتیمیزین

عليهينه انجام تاپان ايشلرده مسئول تانيياجاقدير. بونا گۆره رئيس دولت ايكي بؤيوك مسئوليت قارشيسيندا واقع اولوب كه، هر ايگيسيده حائز اهميتدير. بيرينجي دفعه دولت و وطن خانئيريله جدى مبارزه آپارماقدير. بو پارازيتلري گرک تمام ادارتدان توتوب محكمهء مليتين اينه تاپشيرسينلار، ايکينجي ايسه ملت قارشيسيندا خلقيميزين سعادتينه مسئول واقع اولوب ايللر بويو اسارت آلتينداقالان ملتيميزي دوزگون يولا سوق نتمه ليدير. فعلاً بو ايكي بؤيوك وظيفه هينت دولتین قاباغيندا دير. لاکن همت و اراده هر بؤيوك مسئوليتدن يوکسکدير. کيمسه ده اراده و وطن محبتی اولسا بؤيوك مشکلاتی حل نده بيلر. هينت دولتده اولان اراده و جدیت و صداقت بيزی موفقيته امیدوار ندير. بوندان سونرا بيز قاباقداکی اولان خانئيرين عملياتینی اونودوب حال حاضرده اولان دولتيميزين عملياتینی قدم به قدم تعقيب نده جيیک.

"نوروز"

تاریخی بیر سند

۲۱ آذرده تشکیل تاپان ملی حکومت ایگيرمی ایکی آذرده شهرده اولان نظامی، پلیس و ژاندارم قوه لرینین تکلیفینی معین نتمک و بو ایشی صلح یوليله انجام ونرمک ایچون ۲۱ آذرده باشلانان مذاکره یه ادامه ونردی. اول پلیس، اونون دالینجا ژاندارم قوه لری، قید و شرطسيز، تسلیم اولدولار. شهربانی مأمورلاری، ملی دولت طرفیندن تعیین اولونموش بئنی مأمورلارین کمگیله شهرین امنیت و انتظامینی حفظ نتمگه مأمور اولدولار. ژاندارملار ايسه تماميله خلع سلاح اولونوب اداره لرینی تحویل ونرمگه مجبور نديلدیلر.

قشون فرماندهی ايسه تهراندان آلدیغی خانئانه امر اوزره اوزون مدت مقاومت گؤستریب مسئله نین قانسيز بير صورتده حل اولونماسینا رضایت ونرمیردی. بو ايسه

هم نوزونون، همده نظامی افرادینین محو و اضمحلالی دنمک ایدی. چونکه اگر ایش آتیشما و جنگه منجر اولسایدی نظامییه ده محصور حالدا قالان مین ایکی یوز نفر سربرازدان بیر نفرده اولسون دیری قالمیاجاق ایدی. او زمان اوچونجو لشگرین فرماندهلیک وظیفه سینی داشییان سرتیپ درخشانی هر ساعت تهراندان جواب گؤزله بیردی. نهایت اونون گؤزله دیگی جواب پنجشنبه گونو آخشام ساعت ۸ده وصول اولدو. بو جوابدا دنیلیردی که، افسرلرایله مشورت ندیب پادگانین تکلیفینی اونلارین نظری ایله معین نتمک لازمدير.

بو جوابین وصولوایله آرتیق سرتیپ درخشانی آغیر نظامی مسئولیتدن خلاص اولوندو. بوندان سونرا اگر قان تۆکولموش اولسایدی، گناهی اونون بوینونا اولاجاق ایدی بو تلگرافین وصولوندان بی خبر اولمیان فرقه و حکومت رئیسی ایشین تنز بیر صورتده انجام تاپماسینی جدی و قطعی بیر لحن ایله طلب نیدیردی. دوغرودان دا اگر ایش تأخیره دوشسه ایدی ناگوار حادثه لر اوز وئره بیلردی. آزادلیق دشمنلری، مخصوصاً "ارفعین" بارماغی ایله اویناییب آذربایجانی قان دریاسینا دؤندرمک ایسته ین سرهنگ "ورهرام" کیمی خائن عنصرلر بویوک وطنداش محاربه سی یاراتماغا امکان تاپا بیلردی. اونا گؤره آقای پیشه وری، آقای شبسترینین اشتراکیله مسئله نی بیر آن اول قورتارماغا چالیشیردیلار. بونولا بنله دانیشیق دؤرد ساعت دوام نندی. قطعی تصمیم توتماغا جسارت نده بیلمه ین سرتیپ درخشانی بالاخره نوز تحت فرمانیندا اولان افسرلردن بیر نچه سینی ایسته بیب مسئله نی اونلارلا اورتالیغا قویدو. سونرا آقای پیشه وری افسرلرین اکثرینی دعوت ندیب اونلارا قضیه نین حقیقتینی آلاتدی. نهایت ساعت سگیز یاریم گون اورتادان سونرا، معروف عالی قاپو بناسیندا، طرفینین رضایتی ایله آشاغیداکي قرارداد تنظیم و امضاء نیدیلدی.

آذربایجان داخلی دولت رئیسی ایله تبریز پادگانی فرماندهی آراسینداکی قراردادین متنی

چون آذربایجان داخلی دولتی آذربایجان ملی مجلسی طرفیندن آذربایجاندا امنیتی حفظ نتمگه مأمور اولموشدور، آرامیشی حفظ نتمک نقطه نظریندن هیچگونه سؤتفاهم تولید نتمه مک و قارداش قانی تۆکمه مک ایچون اوچونجو لشکر فرماندهی ایله دفعات ایله مذاکرات و مشاوره لر اولموشدو. بیر نچه گون تبادل افکاردان سونرا بالاخره تاریخ ۲۲ آذر ماه سنه ۱۳۲۴ده پنجشنبه گونو ساعت سگیزیاریم گون اورتادان سونرا تیمسار سرتیپ درخشانی اسلحه نی یزره قویماق ایچون موافقت و تبریز پادگانیه همکارلیق نتمگه دایر، آذربایجان دولت هیئتی ایله معاهده اعلام ندیب آشاغیدکی قرارین عقدینه موافق اولدوغونو اظهار نئدیله.

- ۱- تبریز پادگانی طرفیندن آقای تیمسار سرتیپ درخشانی و هیئت دولت داخلی جانبیندن آقای سید جعفر پیشه وری تعیین اولوب و شروط مشروحه نی امضاء نئدیله.
- ۲- تبریز پادگانی افرادیندان هنج کس دستور ثائوی صادر اولماینجا سربازخانه محوطه سیندن خارج اولماییب و داخلی دولت اونلارین وسائل زندگانیسینی و اونلارین معاشینی فراهم کتیرسین.
- ۳- سلاحلارین کلیه سی انبارلاردا جمع آورلیک اولونوب آذربایجان داخلی دولت طرفیندن تعیین اولنوموش اشخاصین محافظه سینده اولمالیدیر.
- ۴- آقایان افسرانندان هر هاتکیسی نوز مسقط الراسینه و یا دیگر نقطه لره گنتمک میلیری اولسا مسافرت نده بیلرلر و دولت ملی حاضر دیر که، امکان و وسایل حدودوندا اونلارین مسافرتینی فراهم کتیرسین.
- ۵- همکارلیغا مایل اولان و آذربایجانین آرتش ملیسینده خدمت نتمک ایسته ین افسرلر، تحلیف و مراسم سوگند انجامیندان سونرا دولت اونلاری خدمته قبول ندیب و اونلارین زنده گانلیق وسیله لرینی تأمین نده جکدیر.

- ۶- استوارلار، گروهباتلار و سایر افراد پادگان مراسم تحلیف و سوگند وفادارلیق انجامیندان سونرا اسلحه لر اونلارا قایتاریلاجاق و نوز سربازلیق خدمتترینی ادامه یه مشغول اولاجاقلار.
- ۷- بو قرارداد ایکی نسخه ده تهیه اولونوب آقای تیمسار سرتیپ درخشانی فرمانده لشکر ۳ آذربایجان و دیگر طرفدن آقای سید جعفر پیشه وری رئیس دولت داخلی آذربایجان طرفیندن امضاء ندیلیب مبادله اولونموشدور.

۳نجو آذربایجان لشگرینین فرماندهی سرتیپ درخشانی (امضاء)
آذربایجان داخلی دولت هینتینین رئیس. سید جعفر پیشه وری (امضاء)

همان ساعت آشاغیدای اعلانی آقای سرتیپ درخشانی تبریز پادگانینا خطابا امضاء ندیب اونون انتشارینی ملی حکومتدن خواهش نئدی. اعلان صبح ساعت ۱۰ ادا انتشار تاپدی.

تبریز پادگانی نوز اسلحه سینی یئره قویدو

تبریز پادگانی افسر ارشدلریندن متشکل کمیسیوندا اخذ اولونموش تصمیمه نظرا قان توکمک و قارداش قیرغینی اولماماق ایچون، اتلاف نفوس دولت، تجار و سایر شخصلرین اموالی داغیلماماق مقصدینه موافق دستور وزیرم که، کلیه تبریز پادگانی نوز اسلحه سینی یئره قویسون و صادر اولموش اعلامیه یه موافق رفتار نئسینلر.

۳نجو آذربایجان لشگرینین فرماندهی. سرتیپ درخشانی. (امضاء)

بونا باخمیاریق باشدا سرهنگ ورهرام اولماق اوزره، افسرلردن بیرنچه سی شهرده انتظامسزلیق تورتکم مقصدیله بویوک بیر خیانتته مرتکب اولوب قراردادی اجرانتکم عوضینده ملی حکومت نماینده لرینین باشلارینی قاتیب نظامیه نین قاپیلارینی آچراق سربازلارا نولرینه گنتمک فرماتی وئردیلر. بو واسطه ایله گنجه ساعت ۲ ده مین ایکی یوز نفر سرباز و ایکی یوزدن زیاده افسر سربازخانه نی غارت ئدیب شهره داغیلدیلار. اگر فدائی باشچیلاری و فرقه عضولری ده غفلت نتمیش اولسایدیلار، شهرده بویوک هرج و مرج عمله گلّه بیله جکدی. خوشبختانه فرقه و حکومت وضعیته کاملاً حاکم اولدوقلارینا گوره بو هرج و مرجین قاباغی آلیندی. لاکن سربازخانه ده اولان بوتون ملزومات بو واسطه ایله اورتادان گنتدی. بو جنایتکارلار حتی سربازخانه نین غارتینه کفایت نتمه ییب بویوک اسلحه و نظامی لوازماتی، مثلاً مسلسل، رادیو و سایر شنلری سیندیریب خراب نتمیشلردی. بو حادثه نی نشان وئره ن خبری نمونه ایچون بورادا درج ئدیریک.

۳نجو لشگر سربازلارینین قاچماغی و متواری اولماغی

آذربایجان ملی دولت رئیسسی و ۳نجو لشگر فرماندهی مابینینده اولان قراردادین ایکنجی ماده سینده صریحاً قید ئدیلیمیشدی که، (تبریز پادگانای افرادیندن هنج کس دستور ثانوی صادر اولماینجا سربازخانه محوطه سیندن خارج اولماییب...) قرارداد امضاء اولاندان سونرا پلافاصله آقایان افسران سربازخانه نی ترک ندیب نوز منزللرینه گنديرلر و سربازلاردا سرپرست سیز قالیب، بلاتکلیف سربازخانه دن قاچماغا شروع نديرلر. بدیهی دیر که، بو خلاف عمل سربازلیق مقامینا توهین اولماقدان علاوه ممکندور که، شهرین امنیتینه ده اساسلی لطمه وورسون. بناء علیه

هیئت دولت ملی آذربایجان بو امرین عاقبتیندن جوگیر لیک نتمک ایچون امر و نرمیشدیر که، فوری صورتده موثر اقدامات اولونسون و شهرین امنیتی تأمین و حفظ اولونسون. نله تصور واردیر که، بو پیش آمد مرکزی حکومتین دستورینده کی آخرینجی جمله نین نتیجه سیدیر.

دونن گنجه کی آتیشمالار

دونن گنجه شهرین هر ینرینده کامل امنیت برقرار ایدی و انتظامات مأمورلاری طرفیندن چوخ جدی اقدامات اولونوب شهرین امنیتی وجوده کلمیشدیر. دونن گنجه بعضی نقطه لرده باش وئر ن آتیشمالار فقط شادمانلیق نتیجه سی ایدی که، ۳نجو لشکرین مقاومتی قورتاردیغینا گوره ندیلیردی.

ملی حکومتین موفقیتلرینین تأثیری

آذربایجان روزنامه سینین ۲۳ آذر نمره سینده بیر قدر تردید و ملاحظه ایله "اونودولماز لحظه لر" مقاله سینی یازان "نوروز" ایسه ملی حکومتین گوتوردوگو جدی قدملر نتیجه سینده وجوده گلن افکار عمومینین تأثیرینده ایکی گون سونرا آشایداکی مقاله نی یازیب انتشار و نرمیشدیر که، روشنفکرلرین و افکار عامه نین تغییر و تحولو نو گؤستریمک ایچون شایان دقتدیر.

تاریخی موفقیت

آزادخواهلیق جبهه سی دورد گون اول فرقه میزین مدیر، جدی و فعال رهبرلرینین حسن سیاستی نتیجه سینده فاتح چیخدی. حقی حق صاحبینه ینتیردی. خلقیمیزین نهضتینه، آزادیخواهلیق حرکتلرینه گولن آدماملار دورد گون بوندان اول فرقه میزین سینماز قدرتینه مصادف اولماقلا برابر حقیقته کاملاً ایمان گتیردی که، "ظلمینن آباد اولان نو عدلیله بر باد اولار". اگر ایش باشیندا اولانلار ریاست، صدارت میزیرینی اشغال نده نلر بیر آز عاقل، دوراندیش اولسالار، گرک بو تاریخی حادثه دن عبرت آلیب بیر داهای ظلم و اجحاف دوره سینده دولتاماسینلار. فرقه میزین علیهینه آپاریلان زهرلی تبلیغات بوسوتون پوچا چیخدی. بیزلری مجهول الهویه، شارلاتان، اشرار آدلاندیران آچاقلار ایسه خجالت لیگیندن خلقین اوزونه باخا بیلمیورلر.

فدائیلر دسته سی منظم صورتده شهره گلیب آشوب طلب آدماملارین آلدادیجی سوزلرینه آلدانمادان منظم صورتده نوز ینرلرینه قایتدیلار. نو تالاماق، بازار غارت نتمک، خلقین ناموسونا تجاوز نتمک کیمی فدائیلره نسبت ونریلن ایشلردن ابدای شهریمیزده بیر کیچیک آثار گورولمه میشدیر. بوندان ماعدا بیز فرقه میزین جدی، مدیر رهبرلرینه و فدائیلر دسته سینای ایمان و عقیده سینده امیدوار اولماقلا برابر محترم صدریمیز آقای پیشه ورینین بو سوزونو هنج وقت اونوتمامیشیق. او دنمیشدیر: (بازار تالایانلار، خلقین مال و ناموسونا تجاوز نده نلر گرک آذربایجان دموکرات فرقه سینین رهبرلرینین و اعضاسینین نعلشلی اوستوندن کنجسینلر. یعنی مادام دموکرات فرقه سینده قدرت وار، کیمسه خلقین جانینا و مالینا تجاوز نده بیلمز.)

آقای پیشه ورینین فعالیتی و بو درین مضمونلو دستوراتی نتیجه سینده دیر که، دنیای مبهوت نده ن آذربایجان نهضتی بو قدر مهارتله انجام تاپیب نتیجه ده بیر نفرین بنله بورنو قانامادی.

ایکی گون عرضینده روزنامه دفترینه واصل اولان تقدیرنامه لرین سایبی ایکی یوزدن آرتیق دیر*. خلق صمیم قلبدن فدائیلرین آذربایجان دموکرات فرقه سینین اعضاسینین قانونی و مهربان عملیاتیندان اظهار تشکر ندیر. قیشین بو موسمینده آیاغیندا جورایی اولمیان بیر فدائی ۴۵۰ تومان پولال وورمادان خوددارلیق ندیب اونو ساغلام صورتده نوز مافوقونا تسلیم نتمگی هله دنیانین ان بویوک انقلابلاریندا گورونمه میشدیر. بیز نوز فرقه عضولریمیزدن بو فداکارلیغی سراغ آلدیقان سونرا بویوک نهضتیمیزه اقدام نتمیشیک. بیز خلقیمیزی نجات و نرمدن نوتری وار قوه میزله جانیمیزی فدا نتمگه حاضرلاشمیشیق. بونا گوره ده بیزه آشوب طلب آداملارین تبلیغاتی بی اثر قالماقلا برابر، مقدس مقصدیمیزی تعقیب نتمگه داهادا تشویق ندیر.

"نوروز"

ملی دولتین قرارلاری

۲۱ آردن سونرا فرقه حکومت رهبرلیک نتمگه باشلابیر و نوزونون تدبیرلرینی بو واسطه ایله حیاتا کنجیریر. هامیمیز بیلیریک که، ژاندارملارین ظلم و جنایتی نتیجه سینده یوزلرجه کند و شهر زحمتکش لری زندانلارا دولوب اورادا طاقت فرسا بیر حیات کنچیرمکده ایدیلر. حکومتی اله آلان فرقه باشچیلاری ایسه بو ایشه بیر آندا خاتمه و نرمله لی ایدیلر. هله حکومت تشکیل اولمادان اول ملی هیئت زماتی بنله چوخلو زندانلار کمگیله آزاد ندیلمیشلردی. بونولا بنله یینه ده زندانلار بیگناه زندانلار ایله دولوایدی. بو اسف آور حالا خاتمه و نرکم ایچون ملی حکومت عفو عمومی لایحه سینى تنظیم نده رک مجلس ملینین تصویبیدن سونرا بلافاصله اونو

* - بو کلمه بو کتابدا (آتقدیر) یازلمیشدیر. - یاشار آذری

حیاته کنچیردی. بو واسطه ایله خانن ژاندارم و پولیس جلادلارینین قرباتلیقلاری خلاص اولراق حیاتا قدم قویدولار.

ملی حکومتین آلتی آی مدتینده گۆردوگو ایشلر باره سینده آقای پیشه ورینین مجلس ملییه وئردیگی گذارشلری درج نتمه دن اول، نمونه اولماق ایچون ملی حکومتین بیر گونده اعلان ئتدیگی اوچ قراری درج ئدیریک.

تبریزده آذربایجان دولت دارالفنونو تشکیلی حقیقنده آذربایجان ملی حکومتینین قراری

ملتیمیزین آرزولارینی و آذربایجان ملی کنگره سینین قرارلارینی نظره آلیب ملی و مدنی ترقیمیزی تأمین نتمک ایچون آذربایجان ملی حکومتی اوزوموزه گلن درس ایلیندن وطنیمیزین مرکزی تبریز شهرینده آذربایجان دولت دارالفنونونون تشکیلینی ضروری سایدیغی ایچون آشاغیداکی قراری قبول ئدیر:

- ۱- آذربایجان معارف وزارتلی دارالفنونون تشکیلی ایچون لازم اولان بودجه نی تنظیم ئدیب بیر آیا قدر هیئت دولته تقدیم نتمسین.
- ۲- آذربایجان دولت دارالفنونو هله لیک اوچ فاکولته دن عبارت اولمالیدیر.
 - ۱- طب فاکولته سی
 - ۲- فلاحت فاکولته سی
 - ۳- پداغوزی فاکولته سیکه، بودا تاریخ، دیل، ادبیات، فلسفه، حقوق، ریاضیات، طبیعیات شعبه لریندن تشکیل تاپمالیدیر.
- ۳- معارف وزارتلی اون گونون مدتینده آذربایجان دولت دارالفنونو ایچون لازم اولان بنانی سنجیب هیئت دولته اطلاع وئرمه لیدیر.
- ۴- آذربایجان معارف وزارتلی ایندیندن دارالفنونون استادلار هیئتینی سنجمگه و دارالفنون ایچون آذربایجان دینلنده علمی وسائط حاضرلاماغا باشلامالیدیر.

آذربایجان ملی حکومتینین باش وزیر (پیشه وری)

دیل حقینده آذربایجان ملی حکومتینین قراری

خلفیمیزی دولت دستگاهینا یاخینلاشدیرماق و عمومون احتیاجاتینی ساده بیر صورتده آنلاماق و همچینین ملی دیل و ملی مدنیتیمیزین ترقی و تکامل یوللارینی تمیزله مک ایچون آذربایجان ملی حکومتی نوزونون ۱۶ دی تاریخی جلسه سینده آشاغیداگی قراری قبول نتمیشدیر.

- ۱- بو گوندن اعتباراً آذربایجاندا آذربایجان دیلی رسمی دولت دیلی حساب اولونور. دولتین قرارلاری و رسمی اعلانلار، همچینین خلق قوشونلاری حصه لرینه وئرین فرماتلار و قانون لایحه لری مطلقاً آذربایجان دیلینده یازیلما لیدیر.
- ۲- بو اداره لر (دولتی، ملی، تجارتي و اجتماعی) نوز ایشلرینی آذربایجان دیلینده یازماغا مجبور دورلار. بو دیلده یازیلما یان دفتر و مدارک رسمی حساب اولونما یا جا قیدیر.
- ۳- محکمه لرده ایشلرین جریانی تامامیله آذربایجان دیلینده آپاریلما لی و بو دیلی بیلمه ینلر ایچون مترجم تعیین اولونما لیدیر.
- ۴- آذربایجانین بوتون اداره، مؤسسه و تجارتخانه لرینین تابلولاری مطلقاً آذربایجان دیلینده یازیلما لیدیر.
- ۵- رسمی اجلاس لار و یغینجاقلاردا سخنرانلیق و مذاکره آذربایجان دیلینده اولما لیدیر.
- ۶- آذربایجانلی اولما ییب باشقا دیل ایله دانیشانلار و عمومی دولتی اداره لرده خدمت نده نلر آذربایجان دیلیله یازیب اوخوما غی و دانیشما غی نؤیرنمه لیدیر لر*.

*- بو کلمه بو کتابدا (نوگرنمه لیدیر لر) یازلمیشدیر. - یاشار آذری

- ۷- معارف وزارتینی اداره مأمورلارینی آذربایجان دیلیله آشنا نتمک مقصدیله، آیری دیلردن سوایی، اونلار ایچون اداره لرین جنینده بویوکلر ایچون مخصوص کلاسلا آچمالیدیر. بو کلاسلا ردا حاضر اولانلارین ایش مدت بییر ساعت آزمالیدیر.
 - ۸- آذربایجاندا یاشییان باشقا ملت لر نوز ایشلرینی نوز آنا دیل لرینده آچارماغا حقلیدیرلر. لاکن اونلار نوز رسمی اعلانلاری و یازیلاریندا نوز ملی دیل لر ایله برابر آذربایجان دیلینی، رسمی دولتی دیل اولاراق، ایشلتمه لیدیرلر.
 - ۹- آذربایجاندا یاشییان خیردا ملت لرین خصوص ملی مکتبلرینده کی تعلیم نوز آنا دیل لرینده اولدوغو حالدا، آذربایجان دیلینین ده تدریسی مجبوریدیر.
 - ۱۰- آذربایجان ملی حکومتی معارف وزیرین مکتبلرده درس لرین آذربایجان دیلینده اولماسی حقلینده کی قرارینی تصویب و تأیید ندیب مدرسه لرین ملی دیله کنجه سینی بوتون معلم و معلمه لره بییر ملی وظیفه کیمی تاپشیریر.
- آذربایجان ملی دولتینین باش وزیر (پیشه وری)

یتیم و صاحبسز اوشاقلارین تربیه سی حقلینده آذربایجان ملی حکومتینین قراری

قرنلر بویو دوام نده ن استبداد رژیمی و چوروموش ارتجاعی وضعیتین یاراتدیغی شرایط موجبجه ملتیمیزین استقبالینی و گلجک تسلیمیزین اساسینی تشکیل نده ن اوشاقلاریمیزین مهم بییر حصه سی یتیم و سرپرست سیز قالیب انسانلیغی تحقیر نده ن فلاکت و دینچیلیک حالیندا کوچه و خیابانلاردا آجلیق و لباس سیزلیق و جور- بجور ناخوشلوقلار واسطه سیله خزل کیمی سارالیب و محو اولوب گنتمکده دیرلر.

آذربایجان ملی حکومتی خلقین استفاده و سعادت و همچنین گلجک نسلین تمدن و صحت جهندن ترقیسینی تأمین نتمک ایچون بو آجی حاله بیر آن اول خاتمه ونرمگه اقدام ندیب یتیم و بی کس جوانلاری کوچه لردن بیغیب تربیت نتمک ایچون آشاغیدای قاراری قبول نتمیش و اونون تنزلیکله اجرا ندیلمه سینی لازم گۆرموشدور:

۱- مجلس ملی رئیسینین افتخاری صدارتی آلتیندا معارف و صحیه وزارتینین نماینده لریندن آذربایجانین خیرخواه و ملت سنوه ن شخصلریندن عبارت بیر هیئت انتخاب ندیلمه لی و یتیم و بی سرپرست اوشاقلارین تربیه سی یولوندا جدی و عملی تدبیرلر گۆرمک اونون عهدہ سینہ قویولمالیدیر.

۲- اوچدن اون دورد یاشینا بالغ اولان یتیم و بی سرپرست قیز و اوغلان اوشاقلارینی تربیت نتمک ایچون بیرینجی نوبه ده تبریز شهرینده ایکی قیز و ایکی اوغلان تربیت خانه سی تاسیس اولونمالی و آیری شهرلرده ده بو مؤسسہ لرین مثلی وجوده کتیریلمه سی ایچون مقدمه وسایلی تهیه ندیلمه لیدیر.

۳- اوچ یاشیندان آشاغی اولان صغیرلری ساخلاماق و اونلارین حیاتی نی تأمین نتمک ایچون صحیه وزارت و واسطه سیله ایکی پرورش نوی داهای تاسیس اولونمالیدیر.

(قید- معارف وزارتینین تاسیس نندیگی یتیملر مکتبینه ۴۰۰ فقیرین تحصیل و تربیه سینہ امکان ونرمه لی، صحیه وزارتینین صغیرلر پرورشگاهیندا ۱۰۰ نفره بالغ کۆریه قبول ندیلمه لیدیر.)

۴- صحیه و معارف وزارتخانه لری بو مؤسسہ لرین بودجه سینی اون گونه قدر تنظیم ندیب دولت هیئتینه تقدیم نتمه لیدیر.

۵- مجلس ملی رئیسینین افتخاری ریاستی آلتیندا تشکیل ندیلن هیئت "خیریہ انجمنی" خیرخواه، انسانیت پرور و معارف سنوه ن انسانلارین کمگیله اعانه توپلاییب بوتون یتیم، بیچاره و صاحبسوز اوشاقلاری، همچنین آیری

مدرسه لرده تحصیل نده ن یوقسول اوشاقلارین تحصیل و تربیه و سایلینی تهیه نتمه لیدیر.

۶- آذربایجان معارف وزارتسی نزدینده تشکیل اولونان آذربایجان "انجمن خیریه سی" آذربایجانین بوتون شهر و قصبه لرینده نوز شعبه لرینی تشکیل نتمگه چالیشمالی، خیرخواه انسانلارین کمگیله فقر و بیچاره لیگه خاتمه ونرمه لیدیر.

۷- آذربایجان انجمن خیریه سی جوان نسلی فلاکتدن خلاص نتمک و اونون تعلیم و تربیتی یولوندا بویوک اعانه لر ونره ن و دیگر کمکلر گؤستره ن اشخاصین آدلارین روزنامه لر واسطه سیله منتشر ندیب ملت نامینه اونلاردان قدردانلیق نتمه لیدیر.

۸- آذربایجان ملی حکومتی بوتون هموطنلری ملت ایچون ننگ و لکه اولان دینچیلیک ایله جدی مبارزه آپارماغا دعوت ندیر و آذربایجانین بویوک آدی و شرفلی شهرتینی خلل دار نده ن بلاتین چوخ تنز بیر زماندا رفع ندیلمه سی یولوندا ملی حکومت هامیدان همت طلب ندیر.

آذربایجان ملی دولتینین باش وزیر (پیشه وری)

آزادلیغین مدافعه سی او غروندا (فدائی تشکیلاتی)

فرقه میزین دوزگون سیاستی نتیجه سینده، جزنی محلی تصادملردن باشقا، دنمک اولار که، حکومت قان توتکمه دن ارتجاعی قوه لرین الیندن چیخیب ملت الینه کنجدی. بو نوز- نوزلوگونده بویوک بیر موفقیت ایدی که، فرقه نوز تشکیلاتی آلتینا آماقلا اونو هدفه دوغرو سوق نتمگه انجام ونردی. ولی بو کفایت نتمزدی. آلتینان آزادلیغی ساخلاماق، اوندان خلقین سعادت یولوندا استفاده نتمک لازم ایدی. فرقه

باشچیلاری چوخ یاخشی بیلیردیلر که، فدائیلرین ضرب شستی نتیجه سینده سوسماغا مجبور اولان مرتجعلر راحت دورماییب خلقی نوز حالینا قویمییاچاقلار. بوندان علاوه نهضت ساده دولتی بیر تبدلاتدان عبارت اولوب قالمییاچاقدیر. اوندان خلق اقتصادی تدبیرلر گؤزله بیر و نوز سعادتینی تأمین نتمک ایچون اوندان امیدلر گؤزله بیردی. بو ایسه متمکن آدمالارین، مخصوصاً اوگونه قدر ارتجاعی رژیمین سایه سینده خلقین قانینی سوروب ثروت و سامان صاحبی اولان مفتی خورلارین خوشلارینا گلن بیر ایش دنیلدیر.

بوندان علاوه حکومت خلقین ایینه کنچمکله، بو وقته دک آذربایجان نامینا، داخلده و خارجه موفقیت قازانیب بویوک سیاسی و اقتصادی استفاده لرنده ن طفیلی عنصرلرین دکاتلاری بو واسطه ایله باغلانمیش اولوردو. اونلار بیر داهای آذربایجان آدیندان استفاده نده رک نوزلرینی دولت اداره لرینه و یا مجلس شورای ملییه تحمیل نده بیلمییه جکلریدی. نهایت دره بیلیگین ان قابا و ان وحشیانه طرز ایله رفتارنده ن بوینو یوغون اربابلار- ذوالفقاری، یمین لشگر و غیرلری کیمی خلق جلدلاری نهضت نتیجه سینده تسلط و اقتدارلارینین الدن گنتمه سینی حس نتمکله راحت دورمایاچاقلار ایدی. بونلاردان باشقا آذربایجان نهضتینین بوتون ایرانا سرایت نتمه سیندن وحشته دوشن تهران مرتجعلری و اونلارین اربابلاری ایسه راحت اوتورماییب آذربایجانین داخل و خارچینده اولان قارا ارتجاع وسیله لرینی بیزیم علیهیمیزه تحرک نتمکدن مضایقه نتمییه جکلریدی. بونلارین هامیسی فرقه رهبر لیگیله چالیشان ملی حکومت نظردهن اوزاق توتا بیلمزدی.

اونا گؤزه ملی حکومت، تشکیل اولونان گوندن، فدائی دسته لرینی انتظاما سالیب اونلاردان منظم* و متشکل بیر قوه وجوده گتیریلمه سی مسئله سی میدانا چیخدی. نهضتین باشلانقیچیندا فدائیلر کونوللو اولراق نوز لباس و نوز خرجی ایله سلاح گوتوروب میدان مبارزه یه قدم قویموشدولار. اگر بنا اولسایدی اونلار نوز یئرلرینده

*- بو کلمه بو کتابدا (منتظم) یازلمیشدیر. - یاشار آذری

مسلح حالدا یاشاییب ایسته نیلن وقت یاردیمدان نوتری حاضر اولسونلار، ایش او قدر چتین اولمازدی. لاکن آلینان آزادلیغی ساخلاماق ایچون سرحدلریمیزی محکم نلدیرمک و شهرلرده منظم واحدلر ساخلاق لازم ایدی. بونا گۆره ملی حکومت فدائیلری ایکی قسمته تقسیم نده رک، بیر قسمتینه اجازه وئردی که، نوز ینرلرینده مسلح حالدا ایشلرینه مشغول اولسونلار. او بیرسی قسمتینی ده منظم واحدلره تقسیم نده رک یوخاریدا دنیلن مقصود ایچون نوز اختیاریندا ساخلادی. بو ایسه او گونکو شرایطده چوخ مشکل بیر ایش ایدی یننی تشکیل تاپمیش دولتین صندوقوندا تهران حکومتی بیر شنی قویمامیشدی. گنت گنده شدتلمکده اولان قیش پارتاسیز، باشماقسیز و آذوقه سیز فدائیه قارلی سنگرلرده مبارزه امکائی ونرمیه جک ایدی. ملی حکومت فرقه یه دایاناراق بو مشکلو ده رفع نتمک ایچون جدی قدملر گؤتوردو. اوگونه دک تعطیل حالیندا اولان کارخانه لری ایشه سالدی. قهرمان کارگرلرین همتی سایه سینده خارق العاده بیر صورتده فدائیه لازم اولان پالتار، باشماق و آذوقه تهیه ندیلیب جبهه لرده گؤنریلدی. بو طریق ایله چوخ آز بیر زماندا چریک و پارتیزان حالیندا اولان فدائیلر مسلح قوشون حالینا کلیب آزادلیغی مدافعه نتمگه باشلادی.

نهضتین باشلادیغی وقت مراغه، سراب، اردبیل، مرند، خوی و تبریزده فداکارلیق نده ن فدائیلر، بو گوندن سونرا تعجبو و منظم* صورتده تشکیل اولونوب آزادلیغیمیزی تهدید نده ن ارتجاعی دولت قوه لرینین قارشیسینا گؤنریلدیلر. بو واسطه ایله زنجان و سائین قلعه جبهه لری وجوده گلدی. بو ایکی جبهه ده هنوز یاخشی پالتار، سلاح و یاخشی آذوقه یه مالک اولمییان فدائی قهرمانلار، دیشدن دیرناغا قدر مسلح اولان دولت قوه لری ایله ووروشمایا حاضرلاندیلار. اونلارین روحیه لری فوق العاده قوتلی و یوکسک ایدی. هر ساعت تهران و همدانی اشغال نتمک ایچون اجازه ایستیردیلر. اگر اوگونلرده عمومی و سیاسی وضعیتی میز اجازه ونرمیش اولسایدی، همین آیاق یالین، یاری آج و یاری چپلاق فدائیلریمیز تهرانی

* - بو کلمه بو کتابدا (منتظم) یازلمیشدیر. - یاشار آذری

آسان و جهله اشغال نده بیلر دیلر. فدائیلریمیزین زنجانا ورودو نتیجه سینده ایدی که، تهران مرتجعلری چمدانلارینی باغلاب آمریکا دوغرو قاچماغا باشلامیشلار. فدائیلریمیز زنجان و سانین قلعه جبهه سینده ایکی طرفلی مبارزه یه مجبور اولموشدولار. زنجاندا بویوک قدرت و نفوذا مالک اولان ذوالفقاری، ارکان حرب رئیس "ارفعدن" آلدیغی اسلحه* و مهمات واسطه سیله علیهیمیزه بویوک بیر جبهه تشکیل نتمیشدی. رضاخان رژیم سیله سینده ثروت و سامانا ینتیشن "اسلحه دارباشی" و سایر پارازیتلرده اونا کمک ندیردیلر. سانین قلعه ده ایسه، اورانین ریشه لی فنودالی حساب اولونان "یمین لشکر"ی تهیز ندیب علیهیمیزه قالدیرمیشدیلار. بونلاردان علاوه قره داغدا ایلر بویو قاچاقچیلیق ایله عمر سورن خاتلاردا سلاح گوتوروب نهضتیمیزی بوغماغا تشبث نتمکده ایدیلر. ملی حکومت ایسه، نوزونه مخالفت نده ن قوه لرین قارشیسیندا فقط فدائیلرین اسلحه سینده دایانیدی. بو ایسه اشتباه ندیلدی. درین آزادخواهلیق حسی ایله مجهز اولان فدائی دسته لری، قباغا چیخان چتینلیکله باخمییاراق، اعجازکارانه بیر صورته بوتون بو قوه لری ازیب میداندان چیخارتدی. بو وسیله ایله آزادلیغیمیز تأمین اولوندو.

فدائیلرین گؤستردیگی قهرمانلیق خلق آراسیندا اونلارا نسبت بویوک محبت تولید نتمکله برابر اونلارین سلاحین سسی نه تک داخلی مرتجعلری، بلکه ایراندا اولان بوتون ارتجاعی عنصرلرین امیدینی محو ندیب اونلاری سوسماغا وادار نتدی. فدائی تشکیلاتینی وجوده گتیره ن باشچیلارین عمومیتله فرقه عضولری اولدوقلارینی یازمیشیق. بو قهرمان دموکراتلارین نوز ایشلرینده گؤستریدیکلری فداکارلیق حقیقتاً قابل تقدیر دیر. مخصوصاً اونلارین ملی حکومتین امرینی جدیتله ینرینه ینتیریب شدید بیر صورته انتظاما تابع اولمالاری قید ندیلمه لیدیر. فدائی باشچیلاری ایندی آذربایجان خلقینین ان سنویملی اولادلاری حساب اولونورلار. خلقین فدائیلره اولان محبتی، اونلارین مادی وضعیتلرینی یاخشیشلاشدیرماق مقصدیله، اونلارا ونرین

* - بو کلمه بو کتابدا (اسله) یازلمیشدیر. - یاشار آذری

هدیه لردن قیاس نتمک اولار. بو هدیه لرده افتخارلا اشتراک نده نلرین سایى آلتى میندن زیاده دیر. یدى یاشینداكى اوشاقدان، ینتمیش یاشینداكى قوجالارا کیمی، ایستر کیشی مسابقه نده رجه سینه یاغیش کیمی هدیه یاغدیرماقددا ایدیلر. بو ایسه آذربایجانین افتخارلی تاریخینین ان حساس فصللریندن دیر.

خلق قوشونلاری

بیز ایراندان آیریلماق فکرینده اولمادیغیمیز ایچون رسمی قوشون و وزارت جنگ تشکیل نتمک ایسته میردیک. اونا گۆره ده قوشون ایشی ایله مشغول اولان وزارتخانه نین آدینی وزارت جنگ قویمادیق.

خارجه وزارتى کیمی حربیه وزارتیمیزده یوخ ایدی. لاکن آزادلیغی مدافعه و محافظه نتمک ایچون ملی بیر قوشون وجوده کتیرمه مکده اولمازدی. اونا گۆره ملی حکومت تشکیل تاپان کیمی خلق قوشونلاری تشکیلی مسئله سیده میدانا چیخدی. اول بنله بیر فکر وار ایدی که، ملی قوشون داوطلبانه تشکیل اولونسون. سونرا خلقین آزادلیغا اولان علاقه سی و جوانلاریمیزین نظاما اولان هوسینی نظره آلیب ملی وظیفه اصولونو قبول نتدیک.

بوش ایله قوشون تشکیل نتمک شاید آسان نظره کلسین. بونولا بنله بیز بو ایشی گۆرمگه موفق اولدوق. هر بیر ایشده سرعته معتقد اولان فرقه میز قوشون تشکیلینده ده ایلدیریم سرعتیله حرکت نتدی.

قوشونوموزون شرفلی تاریخی ۱۸ بهمن ۱۳۲۴دن باشلانیر. بو تاریخده آقای پیشه وری نوزونون "هامویه- هامویه- هامویه" عنوانلی مراجعتنامه سیله جوانلاریمیزی ملی وظیفه ده شرکت نتمگه دعوت نتدی. همان گون خلق قوشونلاری تشکیلی حقیقنده ملی حکومتین قراری صادر اولدو. بو قرار اوزره مجلس ملیمیزین

سابقاً تصدیق نئدیگی قانون موقع اجرایه قویولماغا باشلادی. مجلس ملی ایسه ۳۰ آذر، یعنی ملی حکومت تشکیلیندن دوقوز گون سونرا بو قراری قبول نئمیشدی. قرارین اجرا سینین تأخیری بیر پارا سیاسی ملاحظه لردن ایدی. فرقه و ملی حکومت ایسته میردی که، قوشون تشکیلی ایله افتراچی دشمنلرین اللرینه بهانه وئرسین. گنت- گنده مبارزه نین دایره سی گننیشلنن تهران حکومتین فشاری علیهیمیزه آریدیگی ایچون نوزوموزو داها آغیر مبارزه یه حاضرلامالی اولدوغوموزدان بویوک قومی فقط ۱۸ بهمنده گوتورمگه مجبور اولدوق. خلق ملی وظیفه چاغیریشینی چوخ سنوینج ایله استقبال نئدی.

معارف ساحه سینده چالیشان جوانلاریمیزین احساساتیندان بیر نمونه اولماق اوزره ملی وظیفه اعلانی مناسبتیله وئرین متینگین خبرینی بورادا درج نئدیریک.

مثلی گورومه میش بیرگون خلقین ملی نظام خدمتیندن استقبالی نجه اولدو؟

دونن آذربایجان خلق قوشونلارینین بیر گون اول نشر نئدیگی ملی نظام فرمانی تبریز تاریخینده ستارخان و باقرخان نهضتیندن سونرا مثلی گورومه میش بیر طرز ایله تبریز خلقی طرفیندن قارشیلاندى. ملی حکومت طرفیندن نشر نئدیمیش اولان قانون و قراری بوتون خلق کتله لری بویوک صمیمیت و احساسات ایله استقبال نئدیلر. هوانین نامساعد لیگینه، قار یاغماغا و سویوغا باخماییب، اولدن حاضرلیق گولمه دن خلق قوشونلاری چاغیریشینا گوره بیر بویوک میتینگ تشکیل نئدیلدی.

صبح ساعت دوقوزدا بوتون متوسطه مدرسه لرینین محصللری ملی حکومتین قرارینی استقبال نتمک اوزره نوز مخصوص بایراقلاری ایله نظام وظیفه اداره سینه

گنتدیله. اورادا خلق قوشونلار وزیرى آقای کاویان، آقای بی ریا* و نظام وظیفه ایشچیلری طرفیندن قارشیلاندیلار. معارف وزیریمیز آقای بی ریا چوخ هیجانلی و مؤثر اولان نطقینده معارف ایشچیلری، محصللری و معلملرین گؤستردیگی بو صمیمانه احساساتدان تشکر نده رک یکشنبه گونوندن اعتباراً داوطلب لری نظام وظیفه اداره سینده آد یازدیرماغا دعوت نئدیله. آقای بی ریائین نطقیندن سونرا محصللر ترتیب ایله نوز مدرسه لرینه قایتدیله. بو حینده کارگرلر، اکینچیلر و باشقا صنفلر طرفیندن تشکیل ندیلیمیش معظم بیر میتینگ خبری نظام وظیفه اداره سینده چاتدی. بو میتینگ اوغلانلار دانشسراسی قاباغینداکی وسیع میداندا تشکیل تاپمیشدی. اون مینلرجه نمایشچی میدانی اشغال نتمیشدیله. آخ پارچالار اوزرینه قیزیل و قارا خطلرله قید ندیلیمیشدی:

"آذربایجان ملی حکومتینی حفظ نتمک ایچون هامی ملی اوردویا!"

"وطنیمیزین دفاع سی ایچون هر زمان حاضریق!"

"یاشاسین آذربایجان خلق قوشونلاری!"

"یاشاسین ملی دولتیمیز و اونون ملی اوردوسو!"

"آذربایجان جوانلاری سلاح آلتینا گیرمگی نوز لرینه افتخار بیلیرلر!"

شعارلار میدانین هر سمتینه گوزه چارپماقدا ایدی. میتینگده آذربایجانین قهرمان آنالاری اولان قادینلاردا شرکت نتمیشدیله.

ساعت ۱۱ ده آقای میررحیم ولانی شهر کمیته سی مسنولو و ملی مجلس کاتبی طرفیندن میتینگین آچیلیشی اعلام نئدیله. سونرا معارف وزیریمیز آقای بی ریا جوشقون و حرارتلی بیر سسله خلاصه سینى آشاغیدا گؤستردیگیمیز نطقى ایراد نئدی:

آذربایجان اودلار و آلولار نولکه سی ایللر بویو اسارت زنجیری آلتیندا یاشاییب، اونون آنالاری و باجیلارینین ناموسو آیاقلار آلتیندا تاپدالاناندان سونرا، ۲۱ آدرده

*- بو کلمه بو کتابدا هر یئرینده بوجور (بیریا) یازلمیشدیر. - یاشار آدری

یاراتدیغی قیام نتیجه سینده اسارت زنجیرلرینی قیردی. ۲۱ آذرده آذربایجان قیزلاری و قادینلاری دا جان و دیل ایله شرکت ندیب ملی حکومتی یاراتدیلار. نجه که هر یئرده ملی حاکمیت قورولوب او حاکمیتی گرك خلق حفظ نئسین و نوز ملی حکومتینی و مملکتینی خانلردن و دشمنلردن مدافعه نله سین.

عزیز قارداشلار! آذربایجان خلقی ده نوز حاکمیتینی حفظ نتمک ایچون آذربایجان خلق قوشونلاری وزیرلیگینین فرمانینا گوره، داوطلبانه خلق قوشونونا وارد اولاجاقلار. قوی بیز دشمنلریمیزه ثابت نده ک که، بیز آذربایجان خلقی نوز پولادان محکم سینه لریمیز ایله ملی نولکه میزین سرحدلرینی حفظ نده جیبیک، قوی بوتون دموکراسی ملتر بیزیم بو ملی و بویوک فداکارلیغیمیزدان خبردار اولسون. قوی بیزیم آزادلیق حسرتیله چیرپینان سینه میزدن چیخان آلولار دشمنلریمیزی و تهران مرتجع حکومتینی لرزه یه گتیرسین.

عزیز قارداشلار، باجیلار، معارف ایشچیلری، معلمر و محصللر! من نجه که، آذربایجانین ناموسلو و فداکار بیر اوغلو کیمی نوز ملی بایراغیمیزین نونونده آند ایچیره م که، وطنیمه خدمت نده م.

من سوزومو قورتاریکن دئیره م:

یاشاسین آذربایجان خلقینین قوردوغو حاکمیت!

یاشاسین ملی حکومتیمیزدن پشتیبانلیق نله ین آذربایجان دموکرات فرقه سی و اونون رهبرلری!

یاشاسین خلقیمیزین اراده سینی تمثیل نده ن مجلس ملیمیز!

یاشاسین نوز وطنینی دشمنلردن حفظ نله ین و تاریخ بو یونوز شجاعت، شهامت و شرفینی دنیایه گؤستره ن قهرمان آذربایجان خلقی!

آقای بی ریائین سویله دیگی آتشین نطقى متوالی آلقیشلار و هورا سسلریله قطع ندیلیردی.

نطقو گورولتولو آقیش و هورا سسلری تعقیب نده نندن سونرا، آقای ولانی، آذربایجان دموکرات فرقه سی صدر معاونی آقای بادکاتین نطق نده جگینی اعلام نندی. آقای بادکان خلقین هلله سی آراسیندا بنله بیر نطق سؤیله دی لر.

آذربایجانین عزیز کارگر، اکیچی، معلم و باشقا جوانلاری، هامیمیزین یادیمیزدا دیر که، همیشه نظام وظیفه اعلانلاری نشر ندیلنده آژانلار قاپی- قاپی گزیب خلقی نظام خدمتی نله مگه چاغیردیلار. بو گون ملی حکومتین ونردیگی چاغیریشین سایه سینده بورا یغیشاتلار نشان ونریرلر که، ملتیمیزین نه قدر نوز استقلال و مختاریتیندن دفاع نتمگه علاقه سی واردیر. اودور که، من آذربایجان دموکرات فرقه سی مرکزی کمیته سی آدینا سیزلرین گؤستردیگینیز بو عالی احساساتدان نوتری تیریک ندیرم.

عزیز و محترم جوانلاریمیز! بوتون دموکرات ملتزر آزاد، شرافت و افتخار ایله یاشاماق ایچون فداکارلیق ندیب و قربانلیقلار ونرمیشلر. بیز امینیک که، بیزیم جوانلاریمیز وطن خدمتینه علاقه ایله حاضر اولورلار. اونلاردا گلجکده باشقا دیری ملتزر کیمی باشی اوجا و افتخار ایله یاشایاجاقلار. بو صمیمی احساسات ایله که، ملی حکومتیمیزی، ملی مجلسیمیزی و ملی فرقه میزی استقبال ندیرسیز، ملی حکومتیمیز، ملی مجلسیمیز و ملی فرقه میزده قول ونریر که، سیزی گلجک متمدن و معاصر ملتزر سویه سینه یوکسلتمک یولوندا باش و جان ایله فداکارلیق نتسین.

یاشاسین آزاد وطنیمیز و ملی حکومتیمیز!

یاشاسین آذربایجان جوانلاری!

آقای بادکاندان سونرا آقای دیبانیان ملی مجلسین هیئت رئیسه سی طرفیندن ملی مجلسین رئیسی آقای شبستری نامینا میتینگده اشتراک و ابراز احساسات نده نلردن تشکر نندیلر. اوندان سونرا ملی قوشونلار وزیر ی آقای کاویان اشتراک نده نلرین هلله و آقیشلاری آراسیندا ملی حکومت و ملی قوشونلار وزارتتی نامینا حکومتین تصمیمیندن بو جور صمیمیتله استقبال نده ن خلقیمیزدن تشکر ندیب و اونلاری صباح

نظام وظیفه اداره سینده ملی قوشون سیرالارینا گیرمک ایچون آد یازدیرماغا دعوت نئدیله. میتینگ ساعت ۱۲ تامادا سونا یئتیشدی.

(مخبر)

همین ملی وظیفه چاغیریشی مناسبتیله دعوت اولونان ضیافتده آپاریلان جریانی دا، اوگون خلقیمیزین و فرقه رهبرلریمیزین احساساتیندان بیر نمونه اولماق ایچون، همده شایان توجه اولدوغوندان. بورادا درج ندریک.

آقای پیشه ورین ملی وظیفه اداره سینده ملی نظام خدمتی حقیقده سوئله دیگی نطقین خلاصه سی فقط توپلارین آغزیندان چیخان سوز حقیقتدیر!

دوون ملی قوشونلار وزیر لیگی طرفیندن ملی وظیفه اداره سینده آذربایجاندا ملی وظیفه چاغیریشی مناسبتیله بیر جشن مجلسی ترتیب نئدیلیمیشدی. بو مجلسده ملی مجلسین رئیس، ملی حکومتیمیزین باش وزیر، وزیرلر و شهرین مختلف طبقه لرینین نماینده لری شرکت نئمیشدیلر. بوندان باشقا یوگوسلاوی مطبوعات نماینده سی ده شرکت نئمیشدی. سحر ساعت ۹/۵ ملی مجلسین رئیس آقای شبستری مجلسی آچاراق ملی حکومتیمیزین باش وزیر آقای پیشه وری یه سوز وئردیلر. آقای پیشه وری آشاغیدا خلاصه سینی نشر نئدیگیمیز نطق سوئله دی.

(من نله فکر نلیرم که، بو بویوک قدم که، بیزیم ملی حکومتیمیز گوتوروب، بیزیم آزادلیغیمیزی و گلجک سعادتیمیزی تأمین نله مک ایچون بویوک مطالعه لر و مباحثه لردن سونرا بو نتیجه یه کلیب چیخمیشیق که، آزادلیغی خلق گرک نوز قوه سیله ساخالاسین. خلقین اگر نوز قوه سی اولمازسا آزادلیق، مفت و زحمتسیزده وئرلسه، اونو ساخالماق اولماز.

ایندی بیزیم نهضتیمیزین ایراندا بویوک تأثیر ی اولموشدور، لاکن ممکن دور که، بو آنی بیر تأثیر اولسون. بیز بو کیمی تأثیرلره نوزوموزو دلخوش نده بیلمه ریک. هر حالدا خلقه بیر بویوک اتکاء لازمدیر. بودا ملی قوشوندان عبارتدیر. خلقیمیز نوز آزادلیغینی، هر شکلده اولورسا اولسون، فقط نوز قوه سی اولان ملی قوشون گوجو ایله حفظ نتمه لیدیر. قوی بوتون دنیا بیلسین که، آذربایجان ملت یاشاماق ایچون نولمه که حاضر لانیشدیر. خلقیمیزی ادبار، فلاکت و بدبین لیکده ساخلاماق ایسته ین تهران مرتجع حکومتی بونو حس نتمیشدیر که، آذربایجاندا بیر ملی قوه وار. او بو قوه نی اورتادان آپارماق ایچون مختلف وسیله لره ال وورموشدور. ایندییه قدر او منتظر ایدی که، بو نهضتی نظامی قوه ایله آرادان آپارسین. او یولدان مایوس اولاندان سونرا دیپلوماسی چاره لره تشبث ندیب خلقین باشی اوستوندن نوز فکرینی اجرا نتمگه چالیشیر. بیزیم جوابیمیز ساده دیر. بیز او ملی قوشونوموزا دایانیب مسنله نی نوز گوجوموز ایله حل نده جیبیک.

بیز ملی قوشونوموزو یاراتمالیق. بو قوشون ایله آزادلیغیمیزی و داخلی امنیتیمیزی حفظ نتمه لیبیک. ایندییه قدر بو ایشی فدائی قوه لری گورویلر و فداکارلیقلادا گورویلر. اما اگر تهران مرتجع حکومتی ایسته یه که، آذربایجان آزادلیغینی بوغا، اوندان آذربایجان خلقی او حکومتی ازیب و تهراندا آذربایجان تانیماغا یارار بیر حکومت یاراتماغا چالیشاجاقدیر. (شدتلی آلفیشلار)

بیزیم قاباغیمیزدا ایکی یول دورور. یا گرک موافقت اولونسون که، بیز آزادلیقلا اقتصادی، معارفی و ملی وظیفه لریمیزی اجرا نده ک. اگر بو ایشی اجرا نتمگه قویمازسالار، او وقت بیز نوزوموز مجبوروق تهرانا گنده ک، اورانی آلاق، آزاد و دموکرات بیر حکومت قوراق و نوز خلقیمیزین ملی آزادلیغینی بو یولیه تأمین نده ک. بو بیزیم بویوک وظیفه میزدیر. (گورولتولو آلفیشلار)

بورادا ایندییه قدر ایکی دفعه نظام وظیفه سابقه سی اولوبدور. بیری رضاخان دوره سینده اولموشدور که، خلق اونو بویوک نفرت ایله قارشیلایمیش و بو ایش

علمامیزدان بیر نچه سینین ده توقیف و تبعیدینه باعث اولموشدور. چونکه خلق او دستگاها اینانا بیلمیردی و حقی ده وار ایدی. بیرده بو اواخرده اولموشدور که، خلقی زور ایله نظامی آپاریردیلا. ایندی شهرلر و کندلریمیزده هامی اورکدن ملی قوشونا گیرمک ایچون داوطلب اولوب قوجا کیشیلر بنله نظاما داخل اولماق ایستیرلر. بورادا منیم یانیمدا یوگوسلاو مطبوعاتینین نماینده سی اوتورموشدور. اونون اظهارینا گؤره بیزیم خلقیمیز ایله یوگوسلاویا ملتی آراسیندا بیر اوخشارلیق واردیر. اورادا خلق آلمان اشغالی دؤره سینده مارشال تیتونون اطرافینا توپلانیب ملی آزادلیغی یارادیلا. اگر چه بیز او قدر قهرمانلیق گؤستره بیلمه میشیک، ولی حقیقته بیزیم خلقیمیز بویوک و قهرمان بیر خلقدیر. اونون هنج وجهله تهران، اصفهان و باشقا ینرلرین اهاالیسی ایله اوخشاریشی یوخدور. او، یوگوسلاو خلقی کیمی نوز آزادلیغی اوغروندا مبارزه یه قالمیشدیر. او فارس دنیل، فارسلاردان فرقلیدیر. دون کی تظاهرات نشان و نردی که، خلقیمیز نوزونو تانییب و نوز ملیتینی تشخیص و نر میشدیر. آزادلیغین معناسینی دوشونوب و اونون قدر و قیمتینی درک نله میشدیر.

کئچن گون من آقای ایپکچیان ایله صحبت نلیردیم. او دنیردی که، فدائی قوه لری زنجانا وارد اولماق همان تهران مرتجعلری قاجماق تدارکو گؤروردولر. ایندی ده اگر یوز نفر قزوینده تاپیلسا، اونلارین هامیسی قاجاقاقلار. من تهراندان متعدد مکتوبلار آلمیشام. بو مکتوبلاردا یازیرلار که، سیز حرکت نتمک همان تهرانین داخلینده بویوک انقلاب وجوده گله جکدیر. مرکزی حکومت بیزی بو ایشه وادار نده رسه، بوتون ایران خلقلری اسارتدن خلاص اولاجاقلار. اما بیلمه لیسیز که، بویوک آرزولاری غیرمنظم قوه ایله انجام و نر ماک اولماز. بیزیم گرک توپوموز، طیاره میز و هر جوره سلاحیمیز اولسون. بیز نویمیزین پالاسینی ساتیب تانک، توپ و طیاره آمالییق. ایران آزادلیغی آذربایجان آزادلیغیندان آسیلیدیر. خلقین مینلرجه تلگرافینا جواب و نر مگه حاضر اولمییان مرتجع صدر و حکیمی حکومتی بیزین نهضتیمیزین سایه سینده اصفهاندا و ایرانین باشقا شهرلرینده انجمن ایالتی و ولایتی انتخاباتینا حاضر اولدو.

هال بو که، بوندان قاباق بو قانونون اجراسینا آیری قانونلارین مانع اولدوغونو سؤیلیدی. بیز ایکی یول آیرینجیندا بیز. یا گرک تهران حکومتی آزادلیق یولو ایله گنده و بیزیم آزادلیغیمیزا مانع اولمیا. اگر گنتمه یه بیز اونولا گنتمیه جییک و اگر ممکن اولسا اونو یخب یزینه بیر دموکرات رژیم یاراداجاییق (آقیشلار). بیز ممکنور نچه گون موقتی حالدا چتینلیک چکک و اقتصادی فشاردا گۆزه ک. ولی بویوک ایش گۆرمک ایسته یه ملت گرک بو کیمی فشارلارا تابلاشین. محاربه موقعینده گۆردوک که، روسیه ملتی و باشقا ملتلر نقدر فداکارلیق گۆسترديلر. بیز اونلاردان عبرت آلماییق.

دونکی میتینگ و اطرافدان گلن تلگرافلار و کاغذلر بویوک احساسات نشان وئریدی. آذربایجان خلقی همیشه نوز آزادلیغینا علاقه نشان وئریشدیر. صفویه نهضتینی ایکی یا اوچ شیخ وجوده کتیردی. اونداهله دموکرات فرقه سی ده یوخ ایدی. بیزیم ایسه منظم، قدرتلی بیر فرقه میز اولدوغو حالدا داهای بویوک اوردو یاراتماغا قادریک. ملتیمیز بویوک کنجیمیشی واردیر و بیر داهای دنیایا گۆستره جکدیر که، صادق، صمیمی، فداکار، قدرتلی و دواملی بیر ملتدیر. او قردردان و صمیمیدیر. اونا فقط بیر باشچی لازم ایدی و ایندی او باشچی فرقه میز اولماق اوزره وجوده گلیمشیدیر. اعتراف نتمک لازم دیر که، فرقه خلقیمیزی بو بنش آی مدتینده چتین لیکلردن و ایری بوروق یوللاردان کنجیرتمیش دیر و گلجکده ده کنجیره جکدیر.

تهران حکومتی بیر گون فرخی بویوک اختیارات و پول ایله گۆنده ریردی. بیر گون ده بیاتی. بیات آقای سراج میرین نوینده بیزه دندیردی که، بیز سیزین مختاریتیزی تأمین ندیریک. بیز اونا دندیک که، سیز بو گون دئیرسیز و صباح انکار نده بیلرسیز. بیزه ایسه حقیقی تضمین لازم دیر. او ایسه ملی خلق قوشونو اولاییلر. "حقیقت ایسه همیشه توپون آغزیندان چیخار". بیر ملت حقیقی فقط توپ و گولله وسیله سیله نشان وئر بیلر. آه و ناله یه کیمسه باخماز. بیزیم حکومتیمیز دموکراتیک حکومتدیر.

بوتون طبقه لرین حکومتیدیر. قوی روحانیلر و بوتون طبقه لر ال-اله ونر سینلر و مختاریتیمیزی قوروسونلار. قوی جوانلار ملی قوشوندا شرکت نله سینلر و قوجالار اونلارا لباس، پالتار و جوراب گونده رسینلر. بیز بو یولدان خیر گوره بیله ریک. نجه که، ملی حکومت قورولان گون وعده ونردیک که، خلقیمیزین مال، جان و ناموسونو حفظ نده جییک. حتی دکاتلارین قاباغیندا یاتاجاغیمیزی دا وعده ونردیک. هامی بیلیر که، ونردیگیمیز وعده یه مردلیک ایله عمل نتمیشیک. ایندی ده خلقین مالینی و ناموسونو حفظ نله مگه قول ونریریک و قولوموزون اوستونده دوراجاییق.

بیز افتخار ایله دنیه بیلیریک بوتون خلق بیزیم آرخامیزدادیر. کندلینین و کارگرلرین هامیسی، شهرین متوسط طبقه سی، بلکه ده عالی طبقه سی عمومیتله بیزیم دالیمیزدا دیر.

خلق بیرلشه جکدیر. بیز بونا اینانیریق. بورادا گرک قانون حکم سورسون و قانونو حفظ نتمک ایچون ده توپ و تفنگ لازمدیر. اودور که، ملتی ملی قوشون سیرالارینا گیرمگه تشویق نده ک. بیز دنمیریک که، قاباقدنا محاربه وار و محاربه نده جییک. بیز درخشانی بورادا اولان گون دنمیشدیک که، محاربه اولمیجاقدنا. اما اگر محاربه نتمک ایسته سه لر. بیز بیر نفر قالاتنا قدر موفقیت یولوندا چالیشاجاییق. ایندی ده فکر نلیرم که، محاربه اولمیجاقدیر. اما بیز نوزوموزو گرک حاضرلایاق. دالی چکیلیمک یوخدور. اگر بیزیم آزادلیغیمیزا تجاوز اولسا، هامیمیز گندیب ساواشاجاییق. هامیمیز گرک نوزوموزو حاضرلایاق، تا هنج کس * بیزیم آزادلیغیمیزا و حقیقیزه تجاوز نتمگه جسارت نتمه سین. اودور که، آقارلردان خواهش ندریم که، هر کس نوز یئرینده بیر مبلغ اولسون. خلقی باشا سالسین، تا ملی قوشون یاراتسین. قوشون کوچه دن کنچنده خلق اونو گل دسته لريله استقبال نله سین. قوی وطن آزادلیغی یولوندا فداکارلیغا حاضر اولان جوان لاریمیزین باشلارینا گلرر توكولسون. قوشوندا گرک قانون

* - بو کلمه بو کتابدا (کس کس) ۲ دفعه یازلمیشدیر. - یاشار آذری

نوزوندن اولسون و بوتون قانونو یاشاتمیش اولانلار نظاما گنتسین. قوی هامی نظامی لباسی گنسیسین. من نوزومده گنیه جگم. قوی هامی بیلسین دنیادا بیر ملت وار که، اونون بوتون افرادی، آرادو کیشی نوز آزادلیغینی مدافعه نتمک ایچون سلاح گۆتورموشدور. حکومت ایله خلق آراسیندا اختلاف اولمامالی دیر. گرک خلق نوزو حکومتین حفظ نتسین. بیز ممکندور اشتباه نده ک، ولی بو اشتباهلاری دوزلده چکلر. قوی روزنامه ده، تلفوندا، تلگرافدا بیزیم اشتباهلاریمیزی دئسینلر، تا دوزلده ک. بیز باشی اوجالیقلا دندیکلریمیزی انجام ونرمیشیک. ایندی بیزیم دشمنلریمیز بیزی نچه نفر ماجراجو آدلاندیرانلار بنله بیزه بیر ایراد تاپا بیلمیرلر. اولار فقط کیچیک بهانه لر توتورلار. مثلا دیل مسئله سینی بیزه گناه بیلیرلر. او آقالار بونو بیلمه لیدیرلر که، آذربایجانلی فارس دنیل و نوزونه مخصوص دیلی واردیر. زور ایله ده اونو فارس نله مک اولماز. بیز چوخ بویوک موفقیتلر قازانمیشیق. بیزیم ایشلریمیز قاباقدان گنده چک. نولکه میز ایسه طبیعی ثروتدن چوخ زنگین بیر نولکه دیر. جغرافیائی نقطهء نظرден تجارتی یوللار اوستونده واقع اولموش بیر مرکز دیر. نولکه ده داخلی آیری سنجگی لیق آرادان کندیب واحد، متحد بیر خلق عمله گلیمشدیر. بو بیرلیگی حفظ نتمک ایچون، یینه ده تکرار ندیرم، قوشون لازمیدیر. بیز نویمیزین فرشین، اسبابینی ساتمالی اولماقدا، گرک اسلحه آلاق و ملی قوشونوموزو وجوده گتیره ک؛ آزادلیغیمیزی ساخلیق؛ یئری گلرسه تهرانا کندیب آزادلیق علیهینه مبارزه نده ن ارتجاعین اوجاغینی داغیداق؛ تهرانلیلار ایچون ده دموکراتیک حکومت قوراق. (اوزون سوره ن گورولتولو آقیشلار.)

آقای پیشه وریدن سونرا آذربایجان تجارینین آخ ساقاللاریندان آقای حاجی علی اکبر صدیقانی حاضر اولانلاری تریک ندیب بوتون خلقین بو بویوک خوشوقتلیک ایله استقباله حاضر اولدوغونو سؤیله دیلر.

آقای صدیقانیدن سونرا آقای بادکان- فرقه نین مرکزی کمیته سی صدر معاونینه سؤز ونریلدی.

آقای بادکان: آقایان محترم! آقای پیشه ورینین او قوی نطقیندن سونرا من نوزومه حق و نمریره م که، دانشام. اما من ایستیره م دنیه م که، مولای متقیان علی بن ابی طالب علیه السلام بویورور: الحیات تحت ظلال السیوف. دیرلیک قیلینجلارین سایه سینده دیر. نجه که، آقای پیشه وری بویوردولار همیشه بورادا نظام وظیفه یه چاغیریش اولاندا گوروردوز که، آژانلار گنیدریدلر خلقی نویندن چکیب گتیریدیلر. بونودا مرتجعله گوردولر که، دونن اون بنش مین نفردن چوخ آدم گلمیشلر که، ایستیریدیلر داوطلب یازیلسینلار. بیزه پیشنهادلار کلیدیر که، قوجالار داوطلب اولورلار و یا خلقدن پیشنهاد کلیدیر. من بورادا رسماً پیشنهاد ندیرم که، هامی نظامی پالتار گنسین و اداره سینه ایش باشینا گنتسین. اونا بناءً من امیدوارم و امینم که، آذربایجان خلقی نوز آزادلیغینی حفظ یتمکنن نوتری نه تک نظاما گنتمه که، بلکه نولومه ده حاضریدیر. هابنله آقایان تجار و علما طرفیندن ده بو خصوصدا بویوک علاقه گورسه نیر و آقای پیشه ورینین بویوردوغو کیمی، امینم که، گلجکده بویوک وحدت ملی عمله گله جکدیر. ایندیکی بحران موقتی دیر. بو، رژیم دیکشدریمک سایه سینده دیر. بو کیمی موقعلهده اقتصادی رابطه لر قیریلار؛ بحران عمله گلر. اودور که، بیز گره ک بونا دوزه ک و ال-اله ونره ک و گلجکده بو گونکو طبقه لر آسایش ایله یاشاسین. بیز هنج بیر طبقه یه امتیاز قائل دنلیک. (آلقیشلار)

آقای بادکاندان سونرا سردار ملی ستارخاتین اخیوسی آقای حاجی عظیم خان بنله دندیلر: من بو وقتیمده حاضریم تفنگ گوتوره م و هر ینره بویورسالار گنده م. بیز نوله نه جک ملته خدمت نده جیبیک بیز ملتین و اوکندلی قارداشلارین نوکری یک. (شدتلی آلقیشلار)

ملی مجلسین رئیسی معاونی آقای رفیعی (حاج نظام الدوله) قیسا بیر نطقده دندیلر: بنده کمال افتخار ایله بو فرقه و حکومته وارد اولماغا موفق اولدوم. من اولیندن حس نله دیم و تمام عمل و قراین ده نشان ونریرر که، منیم آنلادیغیم کاملاً درستدور. من ده

ملاک طبقه سی و نوز طرفیمدن بو ایشی تبریک ندیرم. من متأسفم که، نوز سننیم اجازه و نر میر؛ اما نوه لریم وار که، بو فیضی درک نده جگله.
آقای بادکاندان سونرا آقای قلی خان بورجالو- قارا پایاق نلی طرفیندن آذربایجان آزادلیغینی دفاع نتمک یولوندا اونلین حاضر اولدوغونو بیان نئدیله.
بو موقعده ملی قوشونا آد یازدیماغا گلنلرین آدلارینی ثبت نتمگه باشلانیدی.
معارف وزیریمیز آقای بی ریا مرتب ستونلارلا محوطه ده متوقف اولان داوطلبله
ایچون مهیج بیر نطق ایراد نئدیله. مجلس ساعت ۱۱ده سونا یئتیشدی.

بو گوندن اعتباراً بیر طرفدن جوانلار دسته- دسته ملی وظیفه یه یازیلیر، او بیری طرفدن اونلاری تشکیل نتمه گه مأمور اولان افسرلریمیز اونلاری قبول نده ره ک واحدرله بؤلور و اولدن تهیه ندیلمیش نقشه اوزره ملی قوشون تشکیلاتینی وجوده گتیریرله.

یئری گلمیشکن بونودا قید نتمه لیبیک ملی قوشونوموزون تشکیلینده افسر مسنله سی چوخ بویوک اهمیتته حائز ایدی. ارفعین خاناناه سیاستی نتیجه سینده اوچونجو لشکرین افسرلری نوز درجه و مقاملارینی الدن و نر مگ قورخوسوندان آذربایجانی ترک ندیب گنتمیشدیله. قالاتلارین دا سایبی او قدر آزایدی که، اونلارین واسطه سیله قوشون تشکیل نتمک ممکن اولابیلمزدی.

بو موقعده ایران آرتشی تشکیلاتینین فسادی و ارفعین آپاردیغی خاناناه سیاست اوزریندن تنگه گلیب فرارا مجبور اولان ایران افسرلری، نهضتیمیزین محکم لیغینی و ایره لی گنتمه سینلی نشیدیب دسته- دسته بیزه ملحق اولوردولار. هله فدائی حرکتی باشلانان گونلرده بو افسرلردن بویوک استفاده لر گورونموشدو. عمومیتله بیزیم طرفه پناهنده اولان افسرله ایران آرتشینین ان فعال، ان صمیمی و ان فداکار کادروسونو تشکیل نده ن، یاخشی تحصیل گوزموش جوانلار ایدی. بونلار مخصوصاً

سیاسی مفکوره و آزادخواهانه روحیه یه مالک ایدیلر. اونا گۆره بیزیم ملی قوشونوموزون تشکیلینده اورکدن چالیشماغا باشلادیلار. بونونلا بنله افسر آزلیغی شدید بیر صورتده احساس اولونوردو. بو احتیاجی رفع نتمک ایچون، تعجیلی بیر صورتده، حربی مکتب یارادیلیب، فدائی جریانیندا یارارلیق گۆستره ن سوادلی جوانلارین تحصیله اقدم اولوندو. دیگر طرفدن اوزون مدت قوشوندا خدمت نده ن گروهبانلارا افسر لیک وظیفه سی تاپشیریلماقلا، افسر مسئله سی ساده بیر صورتده حل ندیلیمیش اولدو.

قوشونون لباس و لوازماتی ایسه، ملی حکومتین کارخانا و صنایعه اولان علاقه سی سایه سینده، چوخ تنز بیر صورتده تهیه ندیله بیلدی. بو ایش اوقدر سرعتله انجام تاپدی که، قوشون ایشیله مشغول اولان افسرلر نوزلریده حیرتده قالدیلار. زیرا دونن کندن چاریق ایله کلن کندلی بالاسی، بوگون قوشون پالتاری گنیب نچه آی تعلیم گۆرموش بیر قوشون فردی کیمی، رسمی کنچیدلرده اشتراک نتمکله نوزونون استعدادینی پروژه و نردی.

معارف ساحه سینده

معارف ساحه سینده ده فرقه بویوک قدملر گۆتورمگه موفق اولدو. ۱۲ شهریور اعلامیه سینده دیل باره سینده میدانا آتیلان شعارلاری ملی حکومتیمیز همان تشکیلین اولیندن آرتیق فداکارلیق ایله اجرانتمگه باشلادی. بوتون اداره و مدرسه لریمیزده فقط نوز ملی دیلیمیز رسمی اولراق قبول ندیلدی. بنله بیر فرصتی اوره ک دویونتوسو ایله گۆزله ین خلق، حکومتین امرینی جان و دیلیله استقبال نندی. خلقیمیزین مبارزه اورگانی اولان آذربایجان روزنامه سی دیل و معارف اوغروندا بویوک یارارلیق گۆستردی. اونون صفحه لری شاعرلر و یازچیلاریمیز

ایچون گننیش قلم میدانی اولماقلا یئنی یازچی و شاعرلر میدانا چیخب نوزلرینین استعداد و هنرلرینی گؤسترمرگه امکان تاپدیلار، مخصوصاً ملی نهضتیمیزین نتیجه سینده یوکسه لن عمومی روحیه شاعر و یازیچیلاریمیزا بویوک الهام منبعی اولوب اونلاری یازیب یاراتماغا وادار نئدیگینی قید نتمک لازمدیر. شاعرلریمیزین کنچن شهریوردن ایندیکی شهریره قدر یازدیقلاری، جرتله نتمک اولار که، اللی ایل مدتینده یازدیقلاریندان داهادا آرتیق اولا بیلر. بیرده سۆز یازینین و شعرین چوخلوغوندا دنیلدیر. شعرین دگری اوندا تجسم ندیلن روحیه ده آرانلییر که، بو جهندن بیر ایلیک ادبیاتیمیز فوق العاده غنی و ثروتلیدیر. سابقه لی شاعرلریمیزدن علی فطرت، اعتماد، محزون، ساهر و سایرلری، دنیه بیله ریک، عمرلرینده یازیب انتشار و نردیکلری شعرلرین مناسبیله اوقدر شهرت و حرمت قازانا بیلمه میشلردی که، بو بیر ایلین مدتینده قازانمیشلار. جوان شاعرلریمیز ایسه، دنیه بیله ریک که، نوز شهرت و یارادیجیلقلارینی فقط ملی نهضتیمیزدن الهام آلمیشلادیر. آذر اوغلو، علی توده، مدینه گلگون، مظفر درفشی و غیرلری فقط نهضتیمیزین شاعرلری حساب اولونا بیلرلر. بونلارین نهضتدن اول یازدیق لاری اشعار نهضت زمانی یازدیقلارینه قابل مقایسه بنله اولا بیلمز. بونلارین هامیسیندان علاوه ملی دیلیمیزده میدانا چیخان روزنامه میزدیر. ایندی بیزیم نوز دیلیمیزده ۸ روزنامه چیخیر. بونلاردان علاوه آیلیق مجله لریمیزین ده اساسی قویولموشدور. امید ندیریک تنز بیر زماندا اونلاردا نوز انتشارلارینه گوزلریمیزی ایشیقلا ندیراجاقلار. ادبی جهندن بیر قدر ضعیفلیک وارسادا، اونون پیشاهنگلری تک. تک نظره چارپامیش دنیلدیر. بو بیر ایل نهضت زمانیندا فقط آذربایجان روزنامه سینده ۲۵۵ قطعه شعر چاپ ندیلیمیشدیر که، بو، آذربایجاندا گؤرونمه میس بیر ایشدیر.

سیاسی مطبوعاتا گلدیکده دنیه بیله ریک که، چوخ بویوک قدملر گؤتوره بیلیمیشیک. بو خصوصدا آقای پیشه ورینین سیاسی موضوعلاردا و عمومی ایشلریمیز حقیقده یازدیغی مقاله لرین بویوک تأثیری اولموشدور. آقای پیشه ورینین

فارسی دیلینده اولدوغو کیمی، آذربایجان دیلینده ده مخصوص سبکی واردیر. بو سبک فوق العاده ساده و روان اولدوغو قدر ده، حاوی اولدوغو ضرب المثلر، کنایه لر، منطقی جوابلار و اساسلی دلیلرله اوخوجونو دوشوندوردو کجه اقتاع نده ر و اونون روحوندا درین بیر تاثیر بوراخماقلا اونا، نه قدر مخالف اولور اولسون، مقاله نی قورتاردیقا، راضی قالمییا بیلمز. بو ایسه بیزیم جوان یازیچیلریمیزا سرمشق اولموش، یازیمیزین ساده و طبیعی لیگینی تأمین نتمیشدیر. بورادا آقای پیشه ورینین تهران روزنامه لریندن بیرینه وئردیگی دیش سیندیران جوابی نمونه ایچون درج ندریک.

ئولمک وار، دؤنمک یوخدور

خلقیمیزین آزادلیق یولوندا گؤتوردوگو بؤیوک قدمین حقیقی معناسینی درک نتمکدن عاجز اولان تهران آزادخواهлары ایکی اساسی مسئله ده بیزه، نوز عقیده لرینجه، بؤیوک ایراد تاپمیشلار. بونلاردان بیرى آذربایجان دلی؛ ایکنجیسی ایسه آذربایجانلیلارین ملیتی دیر. بو ایرادی بیز نوزلرینی آزداخواه آدلاندیران فارس متعصب لرینین هامیسیندان نشیتیمیشیک و جوابیمیزدا چوخ ساده اولموشدور. آذربایجانلی فارس دنیل و فارس دیلینی آذربایجانلینین اکثریتی باشادوشه بیلمیر. گوج ایله اودیلی آذربایجانلیلارا تحمیل نتمک مکن اولا بیلمه میش و اولمایاچاقدیر. آذربایجاندا نله بیر نو تاپیلماز که، اونون اهالیسی آذربایجانلی اولسون، اما آذربایجان دیلیندن باشقا بیر دیل ایله دانیشماغا رغبت گؤسترسین. مرحوم حاجی امام جمعه خوئی، قیرخ ایل تهراندا یاشادیگی حالدا نوزونون تکیه کلامی اولان "پی اوغلان" سؤزونو ترک ندیب اونا مناسب بیر فارس سؤزو ایشله ده بیلمه میشدی. بو ایسه تهرانلیلار آراسیندا ضرب المثلدیر. تهرانین نوزونده حاجی امام جمعه کیمیلرین سایی

یوزمیندن علاوه دیر و بوتلارین هامیسی نوز آرالاریندا آذربایجان دلیلله دانیشماغی سنوره ر و اوندان لذت آپارارلار. آذربایجانلی یوز ایل خارجه قالارسا، اخلاق، روحیه و طرز تفکر جهتن آذربایجانلیدیر. او نوز یوردونو، نوز آتا و بابا اوجاغینی سنوره ر و اونو یاد نتمکله افتخار نده ر.

آذربایجانا دلسوز لوق نده ن فارس آزادیخواه‌لارینا دئمک گرکدیر که، سیزلر، اگر وحشته سالیب تهرانا چکدیگینیز، آذربایجانلیلارین اوره گینه گیره بیلسز، اورادا آذربایجانا اولان عشق محبتی گوردو کده حیرت نده رسیز. چونکه سیزده نوز یوردوزا محبت و علاقه یوخدور. آذربایجانلی هنج بیر جهتن سیزه بنزه مه دیگی کیمی، وطن محبتی، آنا عشقینده ده سیزلره اوخشاماز. سیز اونو تانییا بیلمه سیز. چونکه اونون نهادیندا اولان حس و غرور ملیدن سیزلرده اثر یوخدو. دوغرو دور، آذربایجانلی دموکراسی نهضتی باشلانان زمانه دک نوزونون ملیتی حقیقنده آز دانیشمیشدیر. ولی عملده او نوزونو مستقل بیر ملت حساب ندیب، جهت و سببسیز عزیز اولان مرتجعلره یابانجی گوز ایله باخیب اونلارین تحت حاکمیتینده یاشاماغی نوزونه عار بیلیمیشدیر.

گئدین جنوبی محله لرینده و کارگر یاشایان کوچه لرده بیرقدر دریندن تحقیقات ندین. آذربایجانین مختلف گوشه لریندن، بیر پارچا چوره ک قازانماق ایچون، مهاجرت ندیب اورالاردا فقیر و یو خسول حالدا یاشایان زحمتکش و قهرمان انسانلارین حالی ایله آشنا اولون، بیلین که، نه سببه بیز اونو بیر ملت تانییب نوزونو اداره نتمگه حقلی بیلیریک.

تهراندا منتشر اولان "کیهان" روزنامه سی نوزونون ۸۶۳نجو نمره سینین اساسی مقاله سینى "پیام به پیشه وری" عنوانی آلتیندا منه خطابا یازیبیدیر. من شخصاً خودستالیق ایله ایشیم اولمادیغیندان اونون حقیقده یازدیغی مثبت سۆزلره بنله قیمت ونره ن دگیلم. اونا گۆزه او خصوصدا بحث نتمک ایسته میره م. اصلاً فارس مرتجعلری آذربایجانلیلاری نوز یانلاریندا آنلاماز و قابا حساب نده ر. حتی نوزلرینه

یاراشان آدلار ایله اونلاری آدلانیرماقدان خجالت چکمز لر. "کیهان" دا مقاله یازان آقادا او خیال ایله منیم باشیمی یاریب اتگیمه قوز تۆکمک ایسته میشدیر. قوی ریاکارلیق، ایکی اوزلولوک تهرانیلارا قالسین و اونلارین حیلله گرلیگی بیزی آلتاماسین. پیشه ورینه پیام گؤندر مگین فایداسی یوخدور. آذربایجاندا وجوده گلن نهضتی پیشه وری وجوده گتیرمه میشدیر. بو، خلقین روحوندان، اوره گیندن قویان بؤیوک نعره نین اثریدیر. پیشه وری و اونون مسلکداشلاری ایسه، خلقی سؤیب اونون سعادتینی آرزو نئدی کلرینه گۆره، بو نهضتدن کناردا دورا بیلمز دیلر. پیشه وری ساده بیر یازچیدیر. لاکن او همیشه فکرلرینی خلقدن آلدیغی ایچون، خلقین احتیاجلارینی دوشونوب اونون دردلرینی آنلایانلاردان اولموش، اونون سعادتینی نوزونه مقصود و هدف قرار وئر میشدیر.

"کیهان" روزنامه سینین یازچیسی آقای نوشادین اشتباهی بوندا دیر که، او، پیشه ورینین آذربایجانین ملی آزادلیغینا قاریشماسینی مرتجع لرله آپاردیغی مبارزه ده گۆردوگو خسارت، یا مرتجع لرین اونون شخصی حقیقده ایشلدیکلری خیانتده آختاریر. بو پیشه ورینی تحقیر نتمک دنمکدیر. پیشه وری و اونون کیمی خلق خادم لری سیاسی مبارزه لرده نوز لرینین شخصی احساساتلارینی دخالت وئر مز لر. بو چوخ کچیک و جاهل آداملارین ایشیدیر.

من پهلوینین اون بیر ایلیک زندانیله مجلس مرتجع لرینین اعتبارنامه علیه نه ایشلدیکلری مسخره آمیز اوشاقلیغی چوخدان اونوتموشام. بیز ایندی بؤیوک ایش ایله مشغولوق. کنچمیشی خاطر لاماغا بنله وقتیمیز اولا بیلمز. حتی او قارا گونلرده بنله من شخصی انتقام حسی و خصوصی عداوت ایله یاشامامیشام و بونو افتخار حسیله یازا بیلرم. وجدانیم بو خصوصدا راحت و آسوده دیر. ظاهری آزادیخواه لارین خلقیمیزین ملی مبارزه سینه شخصی رنگ وئر مه سینه "نوز آر شینی ایله نولچمک" دنیر لر. بیزیم مبارزه میز شخصی دگیل دیر و کیمسه دن شخصی انتقام چکمک ایسته میریک. سیاستده انتقام ایله مشغول اولماق اولماز. صحبت پیشه ورینین

شخصی اخلاقی اوستونده دگیلدیر. ناحق ینره بیزی تطمیع نتمگه چالیشان تهران یازیچیلارینا بو کیمی یازیلاری اوخودوقدا، آجییریق اونلارین روحلارینین ضعیف لیگینه یازیغیمیز گلیر.

مثلاً "کیهان" یازیر: (سبز آذربایجان دیلی و ملیتیندن صرف نظر ننتسه نیز بیر کوچک خان، بیر ستارخان، بیر خیابانی اولا بیلسیز.) من بویوک سیمالارین آدینی همیشه احترام ایله ذکر نتمیشم، لاکن اونلارا هرگز تقلید نتمک آرزوسوندا دگیلم. چونکه من شخصی آد ایچون چالیشمیرام. من آذربایجان دموکرات فرقه سینین عادی بیر عضویم و آرزو ندیرم خلقیمیزین نهضتی فرقه میزین آدیله تمام اولسون و من ده فرقه نین بویوک آدیله افتخار ندیم. تازا تهرانی ستارخان، خیابانی و میرزا کوچک خان و محمد تقی خان کیمی فداکارلارا ونردیگی پاداش آرزو ندیلمه لی بیر پاداش ندیلدیر. ننین و مصطفی کمال اولماق فکری ایسه ایداً منده اولا بیلمز. چونکه ننین کیمی شخصلر هر بیر محیطده دوغا بیلمزلر. آتا تورک ایسه باشقا بیر شرایطده میدانا چیخمیشدیر.

(گلین بو کیچیک دایره دن که، نوز دوره نیزده چکمیشسیز، آیاغیزی کنار قویون، بو مُمزیلک که، آذربایجان ایله ایرانین سایر نقطه لری آراسیندا چکمیسیز، آرادان گوتورون تا بیر کوچک خان یا ستارخان یا خیابانی و یا ننین و یا آتا تورک اولاسیز.) بونو تهران آزادیخواه‌لاریندان بیرسی یازیر. بو ثبوت ندیر که، اونلر چوخ عاجز و چوخ زیون آداملاردیر. نوز اراده و قوه لرینه اعتماد لاری دا یوخدور. خارجدن بیر نجات ونریجی آختاریرلار. بیر ملت ایچون بوندان بویوک بدبختلیک اولابیلمز. دونن رضا خاندان نجات گؤزله، ینلر بوگون پیشه وریدن، آذربایجانین دوره سینه چکیلن دایره نی پوزوب، نوزلری ایچون آزادلیق وجوده گتیرمک طلب ندیرلر. بو بیچاره لیک دیر. بو نله بیر بختلیکدیر که، دیری و عاقل ملتلر اونو نشتیمکدن نفرت ندیرلر. پیشه وری ایسه نوزونون مسخره حالا دوشدو گوندن خجالت چکیر.

دوغرودور پیشه وری آذربایجان دموکرات فرقه سینین آغ ساقالاریندان حساب اولونور و آذربایجان مجلس ملیسی اونا اعتماد ندیب ملی حکومتین باشیندا قویموشدور. لاکن او هنج وقت خودسر و مطلق العنان دگیلیدیر. او فرقه و ملتین ساده بیر سرپازی دیر. او بیرنجی سینین دستوری، ایکینجی سینین آرزوسو اوزره حرکت ندیر.

بیچاره تهرانیلار. گورونور خلق و ملتین قدرتی هله ده درک نده بیلمه میشلر. اونلار نله خیال ندیرلر که، پیشه ورینین شهرتی و یا آذربایجان خلقینین اونا اولان اعتمادی اونون قاباقدان تهیه ندیگی نقشه وزره وجوده گلیمیشدیر. یا اینکه پیشه ورینی، آپاریلان مبارزه ده، قاباغا چکن اونون قاباغا دوشمک منظوروندان ایره لی گلیمیشدیر.

بورادا آذربایجان خلقینین نکاوتی و روح یوکسکلیگی آشکارا چیخیر. آذربایجانلی هرگز حاضر اولماز تک بیر شخصدن نوزو ایچون نجات و آزادلیق گوزله سین و اونا خطاب نده رک- سرحدلری آچ بیزه ستارخان و مصطفی کمال اول- دنسین. تهرانی ایسه بنله سوزلری دنمکدن اوتانماز. حتی اونی بیرینجیلیک قازانان غزیده سینده یازیب انتشار ونرنگه ده جسارت نده ر. بونلار آنلاماق ایسته میرلر که، بیزیم قدرت و گوجوموز مبارزه نین ملی خاصیتینده دیر. آذربایجان خلقینی بیرلشدیریب و اونلاری دموکرات فرقه سینه باغلیان آنجاق فرقه میزین میدانا آتدیگی ملی شعارلاردیر.

بیز بوتون ایران نامینا آز دانیشمامیشیق. حزب توده نین تهرانا گوندردیگی ساییسیز- حسابسیز تلگرافلار هنوز اونودولمامیشدیر. بونلار بیهوده سوزلردیر. تهران آزادلیق ونره بیلمز. تازا او آزادلیغی آلدیقدان سونرا ملتیمیزین ملی اسارتی باقی قالماسینی بیز دوشونمه میس دگیلیک. یدی* یاشیندا تازا دیل اچان کوزیه بالالارین باشینی بیگانه دیل تعلیم نتمک واسطه سیله ازیب، چورودوب فاسد نتمگه

* - بو کلمه بو کتابدا (یدی) یازلمیشدیر. - یاشار آذری

بیز آزادلیق دنیه بیلمه ریک. بنش ملیونلوق بیر خلقی زور ایله یابانجی بیر خلقین حاکمیتینه تابع نتمک آزادلیق دگیلدير. قرنلر بویو قهرماناته مبارزه آپاران بیر جمعیتین ملیتینی اوچ نفرین خوشونا گلکمکن نوتری انکار نتمک انسانلیغا یاراماز. باشلادیغیمیز بویوک حرکتین ملی رنگ و ملی خاصیتینی دگیشدیرمک ایسته ینلر خلقیمیزین سلاحینی الیندن آماغا چالشیملار. بونلارین آزادیخواه ماسقالاری بیزی اغفال نده بیلمز. آزادیخواه اولان آدمالار بو ملتین باشقا بیر ملت اوستونده حاکمیت سورمه سینی طلب نده بیلمز. آزادیخواهلیق حلوا دگیلدير. آزادیخواه انسانلار گرک حق و حقیقتی انکار نتمه سینلر. حق و حقیقت ایسه آذربایجانلیلارین ملی دلیل، ملی آداب و رسومی، ملی حقوق، ملی اخلاق، ملی استعداد و ملی تاریخلی دیر.

تهران آزادیخواهلاری بیزیم ملیتیمیزی انکار نتمکله قایا و خشن استبداد روحونا مالک اولوب مرتجعلردن داها مرتجع اولدوقلارینی اثبات ندیملر. آذربایجان خلقی ایسه نوزونون قدرتی ملی بیرلیک و ملی آزادلیقدا تاپمیشدیر.

ایندی آذربایجان ملی بیر نولکه دیر. اونون قهرمان خلقی نوزونو اداره نتمگه لایق اولدوغونو بوتون دنیایا اثبات نتمیشدیر. تبریز، مرکز مرتجعلرینین خانانانه سیاستینه باخمیاریق، هر جهندن تهراندان ایره لیدیر.

امنیت، آسایش، خلقین قیدینه قالماق، اوجوزلوق، ایشسیزلیک ایله مبارزه، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی تدبیرلریمیز خلقی گلجگه گوندن-گونه امیدوار نتمکده دیر. تهران حکومتینین قلمروینده ایسه درین و قطعی ناامید لیک حکم سورمکده دیر. مایوس بیر ملت انقراضه محکومدور. امیدوار ملت ایسه هر جور مشکلاته غالب گلیب یاشار و آرزولارینی اجرا نتمک یولوندا هیچ بیر فداکارلیقدان آیباق گنری قویماز.

ایندی بیز هر گون، هر ساعت ایره لی گنیدیریک. تهران ایسه مرتجعلرین و نوزلرینی آزادیخواه گؤستمگه چالیشان بو شبو غازلارین قارا سایه سینده فلاکته سوروکله نیر.

بیز مبارزه نی آخرا قدر آپارماغا آندا ایچمیشیک.

نولمک وار، دونمک یوخدور. (پیشہ وری)

نهضتیمیز و دنیا سیاستی

نهضتیمیزین دایره سی گنیشله نیب اهمیت کسب نتدیکجه دنیا دیپلوماتلاری و دنیا آزادیخواهلارینین اونا نسبت مارق و توجهو آرتماغا باشلادی. نهایت ایش او یتره گلیب چاتدی که، آذربایجان مسئله سی بین المللی شکل آلاق دنیا مطبوعاتینین گونده لیک موضوعلارینین بیرنجیسینی تشکیل وئردی. بوتون دنیا رادیولاری، مختلف دیلدره، نولکه میزین آدینی و نهضتیمیزین جریانین سویله مکده بیر-بیرینه سبقت نتمگه چالیشدیلار.

(بونون البته جور-جور علتلی اولایلردی. اما بعضیلری اوندان شورالار اتفاقی علیهنه استفاده نتمگه چالیشیردیلار. بیزیم عقیده میزه گوره بو، غدارانه و خانانانه سیاست ایدی، اولار بیزیم داخلی دشمنلریمیزدن مدافعه نتمک مقصدیله مسئله نی بو شکله سالماغا جان آتیردیلار. هالبو که، آذربایجان نهضتی ایران ایچون تام معناسیله داخلی بیر ایشیدی. ایران خلقی بو نهضتدن بویوک امیدلر گوزله دیگیندن داخلی و خارجی مرتجعلر اونو بو افترالار ایله بوغماغا چالیشیردیلار. بعضی دشمنلریمیزده بیزیم بویوک ملی حرکتیمیزه گولونج اولراق تجزیه نامی و نرمگله بوتون جماعتی بیزیم علیهمیزه تحریک نتمک ایستیردیلر. هالبو که، داخلی مختاریت مسئله سی تجزیه دنمک دگیلیدی. فرقه میز بو مسئله نی ۱۲ شهریور اعلامیه سینده محکم دلیلرله شرح وئریب بنله بیر احتمالین وقوعونون قاباغینی آلمیشدی. حتی بیزیم نظریمیزده "فدراتیو" اصولودا تجزیه دنمک دگیلیدیر. نجه که، شهریور مراجعتنامه سینده گؤستریلیبیدیر، اگر "فدراتیو" تجزیه دنیلسه ایدی، اوندا آمریکا

جمهوریتلری اتفافی، سویس مملکتی تجزیه ندیلیب مرکزیتدن دوشموش مملکتلردن حساب اولمالی ایدیلر. ملی، محلی مختاریت، دیل مسنله سی یا انجمن ایالتیه ونریلن گنجیش اختیارات، مدعی لریمیزین افترا آمیز ادعالارینین خلافینا اولاراق، بیر مملکتین تجزیه سی دگیل و دوغروان- دوغرویا بوتون خلقین دولت تشکیلاتیندا دخالتینی تأمین نتمک ایچون مملکتده محکم و سارسیلماز بیر وحدت وجوده گلمه سینه سبب اولان ان اساسلی، تجربه دن کنچمیش دولتی بیر تشکیلاتدیر. باشقا جورون تصورو بنله محالدير. نه نتمه لی که، ملی دموکراتیک نهضتلی، ایراندا مستعمره علاقه سی اولان بویوک دولتترین دیپلوماتلاری گورمک ایسته میرلر. اگر بو حرکتین آذربایجاندا، آذربایجان حدودلاریندا قالماسینا اینانمیش اولسایدیلار، شاید او ولوله نی اورتایا سالمازدیلار. نه نتمه لی که، نهضتترین بیر مملکتین سرحدلری داخلینده محدود قالمایاجاغینی اونلاردا گون کیمی آشکار گورمکده دیرلر. اونا گوره اللرینده اولان حدسیز، حسابسیز وسیله لردن استفاده نده رک، بیزیم ایچون حیات- ممت مسنله سی اولان ملی حرکتیمیزی بوغوب اورتادان آپارماغا چالیشدیلار. ایش گنتدیکجه مطبوعات و رادیولاردان تجاوز ندیب رسمی بین المللی یغینجاقلارا یئتیشدی. خارجی امپریالیستلرین قابلارینی یالاماقدان امتحان ونره ن تقی زاده، یا علاء کیمی جیبیلرینی دولدورموش خاننلر ماسقالارینی یرتیب، ایرانین داخلی ایشی اولان، نهضت موضوعونو خارجی نولکه لرین مداخله سیله حل نتمک ایسته دیلر. بو ایسه ایرانین استقلال و تمامیتینی رخنه دار نتمک و ایران اهالیسینی اجنبیلرین حمایه سی آلتینا تاپشیرماق دنمک ایدی. بو ایشین بو ینره گلیب چاتماسی آذربایجان خلقینی عصبی لشدیر دیگی قدر ده، اونلارین گوزلرینی آچدی و اونلارا آنلاتدی که، ایران هیئت حاکمه سی نی تشکیل نده ن طفیلی عنصرلر نوز حاکمیتلرینین پوزولماسینی حس نندیکده مملکت و ملتی ده محو و نابود نتمکدن چکینمزلر. علاء و تقی زاده نین لندن و واشنگتوندا گوردوکلری ایشین معناسی بو ایدی.

آذربایجان خلقی بو عملدن چوخ آجی تجربه لر آلدی. تهران مطبوعاتی ایسه، بیر نچمه مترقی روزنامه دن باشقا، مسنله نین ایچ اوزونو آچیب خلقه گؤسترمدن خوددارلیق نئدیله. اونلاری خلقیمیزین اورگیندن قالخان دموکراتیک حرکت مرعوب نتمیشدی. یعنی بعضی مرتجع و ساتقین تهران مطبوعاتی دا تقی زاده لر و علاءلار کیمی اجنبی بویوندوروغو آلتینا گیرمگی، خلق حاکمیتینه و ملت آزادلیغینا ترجیح ونریردیله. بیزیم فرقه میز گوزه ل دوشونوردو که، ایران آزاد اولمادیگی تقدیرده آذربایجان آزادلیغی تأمین اولونا بیلمز. چونکه فرقه اول گوندن ایران داخلینده اولماق شرطیله ملی نهضتی وجوده کتیرمیشدی. اونا گوزه مرتجع حکومتلرین یئرینی توتان قوام السلطنه کابینه سینین باریشما دعوتینی قبول نئدی. بو، آیاغا قالخمش خلق طرفیندن گذشت حساب اولونسادا، لازمی بیر گذشت ایدی. چونکه اولاً بو واسطه ایله یابانجیلارین ایران استقلالینی بوغماق امیدلری پوچا چیخدی. بو، نهضتیمیزی تجزیه و سایر افترالارلا لکه دار نئمگه جان آتان خانن و پارازیت عنصرلرین سلاحلرینی اللریندن آلیب، بوتون ایران جماعتینین گوزلرینین قباغینی توتان پرده نی یرتیب تارومار نئمکله نهضتیمیز بوتون ایران ایچون ملی دموکراتیک بیر شکل آلدی.

قوام السلطنه حکومتی ایله باغلا دیغیمیز موافقتنامه نین ایران تاریخینده بویوک قیمتی واردیر. بو واسطه ایله دیر که، آذربایجان نهضتی ایران آزادلیغینین ضامنی نامی آلماق افتخارینی کسب نده بیلدی. بو واسطه ایله دیر که، قاریشقادان فیل یار اتماغا چالیشان امپریالیست نوکرلرینین سوزو قورتاریب نوز ایشلرینین دالینجا گنئمگه مجبور اولدولار.

دنپادا ایکی طرفلی اولمییان بیر حادثه بوخدور. بو اصله گوره دنیا مرتجعلرینین علیهیمیزه قالدیردیقلاری هیاهونون دا مفید طرفی واردیر. بو هیاهو نتیجه سینده بوتون دنیا بیزی تانیدی. دیل، آداب- رسوم و ملی خصوصیاته مالک اولدوغوموزو درک نئدی. آذربایجان آدی بویودو. دشمنلیکدن خلقیمیزده بویوک استفاده نده بیلدی.

ایش همیشه بنله دیر. دیری ملت، هوشیار ملت، فداکارلیغا حاضر اولان ملت هر بیر تصادفدن استفاده نده بیلر. فارسلا رین بیر سۆزو واردیر. دنیه لر که، "عدو شود سبب خیر گر خدا خواهد." بو سۆز دوغرودور. بیزیم دشمنلریمیز دشمنلیک نده رکن بیز اولارین دشمنلیک لریندن فایدا لی نتیجه آلدیق. بو مسئله یه هنج ده کچیک باخماق اولماز. فارس متعصبلی همیشه چالیشر دیلار دنیا یا بیلدیر سینلر که، آذربایجانلیلارین نوز لرینه مخصوص دیل، ادبیات و خصوصیتلری یوخدور. بویوک نهضتیمیز بو احمق جه سینه اولان تبلیغاتا سون قويدو. حتی بیزه سیاسی سببلره گۆره مثبت نظریله باخماق ایسته مه ین آمریکا و انگلیس مطبوعاتی نین مهم قسمتی ده حس ندیب آنلادی که. فارس متعصبلرینین ادعاسی دوغرو دگیل دیر. آذربایجان خلقینین نوزونه مخصوص دیلی واردیر. بو دیل ایسه فارس دیلینین بیر شعبه سی اولماییب تامامیله آیری بیر دیل دیر. هابنله آذربایجانلیلارین طرز تفکر و آداب معاشرتی هنج وجهله فارسلا ر ایله جور گلمز. بو خلق ترقی ندیب دنیاتین معاصر خلقلرینه ینتیشمک ایچون نوز دیلی، نوز معارفی، نوز آداب و رسومی اوزه ریله ایره لی گنتمه لیدیر.

توپراق مسئله سی

بیزیم ملی نهضتیمیزین و نردیگی بویوک ثمره لردن بیر یسی ده توپراق مسئله سینین دوزگون حل ندیلمه سیدیر. بو مسئله ایران خلقلری ایچون، حل ندیلمه سی لازم اولان، ان مشکل مسئله لردن ایدی. فرقه میز ۱۲ شهریور مراجعتنامه سینده و نردیگی وعده لری لایقینجه انجام و نردی. خالصه کندلر و ینرلرینین، استثناسیز، مجانی اولاراق کندچیلر و اکیچیلر آراسیندا بؤلونمه سی و آذربایجان خلقینین علیه نه چالیشان بویوک مالکلرین ینرلرینین ده اللریندن آلینماسی

بویوک ایش ایدی. اوندان داها بویوک مالک ایله رعیت آراسیندا اولان بهره مسنله سینین بیر دفعه نیک حل ندیب کلی بیر چرچیوه آراسینا آئینماسی حساب اولونا بیلر. بو ایش نه تک آذربایجاندا، بلکه ایرانین بوتون ولایتلرینده اقتصاد و تکامل جهندن بویوک تبدلات وجوده گتیره جکدیر. تئز یا گنج گرک ایندی اولسون. اونسوز گورولن ایشلرین هنج جوره فایداسی اولایلمزدی. یئر بولگوسو و مالک ایله رعیتین حدودونو تعیین نده ن قانونلار ملی نهضتیمیزه اقتصادی تمل و مادی اساس وئردی. اونا گوره بیز بو موضوعو فرقه میزین ان بویوک، ان اساسلی و ان قیمتلی موفقیتلریندن حساب ندیریک.

بو خصوصدا شرح و بسط وئرمک، ظنیمجه، آرتیق دیر. چونکه خلقیمیزین اکثریتینی تشکیل وئره ن کندلیلر نوز خصوصی زندگاتلیق لاریندان اونون معناسینی درک نتدیکلریندن فرقه میزین امری ایله نولومه حاضر اولدوقلارینی عملاً گؤستردیلر. بونونلا بنله توپراق مسنله سی ایله علاقه دار اولان بیر خارجی روزنامه مخرنین بو خصوصدا یازدیغی مقاله سی، تبلیغاتچیلاریمیز ایچون بیر معلومات منبعی اولماق قصدیله، بورادا درج اولونور.

ایران آذربایجان ملی حکومتینین کند تصرفاتی سیاستی و تدبیرلری

ایران آذربایجانی اهالیسینین بنشده دورد حصه سیندن چوخو کند ده یاشاییر. اهالینین شهرلرده یاشایان قالان حصه سینین مهم بیر قسمتی ده بلاواسطه تورپاغا باغلیدیر، باغچیلیق، بستانچیلیقلا کئچنیر. بورادا صنایع چوخ گئری ده دیر و مملکتین حیاتیندا اساس رول اوینایا بیلیمیر. اونا گوره ده کند تصرفاتی مسنله سی ایران آذربایجانی خلقینین حیاتیندا مهم بیر یئر توتور.

آذربایجانین اولدوقجا مثبت و زنگین تورپاقلاری، بول سویو، معتدل اقلیمی کند تصرفاتینین گلیرلی بیر منبع اولماسینی تأمین نتمیشدیر. ایران آذربایجان کاندلرینین نیتیشدیر دیگی بول تاخیل، میوه، بسله دیکلری مال- قارائین محصولو نه اینکه خلقین احتیاجینی تأمین ندیر، حتی آذربایجان تهران و اونون باشقا ولایتلری ایچون ده بیر آدوقه منبعی رولونو اویناییر.

بورائین کند تصرفاتی محصوللاری (بوغدا، توتون، کیشمیش، قوری میوه، ده ری، یون، گون و سایر) ایرانین خارجی تجارتینین اساسینی تشکیل ندیر. بو سببدنیر که، ایراند اقلیق نتمیش سلاله لر، خصوصیله رضاشاه حکومتی، ایران آذربایجان کند تصرفاتینی نوزو ایچون اساس گلیر منبعی نتمگه چالیشمیش و آذربایجان کندلیرینین فداکار امگی و تورپاغین برکتی سایه سینده بول و اوجوز محصول الده نتمیشدیر. لاکن ایران حکومتی بورادا کند تصرفاتینین انکشافی ایچون هنج بیر ایش گورمه میشدی. بیرجه اونو دنمک کفایتدیر که، ایران آذربایجان کندلیرلی نه اینکه قومباین و تراکتورون نه اولدوغونو بیلیمیرلر، بورادا حتی ان عادی کند تصرفاتی آلتی ساییلان دمیر مالا، دمیر کوتان بنله ایشله دیلمیر. توپراق گویره لنمیر، بستانچیلیق و مالدارلیق ساحه لرینده ده هنج بیر یینی اصول تطبیق ندیمیر. مال- قارایا بایطارلیق کمگی گؤستریمیردی. کند تصرفاتیندا یگانه مهم آلت آغاج خیش ایدی. قوشقو قوه سی اولاراق آنجاق نوکوزدن استفاده ندیلیردی. "آذربایجان" غزیتی ۹۶نجی نمره سینده بو خصوصدا بنله یازیر:

(بیزیم نولکه میزده فلاحتین اصولو آیدیندیر. واقعاً انسان اوتانیر دنسین که، ایندیکی دنیادا بورادا نوح ایامیندان قالمیش خیش، گاوآهن و نوکوزله نیر سورورلر. کندلیرین طرز حیاتلاری انسانلیغا لایق اولان بیر وضعیتده دگیل. تهران حکومتی مسئوللاری خلقلری گنریده و استعمار حاضر بیر وضعیتده سالماق ایچون آدم عصریندن میراث قالان فلاحت سیستمیندن ال چکیمیر.)

تهرانین مستمله که یه چنورمیش اولدوغو ایران آذربایجانی کند تصرفاتیندا سو مسنله سی ده خصوصی اهمیته مالکدیر. منشه لرین آزیغی (حتی یوخلوغو) بورادا قوراخلیغا سبب اولور و اکین یئرلری، باغلار حتی اوزوملوکلر همیشه سواریلماق طلب ندیر. بورادا سو حیات منبعیدیر.

آذربایجانین همیشه باشی قارلی ساوالان، سهند و باشقا داغلاریندان، مختلف استقامتله آخان "قیزیل نوزه ن"، "قاراسو"، (جنوبدا و شمالدا) "آجی چای"، "قوتور چای"، "آغ چای" کیمی چایلار و آراز نهری بورانین کند تصرفاتیندا حل ندیجی روللار اویناییر. بو چایلارین آخدیغی وادیلرده گۆزه ل باغلار، زمیلر، پامبیق و چوغوندور تارالاری واردیر. بونا باخمییاراق سوارما ایشی چوخ ابتدانی و چوخ بریاد شکلده دیر.

کند تصرفاتینین گنریده قالماسینی و کندلیلرین آجیناجاقلی وضعیتده یاشاماسینین مهم سببلریندن بیر ی و بلکه ده اساسیسی تورپاق اوزرینده حاکمیت، تورپاقدان استفاده شرطلرینین اولدوقجا آغیر اولماسی و ونرگیلرین آغیرلیغی ایدی. تکجه اونو دنمک اولار که، قیزیل نوزه ن چایندا و اونون قوللاریندان سوآلان زنگین و منبت زنجان محالی تورپاقلارینین بویوک بیر قسمتینه آنجاق بیر نفر بویوک مرتجع ملکدار آقالیق ندیردی. تهران مرتجع حکومتیندن بلاواسطه کمک آلان و اونون مستبد اصوللارینا آرخالانان آذربایجان خلقینین بو دشمنی، غصب نتمیش اولدوغو بو تورپاقلاردا ایشله یین کندلیلری مجبور ندیردی که، محصولون بنشده دؤرد حصه سینی اونا ونرسینلر.

تورپاغین مهم بیر حصه سی ده رضاشاه و اونون ال آلتیلارینین، دولتین لینده ایدی. "خالصه" آدانان دولت یئرلری تورپاغین ان منبت، ان بول سولو قسمتلی ایدی.

اورومیه و خوی کیمی بیر سیرا یئرلرده ده دولت و آیری ملکدارلار تورپاغین بیر قسمتینی ده تاجرلره ساتمیشدیلا. بلاواسطه کندلییه مخصوص اولان ساحه، ایران آذربایجانی تورپاغینین آنجاق اون فایضینی تشکیل نیدردی. ایران آذربایجانی کندستانیندا اوزون زماندان بری حکم سورن بو وضعیت نولکه ده آغیر بیر فلاکت، حیاتی یوخسوللوق و ایش سیزلیک ایچون منبع تشکیل نیدردی. مینلرجه آذربایجان کندلیسی بیر تیکه چۆره ک قازانماق ایچون قونشو نولکه لره و ایرانین بیر چوخ ولایتلرینه داغیلماغا مجبور اولوردو. بو گون تهراندا، ساری ده، اصفهاندا و سایر شهرلرده فابریقا و زاودلاردا، خالچا اعمالا تخانالاریندا، ایراندکی انگلیس نفت معدنلرینده، شیمشک کؤمور معدنلرینده و یول انشاآتیندا خیلی آذربایجان کندلیسی ایشلمگه مجبور دور.

ایران آذربایجانین نوزونده ده (تبریز، اورومیه، اردبیل و باشقا شهرلرده) بیر تیکه چۆرک دالیسینجا شهره آخیشان خیلی کندلی یه راست گلک اولار. هنج ده تصادفی دگیلدیر که، ایران آذربایجانیندا تشکیل ندیلیمیش آذربایجان دموکرات پارتیسینین و اونون رهبرلیگیله یارانمیش ملی حکومتین مرامنامه و مراجعتنامه لرینده کند تصرفاتی مسئله سی مهم یئر توتور. ایستر پارتیانین و ایسترسه حکومتین مرامنامه سینده ایران آذربایجانی خلقینین رفاه و سعادتینین تورپاقلا باغلی اولدوغو مسئله سی چوخ دوزگون قویولموشدور. پارتیا و حکومت مملکتین انکشاف و ترقیسی ایچون ایلک نوبه ده تورپاقسیز کندلییه تورپاق و نریلمه سی، کندلیلرین آراسیندا ایش سیز لیگین آرادان قالدیریلماسی مسئله سینین بوگون تأخیره سالینماز وظیفه سی کیمی ایره لی سورموشدور.

بو شرفلی وظیفه نی یئرینه ینتیرمک ایچون ایران آذربایجانی ملی حکومتی بیر سیرا دوزگون تدبیرلره ال آتمالی ایدی. بورادا کند تصرفاتینین اساس جهتی تورپاق مسئله سی، اونون کندلییه و نریلمه سی مسئله سیدیر. بو ایره لی سورولور کن مهم بیر مسئله ده اورتایا چیخیردی. کندلییه تورپاق هانسی منبعدن و نریلمه لیدی؟

ایستر پارتیائین و ایستر ایسه حکومتین مرانامه سینده خصوصی مالکیتین توخونولمازلیغی تأمین ندیلیر. حکومت مرانامه سینین ۱۷نجی ماده سینده بو حقه دندیلیر: (آذربایجان ملی حکومتی مملکتینین بوتون ساحه لری ایچون خصوصی مالکیتی قبول ندیب مملکتین و خلق اقتصادیاتینین ترقیسینه و خلقین رفاه حالینا سبب اولابیلن هر جور خصوصی اقداماتا کمک نده جکدیر).

مسئله بنله بیر شکلده قویولور کن حکومت نه نتمه لیدی؟ تام دموکراسی اساسلار اوزرینده قورولان ملی حکومت بونون چاره سینا تاپماقدا چتینلیک چکمه دی. ملی حکومت کندلینی تورپاق صاحبی نتمک ایچون ایلک نوبه ده ایگی مهم منبعه مراجعه نتمه لی اولدو. خالصه (دولت) و دشمن عنصرلرینین تورپاقلارینا. هله ملی حکومت تشکیل ندیلمه میشدن اول آذربایجان دموکرات پارتیاسی ایران آذربایجانلی خلقینین بیرلشمه و نوز حقوقلاری اوغوندا مبارزه یه چاغیران مراجعتنامه سینده یازیلیمیشد: (دموکرات فرقه سینین عقیده سینه گوره خالصه ینرلری و آذربایجانلی ترک ندیب قاچان و آذربایجان خلقینین زحمتکشلرینین محصولونو تهراندا و سایر شهرلرده مصرف نده ن اربابلارین ینرلری/ اگر اونلار تنزلیکله آذربایجانا قایتماسالار/ قید و شرطسیز اولراق کندیلیرین اختیارینا ونریلمه لیدیر).

ایران آذربایجانلی کندلیسینه نجات یولو گؤستره ن بو مراجعتنامه نین ایره لی سورولن ماده سینده دندیلیر: (ایش سیزلیگین قارشیسینی آلماق ایچون خالصه ینرلرینی فوریتله تقسیم نتمک. همچنین آذربایجانلی ترک ندیب اونون خارچینده ملی مختاریتمیز علیهینه تبلیغات آپارانلارین دا ینرلرینی ضبط ندیب کندیلیرین اختیارینا قویماق ایله ینرسیز کندیلیری آياقلانديرمالیدیر).

بورادان گؤروندوگو کیمی ملی حکومت تورپاق مسئله سینا چوخ عادلانه بیر یول لا حل نتمگه چالیشیر. بو جدی مرانامه نین ینرینه ینتیریلمه سینه آرتیق باشلانمیشدیر. تهران حکومتی طرفیندن غصب ندیلیمیش "خالصه" ینرلری آذربایجان خلقینین مالی اعلان نتمیشدیر. ملی حکومت عین زماندا آذربایجانلی خارچینده

باشایان و نوز خلقی ایله هنج بیر علاقه سی اولمایان، ساحلی قولدور دسته لری دوزه لیب خلق حکومتینه قارشی چیخان ملکدارلارین توپراقلارینی ملی لشدیرمگه باشلامیشدیر. بو ساحه ده گورولن ایلك بویوک تدبیرلردن بیرى زنجان ملکدارى ذوالفقارى حقیقه ملی حکومتین چیخاردیغی قرار دیر. بوخاریدا قید نتدیگیمیز کیمی، ذوالفقاری بویوک بیر ملکدار دیر. معلوم اولدوغو اوزره آذربایجاندا باشایان ملکدارلارین چوخ بویوک اکثریتی نوز آنا یوردونا، ملتینه، اونون ناموس و شرف ایشینه، باشلادیغی مقدس مبارزه یه صادق اولاراق خلق ایله ال-اله ونریب ملی حکومتینی قوتلندیریر. حکومت بنله لرینه قارشی، مرامنامه ده گؤستریلدیگی کیمی، حرکت ندیر. بنله آداملارین مالکیت حقى دولت طرفیندن مدافعه ندیلیر.

تورپاق صاحبلارینین چوخو حکومت و خلق ایشینه هر طرفلی یاردیم گؤستردیکلری بیر زماندا ذوالفقاریلر (... نوز فنودالیته سینی محافظه نتمک ایچون و خلقی قول حالیندا ساخلامقدان نوتری ملی حکومتین علیهنه مسلح صورتده قیام ندیب مرتجع مرکزی حکومت ایله رابطه ساخالیبب و قتل و غارتہ...) / "آذربایجان" عزیتی. نمره ۹۰ / ال آتیرلار. ملی حکومت آذربایجان دموکرات پارتیاسینین و نوزونون مرامنامه سینه صادق قالاراق ذوالفقاری حقیقه خصوص بیر قرار قبول نتمیشدیر. بو قراردا ملی حکومت ذوالفقارینی آذربایجان ملتینین دشمنی اعلان ندیر. همین قرارین ۳نچو ماده سینده دنیلیر:

(۳- ذوالفقارینین بوتون املاکی و توپراغی ضبط اولونوب خلقین مالی اعلان ندیلین. ۴- ملی دولتین زنجان اداره لری ذوالفقارینین توپراقلارینی کندیلر آراسیندا بؤلک ایشینه اقدام نتمسین. بوباره ده خصوصی هینتئر دوزه لیب گذارشلر ونرسین.) / آذربایجان عزیتی/

ایران آذربایجانى ملی حکومتینین باشچیسی سید جعفر پیشه وری بو مناسبتله زنجان کندیلرینه گوندردیگی خصوصی بیر مکتوبدا یازیر.

(آذربایجان ملی حکومتی خلقیمیزین و خصوصیه اکینچی و زحمتکشلرین زندگانلیغینی یاخشی بیر صورتده تأمین نتمک ایچون بویوک نقشه لر و جدی تدبیرلر گوتوروب و گوتورمکده دیر. ملی دولت چالیشاجاق معارف، صحیه، ایش و چوره ک هامی ایچون فراهم اولسون. هر کس چکدیگی زحمت مقابلنده اجر و مزد آپارسین. آرتیق پول وئریمه یه جک که، خلقیمیزین زحمتینن بهره سینی بعضی طفیلی صفت شخصلر آپاریب آذربایجانین خارجینده عیش و نوش نتمکله ملتیمیزین آزادلیغی علیهینه تبلیغات و تحریکات نله سین.)

کندیلری توپراق ایله تأمین نتمک ایچون ملی حکومتین بیر تدبیری ده خلقه و ملی دولتیه صادق اولان ملکدار تورپاقلارینین بیر قسمینی، هر ایکی طرف ایچون الوئرشلی بیر قیمتله، اونلاردان آلیب کندیلره وئریمک و کندیلر طرفیندن استفاده ندیله جک تورپاق بهره سینی ملکدار و کندلی آراسیندا عادلانه بولمکدیر. اگر بو وقته قدر موجود قانونلارا گوره ملکدار تورپاغینی به جه رن کندلی بهره نین بنشده دوردونو اونا وئریمگه و یالنیز بنشده بیرینی نوزونه گوتورمگه مجبور اولوردوسا، ایندی آرتیق بنله اولمایاجادیر. ملی حکومت سعی ندر که، بنله تورپاقلارین بهره سی کندلی و ملکدار آراسیندا عادلانه بولونسون. بو تدبیر، ملی مجلس طرفیندن تصدیق ندیلیمیش دولت مرامنامه سینین ۱۱نجی ماده سینده تاممیله اویغون گلیر. بو ماده ده دنیلیر: (کندلی ایله ارباب آراسیندا تولید اولان اختلافاتی رفع نتمک ایچون، متقابل رضایت شرطیله، جدی قانون لایحه سی تنظیم ندیب بو یولیه کندلی و ارباب مسئله سینی حل و تسویه نله مک.)

حکومت بومسئله نی حیاتا کنچیریمک ایچون مرامنامه ده یازیلدیغی کیمی، هر ایکی طرفین متقابل رضایلیغینی اده نتمگی لازم بیلیمیش و اونا گوره ده کندلی و ملکدارلاردان عبارت بیر کومیسیون دوزلتمیشدیر. بو کومیسیون عملی ایشه باشلامیشدیر.

ایران آذربایجانی کند تصرفاتیندا مهم یئر توتان بیر ساحه ده مالدارلیقدیر. بورادا قاراداغ، ساوالان، چالديران، اردبیل، خلخال، مراغه اطرافینداکی یایلاقلاردا مین هکتار لارلا زنگین چمنلیکلر، اوتلاق لار واردیر. بو، مالدارلیق انکشافی ایچون چوخ زنگین شرایط یارادیر. ایران آذربایجانیندا ایندی تخمیناً بڈی ملیونا قدر قویون و کنجی، بڈی یوز اللی مینه یاخین قره مال، یوز ایگیرمی مینه یاخین آت و خیلی ده وه واردیر. مالدارلیق اردبیل و قاراداغ محالاریندا خیلی انکشاف نتمیشدیر. لاکن بورقملر بویوک و گنیش امکاتلارا مالک اولان ایران آذربایجانی ایچون اولدوقجا آزدیر. کند تصرفاتی وزیر لیگی ایندی حیوانلارین جنسلرینی یاخشیلشدیرماق و اوللارین سایینی آتیرماق ایشینه ده جدی فکر و نرمگه باشلامیشدیر. ایران آذربایجانیندا توتون و قند چوغوندورودا تصرفاتدا مهم یئر توتور. مراغه، اورومیه، آذرشهر و اوشنودا ینتیشن توتون ایرانین تصرفاتیندا گؤرکملی رول آوینایر. بو توتوندن حاضرلاران "اوشنو" ادلی پاپیروس بوتون ایراندا مشهور دور. بونا باخمییاراق، توتون چوخ ابتدانی اصول لارلا ینتیشدیریلیر و اولدوقجا آز محصول وئریدی. ایران آذربایجانین گؤزه ل بوجاقلاریندان بیری اولان جیغاتی وادیسینده یاخشی قند چوغوندورو ینتیشیر و میاندوآب قند کارخاناسینین خام مالینی تشکیل ندر. گنیش امکاتلارینا باخمییاراق بو ساحه ده گنریده قالمیشدیر.

ایران آذربایجانیندا عین زاماندا باغچیلیق و اوزومچولوک ده بویوک اهمیته مالک دیر. عصرلردن بری دیر که، ایران آذربایجانین کیشمیش، پسته و بادامی، اریک، توت و ایگده سی دنیا بازارلاریندا شهرت قازانمیشدیر. بوندان باشقا بورادا خیار، آما، شفتلی و انجیر ده ینتیشیر. مرند، اورومیه، تبریز و مراغه اطرافیندا گنیش اوزوم و میوه باغلاری واردیر. لاکن چوخ زمان خسته لیک و باشقا سبیلر اوزوندن اوزوملوکلر و باغلار محو اولوب گنریر. یادا عمومیتله چوخ آز محصول وئریر.

ایندی آرتیق ایران آذربایجانین صنایعینی و خارجی تجارتی نوز الینه آلمیش ملی حکومت بو ساحه یه جدی فکر و نرمگه باشلامیشدیر که، کند تصرفاتی ایچون

متخصصلر حاضرلاماقدان عبارتدیر. اوللر بورادا بنله متخصص لر ینتیشدیره ن هنج بیر اورتا و عالی مکتب یوخ ایدی. ایندی ایسه ملی حکومت ایران آذربایجانیندا دارالفنون تشکیلی و اونون یانیندا کند تصرفاتی فاکولته سی یاراتماغا باشلامیشدیر. بو فاکولته ده بایطارلیق، تاخیل، باغچیلیق، توتون و باشقا ساحه لر اوزره متخصصلر ینتیشه چکیدیر.

آ. آذری

مجلس ملینین فعالیتی

خلقیمیزین حق و اختیارینی تأمین نتمک ایچون آپاریلان مردانه مبارزه نتیجه سینده هامییا معلوم اولدوغو کیمی، ۲۱ آذرده تام معناسیله دموکراتیک اساسلار اوزرینده ملی مجلسیمیز تشکیل اولدو. بو مجلس ایله دارالشورای ملی آراسیندا، هم تشکیلات و هم طرز عمل جهتدن، بویوک توفیری وار ایدی. دارالشورای ملی همیشه عموم نماینده لری اشتراکیله تشکیل اولدوغو ایچون، اورادا داها آرتیق دانیشیغا و تبلیغاتا اهمیت وئرلیر. ایشین سرعتله پیشرفتی نظره آلینمیر. نتیجه ده دولت تشکیلاتی فلج حالا دوشه رک ینریندن ترپنه بیلمیر و اونون تقدیم نندیگی لویح آیلاز ایله کومیسئونلاردا یاتیب قالیر. بعضاً اونلارین مذاکره سینه بنله امکان تاپیلمیر. بیزیم مجلس ملیمیزین فعالیتی ایسه چوخ ساده دیر. اولاً بوتون نماینده لرین و قتلری مرکزده تلف اولماماق ایچون هر اوچ آیدا بیر عمومی اجلاسدا دعوت اولونورلار.

بو واسطه ایله عمومی و اساسی مسئله لره ینتیشیب، گذارشینه قولاق آسیر، اونا یننی دستورلار وئریر، اداره لرین گوردوکلری ایشلری نظردن کنچیریب اونلارین رئیسلیینه دوزگون یول گؤستریر و امتحان ایچون قبول ندیلن قانون لایحه لرین مذاکره و تصویب نندیکن سونرا، گلجک اوچ آی تعطیل زمانی ایچون، هینت ریاسته

لازمی تاپشیر یقلا و نر مکله ایشلرین سرعتی ایچون زمینه حاضر لاییر. اوچ آی تعطیل مدتینده هیئت ریاست تعطیل نتمه دن مجلسین وظایفینی انجام و نریب دولت ایله سیخی رابطه ساخلاییر و اونون گوندریگی لایحه لری سریع بیر صورتده مذاکره نده رک سیناقدان نوتری عودت و نریر. بو اصل اوستونده دیر که، بیزیم ملی مجلسیمیز مرکزی کمیته میزین صدر معاونی و فرقه میزین بانیلریندن ساییلان آقای حاجی میرزا علی شهبسترینین تحت ریاستینده ۲۱ آذرده ایشه باشلاییب بویوک فعالیت بروزه ونره بیلیمیشدیر.

مجلس ملینین هیئت ریاستی عمومیتله متین و بیغرض اشخاصدان تشکیل اولدوغو ایچون، ملی حکومت ایله مجلس آراسیندا همیشه حسن تفاهم اولموش. مجلس حکومت ملینین ایشلرینین قاباغا گنتمه سینده بویوک مساعدت گؤستمیشدیر. مخصوصاً آقای شهبسترینین فوق العاده هوشو، طبعی و ذکاوتی هیئت ریاستین فعالیتینده آرتیق درجه مؤثر اولموش دور. بو سببه اعتراف نتمک لازم گلیر که، مجلسده فرقه رهبرلیگی جدی بیر صورتده نظرلری جلب نده بیلیمیشدیر.

عمومیتله فرقه میز ایله حکومت ملی و مجلس ملیمیز آراسیندا اولان محکم رابطه و اساسی بیرلیک نهضتیمیزین ایره لی له مه سینده آرتیق درجه ده تأثیر باغیشلامیشدیر. فرقه میزین مرکزی کمیته سینین خلق حاکمیتی یولوندا گؤتوردوگو قدملر مجلسیمیزین خط حرکتینین دوزگونلوگو، مخصوصاً هیئت ریاستین بیطرف و بیغرضانه بیر صورتده، یورولماقسیزین فعالیتده اولماسینا مدیوندور. بو ایسه آقای شهبسترینین حسن نیتی و ساغلام دوشونجه سی سایه سینده میدانا چیخا بیلدی.

مجلس ملی میزین عمومی اجلاسلاری ایسه همیشه فرقه میزین افکار و آمالینی تعقیب نتمک یولوندا بویوک ایمان و اعتماد بروزه ونرمیشدیر. ۲۲ آذرده عمومی اجلاسین حکومت باشچیسینین ایسته دیگی رأی اعتمادا ونردیگی جواب ملی تاریخیمیزین ان مشعش افتخاراتیندان ساییمالیدیر. او گون حکومت تشکیله موفق

اولان باش وزیریمیز تبریز پادگانینین فرماندهی سرتیپ درخشانی ایله آپاردیغی مذاکره بیر نتیجه یه ینتیشمه دیگینی گوردوگده، مجلسه گلیب آچیق و آیدین صورتده موضوعی نماینده لرین نظرنه ینتیردی. ایشین سلاح گوجو ایله حل ندیلمک احتمالی ایره لی سوروب بنله بیر احتمالین وقوعو مناسبتیله اورادان رأی اعتماد ایسته دی. اونون جوابیندا بوتون نماینده لر، بیر تک وجود کیمی، آیاغا قالخیب (هامیمیز ملی حکومتیمیزین بایراغی آلتیندا سلاح گوتوروب محاربه نتمگه حاضریق. قوی نوز قوردو غوموز خلق حکومتی بیزدن اعتماد عوضینده جانلاریمیزی قربان ونرملگی ایسته سین، اونو آزادلیق یولوندا ونرمکن مضایقه نده ن دگیلیک) دندیلر. بو قورو تعارف دندلیر. باشدا مجلس رئیسی آقای شبستری اولماق اوزره، نماینده لر عمومیتله آیاغا قالخیب سلاح گوتورمک ایچون فرقه میزین مرکزی کمیته سینه گلیب اورادا باش وزیر و مجلس رئیسین سرتیپ درخشانی ایله ینی تجدید نندیکلری مذاکره نین نتیجه سینه منتظر اولدولار. بو، تاریخلرده مثلی چوخ نادر اتفاق دوشه بیلن بیر حادثه دیر.

دوغرودور محمد علی میرزا ایران مجلس شورای ملیسینی توپا توتماغا باشلادیقا نماینده لردن بیر نچه سی اورادا قالب شهید اولدولار. لاکن اولاردان اله سلاح آلیب محاربه نتمک فداکارلیغینی تاریخ نشان ونرمیر. بیزیم ملی مجلسیمیز ایسه بو فداکارلیق نتیجه سینده دوغوردان- دوغرویا فدانیلر مجلسی اولدوغونو اثبات نندی. بوندان علاوه مجلسیمیزین بویوک افتخاراتیندان بیرسی ده، اورادا فدانی تشکیلاتلارینا رهبرلیک نده ن لردن نماینده صفتیله اشتراک نده ن وارایدی. آقای غلام دانشیان، جعفر کاویان، کبیری و غیرلری مستقیماً جبهه لردن انتخاب اولونوب گلیمیشلردی. فرقه میزده بنله بیر مجلس وجوده گتیرمکله هم نوزونون یارادیجیلیغینی بوتون دنیا یا ثابت نتمیش، همده ملتیمیزین استعداد و قابلیتینی بروزه ونرمگه سبب اولموشدور. بیزده مجلس ملی سابقه سی یوخ ایدی. ملی حکومت داخی* بی سابقه

* بو کلمه بو کتابدا (دخی) یازلمیشدیر. - یاشار آذری

ایدی. بونلارین هامیسی فرقه رهبر لیگنین ابتکاری نتیجه سینده میدانا چیخان بویوک تشکیلاتلاردیر که، تاریخ اونلارین باره سینده هنج وقت ساکت قالا بیلمز. بو مؤسسسه لرین یارادیلماسی گلجکده بوتون ایران خلقی، بلکه شرق ملتلی ایچون سرمشق اولماغا لایق ایشلدندیر. فرقه میز بو تشکیلاتلاری یاراتماقلا گنجیش هدفسیز و تشکیلاتسیر قیاملارین تکرارینا خاتمه وئریب آزادیخواهلا اچون موفقیت قازانماق یولوندا یئنی بیر جیغیر آجدی که، بو نوزلوگونه شایان افتخار بیر ایشدیر.

فرقه نین تشکیلات ایشلری

ایگیری بیر آنزده آقای پیشه وری، آقای بادکانین معاونتی ایله، شخصاً تشکیلات قورماق ایشی ایله مشغول اولوردو. بو وقت تشکیلاتا توجه نتمک امکانی آرتیق ایدی. اوندان نوتری که، فرقه کادرلارینین اوندان باشقا ایشلری یوخ ایدی. اونا گوره ایشلر چوخ سرعتله پیشرفت ندیب اوچ آی مدتینده آذربایجانین بوتون شهر و کندلرینده فرقه تشکیلاتی یارادیلیب جدی صورتده فعالیت ندیردی. بو سازمانلارین فعالیتی نتیجه سینده ایدی که، بوتون آذربایجان خلقی فرقه بایراغی آلتینا توپلانیب بویوک نهضتی و اونون مسلح قوه سی اولان فدانی دسته لرینی وجوده کتیردیلر.

بو اوچ آی عرضینده ایستر مرکزی کمیته، ایستر ایسه ینرلی فرقه اوجاقلاری تشکیلات و تبلیغات ساحه سینده بویوک ایشلر گورمگه موفق اولدولار. بنله که، حکومت فرقه نین رهبر لیگی آلتینا گلن زمان، بوتون دولت اداره لرینی نظارته آلماعا، حتی اداره نتمک ایچون فرقه سیرالاریندان کفایت نده چک قدرده چوخلو مجرب و اینانیمیش ایشچی ونریله بیلدی. بو ایسه اوچ آیدان آرتیق تاریخه مالک اولمییان بیر تشکیلات ایچون بویوک بیر موفقیت حساب اولونوردو. اگر چه، اوگون

دولت اداره لرینه گؤندرینلن اشخاصین آراسیندا اوزون مدت سیاسی مبارزه آپاریب سیاسی فرقه لرده فعالیت گؤستره ن مجرب یولداشلاریمیزدا آز دگیل دی. بونولا برابر اونلاری تاپیب اعتمادلارینی جلب نتمک، مسنولیتلی ایشلره قویماق نوز و نوزلوگونه بؤیوک موفقیت حساب اولونا بیلردی.

۲۱ آزدن سونرا، فرقه کادرلارینین دولت اداره لرینه گؤندریدیلدیکینه گؤره، تشکیلاتین ایچریسینده او جهندن چوخ مشکلات میدانا چیخدی. مخصوصاً مرکزی کمیته نین مسنولیتی آغیرلاشدیغی حالدا ایشچیلرینین مهم بیر حصه سی، ایستر- ایسته مز، دولت ایشلرینه مشغول اولدوقلاری ایچون فرقه ایشینه لازمنجه ینتیشه بیلمه دیلر.

بو طرفدن بؤیوک موفقیتلریمیزی گؤره ن خلق آخین- آخین تشکیلاتا وارد اولماغا باشلادی. بونلاری منظم صورتده تشکیلات آلتینا آلیب کادرسیز اداره نتمک چوخ مشکگل بیر ایش ایدی. بو ایشلرین هامیسی فرقه نین صدر معاونی آقای بادکاتین عهده سینه محول اولدوغوندان، اونون وظیفه سی فوق العاده بیر صورتده آغیرلاشمیشدی. بونا باخمییاراق او نوزونون یورولماز بنیه سی نه و قوتلی اراده سینه دایاتیب بو آغیر وظیفه نی قهرمانلارا یاراشان جدیت و همت ایله انجام وئرمله موفق اولدو.

آقای بادگان آلتی آی تمام مرکزی کمیته نین جاری ایشلرینی جدیتله انجام وئریب اورادان دولت ایشلرینه آپاریلان کادرلارین ینرینه تازا کادرلار تهیه نتمکله تشکیلاتین دوام و بقاسینی تأمین نئدی. بو ایشده تیریز شهر تشکیلاتینین جوان صدر معاونی آقای ولانینین فعالیتی ده تقدیره شایاندیر. بوندان علاوه باشقا ینرلرده داخی* فرقه تشکیلاتچیلاری نوز نوبه لرینده بؤیوک فعالیت ابراز نتمیشلر که، ینری گلدیکجه اونلارین دا فعالیتلری تقدیر ندیله جکدیر.

* بو کلمه بو کتابدا (دخی) یازلمیشدیر. - یاشار آذری

یوخاریدا سؤیله دیگیمیز کیمی بو نهضتی وجوده گتیریب اونو دوزگون یولا آپارماق ایچون فرقه آراسیندا ایش بولگوسونون فوق العاده تاثیر اولدو. فرقه نین عمومی سیاستینه آقای پیشه وری رهبرلیک نئدیگی حالدا، اونون داخلی ایشلرینی آقای بادکان و مجلس ملی کیمی مهم تشکیلاتی آقای شبستری، همکارلار اتفاقینی آقای بی ریا و سایر تشکیلاتلاری مرکزی کمیته نین باشقا عضولری عهده دار اولوب موفقیتله انجام وئریرلردی.

فرقه میزین تاریخینده بو ایشین آرتیق درجه ده اهمیتلی اولدوغونو قید نتمک لازمدیر. فرقه باشچیلاری عهده لرینه دوشن آغیر وظیفه لره باخمییاراق، فرقه تشکیلاتی ابدأ اونودولمامیش، وقتی وقتینده عمومی اجلاسار، گننیش یغینجاقلار دعوت اولونوب بوتون فرقه افرادی فرقه نین سیاستله آشنا اولموش و بو واسطه ایله تشکیلاتدا اولان فرقه چیلر بیر عانله نین افرادی کیمی ال-اله وئر ره رک بویوک نهضتی وجوده گتیریب اونو ایسته نیلن هدفه ینتیرمگه کمال افتخار ایله موفق اولموشلار. فرقه میزده بیرلیگه آرتیق درجه ده اهمیت وئرلمیش، تک- تک افرادی خیردا و خصوصی رنجش لرینه باخمییاراق، افراد آغیر دقیقه لرده قارداش کیمی چالیشیب فداکارلیغا حاضر اولدوقلارینی ثبوته ینتیرمیشلر. اگر بعضی نوزلرینی بگنن آداملار فرقه نین عمومی سیاستینه مخالف گوزو ایله باخمیش* اولسالاردا، ایشین سرعتله ایره لی گنتمه سی، فرقه افرادی نین فداکارلیغی اونلارا "اوپرکتیف" نیتلرینی اجرا نتمک امکاتینی وئرمه میش، اونلاری فرقه ایچریسینده ایکی تیره لیک سالیب اوندان خصوصی استفاده نده بیلیمک آرزولارینین اورکلرینده قالماسینا، محکوم نتمیشدیر.

فرقه نین حقیقی رهبرلرینین بی غرضانه بیر صورتده جانفشانلیغی اولماسایدی قطعاً بو بویوک موفقیت لری الده نده بیلیمه جک ایدیک. اونا گوره بیز رهبرلریمیزدن همیشه بیرلیک، صمیمیت، صداقت، فداکارلیق و بی غرضلیک طلب ندریک.

*- بو کلمه بو کتابدا (باخممش) یازلمیشدیر. - یاشار آذری

مخصوصاً ایستیریک که، بو وقته تک اولدوغو کیمی، بیرلیگیمیز ابدی و پایدار اولوب فرقه ایچریسینه اختلاف سالماق ایله نهضتیمیزی پوزماق فکرینه دوشن آچاقلارین پیس نیتلرینه امکان ونریلمه سین. بیز باشچیلاریمیزدان بونو طلب ندریک:

بیرلیک، بیرلیک، بیئه ده بیرلیک لازمدیر!

فرقه میز و کارگر طبقه سی

فرقه میز فعالیتیه باشلاکن همکالار اتفاقی تشکیلاتیندان جدی کمک لیکر آلمیشدیر. فرقه رهبرلیگیله فعالیت ندن بو تشکیلات مخصوصاً تبریز شهرینده نهضتیمیزین قاباغا گنتمه سینده بویوک فعالیت گؤستریمیش دیر. فرقه میزین کارگرلر کتله سینین تشکیلاتی موفقیتیمیزی تأمین نده ن عاملردن ان مهمو اولای بیلیمیشدیر. فرقه میز خلق تشکیلاتی اولدوغو ایچون زحمتکش طبقه سینیه آرتیق درجه اهمیت ونریب اونلارین حیاتیین یاخشیشماسی اوغروندا بویوک و جدی قدملر گؤتورمگه موفق اولموشدور. مخصوصاً آقای پیشه وری ملی حکومتیمیز و ملی نهضتیمیزی اداره نده رکن ان چوخ اهمیت ونردیگی مسئله کارخانالارین ایشه دوشمه سی و اونلارین تعطیلینین قاباغینی آلماق مسئله سی اولموشدور.

بو واسطه ایله یوزلرجه کارگرلرین حیاتیینی تهدید نده ن ایش سیزلیک ایله مردانه بیر صورتده مبارزه آپارمیشدیر. پشمینه کارخاناسینین ایشه سالینماسی، بوستان و ایران کارخانالارینین ایشلرینه یاخیندان نظارت نتمک ایچون اونلارین اداره لرینده، مستقیم صورتده کارگرلر اتحادیه سی طرفیندن مخصوصاً نماینده لر تعیینی، ایش سیزلیق مبارزه سینده ان جدی قدملردن حساب اولونمالیدیر. آقای پیشه وری فرقه نین سیاستینی دوشونه ره ک مینلردن زیاده کارگر عائله سینیه چوره ک

ونرمک ایچون بو کارخانالاری بیر آن نظردن اوزاق توتمامیش، مینلرجه آغیر سیاسی مسئله لرله اوز- اوزه گلدیگی حالدا، وقتینین مهم قسمتینی اونلارا صرف نتمیشدیر. بو ایسه فرقه نین کارگرلر طبقه سینه اولان علاقه سینین بویوک بیر دلیلی دیر. بوندان علاوه زندگانلیق وسایلینین گوندن گونه آشای دوشمه سی و بازارین کسادلیغینا باخمیاریق فرقه کارگر مزدنون آشای دوشمه سینه امکان ونر مه میش؛ آلتی آی دوام نده ن ملی حکومت دورونده بیر نفرده اولسون بویوک کارخانالاردان کارگر اخراجی اتفاق دوشمه میشدیر. بلکه بوستاتین ایشه دوشمه سی و یننی توخوجو کارخانسینین تاسیسی سایه سینده مینده زیاده ایشچیلر ایچون فعالیت و چوره ک قازانماق منبعی تهیه ندلمیشدیر. بونلاردان علاوه شهرین آبادلاشماسی، تازا تاسیسات، هابنله یول ایشلری، نظام وظیفه مدرسه لری کیمی یننی ایشلرین باشلانماسی سایه سینده مینلرجه جوان و یاشلی کارگرلره ایش دوشوب بو واسطه ایله زحمتکش طبقه سینین حیاتی تهنید نده ن ایش سیز لیگین قاباغی آیینمیشدیر. نهایت کارگر ایله کارفرما آراسیندا میدانا چیخا بیلن اختلافلارین قاباغینی آماق ایچون بو ایکی طبقه نین وظیفه و اختیار اتینی معین نده ن ایش قانونو تهیه و تصویب اولوندوقدان سونرا موقع اجراهه قویولموشدور که، ایندیکی شرایط ده کارگر ایچون بویوک موفقیت حساب اولونا بیلر. اگر گوندن- گونه آرتماقدا اولان ایش سیزلیگی و کسادلیغی نظره آلساق، او وقت فرقه میزین کارگر طبقه سینه نتمدیگی خدماتین بویوکلوگو تمام معناسیله نظرده مجسم اولاجاقدیر.

نهایت دنمک لازم دیر که، آذربایجان دموکرات فرقه سی همکارلار اتفاقینا رهبرلیک نتمکله، همیشه کارگر طبقه سینین جدی رهبری اولوب؛ اونون منافعی نی حفظ نتمک یولوندا هنج بیر فداکارلیقدان چکینمه میشدیر. دنمک اولار که، همکارلار اتقاقی صدری آقای بی ریا، کنچن شهریور آیندا، بو تشکیلاتین، دموکرات فرقه سینین رهبرلیگینی قبول نتمه سینی رسماً و کتباً اعلام نتمکده، اشتباه نتمه میشدیر. فرقه آپاردیغی آغیر مبارزه ده، کارگری بیرینجی صفده گوردوگو کیمی، اونون منافعی نی

حفظ نتمگی ده نوزونون ان بیرینجی وظیفه لریندن حساب نتمیش و نده جکدیر. البته کارگر طبقه سی و اونون رهبرلری ده چوخ گوزه ل بیلیرلر که، اگر فرقه نین دوزگون رهبرلیگی اولماسایدی، آذربایجان خلقنین ان مظلوم طبقه سینی تشکیل نده ن کارگرلرده آزاد اولوب، ایسته دیکلری کیمی دردرسیز، نوز طلبلرینی الده نده بیلمه یه جکلر ایدی. بو نقطه نظر دن تمک اولار که، آذربایجان کارگرلری، دموکرات فرقه سینین رهبرلیگی سایه سینده، ایکی آزادلیغا نایل اولدولار: بیرینجی سی، عموم آذربایجان خلقی کیمی، ملی آزادلیق؛ ایکنجیسی، عموم کارگرلرین منافعینی تأمین نتمک واسطه سیله، صنفی آزادلیقدیر که، هر ایکیسی ده، کارگر صنفینین مبارزه تاریخینده، جلی خط لر ایله یازیلجاقدیر.

ملی حکومت خلقه حساب وئرهر کن

ملی حکومت، فرقه میزین رهبرلیگی آلتیندا ایشله دیگی ایچون، اونون گؤستریدیگی خارق العاده فعالیتینین افتخاری ده فرقه میزه عاید دیر. یوخاریدا قید نئدیگیمیز کیمی، ملی حکومتین گوردوگو ایشلر نه تک آذربایجاندا، بلکه ایراندا سابقه سیزایدی. اونا گوره چوخ تنز بیر زماندا، فرقه میزین و نهضتیمیزین نفوذ و سرحدلریمیزدن کنجیب، ایراندان خارجی نولکه لرده سس سالماقلا، دنیادا بین المللی بیر مسئله شکلی آلدی.

بو کتابچا تعجیلی صورتده یازیلدیغی ایچون بو ساحه ده گورولن ایشلری شرح و نرمدن صرف نظر ندیب، حکومت باشچیسی آقای پیشه ورینین، آذربایجان مجلس ملیسینین ایکنجی عمومی اجلاسیندا و نریدیگی گزارشی (راپورت) عیناً بوریا نقل نتمگی کافی حساب ندیریک.

ملی مجلسین ایکینجی عمومی اجلاسینین ۲نجی جلسه سینده اولونموش دانیشیقلارو آقای پیشه ورینین آذربایجان ملی حکومتینین ایندییه قدر گوردوگو ایشلر حقینده وئردیکی گزارش

جمعه گونو فروردین آیین ۱۶ سیندا، ساعت ۹/۵ دا آذربایجان مجلس ملیسینین ایکینجی اجلاسی، نماینده لرین حضورو و آقای شبسترین ریاستیله، تشکیل اولدو. بو جلسه ده دولت هیئتی ده حاضر ایدی.

آقای شبستری- من ایکینجی دوره اجلاسینین ۲نجی جلسه سینی رسماً آچیق اعلان ندیرم. آقای محمد عظیما دونکی جلسه نین صورت جلسه سینی مختصراً راپورت ونره جکدیر.

آقای محمد عظیما بیرینجی جلسه نین صورت جلسه سینی مختصر وجهله اوخودو. آقای شبستری- بیرینجی جلسه ده اوخونان پروگرام موجبنجه آقای پیشه وری آذربایجان دولت هیئتینین ایندییه قدر گوردوگو ایشلری باره سینده بیر راپورت ونره جکدیر:

آقای پیشه وری- من نله فکر ندیرم که، دنیه جگیم سۆزلر چوخ مفصل اولا بیلمز. چونکه دولتین بوتون گوردوگو ایشلر خلقین اطلاعیله، خصوصاً مجلس ملی عضولرینین مستقیم نظارتیله اولموشدور. اونا گوره دنیه جگیم سۆزلر، گمان ندیرم که، نماینده لر ایچون تازا سۆزلر اولمییا جاقدیر و فقط بونلار مختصر صورتده تذکر کیمی اولا بیلر. سیز چوخ گۆزه ل بیلیرسیز که، بیزیم ملی دولتمیز مبارزه لرده دوغولوب؛ دولت و مجلس سلسلرین، تفنگلرین و باشقا اسلحه لرین گورولتوسو آلتیندا تشکیل تاپیدیر. بیزیم وزیرلریمیز و دولت ایشچیلریمیز آزادخواه لاردان سئچیلیب دولت ایشلرینه وارد اولموشلارسا، کفایت قدر مجرب دگیلدیلر. استبدادی دولتن پسیس یادگارلار و منفور ارتلر: اوغورلوق، اختلاس، تنبلیک و دولت مقاماتیندان سواستفاده نتمک و دوائرین بر بادلیغیندان باشقا بیر شئی قالمامیشدی.

ایشچیلردن بیر عده سی فقط معاشلارینی تأمین ندیب گونلرینی کنچیریب، ساعت سایماق و اوندان سونرا خصوصی ایشلرینین دالینجا گنتمکدن باشقا فکرلری یوخ ایدی. من اولناری سرزنش نتمک ایسته میرم، چونکه تشکیلاتین اقتضاسی او ایدی. بنش نفر، اوچ نفر صادق آدام اولسایدی دا یا ایشدن چکیلیردی؛ یا ایشده قالیردی سا، محیطله سازش نتمگه مجبور اولوردو و بنله لیکله بیر جور امرار معاش ندیردی. ملی دولت تشکیلینده اداره لریمیزین وضعی بو ایدی. حتی من سابق استاندارلیق بناسینا گننیکده، استفاده نتمک ایچون، بیر کاغذ و پاکت تاپا بیلمه دیم. خصوصاً او وقت که، استاندار بویوک اختیار اتلا گلیمشدی که، آذربایجان نهضت ملی سینی یاتیرتسین؛ فارسلاز دنمیشکن "در باغ سبز" نشان ونرسین.

بیز حکومتی اله آلدیغیمیزدا وضعیت چوخ آغیر ایدی. من ایندی هله مالی جهندن دنیره م هر حالدا حکومتی اله آلدیغیمیز زمان بیز پروگراملا ایشه باشلادیق و او پروگرامی تصویب ایچون مجلسه گنیردیک. بیز قاباغیمیزا قویدو غوموز پروگرام ایران دولتینین عادی پروگراملاری نظیری دگیلیدی. بو پروگرام عملی بیر پروگرام ایدی. بیز بیلیردیک که، بو دولت معین بیر مدته بو ایشلری گۆره جک. من بنله گمان ندیرم که، او پروگرام نماینده لرین نظرینده دیر. پروگرامدا بیرینجی مسئله ملی حکومتین قورولوشودور. ملی حکومت نله قورولمالیدی که، خلق حس نتسین که، بو حکومت اونون قوردوغو حکومتدیر و اوندا یاخین دخالتی واردير. بو ایش سؤزده چوخ آسان گورونوردوسه، عملده چوخ چتیندیر. چونکه کچن حکومت خلقی دولتدن آیری اولماغا عادت ونرمیشدی. دولت خلقین باشی اوستونده بیر یوموروق کیمی اولوب، ملت ایسه عذاب و فشار آلتیندا دولت چرخلرینی دولاندیرمالیدی. ملتین دولتی اموراتدا دخالتی یوخ ایدی. بیز بو عادتدی دگیشمه لی اییدیک. دولت ملتین سعادتینی تأمین نتمه لیدی. بیز پروگرامدا گؤستریمیشیک که، بو نئجه اولمالیدیر. بو ایشچیلرین شخصاً دموکرات اولمالاريله انجام تاپا بیلمز، بلکه عملده نله اولمالیدی که، خلقین ایسته دیگی عمله گل سین. بیز تشکیلات اوزه ريله دولتی تشکیل ونریب ولایت و

بۆیوک انجمنلری واسطه سیله اداره ایشلرینده، مالیه و صحیه ایشلرینده خلقه نظارت نتمگه امکان و نردیک.

ایکینجیسی بلدییه لر مسئله سی دیر. کنچن دوره ده شهرداری انجمنلری دولت تشکیلاتینا تبدیل اولوب، بلدییه رئیس دولت طرفیندن تعیین اولونوردو. ظاهر سالیق ایچون اونا انجمن آدی قویموشدولار. بیز خلقین مستقیم صورتده بو انجمنی سنچیب و بلدییه ایشلرینده دخالت نتمه سینه امکان و نردیک. البته بوتازا بیر ایشدیر. بیر مدت لازمیر که، دوزگون صورتده چالیشسین و بیز قطعی صورتده بونو نده بیله جیبیک. منیم یادیم گلیر که، (آقای یکاتی بورادا دیر یا خیر) کنچن ایل بایرامدان قاباق خویا گنتمیشدیم. بلدییه سپورلارینین پالتاری یوخ ایدی و آیلیق دا آلامیشدیلا. ایستیردیلا شهرین کوچه لرینده اولان آعاجلارین باشینی کسب ساتماقلا اونلارین آلیقلارینی تأمین نتمسینلر. من ایندی باشی اوجالیقلا دنیه بیلرم که، بلدییه میزین ایشی اوقدر یاخشی لاشیب، نه اینکه حقوقلارینی دا و نریرلر، بلکه شهرین ایچریسینده ده اصلاحات باشلانیبدیر. مراغه شهری ایرانین مشهور شهری حساب اولونماییب، دنمک اولار که، متوسط شهرلرینده دیر و مترقی شهر دگیلدیر. بونونلا برابر مراغه ده بلدییه انجمنی، مالی وضعیتین یاخشیلیغینا استنادا، تصمیم توتوب که، بیر دولت تیاتروسو بنا نتمسین. بو چوخ اهمیتلی بیر ایشدیر. چونکه ایران حکومتی ایندییه قدر حتی تهراندا دولت تیاتروسو عمله گتیره بیلمه ییدیر. لاکن ایندی خلق انجمنی نوز نوی، نوز عائله سی بیلیر. میاندا بلدییه اوروپا اصولیه بۆیوک بیر حمام دوزلتمک ایسته بیر. بو فکری بیز و مجلس اونلارا و نرمه میشیک. خلق نوزو احساس ندریر که، بورادا حمام مسئله سی مشکلدور؛ گرک معاصر بیر شکلده بو مسئله نی اصلاح و حل نتمک. البته بو کیمی ایشلر آسان ایش دگیلدیر. بنله بیر حمام نچه مین تومنه، شاید ۸۰ - ۹۰ مین تومنه باشا گلن بیر ایشدیر. بودا میاندا ایچون بۆیوک بیر پولدور.

تبریزده بلدییه نی تحویل آلتادا اورانین صندوقوندا پول یوخ ایدی. لاکن ایندی بیز باجارا بیله جییک که، یاخین زماندا تبریزده سو لوله کشلیگی عمله گتیریب و خیابانلاریمیزی آسفالت نده ک. بیز اونلارین وسیله لرینی ده آمیشیق. تبریز بیرنجی ایران شهری دیر که، اونداسو لوله کشلیگی اولور. من دنمک ایستیرم که، حکومتین خلقه یاخینلاشماسینین نتیجه سی و منفعتی بودور. هله آذربایجاندا انجمنلر مسئله سی تازادیر. لاکن یونا باخمییاراق چوخ آز بیر یئر واردیر که، اورادا انجمن تشکیل و نرمگه موفق اولمامیشیق. چونکه ایندی، بیلیرسیز که، قیشدیر، سویوقدور، گندیپ گلکه وسیله لری ده یوخدور. هله ایندی ده اهردن نماینده لر گلنده شاید آت وسیله سیله گلیبلر.

ایندی انجمن تشکیلاتی قورولوب و طرحی ده وجوده گلیدیر. اونو یواش- یواش منظم حالا سالماق لازمدیر. من فکر ندیرم که، اوچ دورد آیدا بوندان آرتیق ایش گۆرمک اولماز و البته محترم نماینده لرین و دولت ایشچیلرینین فعالیتی و حسن نیتی اوزرینده بو نتیجه لر الده ندیلیدیر. اوندان سونرا بخشدارلیق و فرماندارلیق مسئله سیدیر. البته اونو بو تنزلیکده منظم* شکله سالماق اولمازدی. دولت مأمورلاری ایچریسینده هنوز آشنا اولمایانلاریمیز آز دگیلیدیر. من، منیمله همکارلیق نده ن وزیرلره مکرر دنمیشم** که، بیز دیوانخانای قورموروق. بلکه اداره لریمیز قانونو اجرا نتمک ایچوندور. فرماندارلاریمیزدا گرک قانونون ناظری و مجریسی اولسونلار. اما بوجور آداملار که، لایقینجه بونو باشا دوشسونلر چوخ آز دیر. چونکه کهنه لر باشا دوشمورلر، تازالاردا اداره ایشلرینه آشنا دگیل لر. اونا گۆره ده اداره لرده بعضی یئرده کهنه آداملار و بعضی یئرلرده تازا آداملار لایقینجه مقصودوموزو اجرا نده بیلمیرلر. بیزیم امیدیمیز بودور که، گلن دوره ده بخشدار، همدار و کدخدالاری نوز ایده آلمیز اوزریله تربیت ندیب و ایش باشینا قویاجاییق. بعضی

* - بو کلمه بو کتابدا (منظم) یازلمیشدیر. - یاشار آذری
 ** - بو کلمه بو کتابدا (ندمیشم) یازلمیشدیر. - یاشار آذری

مترقی ینرلرده دولت ایشچیلری تربیت نتمک ایچون مدرسه لر آچیلیر؛ لاکن ایندی بو ایشدن نوتری بیزده مشکلات چوخدور. بونا گۆره دیر که، ایندی بیز اینانديغیمیز آدمی ایش باشینا قویوروق. چوخ ینرلرده گۆرورسن که، او ایشچیلر بیر پارا ایشلرده وزیره مراجعه نتمک ینرینه فرقه به مراجعت ندریر. یا اینکه فرقه به مراجعت نتمک ینرینه، حکومته مراجعت ندریر.

مرور زمان لازمدير که، بیز اداره ایشچیلریمیزی باشا سالات که، دموکرات فرقی سی سیاسی بیر رهبر دیر. گرک اونون دندیگی سوزه قولاق آساق. لاکن حکومت ایشی باشقا بیر ایشدیر و گرک بو ایکسی قاریشیلما سین. مثلا چوخ وقت اولور که، بیر ایشچی، منه مربوط اولمییان ایشلرده، اون دانا تلگراف بیر- بیرینین دالینجا منه گؤندریر. من مذمت نتمیرم و دنمک ایسته بیرم که، خلق هنوز ملی حکومتین حقیقی معناسینا پی آپارمایدیر. گرک خلقی مرور زمانلا حاضرلاماق و اونلاری تربیه نتمک. البته مثله مناقشه یوخدور. بو ایش وحشی آتی توتوب مینمک و یا ایشه سالماق کیمیدیر. آدمی آتا تشبیه نتمک اولماز. اما من بونو دنمک ایسته بیرم که، گرک تازا آدمالاری ایشه آلیشدیرماق. اما بو بیر گون و یا ایکی گونده اولان بیر ایش دگیلیر. سیاسی جهتن علاوه تعلیم و تربیت مسئله سینین ده بورادا دخالتی واردیر. بیز، مین جور چتینلیکلره باخمییاراق، بو آز زماندا یننه ده بیر قدر ایشچی تربیت نده بیلیمشیک. بیز امید ندریریک که، اونلار تنز بیر زماندا دموکراتیک وضعیت آشنا اولاجاقلار. چونکه نیت خالص اولوب خلقه خدمت نتمک فکری اولورسا، اول دفعه اونلار اشتباه نتمسه لرده، آخرده حقیقی تاپاجاقلار.

حکومت قورولوشوندان سونرا انجمن تشکیلی، بخشدارلار و فرماندارلار، اجتماعی آدمالار تربیه نتمکله، یواش- یواش خلقی ملی حکومته یاخینلاشدیرا بیله جگیک.

بونونلا علاوه دار* اولان مسئله لردن بیرسی ده امنیت مسئله سیدیر. بیز اولیندن دنمیشیک که، وار قوه میزله چالیشاجاییک که، خلقین مالی، جانی، ناموسو حفظ

*- بو کلمه بو کتابدا (علاقه ار) یازلمیشدیر. - یاشار آذری

اولسون. چونکه امنیت اولمادیقدا بیزیم هنج بیر تدبیریمیز نتیجه وئرمیه جک ایدی. بونا گوره ده ملی حکومت تشکیلینده هامیمیز چالیشدیق که، امنیت، اولدوغو کیمی، تأمین اولسون. من کنارلاردا کندلیرله دانیشیردیم. حتی چوخوسو منی تائیمیردی که، کیمم و امنیتدن راضیلیق ندیردیلر. حتی مراغه ده بیر پارا آداملار دئیردیلر که، داستاتارلاردا دئیلن کیمی، امنیت او قدر یاخشی اولموشدور که، گرک گنجه لر دکاتلاری آچیق قویاق، تا خلق گؤرسون که، بو ایش افسانه دگیلدیر، بلکه حقیقتدیر. بیز ملی حکومتی اساس امنیت ایچون قورموشوق و امنیتله اثبات نده بیلریک که، دشمنلریمیزین اولده بیزه ندیکلری سوزلر (آذربایجان نهضتینی عمله گتیره نلر اوغردورلار، جانبدیرلر، یالانچیدیرلار) اویدورمادیر.

بیز بونودا اثبات نئدیک و عملده گؤستردیک که، امنیت ایجاد نتمک اولار و خلقی راحتلیگه چاتدیرماق اولار. البته نواقص چوخدور. تک- تک فدانیلریمیز، فرقه عضولریمیز و اداره لریمیزده بیر پارا نقصاتلار واردیر. قوی بعضی یولداشلاریمیز بیلسین که، هر کس نوز گناهینین جوابینی شخصاً وئرمه لیدیر.

بیز اهرده ایگیرمی، بلکه قیرخ ایل قولدورلوق نله ین صمد خان و عبدالله خانلاری مجازات نئدیک. خلق بیزی آلفیشلادی و بیلدی که، ملی حکومت اونون راحتلیگی ایچون چالشیر. سید ضیاء روزنامه لری قارنی بیرتیق کاظیما "شهید راه آزادی" آدی قویدولارسا، خلق اونلارا گولدو.

ملی حکومتیمیزده بوجور آداملار حیات اولا بیلمز. گرک اونلار، قانون مقابلینده، چوخ محکم بیر صورتده محاکمه اولسونلار. هر کس نوز جرمونون مجازاتینی گرک چکسین. آیری بیر آدم اونون مجازاتینی چکه بیلمز. اوغول ده نین جرمیله مجازات اولماز. بیز بیرینی، مجرم اولدوغو صورتده، مجازات ندیریک سه؛ اوغونو تربیت نتمه لیک. گرک مجلس نماینده لری ولایتی و بولوک انجمنلری واسطه سیله اونلارا بیلدیرسینلر که، ملی حکومتده بیر آدامین بیر شاهیسینی قانون سوز آماق اولماز. بیز آزادلیق و خلق دشمنلرینین ماللارینی مصادره ندیریک. البته آزادلیق

عليهينه اولان آداملار گرک مطرود اولسونلار. لاکن بو، قاتون موجبنجه و معین اولونموش کميسيون واسطه سيله عمل اولونور و اولنلارین ماللاری مصادره و دولت ایچون یارديم اولور و البته بو ماللار نه حسن، نه حسین، نه جعفر، نه تقی یه دگیل، بلکه خلق یولوندا مصرف اولمالیدیر.

ممکندور اتفاق دوشسون که، تک- تک آداملار مصادره اولونان ماللاردان استفاده نتمیش اولسونلار. لاکن بو چوخ نادردير. بو ایشلری گۆرنلر شدید صورته مجازات اولمالیدیرلار. اولنلارین دوستلوغو آبی دوستلوغودور و بیزه دشمن لیکدیر. گرک کاملاً تأمین قضائی اولسون. تک- تک آداملار بنله بیر ایش لر گۆرموش اولسالاردا، گرک مجلس ملیده اولنلارین قباغی آلینسن. قوی خلق آزاد یاشاسین. خلق نه قدر آزاد یاشارسا، داها آرتیق حکومتیمیزین دالیندا دورار. لاکن بنله اولمادیقا تشکیلاتیمیز تنزلیکله آرادان گنده ر. بیز گرک خلقین اعتمادینی نوزوموزه جلب نده ک که، خلق هنج تصور نتمه سین که، دموکرات فرقه سینده و ملی حکومت اداره لرینده پیس ایش گۆره ن آدام اولایلیر. بو فلسفه لر هوادان دگیل. مین ایللرله امتحان اولونوبدور. هر ینرده قانون وار، یاشایش وار. هر ینرده ظلم وار ایستر اورادا اولان دولتین عنوانی دموکرات، ایسترسه مرتجع آدیله آدانسن، انسانلار سعاده ینتیشه بیلملر. ملی حکومت بو ایشه بویوک اهمیت وئریر.

بیزیم ملی دولتیتمیز امنیت جهتن چوخ ایشلر گۆروب. فکر ندیرم که، شهر امنیتی و اطرافدکی امنیت آز- چوخ یاخشیلایشیدیر. کنچن حکومتلرده خلقین اکثریتینی تشکیل وئر ن کندیلیر ایچون هنج جور جانی و مالی تضمین یوخ ایدی. بونلار، نه تک اوغرو و قولدورلار، بلکه دولت مأمورلاری و ژاندارملار طرفیندن ده تضییق اولونوردولار.

ملی حکومت زمانیندا هنج وقت بیر مأمور، قانونسوز، بیرنین نوبینه گنده بیلمز. بنله ایشلر گۆرونورسه گنت- گنده قباغی آلیناجاقدیر.

کنچن زمان کندلیلر بیر تمیز پالتارلی گؤروردوسه، نوزونو گیزلتمک ایسته بیردی. لاکن ایندی بنله دگیل. اونلار باشلارینی یوخاری توتورلار. ایندی کامل امنیت اولونوبدور. ایندی قاچاق و قولدورلوغون قاباغی آیینیدیر. دشمن نه قدر چالیشیرسا که، بیزیمله کردستان خلقینین مناسباتینی بولاندرسین، لاکن بیز بونون قاباغینی آلیریق و حقا کردستان فرقه چیلری ده دوستلوغا چالیشیرلار. بیزیمله کردلر آراسیندا اختلاف سالماغا چالیشاتلارین پیس حرکتلری ده، معلوم اولدو که، "ارفع" الیه اولوب. بیر عده مراغه ده و چاردولی ده کرد پالتاریندان تجهیز اولونموشدور و بعداً میانه و مراغه حدودو آراسیندا ۳۰۰ نفر بیزیم علیهیمیزه تجهیز اولونموشدور. بیز تنز لیکله اونلاری آرادان آپاریب آز زماندا فدائیلریمیزین خدمتی سایه سینده ساده بیر صورتده اونلاری بر طرف نتمگه موفق اولدوق. بو، آذربایجاندا گؤرونمه یین بیر اهمیتلی ایشلردن دیر. ایندی اهر و مراغه اطرافیندا ملی دولته نسبت مخالف هنج بیر حرکت یوخدور. اردبیل و گرمی محال لاریندا بعضی آنتریکلر اولموشدو. بیز اونو دا آرادان آپارمیشیق. خلقین گناھسیز اوشاغینین باشینی کسن حکومت هنج کیم طرفدار اولماز. عدالت و قانون دوزگون صورتده اجرا اولونمالیدیر.

سونرا من ایسته بیردیم بونو دئییه م که، دولت قورولوشوندا سونرا امنیت مسئله سینده خلقیمیز کهنه ژاندارملاری آرادان آپاریب و قانونی نظمییه تشکیلاتی وجوده گتیرمیشیک. امیدواریق که، بیر ایکی آیا قدر نظمییه نین بو تشکیلاتی چوخ منظم بیر حالا دوشه جک و ژاندارم تشکیلاتیندا اثر قالمیاجاقدیر.

سونرا اقتصاد و مالیه موضو عودور. ملی حکومت وجوده گلدیکن اوج آی قاباق، بیز ساده بیر تدبیرلر گؤرموش ایدیگ که، حکومت دگیشدیکده بورجا، یا اعانه بیغماغا مجبور اولمایاق. کنچن انقلابلاردا چوخ اتفاق دوشموشدو که، انقلابی عمله گتیره نلر مجبور اولموشدولار متموللردن بویوک اعانه بیغسینلار. بیز بانگلاری توتمالی ایدیگ. لاکن بیز اگر بیر آز عجله نئسه ایدیگ، ممکن ایدی که، ۲۱ آذرده

ملی تشکیلاتیمیزی قورماغا موفق اولما بیلیمه یه دیدیک. چونکه تهران چالیشیردی که، بیزی تحریک و عصبانی نئسین و ایش ینتیشمه میشدن بیزی بوغسون. اونا گۆره ده بیز بانگلاری تنز توتا بیلیمه دیک و بیر هفته ۲۱ آذره قالمیش توندوق.

بیز بانگلاری اشغال نده نندن سونرا معلوم اولدو که، تهران حکومتی آنلامازلیقدان، یا عمدی صورته اوزون مدتدن بری تبریز بانگینا، بیر شاهی دا اولسا، پول گؤندرمه میشدیر، بلکه عوضینده حواله گؤندرمیشدیر. تبریز بانگی دا نوزو اسکناس چاپ نتمیر که، دولت ایشچیلرینه و نرسین. بلکه تاجرلر و باشقا آدمالار بانگا اعتبار ندیب قویدوقلاری پوللاری دولت ایشچیلرینه خرج نئدیردی. بورادان چیخان مالیاتلار تهرانا گؤندریلیب و ۱۴ میلیون تومان پرداختی تهراندان آنجاق حواله گؤندریلیدیر.

بانگی تحویل آلدیغیمیز زمان ایکی ملیون ایکی یوزمین تومن دولت بانگیندا و یاریم ملیوندا آیری بانگلاردا و ارایدی. مقابلینده ۱۵ ملیون تومن خلقه بورجلاوایدی. بوندان باشقا بیز مجبورایدیک که، اقلأ دولت ایشچیلرینین آذر حقوقونو ونره ک و بو حقوق دا ۳ ملیوندان آرتیق اولوردو. دنمک که، گرک مالیات بیغیب اونلارا و خلقین بورجونو ونره دیدیک. ملی حکومت هر شنیدن آرتیق اقتصادا، پولا باخیدیر.

ایندی دنمک اولار که، دنیادا پول مسئله سی انسان بدنینده اولان قان کیمیدیر. بیر اجتماعدا پول اولماسا، ممکن دور که، او اجتماع سقوط نئسین. بونا گۆره ده بیز پول باره سینده آشاغیدا گؤستره جگیم جدی تدبیرلری گؤتوردوک:

اولاً بیز قدغن نئدیک که، بانگلار موقتی حالدا آدمالارا پول ونرمه سینلر. چونکه بیر پارا آدمالار بانگلاردان پول آلیب تهرانا آپاریردیلار و ایکی ملیون موجود اولان پولدا بو ترتیبه کفایت نتمزدی. اولده بنله نظره کلیردی که، بازاردا بؤیوک بحران عمله گله جکدیر. من ایشده مطالعه نتمیشم. منیمله ایشله ین وزیرلر بیلیرلر که، من اول بانگ، مالیه، اقتصاد و سونرا باشقا ایشلره باخیرام. ایندی تاجرلر، اولابیلر که، نوزلری بونا اعتراف نتمه سینلر؛ لاکن بیزیم بو ایشیمیز باعث اولدو که، آذربایجاندا

تاجرلر ورشکست اولمادیلار. هالبو که، بو مدتده بین الملل محاربه سی قورتاردیقدان سونرا ایرانین باشقا شهرلرینده یوزلرله تاجرلر ورشکست اولدولار. الحمدلله بیزده ورشکست اولان یوخدور. بیز اگر او وقت ایکی ملیون تومنی پایلاسایدیق خلق بانگا توکولوب، بیر هرج و مرج عمله گلردی. لاکن تدبیریمیز نتیجه سینده، ایکی ملیون موجود عوضینده، ایندی بیز، ایکی ملیوندان یوخاری و بلکه ده ۳ ملیون خلقه، طلبری بابتیندن ونرمیشیک. مالیاتدان یوزده ایگیری بنش تهرانا ونرمک عوضینه اونو طلبکارلارا ونریریک. بیز بیر ملیون پس انداز بابتیندن خلقه ونرمیشیک. البته بو مرور زمانلا اولوبدور. ایندی بیز حس ندیریک که، مالی وضعیتیمیز یاخشیشیر. ایندی بلدییه اداره لرینده بیر انقلاب کیمی وضع وجوده گلیدیر. البته بو انقلاب فقط دولتین مالی تدبیرلری وسیله سیله اولونان بیر ایشدیر. ایندی بلدییه وضعیتی ده دوزلیر و بوتون آذربایجاندا یواش- یواش بلدییه لر فلاکت حالیندان قورتاریرلار. بس دنمک* که، ملی تدبیرلریمیز بانگلاری و باشقا اداری ایشلریمیزی ده دیریلندی.

گلیردن ونرگی مالیاتینا گلدیکده، بو مالیات دوزگون قورولسایدی، عادلانه بیر ایش ایدی. محاربه زمانیندا بیر نفر مالی آلیردی؛ صباح اون برابر قیمتینه ساتیردی. دنیادا مالی ایشده ایشله ینلر بنله مصلحت گورموش ایدیلر که، دعوا زمانی بو قانونو قویسونلار که، بیر آدم بیر گونده جزئی بیر معامله ده ۱۰ مین تومن قازانیرسا، ۸ مین تومنی نی دولته ونرمه لی اولسون که، دولت قوتلنسین؛ مأمورلارینا و باشقا اداری ایشلرینه خرج اولسون.

البته تجارتده یوزده دوقوزیوز قازانج عادلانه دگیلیدیر. تازا گلیردن ونرگی مالیاتی قانونو قویولاندا، دکتر میلیسپونون^۱ نظری شاید اول درجه ده دوزگون ایدی. لاکن تهران مجلسینی تشکیل ونره نلر بویوک تاجرلر و متمولردن ایدی که، اونلارا بویوک مالیاتلار علاقه توتوردو. بونا گوره اونلار اشکاللار چیخارتدیلار و مالیاتین

*- بو کلمه بو کتابدا (نمک) یازلمیشدیر. - پاشا آذری

^۱- ایکیجی دنیا محاربه سی ایلرینده ایران حکومتینین استخدام نندیکی آمریکالی اقتصادچینین آدی.

نقشه سینى بیر آیری یولا سالدیلار که، نتیجه ده قارماقاریشیق بیر شکله دوشدو و بنله اولدو که، تاجرلر دفترلرین دگیشدیله و بیر تجارتخاندان مهم تجارتخانا وجوده گئیردیله. بورادا بویوک تاجرلریمیز واردیر که، بویوک قازانجلاری اولموشدو و ایندی آند ایچیرلر که، عابداتیمیز یوخدور. لاکن عملده هامی بیلیر و گؤرور که، اونلارین نه قدر عایداتلاری وارمیش. بونا گؤره مالیات اداره لری ده، چون مالیات وصول نده بیلیمردیلر، تشخیص و نریلن مالیاتین قاباغینا بیر صفر قویوردولار، تا بلکه بیر شئی وصول نده بیلسینلر و بنله لیکله هرج و مرج تولید اولوردو.

معلوماتور که، ملی حکومت تشکیل تاپدیقدا، بیزیم مالی متخصصلریمیز یوخ ایدی و چاره یوخ ایدی که، مالیاتی تشخیص و نریمک ایچون بیر کمیسیون سنجیلسین. تهران مجلسی ثروتمند آداملاردان تشکیل اولوندوغونا گؤره، اورادا نله بیر اصول گؤتورموشدولر که، ایللرله مالیات وصول نتمک اولمازدی. مثلا اگر بیر آدم تشخیص و نریلن مالیاتا اعتراض نتمسه ایدی، گرک عالی کمیسیوندا اونا رسیده لیک اولایدی که، بو کمیسیوندا تهراندا دیر. بنله لیکله بویوک تاجرلر و بویوک مالیاتلارا شامل اولانلار که، نوزلری بو قانونو کنچیرمیشدیله، نچله ایللرایدی که، بو قانوندان استفاده ندیب، مالیاتلارینی تأخیره سالیردیله.

بیز منتظر اولابیلیمزدیک که، تهران عالی کمیسیونو، ایللر بویو اعتراضلارا باخمییاراق، مالیات کمیسیونونو سوروندورسون و بیزی اقتصادی فشارا سالسین. بونا گؤره بو ایشی محلی شرایطه او یغون بیر طرزده اجرا نتمگه قرار و نردیک. عادلانه صورتده بیز بیر قدر مالیات وصولونادا موفق اولدوق. بیز بیر عالی محکمه قوردوق که، مالیات اجراسینا اعتراضلاری اولانلار او محکمه یه مراجعه نتمسینلر و بو محکمه ده رسیده لیک اولوندوقدان سونرا، آرتیق مالیات آلیتمیش اولسا، صاحبلیینه قایتاریلسین. بیز بنله لیکله تهران حکومتین مالیات وصولوندا، نوز ایله یاراتدیغی، اشکالی اورتادان گؤتورموش اولدوق. بیز غیرمستقیم ایشلرله کویونچیلارین قاباغینی آماق، قند و شکرین قیمتینی عادلانه بیر حالا سالماقلا اقتصاد

ایشینه کمک نئدیک و بو ماللارین قیمتینی معتدل بیر شکلده سالدیق. بو ایشیمیزین حتی تهرانی بازاریندا دا شدید تأثیری اولدو.

البته بو ماللاردان چیخان سرمایه نی آیری یئره خرج نده بیلمز دیک، چونکه اوندا موجودی پول دا آرادان گندیب دولته ضرر اولاردی. مثلا گرک ایدی که، چای آلیب یئرینه قویولایدی.

بیز غلط قانون استخدامی آرادان آپاردیق. کنچن زماندا غلط قانون استخدام اصولیه مثلا بیر نفر ضباط بویوک بیر حقوق آلیردی. مقابلینده بیر نفر تحصیل نتمیش ایکی یوز تومن حقوقلا استخدام اولونوردو. اونا گوره بیز لیاقتلی اولمییان آدمالارین حقوقلارینی آزالتدیق و نوز یولداشلاریمیزا دا دندیک که، آز حقوق آلسینلار. البته محاربه زمانیندا قویولان حقوقلار ایندی اولابیلمز و بو ایش ده غیر عادلانه دگیلدیر. چونکه سطح زندگاتلیق آشاغی گلیردی. مثلا بیر آدامین اوتوز تومن حقوقو و ینتمیش تومن مدد خرج و فوق العاده سیدی. ایندی که، سطح زندگاتلیق آشاغا دوشوب و یوزده قیرخ جنسلا آشاغی گلیر؛ دنمک اولار که، بیزیم بو ایشیمیز کاملاً عادلانه دیر. ایندی مثلا تبریزده یاغین قیمتی ۲۵ تومن دیر. در صورتیکه کنچن ایللرده آلتمیش تومن ایدی. ایکی قرانلیق یومورتا ایندی ۱۲ شاهیا ساتیلیر. ایندی هر پارچا که، بازاردا مثلا اون تومنه ساتیلیردی، دولت مغازه لرینده اوچ تومنه ساتیلیر. بیز دعوا زمانی نین حقوقونو و نرسیدیک، اوندا هم ناعادلانه اولمازدی، همده خلقی سویماغا مجبورایدیک. همده سطح زندگاتلیق یوخاری گنده ردی.

سونرا بویوک بدبختلیک که، ایرانین باشیندا واردیر، بودور که، ایشچینی ایشه گوره قویموردولار و قدیمدن سوندلیلر و بلژیک لیلر نجه اصول قویموشلار سا، نله ده قالیردی. مثلا بیزیم اداره لریمیزده اون نفر آداما ۱۲ نفر پیشخدمت ایشله بیر. سیزین نظریزه نله گلمه سین که، پیشخدمتین حقوقو آز اولوب، دولت بودجه سینه نله تأثیری یوخدور؛ لاکن آذربایجان دوایرینده پیشخدمتلرین عده سی ایکی میندن زیاده دیر. آیدا اونلارین حقوقو ایکی یوز مین تومن اولور. بیز بو پوللا یاخشی قوشون

ساخلايا بيلريک. البته مقصودوموز پيشخدمتلا ايله مخالفت نتمک دگليدير. لاکن اداره نين هر بير کيچيک ايشينه بير شعبه آبيرماق که، مثلا بو شعبه لرین، ايلین باشيندا شايد يوز تومنليک دولته نفعی يوخدور. اونلارين حقوقلاری کندلييره و قوجا آروادلارا تحميل اولونور. البته بو عده نين هاميسينين تقصیری يوخدور. لاکن دنمک اولار که، ايش قورانلار قاباقچادان بونو فکرنتمه بيلر.

بیز بيرنجی دفعه تمام ادارى تشکيلاتی دگيشه بيلمزدیک. بونا گوره ده بير آز ايشچيلرين عده سينده تخفيف ونردیک و بير قدر ده، اول اوچ آيدا، او آداملارين حقوقلاريندان که، وجودلاری زايد دير، آزالتيديق. ايندی ايسه بيکارليغين قاباغيني آلماقدان نوتري بوتون ايشچيلری ساخلاماق مجبوريتينده بيک. بو آداملارا باشقا يئرلرده مفيد ايشلر ونره جيیک. بونونلا برابر، ناچاريق که، اونلاری بير مدت ده اداره لرده ساخلايب کوچه لره تؤکمکدن پرهيز نده ک. بو ايلکی بودجه ميزده بير نفرده اداره ايشچيسي نين اداره دن چيخاريلماسينا يول ونرمه ميشيک. برعکس بعضی تازا مؤسسه لر تشکيل نتمکله ايشچيلريميزين عده سینی آرتيرميشيق.

ايندی حساب بيزيم اليميزده واردير. بودجه ميزده تنظيم اولونوبدور. هامينيز بيليرسيز که، ايران دولتی نچه ايلدير که، کامل بير بودجه تصويب نده بيلمه ميشدير. آنچاق بير آيلىق و ايکی آيلىق ناقص بودجه مجلسه گتيرميشدير. لاکن بيز بو دوره ده، کامل صورتده، بودجه ميزى مجلس مليمزه گتيرميشيک. هله بو گرک بوندان دا تنز مجلسه ونريله ایدی. لاکن تأخيرينه سبب بير پارا علتلر واردير که، اونلاری سيژه گؤستره جگم.

بیز کنچن گليردن ونرگی مالياتيني دگيشديرديک. چونکه بيليرديک که، ايندی کنچن ايللر کیمی استفاده نتمک اولماز و عادى بير حالدا بوندان استفاده نتمک چتیندير و آنچاق گوجلو تاجرلر بازاردا استفاده نده بيلرلر. بيز بو اوچ آيين ايچينده مالی جهتن ايشلره مسلط اولدوق. اوچ يوز مين تومن فقط ميانه و زنجان دمير يول اداره سينه

ونردیک. بونو وئرمه سه ایدیک ده، اولمازدی. ایندی بو جهتدن ملی حکومتین وضعیت مالیهسی یاخشیدیر.

تدبیرین بیریسیده بودورکه، بیر ملیون خزانه قبضی چاپ نتمیشیک. بو، بوندان نوتری دیر که، جنسی اوجوز وئره ک. مثلا اون تومن جنس مقابلینده دوقوز تومن آلینیر. بونون فایداسی بودور که. اولاً خلقدن بیر ملیون تومن بوج ټمگه مجبور اولمادیق. البته بو پول بوج اولونسایدی، استهلاک اولوناجاق ایدی. بویوک مقداردا گرک فائض ونریله ایدی. بوندان باشقا جنس ده ساتدیق و بو بیر ملیون، ایلین آخرینا قدر، نچه دفعه دولتار و نچه برابر اولار.

بوگون که، آیین اون آلتیسیدیر، مالی جهتدن داها وحشتیمیز یوخدور. بیز بیلیریک که، پولوموز وار. بو بویوک بیر موفقیتدیر که، بودجه میزی تنظیم نتمیشیک و کسر بودجه میز یوخدور. بو ایش حتی اورپا دولترینده ده چوخ چتیندیر. بیزیم بودجه میز، کنچمیش دولتین طرفیندن یازیلان بودجه دن، نچه قات آرتیق دیر. بودجه میزده مین نفر آرتیق ایشچی استخدام نتمیشیک. بیز اداره ایشچیلرینی ساخلیریک تا ایش تاپیلدیکدا اونلارا باشقا ایش وئره ک. البته بو ایش مالی سیاستیمیزین دوزگون لوگونون نتیجه سیدیر.

آقای شبستری- اون بنش دقیقه تنفس وئرلیر.

تنفسدن سونرا.

آقای شبستری- آقای پیشه وری نوز بیاناتینا ادامه وئرسینلر.

آقای پیشه وری- بو مسئله دن سونرا فکری میزی مشغول نده ن اقتصاد مسئله سیدیر. بیز هله فکر ندریک که، ملی حکومت تشکیلیندن سونرا آذربایجاندا بویوک احتکارلار باشلانیب و ممکن دور که، آذوقه آزالا. اوندان سونرا، مخالفریمیزین تبلیغاتینین نتیجه سینده، وحشته دوشموش تاجرلر خارجه آذوقه آپارالار و نوز لرینه سرمایه نده لر. بو قورخو حکومت ملیدن قاباق دا وارایدی. اونا گوره بیر همیشه شهرین آذوقه سینی کنترول ندریریک. فرقه نین اینانیمیشلاری

اقتصاد ایشلرینی نچمه مدت تأمین ندیردیلر. فرقه نین تشکیلاتلاری یولو ایله، درخشانین شهر انبارلاریندان نظامیه یه آذوقه انتقال و نر مه سینین قاباغینین آینماسینا چالیشیردیق. بیز بیلیردیک که، سیاسی ناراضیلیقلار، بحرانلار اغلب چۆره ک مسئله سیندن دیر.

بیز چالیشدیق آذوقه نین یولونو آذربایجانان خارجه مسدود نده ک که، بو ایش بعضی اشخاصا ضررلی دیر. لاکن قوی بنش نفر، اون نفر ضررگۆرسون، اهالی وحشته دوشمه سین و ملی حکومتدن بهالیق گۆرمه سین. نجه که، دندیم بو ایشدن بیز یاخشی نتیجه آلدیق. چۆره ک و سایر شنیلر اوجوزلاتدی. لاکن تهراندا عکسینه اولدو. حتی دندیلر که، آذربایجان آذوقه و نر میر. آجلیق اولور. در صورتی که بو فریادلارلا اوبیرسی طرفدن چالیشیردی که، مالی بحرانلار بیزی بوغسون و پول لاریمیزی چکیب آپارسین. متوحش اولان وارلی آداملار پوللاری آپاردیلار. بیزی فشاردا قویماق ایسته دیلر. بو ایش سبب اولدو که. بازاردا جنسلر داها اوجوز اولسون. خلقین اکثریتی اوجوزلوقدان راضی اولوردو. اداره ایشچیلری، زحمتکش و کارگرلر راضی قالیردیلار. بو، اوزون مدت دوام نده بیلمزدی. محصولون بهالیغی پیس اولدوغو کیمی، حددن آرتیق اوجوزلوغودا بنله ضررلیدیر. گرک کندلینین نوز ایشینه اوره گی قیزسین و محصولونو عادلانه قیمتته ساتا بیلسین. بیز جور- بجور یوللارلا بونون قاباغینی آلدیق:

۱- صادراتا عوارض تعیین نتمک مسئله سی ایدی. چونکه جنس آذربایجانان خارجه گنتسه ایدی. بیردن سریع بیر صورتده باهالیق تولید اولاردی. بونا گۆره چوخلو مذاکره دن سونرا انقلابی بیر تدبیر گۆتوردوک و بنله قرار و نردیک که، صادرات مقابلینده عوارض آینسین. آذربایجانان گنده ن جنسلره بیر مقدار کرایه و بیر مقداردا نفع اوستونه گلیر و بنله لیکله بو جنسلر همیشه تهراندا اوجوز اولور. بیز اول خشکبارین صادر اولماسینا اجازه و نردیک. اولده بیز صادراته اجازه و نر میردیک. لاکن ایندی و نر میثیک. بونولار برابر، یننه لایقی قدر صادر اولونمور.

دنمک اولار که، بو وضعیت دنیا وضعیتینه باغلیدیر. گلجکده بیز قیمتلی جنسلیمیزی صادر نتمگه یول تاپاجاییق. عمومیتله دنمک اولار که، ایران دولتینین خارجی و تجارتی سیاستی یوخدور. تهران حکومتی خارجدن گلن ماللارین قاباغینی آماق و نوز ماللارینا دنیادا بازار تاپماق باچارمیر. ایندی مثلا تیکیلی پالتار و اوتومبیل سنل کیمی ایران بازارینا تۆکولور، دسته- دسته تاجرلری ورشکست ندیر. خارجدن گلن کهنه پالتارلاری گنیمک بیزه تحقیر و توهین دیر. بیز اونلاری گییه بیلمه ریک. ایران حکومتی نوزو بیلیر، نه ندیرسه نئسین. لاکن بیز نوز قیمتلی جنسلیمیزی صادر ندیب و عوضینه بیزه لازم اولان شنیلردن: مثلا لاستیک، شهرلریمیزین آبادلیغی ایچون لوله، آسفالت و باشقا شنیلر وارد نده جیبیک. ایران دولتی نوزونه لازم اولان شنیلری، احتیاجی قدر، وارد نده بیلمیردی و بیلمیر. چونکه تهران ایشلری اوغرولار الینده دیر. بیر تاجر یوزمین تومن ونریر واردات اجازه سی آلیر. بنله لیکنه من دنیه بیلرم که، بیز خارجی تجارت مسئله سینده ده مسلط اولموشوق.

امید ندیرم بنله بیر محکم اقتصادی سیاسته مالک اولان بیر حکومت ترقی نده ر و هر بیر مشکلاته فایق گلر. محاربه زمانی تجهیزات و سلاح قاییران کارخانالار ایندی هامیسی تجارتدن نوتری ایشله بیر. بونلار خلقین قانینی سوراجاق. ایندی بونون نتیجه سینده بیزیم صنعتکارلاریمیزدان مهم بیر حصه سی بیکار قالماغا مجبور اولموشدور. اگر محکم اقتصادی تدبیرلر گوره بیلمزسک صنعتکارلاریمیز آرادان گنده ر. بیکارلیق دنیای تهدید نده ن بیر بویوک بلا دیر. بوندان بویوک اعتصابلار، بویوک اقتصادی بحرانلار عمله گلیر. البته نولکه نین دوره سینه حصار چکمک اولماز. لاکن واردات و صادرات ایشلرینه نله ترتیب ونرمک اولار که، ایسته دیگیمیز شنی آلیب و ایسته مه دیگیمیزی آمایاق. نئجه که، سووه ت نولکه سینده بنش ایلیک نقشه لر اوزره بو چتین لیکلری آرادان آپاریرلار. کنچن دوره ده ده بیزده احصانیه موضوعو چوخ پیس شکله ایدی. مثلا بعضی نولرده نچه دانا آرتیق سجل تاپیلیردی. هله ایندی ده واردیر. ایندی بیز دوزگون

احصانیه تهیه ندریک. بیلیریک که، خارجدن گتیریلن کبریته احتیاجیمیز یوخدور و بلکه کارخانالاریمیزدا تهیه ندیلن آرتیق کبریته گرک خارجه بازار تاپاق. بیرده بونو بیلمه لیبیک که، ملی حکومت دیوانخانا دگیل. اونون وظیفه سی خلقین حیاتی نی تأمین نتمک ایچون یوللار تاپماقدان عبارتدیر. بحران سنلینین قاباغینی آماق بو وظیفه نین گونده لیک ایجاباتیندا ان مهمو حساب اولونا بیلر. بیز چالیشیریک که، تجارت ساحه سینده نوز محصولوموزو خارجه یئتیره بیله ک و او شنی که، تجارتیمیزه ضررلیدیر، اونون وارد اولماسیندان جلوگیرلیک نده ک. بیز بویولدا چوخ موفقیتلره نایل اولموشوق. لاکن هله بعضی شنیلردن حداکثر استفاده نی نده بیلیریک. ممکن دور که، بیر نفرین ۳- ۴ اوتومبیلی اولسون و بیعرضه اولسون و اونلاردان هیچگونه استفاده نده بیلمه سین. لاکن ۳- ۴ قاطری اولان بیر آدم نله یه بیلر، او قاطرلاردان کفایت قدر استفاده ندیب، اولکی شخصدن قاباغا دوشسون. آقای رسولی ایله میاندوآب کارخاناسینا گتندیکده، ایران ارتجاعی حکومتینین هنج وقت نوزونون اینده اولان امکاتلاردان، خلقین آسایشی ایچون لازمی استفاده فکرینده اولمادیغینی یینه ده گوردوم. گوردوم که، یدی دانا تراکتور ایش سیز و استفاده سیز حالدا ساخلانیبیدیر. بیلدیگیمیزه گۆره هر تراکتور ایکی هکتار یئر سوره بیلر. من گوردوم که، بو تراکتورلاری کامیونو چایدان چیخارماق ایچون ساخلایبار. هال بو که، بو تراکتورلارین هر بیرسی ۲۰ مین تومنه باشا گلیر و بو بویوک بیر ثروت دیر.

بیز گرک چالیشاق که، اقتصادی امکاتلاردان یاخشی استفاده اولونسون. مثلا چوخ ینرده چاپلار واردیر که، اگر سد باغلانا، اونلاردان بویوک استفاده لر اولونا بیلر. بیز گرک صنعتی فلاحت عمله گتیره ک. مثلا پامبیق، باراما، کتان و قند چوغوندورو یئتیره ک. بیزیم اقتصادی و تجارتنی ایشچی میز آزدیر. اغلب دولت مأمورلاری فرقه وی و سیاسی ایشچیلر دیر. گرک مرور زمانلا بو ایشچیلر اقتصادی و تجارتنی ایشلره آشنا اولابلسینلر. بیزیم اقتصادی تدبیرلریمیزدن ان مهمی یئر بولگوسودور. بو واسطه ایله بیر ملیون کندلی یئر صاحبی اولاجاقلار. البته بو تنزلیکه او یئرلردن،

کفایت قدر استفاده نتمک اولماز. لاکن بیز اینانیریق که، دولت فلاحت باتگینی قوتلندیرب، دورد. بنش ایلدن سونرا، فلاحت محصوللاریمیزین یوزقات آرتماسینا امکان ونره جکدیر. ینر بولگوسو باره سینده ایندی اولا بیلر که، هامپا و قره آراسیندا اختلاف اولسون. لاکن ینرلی مأمورلارا دستور ونریلیر که، اونلاری بیر-بیریله یاخینلاشدیرماغا چالیشسینلار. تا بیر-بیرینه کمک نئسینلر که، قارا آیاغا قالخسین و هامپا ایله ده اختلاف چیخماسین.

آذربایجاندا ینر چوخدور و آذربایجان جماعتی ده زحمتکش و چالیشقان بیر جماعت دیر. خلاصه ینرلرین بولونمه سی و ینر بولگوسو چوخ بویوک اقتصادی کمک اولاجاقدیر و بوندان بنله مازندران و باشقا ینرلرده اولان آذربایجانلیلار وطنلرینه قایدیب زراعت ایشینه باخاجاقلار. البته بو ایشین سیاسی نتیجه سی ده چوخ بویوک دور. سیاست ایله اقتصاد بیر-بیرینه مربوط دور. اگر بیر حکومت اقتصادی جهته قوتلنسه، سیاسی جهت جه ده قوتله نیر. تهران حکومتی خلقی قوتلندیرمکدن قورخور. من فکر ندیرم که، خلقی آج ساخلاماقداا تعمد وار ایدی. بیزیم حکومتیمیز خلق حکومتی اولدوغونا گوره، گرک بیز خلقی آياقلاندیراق. مثلا گرک بنله اولسون که، بیر نفر خلق قوشونلاری سیراسینا گنتدیکده، عائله سیندن نگران قالماسین. لاکن آج اولدوقدا او گرک گنجه-گوندوز معاش فکرینده اولسون و بنله آدامدان فدائی و نظامی چیخماز.

باشقا بیر اقتصادی موضوع صنایع مسئله سیدیر. ملی حکومت قورولمادان اول بیزیم مهم کارخانالاریمیز تعطیل و یا اینکه تعطیل اولماق خطرینده ایدی. بیز اوچ دورد آیدا اونلارین ایشه سالینماسینی تأمین نئدیک. ایندی هامیسی ایشله بیر و بو بیر منفعتدیر و مهم بیر ایشدیر. بو یاخین زماندا بو کارخانالار نده بنله جکلر که، نله پارچالار ونرسینلر که، مهم قسمت لباسیمیزی تأمین نئسین. بو کارخانالار خیانت و اوغورلوق نتیجه سینده باتمیشدیلار. مثلا یونو بنش تومنه آلیب و کارخانایا ۱۵ تومنه ساتمیشدیلار. خلق سهملرینی بیر تومن قیزیل پولا آلمیشدیلار. لاکن ملی

حکومت قورولمادان قاباق ۲ قران پول اونلارا وئیردیلر. ایندی او خیانتلری گۆرنلر قاقچیرلار. لاکن مجازاتدان قاچا بیلمه یه جکلر. حاجی غلام جورابچی و باشقالاری نوز گۆردوکلری پیس ایشلرین پاداشینی گۆره جکلر. ملی حکومت تشکیلیندن سونرا مسئله ساده بیر وجهله حل اولدو. ایندی کارخانالاردا ۴۰۰ نفر ایشچی ۸۰۰ نفرین گۆردوگو ایشی گۆرمگه موفق اولور. ایندی هم کیفیت، همده مقدار جهتجه، کنچن زماندان چوخ آرتیق، محصول گۆتورورلر. بو مسئله عین زماندا سیاسی بیر مسئله دیر. سربازلاریمیز چوخ یاخشی تعلیمات آلیرلار. لاکن پالتارلاری یوخ ایدی. ایندی بیز اونلارا پالتار و نرمگه موفق اولموشوق. بیز چالشیریق که، بیرینجی درجه ده صنعتی ماشین ایشینه و سونرا ایکینجی درجه ده ال ایشلرینه باخاق. اما بو آخیر ایشدیر. دولت گرک بو چتین لیکلره فایق گل سین و بیز فایق گله جییک.

بیکارلیق مسئله سی بیزیم ایچون آخیر یوک دور. بیز گرک بونو آرادان گۆتورک. بیز بونادا تدبیرلر گۆرموشوک. یوللاریمیز که، ایندی چوخ پیس حالدا دیر، اونلاری دوزلمک ایچون اقدام اولونور. مثلا آستارا- اردبیل، سایه قلعه- میاندواب، زنجان- میانه- تبریز یوللاری دوزلمه لیدیر و بو صورتده نچه مین عمله ایشله یه بیلر. باغچیلیق و زراعت زمانی گلیب چاتییدیر. کندلیلر نوز زراعتلرینه گنده جکلر. بوندان باشقا بلدییه ده شهرین آباد اولماسی ایچون، بیر چوخ عمله ایشله ده بیلر. بیزیم آرزوموز بودور که، ایش سیزلیک آرادان گنتسین. بیرده چالشیریق که، ایش سیزلرین سیاهیسینی توتاق. ایندی ایش سیزلیک داد فریادی چوخدور. لاکن هله نله بیر احصانیه الده یوخدور. بعضی آدمالار واردیر که، آنجاق میز باشیندا اوتورماق ایسته بیلر و آیری ایشی گۆرمکه حاضر دگیل لر. بونلار پارازیت دیرلر. البته حقیقی ایش سیزلر واردیر که، کارخانالار باغلی اولماق نتیجه سینده وضعیتلری یاخشی دگیل دیر.

باشقا مسئله لرده عمومیتله ملی حکومتین دوام و بقاسی ایچون دور. ملی حکومت تاسیس اولدوقدا شعاریمیز ایالت و ولایت انجمنلری اطرافیندا ایدی. لاکن عملده

گۆردوک که، بو، ملی حیاتیتمیزی تأمین نده بیلیمه جکدیر. بیز مجبور اولدوق که، ملی مجلس و ملی حکومت یارداق. ایندی گرک بو ملی تشکیلاتی ساخالایاق. چونکه بو تشکیلات خلقین احتیاجی و ایسته دیگی اوزرینده عمله گلیبدیر.

خلق ملی حکومتی نوزونونکو بیلیر و اونو ساخالماغی نوزونه بورج بیلیر. اولده بیر پارا مغرض آدملار دندیلر که، گویا بیز ایران آذربایجانینی شورا آذربایجانینا یاپیشدیرماق ایسته بیریک. یا اینکه دموکرات فرقه سی آذربایجانی سووه ت حکومتینه ساتیبیدیر. لاکن بیز گؤستریدیک که، اونلار هامیسی یالاتدیر. عملده اونو اثبات نتدیک. ایندی قیزیل اوردو بورادان گندیر. هامی بیلیرکه، قیزیل اوردونون ورودی سبب اولدو که، استبداد حکومتی یخیلدی. بونا گۆره گرک اوندان تشکر نده ک که، رضا خانین استبدادی اونون کلمه سیله یخیلدی. بودا قیزیل اوردونون بیزه اولان بویوک خدمتی دیر که، ملی اسارتی سیندیردی. هله من دنمیرم که، اگر آلماتار غالب اولوب آذربایجانا گلسیدیلر، بورادا حتی بیر نوده قالمزادی. قیزیل اوردو استالینگراد، مسکوا، لنینگراد دا استبداد قوه سینی سیندیرماقلا دنیا خلقلریله برابر خلقیمیزین آزادلیغینی تأمین نله دی و نولکه میز قان دریا سینا دؤنمکن خلاص اولدو و ایندی بو اوردو گئندنه گرک آلفیشلارلا اونو یولا سالاق. بیز بو مدته گۆردوک که، قیزیل اوردو چوخ نجابت، متانت و اخلاقا رفتار نتدی. اونلارین رفتار و اخلاقی هامییا سرمشق اولدو فکر نمدین اگر آرتش شاهنشاهی اولسایدی نه ایشرل چیخاردادی و بیر شهره، قیزیل اوردو کیمی، فاتح اولراق داخل اولسایدی خلقین باشینا نه کیمی فلاکتلر گتیره ردی.

قیزیل اوردونون گنتمه سی بیزیم ایچون ناگهانی دگیلدیر. بیز چوخ گۆزه ل بیلیریک که، او اوردو توپراق آماق و یا شهر اشغال نتمکدن نوتری سرحدیمیزی کنجه میشدیر. اونون مقصدی دنیانی اسارت آلتینا آماق ایسته ین فاشیزمین، ایراندا اولان، آثارینی ریشه دن کسمک ایدی و بونادا افتخارلا موفق اولوبدور. ایران خلقی، مخصوصاً آذربایجان جماعتی او قهرمان اوردونون بویوک خدمتینی هرگز اونودا

بیلمز. خلقیمیز او اوردونون معنوی کمگینه همیشه منتدار قالاجاقدیر. بیز آرزو ندریک که، قیزیق اوردو همیشه دنیا آزادلیغی و دنیا دموکراتلیغینین نگهبانلیق وظیفه سینى عهده سینده ساخلا سین.

قیزیل اوردونون گنتمه سینى بیز مرتجع لر کیمی استقبال نتمیریک. بیز اونو احترام و عزتله یولا سالیریق. ارتجاع ایسه اونون گنتمه سینده نورونون ال- قولونون آچیلما سینى آختاریر. بیز آچیق ندریک که، قیزیل اوردونون گنتمه سیله مرتجع لر چوخدا امیدوار اولماسینلار. آذربایجان خلقی آلدیغی آزادلیغی ساخلا ماغا قادر دیر. قیزیل اوردونون گنتمه سیله بیزیم ملتیمیز، اراده سیله الده ندیلن آزادلیغی خلل دار نتمیه جکدیر. ایندی ملی حکومتیمیزی گرک ساخلاق. آذربایجان خلقی، حتی چوخ آز جمعیت اولسادا، آزادلیقدان دفاع نده جکدیر. بونا گوره من سیزدن رأی اعتماد ایسته بیرم. (وکیللر: بیز رأی اعتماد یوخ، جانیمیز و مالیمیزی دا وئره جیبیک) بیز ایندییه قدر ملی آزادلیغیمیزی ساخلامیشیق. بونون بیرینجی ضامنی فرقه تشکیلاتیمیز دیر. ایندی تبریزده چوخ آز بیر نو واردیر که، نو اهلیندن، هنج اولما سا، بیر نفر دموکرات فرقه سینده اولماسین. گرک او فرقه نین رهبرلیگینه اعتراف نده ک. بونون ایکنجی ضامنی ده بیزیم فدائیلریمیز دیر. اونلار آز بیر مدتده قیام نندیلر و ایندی ده آزادلیغیمیزین ضامن دیرلر. بیزیم فدائیلریمیزین تاریخی چوخ یاخین تاریخ دیر. مصنوعی تشکیلات دگیلدیر و اونون تشکیل تاپماسی کنچن حکومتین فشارلاری نتیجه سینده اولوب و ایندی ایسه بونلار ملی حکومتیمیزین دالیندا دورماغا حاضر دیرلار. اونلار زنجاندانوالفقاری، اردبیل ده، اهر ده و باشقا یئرلرده اولان مخالف دسته لرینی ازدیلر. ایندی بیز فدائیلریمیزه امکان وئره جیبیک که، کوتان و خیش دالیندا ایشلیه. ایشلیه عین زماندا تفنگی اللریندن یئره قویماسینلار. تا آذربایجان وار، فدائی وار. چونکه او، آزادلیغی قوروبدور. لاکن بو تشکیلاتی ساخلاماق بیر تک فدائیلرله اولماز. بیزیم منظم قوشونوموزدا گرک اولسون. بیز آز بیر زماندا منظم و قدرتی بیر قوشون تشکیل نتمیشیک. اگر ایندی بیر نقصی اولسادا

تتزیلیکله دوزلده جیبیک. قوشونو و فدائیسى اولمایان بیر ملت هنج وقت آزادلیغی حفظ نده بیلمز. بیز گرک هر بیر شنیدن کسه ک، فدائی و قوشونلاریمیزی قوتلندیره ک.

مشروطه قهرمانلارینین مجسمه لری

مشروطه قهرمانلارینین مجسمه لرینی تبریز شهرینین ان عالی خیابانلاریندا نصب ندیلیمه سی فرقه میزین گوردوگو بویوک تاریخی ایشلردن حساب اولونور. مخصوصاً سردار ملی ستارخاتین هیکلینین رضاخان مجسمه سینین یزینده قورولماسی فوق العاده جدی و مهم بیر قدم ایدی. سونرادا تاریخی بیر گونده، مشروطه انقلابینین قیرخ بیرینجی ایل دونومو مناسبتیه، سالار ملی مجسمه سینین انجمن ایالتی میدانیندا برپا ندیلیمه سی اوقدمی تکمیل نئدی. بیر، ایکی بویوک مشروطه چینین تجدید نامیله فرقه میز، فداکار مشروطه چیلرین خیر خلف وارثی اولدوغونو اثبات نتمکله، فرقه افرادینا و عموم خلقه آزادلیق یولوندا جانفشانلیق نده ن بویوک شخصیتلرین تاریخده توتدوقلاری مقامی بیلدیریب فرقه ایچریسینده رهبرلره نسبت علاقه و محبت یارادیلماسینی سرمشق و نردی.

بشر نوز تاریخینی وجوده کتیردیگینی کیمه انکار نده بیلمه دیگی کیمی، بو تاریخده شخصیتلرین رولونو دا انکار نتمک حقیقتی دانماق دنمکدیر.

باشچیلارین دوزگون دوشونوب جریانا دوزگون خط سیر و یول گؤسترمه لری ایشین گنیشینده آرتیق درجه ده مؤثر واقع اولابیلر. "روبسپیرین" اشتباه لاری ناپولئون دیکتاتورلوغونو میدانا چیخاماقدا بویوک فرانسه انقلابینی طبیعی مجراسیندان دؤنده ر دی. برعکس بویوک استالینین ساغلام دوشونجه و دوزگون خط حرکتی بویوک اکتوبر انقلابینی، یانلیش مجرایه چکمه گه جان آتان مخالفلرین حاضرلادیقلاری، نولدوروجو خطرندن نجات و نردی.

اگر رضاخان میدانا چیخدیغی وقت ایراندا گوندن- گونه گنیش لنمکده اولان خلق نهضتینین باشیندا دوزگون دوشونجه لی شخصیتلر اولسایدی و او شخصیتلر بیر- بیرینی ازیب بدنام نتمک عوضینه بیر شخصین رهبرلیگی آلتیندا حرکت نتمیش اولسایدیلار، رضاخان ۲۰ ایل تمام ایراندا خلقی اسارت آلتیندا ساخلایا بیلمزدی.

اگر مشروطه نهضتینده ستارخان داخی، باشقا مشروطه باشچیلاری کیمی. مرعوب اولوب سلاحینی تسلیم نتمیش اولسایدی، شاید قیرخ ایل بوندان قاباق مشروطه بساطی بیغیشیلیب اورتادان گنتمیشدی. دنمک شخصیتلرین تاریخده بویوک رولو واردیر. همده او رولون معنی و تأثیری چوخ بویوکدور.

بیزیم فرقه میزین پیشرفتی ده چوروموش و ضررلی افکاره بیر دفعه لیک سون قویوب نوزو ایچون شاخص، یعنی رهبر انتخاب نتمه سیدیر. بو او دنمک دگیلیر که، فرقه عضولری و سایر رهبرلر آیش گۆرموشلر. یا اونلارا احترام نتمک لازم دگیلیر. البته بوتون فرقه باشچیلاری، هر کس نوز نندیگی خدمت و گۆستریدیگی فداکارلیق مقابلینده، حرمت و ستایشه لایقیدیر. لاکن بونو نلا بنله، فرقه رهبرینین رولونو انکار نتمکله، فرقه نین باشینی ازیب لیدرسیز بیر جمعیت حالینا سالماغا امکان و نرتمک اولماز. دنیادا هنج بیر جمعیت باشچی سیز، لیدرسیز ایشی قاباقدان آپارا بیلمه میشدیر. بو جهتدن دیر که، بیز مشروطه انقلابینین بویوک باشچیسسی اولان سردار ملینین آدینی ابدی لشدیرمگه اقدام نتدیک. سالار ملی ایسه، البته نوز نوبه سینده، انقلابا بویوک خدمت نندیگی ایچون، اونون آدینین دا ابدیلشمه سی لازم ایدی. بو موضوعو داها آیدین بیر صورتده آچیب گۆسترتمک ایچون سردار ملی مجسمه سی نصب اولونان تاریخده آذربایجان روزنامه سینده یازیلان مغالی بیر مقاله نی بورادا درج ندیریک.

اونودولماز تاریخی بیر گون

آذربایجان دمکرات فرقه سی تشکیل تاپدیقدان سونرا، آذربایجانین مرکزی اولان تبریز شهری چوخ مهم و تاریخی حادثه لرین شاهدی اولموشدور. بو حادثه لر، تک آذربایجان خلقینین سیاسی حیاتیندا دگیل، بوتون ایران و شرق نولکه لرینین تاریخینده پارلاق* بیر یئر توتاجاقدیر.

آذربایجان دمکرات فرقه سی آز بیر مدتده کنچمیش چوروک رژیمین ایزلرینی تامامیله آرادان آپاریب یینی دموکراسی بیر اصول و خلقیمیز ایچون خوشبخت بیر حیات یاراتدی.

جمعه گونو، اردیبهشت آیینین ۲۷ سینده دموکراسی حیاتیلمیز تاریخینده یینی پارلاق بیر صحیفه آچیلدی. تاریخلریویو نوز قهرمانلیق و رشادتینی اثبات نتمیش اولان خلقیمیز، بیرینجی دفعه اولراق، یاخین شرق نولکه لرینده حقیقی دموکراسییه لایق اولان، شرفلی بیر ایش انجام ووردی. بو ایش قان توکن شاهلارین، خلقین آرزو و امیدلرین آت آیقلاری آلتیندا پامال نده ن حکمرانلارین، ملتترین اسارتیندن قهقهه ایله گولن ظالم انسانلارین، کنچمیشده اولدوغو کیمی، ستایش نتمه گیندن عبارت دگیل دیر. بو ایش غصبکارلارین پارلاق سونگولرینین، زهرلی خنجرلرینین مدیحه سی دگیلیدیر.

بو، خلقیمیزین نفرتینی قازانان، ایگرمی ایل ایران ملتترین سیاسی رشد و تکاملدن، اجتماعی حیاتدان محروم ندیب، ملتیمیزین قاتینین قیمتینه الده نندیگیمیز مشروطیتی تعطیل نده ن رضاخانین منحوس مجسمه سینی، ملتین قارشیسیندا سرنگون ندیب اونون یئرینده نصب اولونموش اولدولار نولکه سینین قهرمان اوغلو، تاریخی بیر سیمانین- بویوک ستارخانین مجسمه سینین افتتاحی ایدی. خلقیمیز بو شرفلی اقداملا اثبات نتدی که، کنچمیش نفرتلی رژیمین یادگارلاری، بوندان سونرا،

* - بو کلمه بو کتابدا (پالاق) یازلمیشدیر. - یاشار آذری

تمامیله آرادان گندیب و اونون یئرینده ملتیمیزین آلولو مبارزه لرده الده نئدیگی آزادلیق و دموکراسی قانونلاری حکم سوره نلیک نده جکدیر. بو تاریخی گون، اونودولماز بیر گوندور.

قوی ایران ملتلی بیلسینلر که، آذربایجان ملتلی او چورموش، فاسد دستگاها نفرتله باخیر. قوی خام خیال نده ن مرتجعلر بیلسینلر که، داها بوندان سونرا هنج وجهیله حقیقی آزادلیق اصوللارینا مغایر اولان منحوس اثرلر بو نولکه ده قالماییب و داها او منحوس دوره تازالانمایاجاقدیر.

خلقیمیز، بوندان سونرا، یاد اشغالچیلارا فقط یوخلوق طلب ندیر. بوندان سونرا ملتین آزادلیغینی آياقلاری آلتینا سالیب و اونلارین ملتین تحقیر نده ن عنصرلر داها هنج وجهله نوز موقعیتلرین حفظ نتمگه امکان تاپمایاجاقلار.

یاشاسین خلقیمیزین سارسیلماز اراده سی!

یاشاسین بوتون ایران آزادلیغینی تمثیل نده ن آذربایجانین قهرمان خلقی!

۱۲ شهریور مناسبتیله مجسمه لر موضوعونا عاید داها آرتیق معلومات آلماق ایسته ین تبلیغاتچیلار آقای پیشه ورینین، بو مناسبتله سؤیله دیگی، آشاغیداکی سۆزلریندن استفاده نده بیلرلر.

محترم هموطنلر!

بوگون بیرینجی دفعه اولاراق تبریزین و آذربایجانین حیاتیندا یینی تاریخی بیر صحیفه آچیلیر. آذربایجان خلقی، ۲۰ ایل بیر ملتین حقوقونو آرادان* آپاران، ۲۰ ایل

* - بو کلمه بو کتابدا (آرادام) یازلمیشدیر. - یاشار آذری

مشروطیتی تعطیل نده ن، ۲۰ ایل ایرانی ترقی و تکاملدن گنری قویان بیر غصبکارین هیکلینی آشاغی اندیریب و اونون یزینده ایران مشروطه سینین اساسینی قوران آذربایجان خلقینین قهرمان و رشید اوغلونون مجسمه سینی پایدار ندیر (گورولتولو آلفیشلار). بیز بونولا او، ایگیری ایلیک فاجعه نین بساطین قوران آداملارا بیلدیریب که، اونلارین خانانه سیاستلری مشروطیتی داها بوندان آرتیق تعطیل نتمگه امکان تاپمایاجاقدیر. آذربایجان خلقی، رشید و قهرمان اوغلارینین قاتی بهاسینا، مشروطیتی آلیب و او مشروطیت یاشایاجاقدیر. (گورولتولو آلفیشلار). بیز بو مجسمه نین قارشیسیندا آند ایچیریب که، مشروطیتی و آزادلیغی بوتون ایران اوزرینده حیاتا کنجیریب و ایرانین مظلوم خلقلرینین حقیقی آزادلیقلارین تأمین نده ک. (آلفیشلار).

بیز سون قطره قانیمیز قالاتا قدر بو یولدا فداکارلیق نده جیبک. بیز مخصوصاً بو مجسمه نی اوندان نوتری بوگون نصب نتدیک که، هله ده ارتجاع طرفدارلاری خیال ندیرلر که، اگر سلاح گوجوایله آذربایجانین آزادلیغینی آرادان آپارا بیلمه سه لر، حیله و نیرنگ ایله آپارا بیلرلر. قوی اونلار بیلسنلر که، آذربایجان خلقی نوز آزادلیغین و ایران خلقینین آزادلیغین محترم ساییب و اونو ساخلاماغی ایسه نوز و تضمین نتمیشدیر. بیز نه تکجه، آذربایجاندا، بلکه بوتون ایراندا آزادلیغی حیاتا کنجیره جیبک. بیز ایندکی هورومچک تورو کیمی ایران خلقینی تورا سالیب اونلاری سیخان منحوس رژیمی آرادان آپاریب و اونون عوضینه خلقه آزادلیق و سعادت ونره جیبک.

تهرانداکی او چوروک باشلار، فاسد بنینلر بیلمه لیدیرلر که، نه وقته قدر او قورخولو، ظلم و اسارت نشانه سی اولان مجسمه لر آرادان گنتمه بیدیر؛ نه وقته قدر اونلار ملتین ایله گوتورولوب سرنگون اولماییدیر، ایراندا آزادلیق اول بیلمز. تهران حکومتی آذربایجانلایاناشا بیلمز. تهران حقیقی آزادلیق و دموکراسی اصوللاری ایله اداره اولونان صورتده آذربایجان ایله یاناشاجاقدیر. آذربایجان نوزونو هنج وقتینده

مرتجعلره تسلیم نتمیه چکدیر. بونو بیر دفعه لیک هامی بیلیب قولاغیندا ساخلامالیدیر.

تصادفاً بورادا اولان ایران مطبوعاتینین گورکملی نماینده لریندن آقای ملک و عمیدی نورینین حضورلاری منیم خاطریمه گتیردی که، نچه ایل بوندان قاباق آقای ملک یازیردی که، خلقی اسارتده ساخلایان و حقوقون پایمال نده ن بو رضاخان مجسمه لری نه وقته قدر بو حالدا دوروبدورسا، بیزیم آزادلیغیمیز تأمین اولمایاجادیر. بو دوزدور. او مجسمه لر تیکان کیمی خلقین اوره گینه باتیر من خواهش ندیره م که، آقای ملک تهراندا دنسینلر که، "دو صد گفته چون نیم کردار نیست".

ایکی یوز سوزون بیر عملجه قیمتی یوخدور. بیز دندیک و دندیگیمیزی عمل ندیک. خلقین آرزولارینی بیلیب اولنلاری حیاتا کنچیردیک. عزیز یولداشیمیز آقای پنبه نی نین دندیگی کیم، قوی خلق ایچون خوخو- خوتدان اولان، خلقین اوره گینی سیخان مجسمه لر گوتورولسون و ایران خلقی بیزدن سرمشق آلیب بو چوروک مجسمه لرین یئرینده ایران آزادلیغینین و مشروطه سینین یولوندا شهید اولانلارین: ملک المتکلمین، صوراسرافیل، میرزا رضاخان کرمان و سایرلرینین مجسمه سینین قویسونلار.

ایراندا اول دفعه ظلم، اسارت نشانه سی اولان رضاخان مجسمه سینین گوتورمک و اونون یئرینده آزادلیق و قهرمانلیق نمونه سی اولان ستارخان مجسمه سینین قویماق افتخاری آذربایجان خلقی و اونون رهبری اولان آذربایجان دموکرات فرقه سینیه نصیب اولدو. من افتخار ندیرم که، بو مجسمه نی آچیرام.

آقای پیشه وری گورولتولو آفیشلار ایچه ریسینده مجسمه نین یاتینا گندیب و مجسمه نین پرده سینین گوتوردو. بو موقعده اوررا و موزیک سسی سردار باغینین محوطه سینده طنین انداز اولراق بو تاریخی گونده تماشاجیلار آذربایجان خلقینین قهرمان اوغلو ستارخانین هیکلینی، کنچمیش رژیمین یادگاری اولان رضاخانین منحوس مجسمه سینین یئرینده تماشا نتدیلر.

آقای پیشه وری نطقینی قورتاردیقدان سونرا، ستارخاتین مجسمه سینین قارشیسیندا رژه وئریلدی.

او نطقون تکمیلینده سالار ملی مجسمه سی نصبی مناسبتیله آیدین نطقلرین تفصیلی ده شایان دقت دیر.

سۆز یوخ، عمل گۆسترملک لازمدیر

مشروطه انقلابی آذربایجان خلقینین قهرمانلیقلارینین مظهیری اولاراق، بو ایل خلقیمیزین تام غالبیتی شرایطینده کنجدی. خصوصیه مشروطه نهضتینین ایکنجی قهرمانی باقر خانین مجسمه سینین افتتاحی بیزه کنجیش شانلی تاریخمیزی خاطرلاداراق بویوک بابالاریمیزین ایران آزادلیغی اوغروندا نئدیگی فدارکارلیقلارینی خلقیمیزین نظرینده مجسم نئدی.

آذربایجان خلقی ۲۱ آذر نهضتینین اثرینده ایران اوزه رینده ده درین بیر دگیشیک لیک عمله گتیرمگه امکان تاپاراق، ۴۱ ایلدن آرتیق تعطیل اولونموش مشروطیت قانونلارینی یئنی دن حیاتا کنجیردی. خلقیمیزین قیامی سایه سینده مرتجعلر دالی اوتوروب و تهران حکومتی آزادخواه بیر رویه توماغا باشلادی. گۆردوگوموز کیمی بو سون زمانلاردا آز- چوخ دموکراتیک نهضتلر حکومت طرفیندن تقویت اولونان کیمی نظره گلدی و بونا گۆره دیر که، بیز اولدن نوزوموز و آقای قوام السلطنه حکومتینه خوش بین نشان و نردیک. آقای قوام السلطنه چوخ چتین مسئله لری، قارداش قانی تۆکمه دن مسالمت یولوایله، حل نئمگه موافق اولدو. لاکن هله ده آقای قوام السلطنه دولتی ایراندا، ایران ملتینین انتظاری اولدوغو کیمی

ایرانلیلارین طلباتینی لایقینجه تأمین نده بیلمه بیدیر. آقای قوام السلطنه نین حکومتی ده ایندییه کیمی ملت دشمنلری اولان ارتجاعی پارازیتلرین نفوذوندان کناردا قالمیشدیر.

انتخاباتین بوقدر یوباندیریلماسی ایران خلقلرینین ضررینه اولاراق اونلاردا حکومته قارشى نفرت توره تمگه باعث اولور. بودا، دنمک اولار که، یینه ایران آزادلیغینین مخالفی اولان شخصلرین نفوذ و تأثیرینده دیر. ایندی ده گورونور که، دانشیلان سۆزلر یانیز دانشیقیدیر و اونلارین باره سینده هنج بیر عمل گورسنمیر. ایران خلقلری ایندییه کیمی ایش باشینا گلیمیش دولترلرین بو کیمی عمللریندن سون درجه ده اینجیک دیرلر و داها هنج کسده اوتوروب گوزه تله مه گه و صبر نتمگه طاقت قالماییدیر. ملت، سۆز یوخ، عمل؛ داها دوغروسو حقیقی دموکراسی طلب ندیر.

آذربایجان خلقی کنچمیش تاریخدن آجی تجربه لر گورموش و سیاسی شعورا مالک اولان بیر خلقدیر. مشروطیت قانونلارینی نقض نده ن مرتجع عنصرلر، ایندی اگر یینه ده خام خیال لار بسله ییب و ۲۱ آذر نهضتیمیزی ده اغفال سیاستی ایله نتیجه سیز قویماق فکرینده اولسالار، بیر دفعه لیک بیلمه لیدیرلر که، آذربایجان خلقی بوندان سونرا هنج کسه آلدانمایاجاقدیر.

خلقیمیزنوز تاریخی مبارزه لرینی خاطرلادیقجا، نوز قدرتینی دوشونور؛ نتدیگی مبارزه لردن نتیجه آلماق ایسته ییر. آذربایجان ایران اوزرینده حقیقی آزادلیغین تأمینینی عملاً طلب ندیب ایندی ده نتمکده دیر. خلقیمیز مرتجعلره داها بوندان سونرا فعالیت نتمک ایچون امکان وئرمه ییب و نوز آزادلیغینی آلدیغی کیمی، اونو ساخلاماغا قادر اولوب بوتون ایران اوزرینده ایران خلقینین آزادلیغینین تأمین اولماسی اوغروندا هرچور فداکارلیغا همیشه حاضر دیر.

موافقتنامه و نهضتیمیزین یئنی دؤرو

معلوم اولدوغو اوزره، ملی نهضتیمیزین اثرینده، ایران خلقینی فلاکته سوق نده ن هیئت حاکمه بناسیندا، بویوک رخنه و تزلزل عمله گلدی و نتیجه ده ارتجاعی مجلس مجبور اولدو که، فقط بیر سس آرتیق اولماق اوزره، آقای قوام السلطنه کابینه سینی ایش باشینا گتیرسین. بو ایسه ظاهرده آزادیخواه طبقه یه بویوک بیر گذشت ایدی. آقای قوام السلطنه نین نهضتیمیزه نسبت، طرفدار اولماسادا، بیطرف اولدوغو مشهور ایدی. اونا گوره تهران بو شهرتدن استفاده نده رک، نوز مغلوبیتینی نورتوب باسدیرماق مقصدیله صلحه و باریشیغا تشبث نئدی. قارداش قانی توکمه دن، ۱۲ شهریور مراجعت نامه سیله طلب نئدیکلریمیزی تحصیل نتمک ایچون، بیزده بو تصادفی شادلیق ایله استقبال نئدیک. آقای قوام السلطنه ایش باشینا گلر- گلمز ایکی مهم مسئله نی حل نتمگه اقدام نئدی. اونلاردان بیرری ساعد، صدر و حکیمی کابینه لری و سید ضیاء باندینین بویوک آزادیخواه قونشوموز شورالار اتفاقی ایله ایران آراسیندا تولید نئدیکلری عداوت و سوتفاهمی اورتادان قالدیرماغا؛ ایکینجی سی ایسه بیزیم حق سوزلریمیزی نشیدیب مشروع تقاضالاریمیزی انجام ونرمله، یاخیلاشماقدا اولان، وطنداش محاربه سینین قارشیسینی آلماق ایدی.

بیز بیرینجی مسئله دن بورادا بحث نتمگه لزوم گؤرموروک. ایکینجی مسئله نین حل ایچون آقای قوام شخصاً اقدام نده ره ک، فرقه نین باشچیسو آقای پیشه وری باشدا اولماق اوزره، بیر هیئت تهرانا گؤندریلمه سینی پیشنهاده نئدی. چوخلو مذاکره لردن سونرا، فرقه بیر هیئتین تهرانا گنتمه سینه اجازه ونردی.

بو هیئتین تهرانا گنتمه سی نهضتیمیزین تاریخینده بویوک بیر مرحله اولدوغو ایچون اونلار بویوک نمایش و تبلیغات نئدی بنله که، نه تکجه تهران، بلکه بوتون دنیا بو مسئله ایله ماراقلانماغا باشلادی. هرکس اونو نوز ایسته دیگی کیمی تفسیر نئدیردی. حتی آذربایجانین داخلینده داخی نگرانچیلیق حس اولونوردو. آقای پیشه ورینین شخصاً تهرانا گنتمه سی گؤزله نیلمه ین بیر ایش ایدی. بو واسطه ایله

فرقه میز صلح و مسالمتی حفظ نتمک ایچون هر بیر فداکارلیغا حاضر اولدوغونو اثبات نندی.

خلقین افکاریندان بیر نمونه اولماق اوزره آذربایجان روزنامه سینده "رضا آذری" امضاسی ایله یازیلان بیر مقاله نین خلاصه سینى بورادا درج ندیریک.

آذربایجاندا پارلایان آزادلیق گونشی بوتون ایرانی ایشیقلاندیراجاقدیر

ملتیمیزین حقیقی نماینده لری تهراندا اون بنش گون معطل چیلیقدان سونرا بیر نتیجه آلمادان تبریزه قایتماغا مجبور اولدولار.

آذربایجان ملتى رشید بیر ملت اولدوغو کیمی، عین زماندا مرد، عالیجناب و صمیمیدیر؛ قلبی تمیز و جدانی پاکدیر؛ کیمسه یه قارشى کین و عداوت بسله مز. لاکن تاریخلرین گؤسترديگی کیمی، اونون ملی ناموسو اولان آنا یوردونا تجاوزنده نلردن انتقام آماقدا چوخ آمانسيز و رحمسيزدیر. بنله بیر گۆزه ل و عالی خصلتله مالک اولان ملتیمیز، تهرانی اوزاتدیغی الی رد نله مه دی.

بؤیوک رهبریمیزین باشچیلیغله، انقلابیمیزین دگرلی شخصیتلریندن مرکب بیر هیئت، اختیار تام ایله، تهرا نا گؤندردی.

تهراندا، ارتجاع کوک سالدیغیندان، اورادان نتیجه آیینمایاجاغی معلوم ایدی. لاکن ایرانلی قارداشلاریمیزا و بوتون دنیایا گؤسترتمک و اثبات نتمک ایسته دیک که، قورخماز و جسور آذربایجان ملتى هر احتمالا قارشى حاضر اولدوغو حالدا بنله، مسالمت اهلیدیر. جهتسيز و سببسيز یئره، فقط ارتجاع جاناورینین اشتهاسی و میلی یئرینه گلکمکن نوتری، قارداش قانینین آخماسیندان نفرتی وار. یوخسا بیز آدیغیمیز مسلم حقیقیز اولان آزادلیغا تهراندان اجازه ایسته یه جک دگیلیک و تهرا نیندا بیزده،

اونا قایتاریلاچاق بیر حقی یوخدور. اما ایکی مقصدله تهرانا گندیلدی. بیر ینجیسی، مشروطیت انقلابیندا دا صمیمیتیمیزی عالمه گؤستریمک ایسته دیک. ایسته دیک که، اوزون ایلردن بری استبداد، ظلم و ستم آلتیندا ازیلن، گوزلری بیزده و روحلاری بیزیمله اولان بوتون مظلوم ایرانلی و تهرانلی قارداشلاریمیزا ثابت نده ک که، آزادلیغی یالنیز بیز نوزوموز ایچون آلامیش و نوزوموزه انحصار نتمه میسیک. بیر نوده ایکی هوا اولایلمز. بونون ایچون ده محترم نماینده لریمیز ملتیمیزین آرزوسونو یئرینه نئیرمکن نوتری تمام ایران ملتینین نماینده سی کیمی مذاکره یه باشلادی، مظلوم قارداشلاریمیزی یاددان چیخارمادیقلا رینی عملاً ثبوت نندیلر. آزادلیق یولوندا، ایندییه قدر و نردیگیمیز شهیدلرین مقدس قانلاری ایله بوتون ایرانین دا آزادلیق فرمائی یازیلیمشدر. عصرلر بویو قارداشجاسینا بیر یرنده یاشادیغیمیز سایر ایرانلی قارداشلاریمیزدا گرک آزادلیق نعمتیندن بهره مند اولسونلار.

ایکینجی مسئله ایسه آذربایجان ملتی نین، ایلر بویو گوردوگو دهشتلی ظلم و اشکنجه دن و اونون نتیجه سینده نندیگی مکرر قیام لار و انقلابلاردان سونرا، صلح و صفایه احتیاج حس نتمه سیدی.

بیز کیمسه ایله عداوتیمیز اولمادیغی کیمی. مرتجعلرین و دشمنلریمیزین یالان افترا و بهتانلار اویدوردوقلاری کیمی ده، تجزیه فکری بنله ایندییه قدر قلبیمیزدن خطور نتمه میشدیر.

بیزیم بو مقدس قیامیمیزی باشقالارینا اسناد و نره ن آچاق خانلر. قهرمان ملتیمیزین شجاعت و فداکارلیغینی انکار نتمکله، اونو توهین نتمک ایستیردیلر. او خائن افتراچیلار یخه لرینی ملتیمیزین انتقام پنجه سیندن قورتارا بیلیمه جکلر. بیزیم قدرت منبعیمیز حق و حقیقت. تکیه میزده سلاحیمیزلا رشادتیمیزدیر.

بیزیم ایسته دیگیمیز یالنیز ایران حدودی داخلینده نوز آنا یوردوموزدا، ایندیگی کیمی، دموکراسی اصولو اوزرینده آزاد یاشاماقدیر. تمام دنیا ملترینین قبول نندیگی آتلاتنیک بیانییه سینین مرکبی هنوز قورومامیشدیر. هامییا معلومدور که، اونون

صراحتلی و اساسلی ماده لریندن بیرسی ده بودور که، هر ملت نوز نولکه سینده، آرزو نندیگی طرزده و ایسته دیگی شکلده، یاشاماغا حق و اختیاری واردیر.

دندیگیمیز کیمی آسوده لیک و مسالمت دوره سینه قاوشماق ایستیریک تا که، نولکه میزین اجتماعی و اقتصادی بنیه سینه ایلرر بویو، خصوصیلر رضاخان دوره سینده، وارد اولان آغیر یارالاری نوز الیمیزله ساغالتماق امکاتینی الده نده بیلک. یوخسا بو گنتدیگیمیز حق یولوندا چوخدان موفق اولموشوق و موفقیتیمیزین ابدیلیگی ده ایکی مهم حقیقت اوزه رینه اساسلانیر.

بیرینجیسی بودور که، بوتون آذربایجان ملتی، کیچیکدن بویوکه، آروادان کیشیه قدر، آزادلیغیمیزدان سون نفسیمیزه قدر دفاع نتمکله، او یولدا قیزارا- قیزارا نولمگه تصمیم توتوموشوق.

ملتیمیزین شعاری، رهبریمیزین دندیگی ایلک و سون سوزوموز بودور. "نولمک وار، دونمک یوخدور".

ایکینجی حقیقت ایسه بوتون متفق ملتین قبول و امضاء نندیگی و یوخاریدا شرح و نریلن آتانتیک ببنیه سیدیر که، عموم ملتله، نوزلرینی ایسته دیکلری کیمی اداره نتمگه. محکم و متین بیر حق قائل اولموشدور. اونا علاوه اولاراق، آذربایجان مدرسه لرینده یالنینز آذربایجان دیلینده تحصیل اولونماسینین تهران حکومتی طرفیندن نوز بیانییه سینده قبول ندیلمه سیدیر.

بو، او دنمکدیر که، بیزیم ملتیمیزی و مشخص بیر ملت اولدوغوموزون حقیقتینی رسمی صورتده تصدیق نتمگه مجبور اولموشدور. او حالدا دنیاتین ایندیکی شرایطینده و آتانتیک ببنیه سینه اساسلاناراق. هانسی ملت اولورسا اولسون. نوز اراده سی و دموکراسی اصولیله نوزونو اداره نتمگه کیم مانع اولابیلر؟

بیز بیلیریک که، هر ملت یالنینز نوز لیاقتی سایه سینده آزادلیغا مالک اولابیلر و بونا گوره ده هر زاددان اول نوز ملی قدرتیمیزه دایاناراق آزادلیغیمیزی ساخلایاجاییق.

بیزیم ملتیمیزی و دیلیمیزی رسماً تصدیق نده ن تهران حکومتی نماینده لریمیز ایله تهرانداکی مذاکره لر ائناسیندا گؤستردیگی عناد حیرتلی و تعجبلو دگیلدیرمی؟ تهرانا و دنیايا آیدیندیر که، موفقیت اولدن آخره قدر بیزیمدیر. چونکه گنتدیگیمیز یول حق و حقیقت یولودور. بوتون آذربایجان ملتینده نفرت حسی اوپاندیران بیر قضیه نی بورادا قید نتمکدن کنجه بیلمیه جیبک.

تهراندا مذاکره لر ائناسیندا، تهران سیاستمدارلاریندان (ا) بیرسی محترم نماینده لریمیزه "سیزده که، والی اولابیلن بیر آدام یوخدور" - دئییه. جهالتله ملی غروروموزا توخوندوقدا... اگر چه رهبرلریمیزدن چوخ یاغلی و دیش سیندیران جواب آلمیشدیر. اما آذربایجان ملتی ده نوز نوبه سینده بو نزاکتسیز، گوبود سوزو جوابسیز قویا بیلمز.

آقای سیاستمدار (ا) اوخودوغون، یا اوخومادیغین تاریخلر مراجعه نله سن گؤره سن که، بیز ایله سیزین سیاسی مقدراتیمیزی بیری - بیرینه ربط نده ن صفوی پادشاهلاری زمانیندان بو گونه قدر ایرانی اداره نده نلرینه ده آذربایجان ملتینین ایچیندن ینتیشن آداملار اولموشدور، حتی بوگون ده، یاخشی یا پیس، ایرانین ایستر داخلینده، ایسترسه خارچینده حساس پوستلاری اداره نده نلرین چوخلاری یئنه ده آذربایجان ملتیندن دیر.

بنش آی کیمی بیر قیسا مدتدن بری قورولان ملی حکومتیمیزین دوزگون و لیاقتلی اداری مأمورلاری آنا یوردوموزو بیر اولاد محبتیله و ملتیمیزه خاص اولان صداقت و لیاقتله اداره نئدیکلرینی بویون دنیا گؤرمکده دیر. بونو انکار نده نلره جهالت و عناد کورو دنیلزمی؟

رضا آذری

تهران ایله دانیشیق چوخ چتین شرایط آلتیندا ادامه تاپدی. حکومت باشچیلاری. بیزیم ملی نهضتیمیزین معناسینی و خلقین بو نهضتده شرکتینی درک نده

بیلمه دیکلری ایچون. مسئله نی چوخ سهل تلقی ندیر. شاید تجاهل ندیب عومیتله نهضتی قیمتدن سالماق ایستیردیلر.

آقای پیشه وری، شخصاً نهضته باشچیلیق نئدیگی ایچون. اونون بو سهولتله کنچیلمه سینه قانی سویوقلوقلا باخا بیلمزدی. آقای بادگان و سایر نماینده لر. شخصاً نهضتین یارادیلماسیندا جان قویوقلاری ایچون. تهرانین بیزیم نهضتیمیزه کیچیک گوزله باخماسینا هنج وجهله راضی اولای بیلمزدیلر. اونا گوره دانیشیقلا اون بنش گون طول چکدی. نهایت نتیجه آلمادان گنده ن هیئت تبریزه مراجعت نتمه لی اولدو.

دانیشیغین تفصیل و جریانینی محترم اوخوجولارین و مبلقرین دسترسینده قویماق مقصدیله آقای پیشه ورینین، تهراندان مراجعت نئدیگدن سونرا، سؤیله دیگی نطق، تهراندا آپاریلان دانیشیغا عاید قسمتیه هیئتین منتشر نئدیگی اعلامیه نین عین لری بورادا قید اولونمالیدیر.

آذربایجان نماینده لرینین تهران حکومتی ایله آپاردیقلاری مذاکره لر باره سینده اعلامیه

ایران باش وزیری آقای قوام السلطنه نین دعوتینه گوره تاریخ ۸-۲-۲۵ده آذربایجان ملی حکومتین باش وزیری آقای پیشه ورینین ریاستی آلتیندا بیر هیئت آذربایجان مسئله سینی مسالمت یولیه حل ندیب قارداش قانی تۆکولمکدن جلوگیرلیک نتمک ایچون تهرانا گئتدی. بو هیئت تهران حکومتینین صلاحیتدار مقاماتی و نماینده لريله دانیشیغا گیریشیب و بیر موافقتنامه باغلامالیدی. بو موافقتنامه گؤندرلمیش هیئته وئرلمیش اعتبارنامه نین موجبجه آذربایجان ملی مجلسینین و آقای قوام السلطنه نین دولتی طرفیندن تصویب اولدوقدان سونرا رسمیت تاپمالیدی.

دوشنبه گونو ۹-۲-۲۵، ساعت بئشدن اعتباراً آذربایجان نماینده لرینین هینتی ایله آقایان مستشارالدوله، فرماتفرماتیان، لئکرانی و ایپکچاتدان عبارت اولان تهران حکومتینین نماینده لری آراسیندا دانیشیقلا باشلانیدی. دانیشیقلا رین بیرنجی جلسه سی عمومی مسئله لر باره سینده آخره یئتیشدی. همین گونون صاباحیسی ایکینجی جلسه ده تهران حکومتینین نماینده لر هینتی، آقای قوام السلطنه دولتینین ۱-۲-۲۵ تاریخی ابلاغیه سینی گؤستریب دانیشیقلا ردان نوتری معرفلیک ننتدیلر. ابلاغیه نین متنی بوقرار ایله دیر:

(دولتین آذربایجان باره سینده ابلاغیه سی)

(ایندیکی دولتین تشکیل تاپدیغی گوندن آذربایجان ایشلری خصوصی بیر توجه جلب نده رک او عزیز هموطنلریمیزین نیتلرینی مطالعه نئدیکن سونرا وزیرلر هینتی تصمیم توتدو که، قانون اساسی و آیری وضع اولونموش قانونلار، مجریه قوه سینه اجازه و نردیگی حدود دا، او ایالتین اهالیسینین آرزولاری تأمین اولونوب و اولاری قارداشلیق و وحدته دعوت نئسین. بونا گؤره هینت دولتین بو باره ده صادر اولموش تصویب نامه سی عمومون اطلاعیدان نوتری نشر اولونور.

(۱۳۲۵ قمرینین ربیع الثانی آییندا تصویب اولونموش قانوندا قانون اساسینین منیممی نین ۲۹-۹۰-۹۱-۹۲-۹۳ نجو اصللرینین موجبجه، ایالتی و ولایتی انجمنلره و نریلمیش اختیارات، آذربایجاندا آشاغیداکي قرار ایله تصریح و تأیید اولونور:

۱- فلاحت، تجارت، صنعت، محلی حمل و نقل، معارف، صحیه، نظمیه، عدلیه و مدعی العموم لوق دائره لرینین رئیس لری و مالیه ناظری ایالتی و ولایتی انجمنلر وسیله سیله سنچیلیب و مقرراتین موجبجه اولنلرین رسمی حکملری دولت طرفیندن ظهراندا صادر اولاجاقدیر.

- ۲- والی، ایالتی انجمنین نظیرینی جلب نتمکله دولت طرفیندن تعیین اولوب و نظامی و ژاندارمری قوه لری فرمانده لرینین انتصابی دولت طرفیندن عمله گله جگدیر.
- ۳- آذربایجانین رسمی دیلی، ایرانین اوپیری ناحیه لری کیمی، فارس دیلیدیر. محلی اداره لرین و عدلیه دایره لرینین دفتری ایشلری فارس و آذربایجان (ترکی) دیلرینده اولور. اما درس مدرسه لرده ۵ ابتدائی کلاسلاردا آذربایجان دیلینده اولاجاقدیر.
- ۴- مالیاتی عائدلری و نولکه نین بودجه سینی تعیین نده ن وقت دولت آذربایجان شهرلرینین آبادلیغینی، صحیه و معارف ایشلرینین اصلحینین لزومونو نظرده توتاجاقدیر.
- ۵- دموکراتیک تشکیلاتلارین و اتحادیه لرین فعالیتی آذربایجاندا، ایرانین اوپیری یئرلری کیمی، آزاد دیر.
- ۶- آذربایجانین اهالیسینه و دموکراسی ایشچیلرینه، کنچمیشده دموکراتیک نهضتده اشتراک نتمه لری ایچون، هنج بیر سیخینتی کلمیه جگدیر.
- ۷- آذربایجان نماینده لر عده سینین، او ایالتین حقیقی جمعیتینین تناسبو ایله، آرتماسینا موافقت اولونور و ۱۵ نجی (تقنیه) دوره سی تشکیل تاپدیقدای بو باره ده لازمی پیشنهادلار مجلسه تقدیم اولوناجاقدیر که، تصویب اولدوقدان سونرا همان دوره ایچون وکیللرین قالاتی انتخاب اولونسون.)
- باش وزیر قوام السلطنه

آذربایجان نماینده لر هیئتلی ایسه نوز نظریه لرینین بیر قسمتینی ۳۳ ماده ده تهران حکومتینین نماینده لر هیئتینه پیشنهاد نئدیلر تا نوز حکومتینین نظرینه چاتدیر سینلار. آذربایجان نماینده لر هیئتلی بو ۳۳ ماده نین ضمنینده آذربایجاندا ایندیکی وضعیتین ساخلانیلماسینی و دموکراسی اساسلارینین بوتون ایران اوزرینده محکم لشمه سی و گنجیشلمه سی نی آشاغیدای قرار اوزره طلب نئدیلر.

آذربایجان مسئله سینین مسالمت و صلح یولوایله حل و موجود اولان اختلافلارین رفع اولماسی و بوتون ایران اوزرینده دموکراسی اساسلارین محکم لشمه سی ایچون تاریخ ۹-۲-۲۵ دن تهران مرکزی حکومتینین صلاحیتدار نماینده لری آقایان: صادق-صادق (مستشارالدوله)، فرمانفرمائی، ایپکچیان، لنکرانی، سپهر (مورخ الدوله) و مظفر فیروز آراسیندا بیرطرفدن؛ آذربایجان ملتینین مختار نماینده لری آقایان: پیشه وری، صادق بادکان، دکتر جهانشاهلو، فریدون ابراهیمی، صادق دیلمقانی و آقای محمد حسین خان سیف قاضی، آذربایجان کردستانینین نماینده سی او بیرری طرفدن دانیشتیق عمله گلدی. یوخاریدا قید اولونموش نماینده لر نوز نقص سیز و ایرادسیز اعتبارنامه لرینی مبادلله نندیکدن سونرا آشاغیدایکی ماده لرین باره سینده موافقت نندیلر:

- ۱- کنچمیش مستبد حکومتین لشگری و کشوری مأمورلارینین فشاری، آزادلیق و دموکراسی دشمنلرینین تحریکاتی نتیجه سینده ۳۲۴ نجو ایلین شهریور آیین ۱۲ سینده وجوده گلیمیش نهضت مترقی دموکراتیک و ایرانین حقیقی استقلالیت و تمامیتینین ضامنی اولان بیر نهضت تانیلیر.
- ۲- آذربایجان که، کنچمیش ۳ و ۴ نجو استانلار و خمه و لایتینه شامیلدیر، معین اراضی بیر واحد صورتده، خودمختار حکومت آدی ایله ایران مملکتینین جزوی و مرکزی ایسه تبریز شهردیر.
- تبصره- آذربایجان کردستانینین مرکزی مهاباد شهردیر.
- ۳- آذربایجانین پولو و بایراخی ایراندا رایج اولان پول و ایران بایراغیدیر. مملکتده جاری اولان قانونلار، آذربایجان خلقینین اختیاراتی و آزادلیغی ایله مغایرتی اولماق شرطیله، آذربایجاندا جاری اولاجاقدیر.
- ۴- آخرینجی ایکی ماده نی نظرده توتماقلار، آذربایجان داخلی ایشلرینی اداره و نظارت نتمک و بودجه تصویبیدن نوتری "هینت ملی" آدیندا بیر هینت، دموکراتیک اصول و مخصوص نظامنامه اوزره انتخاب اولاجاقدیر.

- ۵- بوتون لشگری و کشوری اداره رئیس لرینین انتخابی آذربایجان هیئت ملیسی عهده سینه دیر. بو مأمورلار که، هیئت ملی طرفیندن انتخاب اولاندان سونرا مرکزی حکومته معرفلیک اولاجاقلار، عمدہ قانونلارین اجراسیندا مرکزی حکومته و هیئت ملی تصمیم لرینین اجراسیندا هیئت ملییه تابع اولاجاقلار.
- ۶- آذربایجان هیئت ملیسی بوتون لشگری و کشوری مأمورلارین عزل و نصب و تغییر و تبدیلینده مختار دیر. بوجور تغییر و تبدیله مرکزی حکومتین ده اطلاعینا یئتیریله جکدیر.
- ۷- آذربایجاندا هیئت ملیدن علاوه محال، بلوک و ولایتی انجمنلرده دموکراسی اصول اوزره، یعنی مستقیم- عمومی رایله (ایستر آرواد، ایستر کیشی و ایسترسه قوشون افرادی) سنجیلیب و بو انجمنلر نوز عمل حیظه لری، یعنی ولایت، محال، بلوک لرده ایشلرین یاخشی قاباغا گنتمه سینه نظارت نده جکلر.
- ۸- فنانیلر و ملی قوشون تشکیلاتی اولدوغو کیمی ده قالمالی و نوز مأموریت و وظیفه لرینی، آزادلیق و دموکراسی اصولوندان مدافعه نتمک و مربوط سرحدلری حفظ نتمک ایچون، آذربایجان هیئت ملی سینه تابع اولاجاقدیر.
- ۹- ایندییه تک آذربایجان ملی حکومتی طرفیندن وئرین کشوری و لشگری درجه لر و ترفیعلر رسمیتله تانیلیر.
- کیچیک افسرلرین ترفیعاتی و درجه لری، مستقیم حالدا، آذربایجان ملی قوشون فرمانده لیگی طرفیندن وئریله جک. ولی ارشد افسرلرین و ژنراللارین درجه لری آذربایجان ملی قوشونلاری فرماندهینین پیشنهادهی و هیئت ملینین تصویبی اوزره وئریله جکدیر.
- ۱۰- آذربایجان دولتی اداره لرینده و هیئت ملیده یازیلار آذربایجان دیلینده و آذربایجان کردستانیدا کرد دیلینده اولاجاقدیر. لاکن فارس دیلی ایرانین دولتی دیلی اولدوغو ایچون، مرکزی دولت ایله آذربایجان کردستانی اداره لری و

هیئت ملیسی آراسیندا یازیلارین فارس دیلینده اولماسینین اشکالی اولمایاقدیر.

۱۱- درس و تحصیلات آذربایجاندا ابتدائی مدرسه لرده آذربایجان دیلینده و آذربایجان کردستانیندا کرد دیلینده و متوسطه و عالی مدسه لر ایسه هر ایکیسی آذربایجان و فارس، یا کرد و فارس دیلرینده اولایاقدیر.

۱۲- آذربایجان ملی مجلسینین ایندییه تک تصویب نئدیگی قانونلار که، آذربایجان ملی حکومتی طرفیندن اجرا ندیلب، آذربایجان هیئت ملیسی طرفیندن نقض اولمایجا نوز اعتباریندا قالاچاقدیر.

(بو ماده آذربایجان کردستانی خصوصوندا دا صادق دیر).

۱۳- خالصه جات، آزادلیق و مشروطیت دشمنلرینین یئرلری و وارلارینین آذربایجاندا و هابنله آذربایجان کردستانیندا کندلیلر آراسیندا بؤلونمه سی رسمیتله تانیلیر و هنج وقت نقض ندیلیب و قایتاریلمایاچاقدیر.

۱۴- تریاک، الکل، اختلاس، رشوه، فحشاء و سایر اخلاقی فسادلارلا مبارزه، تصویب اولونموش قانونلار اوزره، دوام نده جکدیر.

۱۵- هیئت ملی تصویب نئمه دن هر جوی لوکس و تجملی متاعلر و ها بنله آذربایجان داخلینده عمله گلن متاعلری وارد نتمک قدغندیر.

۱۶- هر جور مالیات و عوارض، هیئت ملی تصویب نتمیش بیر سیستم اصولیه، وصول اولمالیدیر و دولتی عایدلرین آرتماسی ایچون، ایندییه تک آذربایجان مجلس ملیسینده تصویب اولوب و آذربایجان ملی حکومتی طرفیندن اجرا ندیلن قانونلار نوز اعتباریندا قالاچاقدیر.

۱۷- آذربایجانا و آذربایجان کردستانینا حق وئرلیلر که، نوز جمعیتلری نسبتیه که، تقریباً بوتون ایران جمعیتینین اوچدن بیرینی تشکیل وئریر، وکیل سنجیب و مجلس شورای ملییه گؤندر سینلر. آذربایجان و کردستان نظار انجمنی

طرفیندن و اونلارین هیئت ملیسینین تصویبینه یئتیشین اعتبارنامه مجلس شورای ملی ده رد ندیله بیلمز.

۱۸- ایرانین بوتون نقطه لرینده انتخابات بیر شکله اولماق ایچون دولت معهد اولور که، ۱۵نجی انتخابات دوره سینده ایران مجلس شورای ملیسی، آذربایجان ملی حکومتی قادیلار و جوانلار و قوشون ایشچیلرینه وئردیگی حقی، محترم ساییب و بوتون ایراندا عمومیت وئرسین.

۱۹- مجلس شورای ملینین انتخاباتی بوتون ایراندا حداکثر ۱۰ گون بیرینجی انتخابات اعلامیه سیندن سوئرا باشلانیب و حداکثر بیر هفته نین مدتینده خاتمه تاپاجاقدیر.

۲۰- آذربایجان و کردستان مالیاتینین یوزده ۲۵-ی مرکز وئریله جکدیر. ولی بوایل آذربایجان و کرد خلقینین دموکراسی و آزادلیغی اله نتمک ایچون آغیر خرچلره متحمل اولدوقلارینا گوره بو مبلغی وئرمکدن معاف اولاجاقلار.

۲۱- مرکزی دولت عهده دار اولور که، تیکیلنده اولان تهران ایله تیریز آراسینداکی دمیر یولو که، قابججادهان میانه یه تک یئتیشیبیدیر، تیریزه چاتدیرسین.

۲۲- دولت هنج بیر صورتده لشگری و کشوری مأمورلارین عزل و نصبینده و هابنله ده گیشمه سینده دخالت نتمگه حقی بوخدور.

۲۳- آذربایجان و کردستان هیئت ملیسی گرک معارف، فلاح و حفظ الصحه اصلاحاتینی آزادانه حیاتا کنچیرسین.

۲۴- آذربایجان و کردستان طبیعی ثروت و معدنلری یالنیز آذربایجان و کردستان احتیاجاتینی رفع نتمگه تخصیص وئریلیر و او ناحیه لرین کارخانالارینین اداره سی نوز عهده لرینه قویولور.

۲۵- لازمی موقعلرده خصوصی و شخصی کارخانالارین نظارتی آذربایجان و کردستان حکومتی و هیئت ملیسی ایله اولاجاقدیر.

۲۶- آذربایجاندا و کردستاندا بوتون مطبوعاتین نشری ملی هیئتلرین تصویبی ایله اولاجاقدیر. تئاتر و سینما و رادیو آذربایجان و کرد دیلرینده اداره اولوناجاقدیر. بو، سایر دیلر باره سینده ده مجاز و قابل اجرادیر.

۲۷- بوتون صنعتی، فلاحتی ملی و دولتی بانگلارین اداره ندیلمه سی آذربایجاندا و کردستاندا هیئت مللیرین عهده سینده دیر.

۲۸- بوتون مالیاتی عایدات و عوارض آذربایجان و کردستان محلی خزانه دارلیقلاریندا توپلانیب و مستقیماً لازمی مصرفه یئتیشه جکدیر.

۲۹- مرکزی دولت متعهد اولور که، آذربایجان خلقینین مطالباتین فوریتله بانگ ملیدن پرداخت نئسین و بوبانگین انتقال و نرمایش سرمایه لرین دوباره قایتارسین.

۳۰- مرکزی دولت متعهد اولور که، ۳نجو و ۴نجو استانلارین و خمسده ولایتینین آزادلیق دشمنلرینین الی آلتیندا اولان تکاب، سقز، بیجار، سردشت کیمی یئرلرینی آذربایجان و کردستانین صلاحیتدار مقاماتینا تحویل و نرسین.

۳۱- مرکزی دولت متعهد اولور که، ایلر بویو ملتین حقوقونا تجاوز نده ن و قاتلی فاجعه لر توره دن ژاندارمری تشکیلاتی نی لغو ندیب و اونون مقابلنده، قضانی دستگاهین ضابطی اولان، نظمییه تشکیلاتینا بوتون قصبه لرده و محال و بلوک لرده وسعت و نرسین.

۳۲- مرکزی دولت متعهد اولور که، ایالتی، ولایتی، بلوک و محال انجمنلرینی، ایندی آذربایجاندا اولدوغو کیمی، دموکراسی اصول اوزره بوتون ایراندا تشکیل و نرسین.

۳۳- بلدیه تشکیلاتلاری، بوتون ایراندا، دولت خادمیری دخالت نئمه دن، دموکراسی اصول اوزره قورولمالیدیر.

سه شنبه گونو، ۱-۲-۱۳۲۵، ساعت ۸ده آقایان مورخ الدوله سپهر پیشه و هنر و تجارت وزیری و آقای قوام السلطنه نین سیاسی معاونی آقای مظفر فیروز نوزلرینی

صلاحیتدار نماینده معرفلیک نئدیلهر. ۳۳ ماده اونلارا گؤستریلدی. او گونون صباحی پیشه وری و آقای قوام السلطنه آراسیندا ایکی فتره خصوصی ملاقات و مذاکره عمله گلدی و بو مذاکراتین تعقیببنده آشاغیداکی ابلاغیه آذربایجان نماینده لری هیئتی طرفینده تهیه و آقای قوام السلطنه نین دولتینه وئریلدی. ابلاغیه نین متنی بودور:

آقای قوام السلطنه نین حسن نیتی و صادر نئدیگی بیانیه اثرینده مرکزی دولت نماینده لری و آذربایجان نماینده لری هیئتی آراسیندا تبادل افکار و درین مطالعه دن سونرا بنله نتیجه اله گلدی که، آذربایجانین دموکراتیک نهضتی آذربایجانلی ایراندا تجزیه نتمک قصدیله یوخ، بلکه مشروطیت و دموکراسی اساسلارینی ایراندا تثبیت و تقویت نتمکدن نوتری عمله گلمیشدیر. هر جور سؤتفاهم و قارداش قاتی تۆکمکدن جلوگیریک نتمکدن نوتری توافق نظر حاصل اولدوکه، مرکزی حکومت و آذربایجان خلقی آراسیندا اساسی اختلاف یوخدور. فرعی مسئله لری حل نتمکدن نوتری آذربایجان نماینده لریندن بیر هیئت تهراندا اولاجاقدیر. تا مرکزی دولت نماینده لريله ایشلری بیر طرزده که، مشروطیت و دموکراسی اصولونا، خصوصیه آذربایجان خلقینین آزادلیغینا، لطمه یئتیرمه سین، حل و تصفیه نده لر. بوتون مسئله لرین حل و مرکزی دولتله اداری رابطه لرین یارانماسی آقای قوام السلطنه نین هیئت دولتی نین، آذربایجان مجلسینین (که، فعلاً ایالتی انجمن یئرینده دیر). و مجلس شورای ملینین تصویبینه باغلیدیر.

اوچونجو ملاقاتدا آقای پیشه وری و آقای قوام السلطنه نین آراسیندا، یئر بؤلگوسونه مربوط اولان ماده خصوصوندا، اختلاف نظر اوز وئردی. بو مسئله باعث اولدو که، ایکی گون مذاکرات دا وقفه اولسون. اوندان سونرا آقای قوام السلطنه نین دولتی مذاکراتی دوباره باشلاماقدان نوتری او اصلاحاتی که، ابلاغیه ده منظور نده بیلردی، صلاحیتدار نماینده لرینین توسطیله، بو قرار اوزره آذربایجان نماینده لری هیئتینه وئردی.

ابلاغیه نین متنی بودور:

- ۱- آذربایجان ایالتی شوراسی، مجلس ملی عوضینه.
 - ۲- آذربایجان هیئت مدیره سی، وزیر لر هیئت عوضینه.
 - ۳- آذربایجان اداره لری رئیسسی، محلی وزیر لر عوضینه.
- ۱- دولتین عین ماده سی قبول اولونور. ولی مالیه رئیسسی محلی مأمورلاردان اولمالی، مالیه ناظری ایسه، دولت طرفیندن تعیین ندیلمه لیدیر.
 - ۲- والسی (استاندار) آذربایجان ایالتی شوراسینین پیشنه‌های ایله تعیین اولونوب، حکم دولت طرفیندن صادر اولاجاقدیر. یوللارین امنیتینی حفظ و نظمیه تشکیلاتی و اجرا مأمورلارینا کمک نتمکدن نوتری، مسلح بیر قوه، نگهبان آدیله، تشکیل اولونور. بو قوه نین فرماندهی ایالتی شورا طرفیندن تعیین و حکم صادر اولماقدان نوتری وزارت کشوره پیشنه‌های اولونور. لشگری قوه لر محلی نظام وظیفه افرادیندان عبارت اولاجاقدیر. سرحدلری حفظ نتمک بو تشکیلاتین عهده سینه اولوب و لازم اولان مرکز لردنه ساخلولاری اولاجاقدیر. بو قوه لرین فرمانده لری صالح و تحصیلات گۆرموش محلی افسرلردن، هیئت مدیره طرفیندن، تعیین و اونلارین حکملری مرکز دن صادر اولور و کلیه لازم اولان گزارشلر فرماندهلیک* طرفیندن مرکز ه ونریلیر.
 - ۳- دولتین اوچونجو ماده سی عینا تصویب اولونور.
 - ۴- مملکتی، قانونلار اوزره وصول اولان، مالیاتلارین یوزده ۷۵ فائضی محلی اداره لر مستخدم لرینین و نگهبان قوه سینین حقوقونو پرداخت نتمکدن نوتری، ایالتی شورا نظارتی آلتیندا، مصرف اولاجاقدیر.

*- بو کلمه بو کتابدا (فرمانه‌لیک) یازلمیشدیر. - یاشار آذری

ایالتی شورا عام المنفعه مصرفلردن نوتری وصول اولان عمومی مالیاتین یوزده ۱۰ فانیسیندن آرتیق اولماما شرطیله، بعضی عوارض وضع و مصرف نده بیلر.

۵- دولت ماده سینین عینی تصویب اولونور.

آذربایجان نماینده لری هیئتی بو پیشنهادی ۱-۶-۸-۱۰ نجو ماده لرده منعکس اولان اصلاحاتلا قبول و دولتته وئردی.

پیشنهادین متنی بودور:

آذربایجان مسئله سینی مسالمت یولیه حل نتمک و دموکراسی اصولونو ایراندا محکم لندیرمک ایچون تاریخ ۸-۲-۲۵ دن ایران دولتینین رسمی نماینده لری و آذربایجان نماینده لری هیئتی آراسیندا مذاکره عمله گلیب درین مطالعه و تبادل افکاردان سونرا بنله نتیجه آیلندی که، آذربایجانین دموکرات نهضتی آذربایجانلی ایراندان تجزیه نتمک قصدیله اولمامیش، بلکه دموکراسی و مشروطیت اصوللارین ایراندا محکم لندیرمک و قوتلندیرمکدن نوتری اولموشدور. ایران دولتینین رسمی نماینده لری و آذربایجان نماینده لری هیئتی آشاغیدا قید اولان ماده لرده موافق نظر حاصل نتدیلم:

- ۱- آذربایجان ایالتی کنچمیش ۳نجو و ۴نجو استانلارا و خمسه ولایتینه شاملدییر.
- ۲- بوندان سونرا مجلس ملی اصطلاحی عوضینه ایالتی شورا و وزیرلر هیئتی عوضینه هیئت مدیره و وزیرلر عوضینه محلی اداره لر رئیس اصطلاحی ایشله دیله جکدیر.
- ۳- آذربایجان والیسی ایالتی شورانین پیشنهادی ایله تعیین اولوب و حکم دولت طرفیندن صادر اولاجاقدیر.

- ۴- دولتی اداره لر، باتنگلار و محاکم رئیسلری، مدعی العموملار و حمل و نقل اداره لری رئیسلری ایالتی شورا طرفیندن انتخاب و رسمی حکمدر دولت طرفیندن صادر اولاجاقدير.
- تبصره- مالیه ناظری دولت طرفیندن تعیین اولاجاقدير.
- ۵- یوللارین امنیتینی حفظ و نظمیه تشکیلاتی و اجرا مأمورلارینا کمک نتمکدن نوتری نگهبان آدیله مسلح بیر قوه تشکیل اولونور. بوقوه نین فرماندهی ایالت شوراسی طرفیندن تعیین و حکم صادر اولماقدان نوتری داخله وزیرلیگینه پیشنهاد اولونور.
- لشگری قوه لر محلی نظام وظیفه افرادیندان تشکیل تاپیر و سرحدلرین حفظی بو تشکیلاتین عهده سیینه اولور. بو تشکیلاتین ساخلولارینین فرمانده لری آذربایجان هیئت مدیره سی واسطه سیله محلی صالح افسرلردن تعیین و اونلارین حکمدری مرکزدن صادر اولاجاقدير و کلیه لازمی گزارشلر فرمانده هنگ طرفیندن مرکز و نریله جکدير.
- ۶- ابتدائی مدرسه لرده تحصیل آذربایجان دیلینده و متوسط مدرسه لرده ایسه درس لر هر ایکی آذربایجان و فارس دیلرینده اولاجاقدير. محلی اداره لرده دفتری ایشلر و عدلیه و او بیری ایشلری فارس و آذربایجان دیلرینده صورت تاپاجاقدير.
- ۷- مملکت قانونلاری موجبجه آیینان مالیاتین یوزده ۷۵ فائضی اداره مستخدملرینین حقوقلارینا و "نگهبان" تشکیلاتینا و باشقا اصلاحاتا، ایالت شوراسینین نظارتی آلتیندا، مصرف اولوناجاق.
- ایالت شوراسی، وصول اولونان عمومی مالیاتین یوزده ۱۰ فائضیندن تجاوز نتمه مک شرطیله، بعضی عواض وضع و مصرف نده بیلر.
- ۸- آذربایجاندا دموکراتیک نهضتی طرفیندن عمله گلیمیش بوتون اقتصادی، اجتماعی، ملی و یئر اصلاحاتی رسمیتله تانیلیر.

۹- آذربایجانین حقیقی جمعیتینین تناسیبله آذربایجان نماینده لرینین آرتیریلماسینا موافقت اولونور. ۱۵نجی قاتون گذارلیق دوره سی تشکیل تاپدیقا، بو باره ده لازمی پیشنهاد مجلسه تقدیم اولوناجاق دیر که، یئنی تصویب اولونان عده همان دوره ایچون انتخاب اولونسون.

۱۰- دولت تعهد ندیر مجلس شورای ملینین انتخابات قانونوندا تجدید نظر ندیب و تازا قانونو ایندیکی مترقی شرایط و حقیقی دموکراسی اصولو اساسیندا (عمومی، مستقیم، گیزلی، مساوی و متناسب) تنظیم نده رک تصویب ایچون مجلس شورای ملییه تقدیم نئسین.

۱۱- بو قرارداد ایران هینتی دولتی و آذربایجان ملی مجلسینین تصویبینه چاتدیقدان سونرا رسمی اولاجاقدیر.

۱۲- بو قراردادین ماده لری آذربایجان کردستانینادا شاملدیر.

بو پیشنهاد تازا دانیشتیقلا رین مبناسی اولدو. آقایان پیشه وری و قوام السلطنه آراسیندا دوردونجو ملاقات و مذاکراتدان سونرا، دنمک اولار که، کلیاتدا ایکی طرف آراسیندا توافق نظر عمله گلیب و قرار اولدو که، آقای قوام السلطنه نین سیاسی معاونی آقای مظفر فیروزون اشتراکیله یئنی بیر لایحه تنظیم اولونسون. پنجشنبه گونو ۱۹-۲-۲۵، ساعت ۲۳ده باش وزیرین سیاسی معاونی آقای مظفر فیروز آشاغیداکی لایحه نی حاضر لایاراق آذربایجان نماینده لری هینتینه گؤستردی.

لایحه نین متنی:

سون زمانلاردا آذربایجاندا عمله گلن دموکراتیک نهضت نتیجه سینده که، اونون مقصدی بوتون ایران نولکه سینده دموکراسی و آزادلیق اصولونو محکم نلدیرمک* اولموشدور. دولت و آذربایجان نماینده لری آراسیندا دانیشتیق باشلامیش و آذربایجان نماینده لری دولتین ۷ ماده دن عبارت اولان ابلاغیه سیننی قبول نده رک تبادل افکار

*- بو کلمه بو کتابدا (محکم اندیرمک) یازلمیشدیر. - یاشار آذری

نتیجه سینده توافق نظر الده ندیلدی. آشاغیداکی ماده لر که، ۷ ماده نین مکتلی عنوانیله تنظیم اولوب، قبول و اجرا ندیلسین:

۱- ابلاغیه نین بیرینجی ماده سینده "مالی ناظری" کلمه سی "مالیه رئیس" کلمه سینه چئوریلمکله و "اقتصاد و تجارت ایشلری اداره سینین رئیس" آرتیرماقلا عیناً قبول اولونور.

۲- آذربایجان والیسی آذربایجان ایالت انجمنینین پیشنهادی اوزره دولت تصویبی ایله تعیین اولوناجاقدیر.

۳- سون زمانلاردا آذربایجاندا عمله گلن دگیشیکلیکله اساسلاناراق دولت، آذربایجاندا ملی مجلس آدیله انتخاب و یارادیلیمیش تشکیلاتی آذربایجان ایالت انجمنی کیمی تانییاجاق و ۱۵ نجی مجلس تشکیل تاپدیقد، دولت طرفیندن پیشنهاد اولونان یئنی ایالت و ولایت انجمنلری قانونو تصویب ندیلدیکن سونرا، تصویب اولونموش قانون اوزره آذربایجان ایالتینین یئنی ایالتی انجمن سنجیلری تنزیکله باشلاناجاقدیر.

۴- ایالت انجمنینین قرار و تصمیملرینی اجرا نتمک و ایشلرین گنیشلتینین یاخشیلیغینی تأمین نتمک و خصوصیه آلینان مالیاتین ۰/۷۵ فائضینین دوزگون خرج اولونماسینا نظارت نتمک ایچون ایالتین دوایر رئیسلی و ایالت انجمنینین هیئت رئیسسه سیندن مرکب ایالت شوراسی تشکیل تاپاراق انجمنین تصمیملرینی حیاتا کنچیره جکدیر.

۵- آذربایجان نهضتی نتیجه سینده نظام وظیفه افرادیندان چاغریلان یئرلی قوه لرین تکلیفینی تعیین نتمک ایچون، موافقت اولدو جناب آقای قوام السلطنه دولتی و آذربایجان ایالت انجمنی نماینده لریندن محله بیر کمیسسیون تشکیل تاپیب و اونون حل یولونو، تصویبدن نوتری، مرکزی دولت و ایالتی انجمنله پیشنهاد نده جکدیر.

- ۶- آذربایجانین مالی وضعیتینی خصوصوندا موافقت اولدو آذربایجان گلیرلرینین ۰/۷۵، فائضی ینرلی خرجلره اختصاص وئرلیسین و ۲۵/۰۵ ده ایران نولکه سینین عمومی مخاریجینی تأمین نتمک ایچون مرکزده گؤندرلیسین.
- تیسره- پست و تلگراف و دمیر یولو و ارومیه گؤلونون گمی چیلیک اداره لرینین خرج و گلیرلری مستثنی و اونلارین خرج و گلیرلری دولت عهده سینده و اونا منحصر اولاجاقدیر. بنله توضیح وئرلیر که، آذربایجان ایالت و ولایت انجمنلری و دولت اداره لرینین تلگرافلاری مجانی اولاراق مخابره اولوناجاق.
- ۷- دولت قبول ندیر که، جاری ایل عرضینده میانه دمیر یولونو تبریزه چاتدیرسین؛ بو ایش تنز بیر زماندا حیاتا کنجیرلیسین. بو ایشین انجامی ایچون آذربایجان کارگر و متخصصلرینین تقدم حققری اولماسی آیدیندیر.
- ۸- اساسی شوسه یوللارین چکمه سی و تعمیرنتمه سی دولت عهده سینده و فرعی یوللاری ایالت انجمنینه مربوط دور.
- ۹- نظام وظیفه دن آیری اولاراق، فدانی آدیله تشکیل تاپان، داوطلب قوه لر کندلر نظمییه سینه تبدیل اولونور و اونون رئیسی آذربایجان ایالت انجمنینین انتخابی و دولت تصویبی ایله تعیین اولوناجاق.
- ۱۰- آذربایجان دموکراتیک نهضتی نتیجه سینده آذربایجان کندچیلری آراسیندا بؤلونن ینرلردن دولت خالصه سینه مربوط اولانلارین بؤلونمه سیله دولت اصولا موافق دیر و تعهد ندیر که، تصویب ایچون، بیرینجی فرصته، اونون لایحه سینی مجلس شورای ملییه پیشنهاده نده رک دولت خالصه لرینین مملکتین باشقا نقطه لرینده یاشایان کندچیلر آراسیندا بؤلونمه سی نی او لایحه ده پیش بینلیک نتمسین. آذربایجان نهضتی نتیجه سینده عملا و عوض سیز اولاراق اکینچیلر آراسیندا بؤلونن باشقا

ینرلر باره سینده، مالکلی قانع نتمکدن نوتری، او ملکترین تعویض ترتیبینی مجلس شورای ملییه پیشنهاد نده جکدیر.

۱۱- دولت ابلایغیه سینین ۳نجو ماده سی موجبجه قراره آئندی که، آذربایجاندا رسمی و دولتی دیل فارس دیلیدیر. اداره لرین و عدلیه نین دفتری ایشلری و محاکمه لر آذربایجان و فارس دولتی دیلرینده اولور. بنش کلاسا قدر تدریس آذربایجان دیلینده اولاجاقدیر و موافقت اولدو که، بنش کلاسدا یوخاری، معارف وزارتینین پروگرامی اوزره، مکتبلرده درس آذربایجان و فارس دیلرینده اولسون.

۱۲- دولت تعهد ندیر ۵نجی مجلس آچیلدیقدا انتخابات قانونون لایحه سی که، آزادلیق و دموکراسی اساسلاری اوزره، یعنی عمومی، گیزی، مستقیم و متساوی که، قادیلارادا شامل اولو، مجلس شورای ملییه تقدیم و اونون تصویبینی فوریتله درخواست نده.

۱۳- دولت موظف دیر که، بلدییه انجمنلرینین سنجگی قانونونو، دموکراسی اصولیه (عمومی، گیزی، متناسب، مستقل و مساوی) که، بوتون بلدییه انجمنلرینین استقلالین تأمین نده، چوخ تنز لیکله انجمن مجلسه تقدیم نتمسین. بو لایحه تصویب اولونانا قدر آذربایجان شهرلرینین انجمنلری رسمیتله قالاچاقدیر.

۱۴- آذربایجاندا اقلیتده واقع اولان ملتله: کرد، ارمنی، آشوری بو موافقتنامه نین ۱۱نجی ماده سی اوزره، ابتدائی مکتبده ۵نجی کلاسا قدر نوز آنا دیلرینده درس اوخویاچاقلار.

۱۵- آذربایجان ایالتی سابق ۳ و ۴نجو استانلارا و خمسسه ولایتینه شاملدیر.

۱۶- بو موافقتنامه نین قرارلارینین اجرایی جناب آقای قوام السلطنه نین هیئت دولتی و آذربایجان مجلس ملیسینین* (که، بو موافقتنامه تصویب اولدوقدان

*- بو کلمه بو کتابدا (میسینین) یازلمیشدیر. - یاشار آذری

سونرا، ایکینجی ماده موجبنجه، انجمن ایالتی آدلانا جاقدر (تصویبینه موکول اولاجاقدر).

قرار ایدی که، جمعه گونو، سحر ساعت اوندا، هیئت دولتین فوق العاده جلسه سی تشکیل تاپیب و آذربایجان نماینده هیئتیندن ده بو جلسه ده حاضر اولسونلار. بو فوق العاده اجلاس آذربایجان نماینده لری شرکت نتمه دن، ساعت ۱۱ دن الی ساعت اوچ یاریما قدر مذاکره و مباحثه عمله کتیردی. نتیجه ده آذربایجان نماینده لری هیئتین نندیگی پیشنهادی که، نماینده هیئتینین چوخلو گنشتیندن حکایت ندریدی، آقای قوام السلطنه نین کابینه سینده اولان مخالف و غیرمتجانس عنصرلرین دسیسه بازلیغی نتیجه سینده، اکثریت رأی ایله رد اولدو و دولتین تصمیمی اول آقایان فرماتفرماتیان و ایپکچیان، سونرا آقای مظفر فیروز توسطی ایله نماینده هیئتینه ابلاغ اولدو که، هیئت دولت تصمیم توتوب که، ۱- ۲- ۲۵ تاریخی بیر ماده دن عبارت اولان ابلاغیه نین ماده لریندن قیراغا چیخماییب و اوندا هنج بیر تفسیر ونرمة سین.

بو ترتیبله آذربایجان نماینده لری هیئت ایله تهران حکومتی رسمی مقامات آراسیندا اولان مذاکراتدان هنج بیر نتیجه آلینمیش مذاکراتدا وقفه حاصل اولدو. آذربایجان نماینده لری ۲۳- ۲- ۲۵ ده تبریزه قایتدیلا. تهران حکومتین رسمی و موافق مقاماتین اظهار نندیگینه گوره، مذاکره نین دایناماسینین علت و عامللرینین بیریسی ده غیر مسنول مقامات و عنصرلرین فوق العاده نفوذو ایدی که، مختلف یوللارلا دولت هیئتینین ایچریسینده و خارجینده اعمال اولونوردو.

آیدین دیر که، اولارین اساسی هدفی دموکرات نهضتینین انکشافینین و حقیقی آزادلیغین بوتون ایران اوزرینده قاباغین آلماق ایدی.

ایرانین باش وزیر آق قوام السلطنه و اونون بعضی همکارلارینین حسن نیتینی نظرده توتماقلا تصور ندریری که، هله ایش ایشدن کنچمه ییب و هله امید نتمک اولار که، آذربایجان مسئله سینین صلح یولیه حل ندیلمه سی و قارداش قاتی

توکولمکدن جلوگیرلیک نتمک ایچون باشلانان مذاکره لر که، تهراندا بعضی مرتجع و ایران ملتینین آزادلیغینین دشمنی اولان عنصرلرین دسیسه سی نتیجه سینده متوقف اولدو، باشلانسن، چونکه بیز آذربایجان نهضتینی بوتون ایران سعادت و آزادلیغی و اورادا وجوده گلن دموکراسی بیر اصولون ضامن بیلیریک. آذربایجان نهضتی بوتون ایران آزادیخواهلارینین امیدی دیر و بالاخره موفق اولاجاقدیر که، آزادلیغی و دموکراسی اصولون بوتون ایراندا انکشاف نئدیریب و عمومیت ونرسین. ولی متأسفانه گورونور که، تهرانین مرتجع هیئت حاکمه سی ژاندارم و نظامی ستونلارینی بیزیم سرحدلریمیزه توپلاییر و کله سینده بیر پارا نقشه لر بجه ریر که، هنج وجهیله ایرانین صلاحینا دگیلیر.

بیز اونو ایسته بیریک که، بیزیمله تهران آراسیندا اختلافلار صلح یولیه حل اولسون. بیز بو نظریه نی اعلام نئدیکده آشکار دنیریک که، اگر ژاندارم یا نظامی قوه لری طرفیندن بیزیم نولکه میزه نسبت کیچیک بیر تجاوز و تعرض اولورسا، وار قوه میزله دفاع نده جیبیک. آذربایجان ملتی نوز آزادلیغیندان دفاع نتمک ایچون آخر نفره تک فداکارلیغا حاضر دیر. بیز اینانیریک که، بو مقدس هدفه ینتیشمک و حقیقی آزادلیغی و دموکراسی اصولونو بوتون ایراندا برقرار نتمک ایچون عموم ایران آزادیخواهلاری دا بیز ایله بیر صفده مبارزه یه حاضر دیرلار. تصور نذیریک که، شخص آقای قوام السلطنه ده اولان حسن نیت اثرینده ایش بو ینره چاتماسین.

آذربایجان ملی حکومتینین باش وزیر سی جعفر پیشه وری

تبریز ۲۳ اردیبهشت ۱۳۲۵

آقای پیشه ورینین آذربایجان خلقینین صلاحیتدار شخصیتلرینین کنفرانسیندا نئدیگی بیانات

بیز تهرانا وارد اولدوقدا ژاندارم و سایر مستحفظلرین چنگیندن خلاص اولوب، نوزلرینی بیزه یاخینلاشدیران اشخاصین سیماسیندا و حرکتینده بونو آشکار صورتده گؤروردوک: طیاره میدانینا گلیب چاتماغا موفق اولان تهران آزادخواهلارینین شعارلاری بیزیم روحوموزو تیتره تدی.

(سبز بیزه نجات و نردیز! سبز ایران خلقینی اسارتدن خلاص نئدینیز! آماندیر اشتباه نتمه بین! آزادلیغیمیز سیزین دوزگون حرکت نتمه گیزه باغلیدیر! یاشاسین آذربایجان قهرمان خلقی! یاشاسین آزادلیغیمیزین مشعلداری اولان آذربایجان آزادخواهلاری!)

بو شعارلار آذربایجان خلقینین باشلارینین اوجالماسینا، اولارین تک نوزلرینی اداره نتمک دگیل، بلکه بوتون ایران خلقینه رهبرلیک نتمک استعدادینا مالک اولدوغونو بیر دها اثبات نمیش اولدو. هله نهضتیمیز باشلانان گوندن تهران و سایر ایران شهرلرینده منتشر اولان روزنامه لرین "گلین بیزه نجات و نرین!" شعارلارینی بیز هنوز اونوتمامیشیق. من متأسفم بورادا ایران زمامدارلاریندان بیرینین سؤزونو دنمگه مجبور اولورام. دانیشیغیمیزین جدی و شیرین بیر یئرینده سؤز آذربایجان والیسینین تعیینی اطرافینا گلدی. آقای زمامدار "سیزده که، والی اولاییلن بیر آدم یوخ دور" دندی. منیم اونا و نردیگیم جوابی، یقین ندره م، سبز چوخ گؤزه ل حس ندریسیز. اونو تکرار نتمگه احتیاج یوخدور.

بونونلا ایستیره م سیزه تهران حکومتینین نه کیمی آدمالار الینده اولدوغونو گؤستره م و ایستیریم بیله سبز که، شاید او زمامدار عمدأ بو سؤزو دئمه میشدیر. اونون دوشونجه سی و اتلاغی بوندان یوخاری اولاییلمز. تهران جماعتی ایسه بو کیمی زمامدارلاری نوز باشیندان کنار نتمگه قادر دگیلدیر.

بنله بیر خلقدن بیزه – "سیز باشلادیغینیز بویوک ایشلری یاریمچیلیق قویوب گلین بیزیم بویوندوروغوموزون آلتینا گیرین" - دنمه سی آیا بویوک حقسیزلیک دگیلدير؟ "چون بیز ایرانین مرکزی حساب اولونوروق، اونا گوره اشرف مخلوقاتیق" - دنمک ان ساده بیر انسانین روحونو عصیانا وادار نتمگه کفایت نتمزمی؟

بونولا بنله، مشهور ریاضی دان و عالمین سوزونو تکرار ندیب دنمک لازمدير كه. "با وجود این یئر دولانیر". یعنی آذربایجان خلقی متمدن، فداکار، لایق بیر ملتدير. او نوزونو اداره نئدیگی کیمی، بوتون ایران خلقینین آزادلیغینین علمداریدیر.

سوز بیزیم تهران ایله دانیشیغیمیز باره سینده ایدی. بیلدیگینیز کیمی صدر و حکیمی کابینه لری ککلیک کیمی باشلارینی قارا قویلابیب ندیادان خبرلری اولمادیغی ایچون، ملی نهضتیمیزی سلاح گوجوایله دایاندیرماق فکرینده ایدیلر. اونلارین نظرینده آذربایجان خلقی ذوالفقاری، کور میر جواد، ابوالقاسم جوان، امیر نصرت و صادق مجتهدی کیمی خلق دشمناریندن عبارت ایدی. اونا گوره بیزیم حق سوزلریمیزی نشیتمک عوضینده، اونلارین بارماغیله رقص ندیب بیزیم ایچریمیزده عصیان تولید نتمک کیمی احمقانه امید اوزرینده حرکت ندیر دیلر. نهایت فدانیلریمیزین ضربشستی اونلارین آرزولارینی پوچا چیخاردی. بالاخره تهران آنلادی که، زور ایله آذربایجان خلقینین اراده سینی سیندیرماق اولماز. اونا گوره ارتجاع ارکانیندا مختصر تزلزل عمله گلدی.

نهایت آزادیخواه عنصرلرین کمگی ایله، حکیمی یخیلیب چوخ آز بیر اکثریتله ارتجاعی مجلس قوام السلطنه کابینه سینی وجوده گتیردی. قوام السلطنه کابینه سی زور و گوج سیاستینی دگیشدیریب صلح یولوایله ایشه باشلادی.

بیز ایسه صلح یولوایله داخل اولان بو حکومته سلاح ایله جواب ونرمه ملی اولدوغوموزدان، اونون رسمی دعوتینی قبول ندیب، مجلس ملی و ملی حکومتیمیزین

دستوری ایله، ایسته دیگیمیزی صلح و مسالمت یولوايله الدهه نتمک ایچون، تهرانا گنتدیک.

بونو گرک هامی بیلسین که، بیز تهراندان یئنی بیر شنی طلب نتمیردیک. چونکه بیز ایسته دیکلریمیزی آماغا موفق اولموشوق. قارشیمیزدا دوران مسئله آدیقلاریمیزی، قان تۆکمه دن، ساخلاماق مسئله سیدیر. بیرده بیز ایسته دیکلریمیزی، ایران حدودوندا، حیاتا کنجیرمگی هدف قرار وئردیگیمیزی ده اونوتمامیشدیک. بیلیرسینیزکه، هله ایندییه قدر بیز خارجه و جنگ وزارتخانالاری تشکیل نتمه میشیک. قوشونلاریمیز "خلق قوشونلاری" آدلانیر.

خلق قوشونونون وظیفه و مقصدی رسمی دولت قوشونوندان تامامیله باشقادیر. خلق قوشونو داخلی امنیت و ملی آزادلیغیمیزی تأمین مقصدی ایله تشکیل ندیلن بیر قوه دیر. پولوموز، بایراغیمیز و عنوانیمیز ایسه بالاخره عموم ایران اساسیندا دیر. بونا بناؤ بو وضعیت اوزون مدت دوام نده بیلمزدی. بالاخره گرک مرکزی حکومت ایله تکلیفیمیز معلوم اولایدی. بو تکلیفی معین نتمک ایچون آقای قوام السلطنه نین صلح الینی رد نتمه ییب تهرانا گنتدیک. حتی من نوزوم شدید مریض اولدوغوما باخمییاراق، مسئله نین داهها تنز حل اولونماسی مقصدیله، صمیمی یولداشلاریمین و طبیبلرین توصیه سینه باخمییاراق، شخصاً آقای قوامین دعوتینی قبول ندیب، هیئت ایله برابر، مسافرت نئدیم. ایستر خصوصی گۆروشلریمیزده، ایستر ایسه رسمی گۆروشلرده بیز خلقیمیزین آسایش و صلح یولوايله اختلافاتی حل نتمگه حاضر اولدوغونو سۆیله دیک. آقای قوام السلطنه و سایر دولت نماینده لری عمومیتله بیزیم فکریمیزه موافقت اظهار نئدیلر. لاکن عملده دولتین ۷ ماده دن عبارت اولان تصویب نامه سیندن تجاوز نتمگه حاضر اولماق ایسته مه دیلر. سیز، البته نماینده لر هیئتینین، مذاکره حقینده، وئردیگی رسمی اعلامیه نی نشیتیمیسیز. بیزیم گیزلی سیاستیمیز اولمادیغینا گۆره، مذاکره نین تفصیلینی دنیايا اعلان نئدیک و بیلدیردیک که، تهران حکومتی بیزدن، مغلوب بیر قوه کیمی، قید و شرطسیز تسلیم اولماق طلب

ندیر. بو ایسه گولونج وضعیت میدانا چبخاردیردی. بیز دندیک: وقتیکه دولتین تصویبنامه سی، آیه آسماتی کیمین، تغییر ناپذیرایمیش؛ بو اصرارایله، بیزی تهرانا دعوت نتمک نه یه گوره ایدی؟

تهران رسمی مقاماتینین سؤزلری تبریزده آقای بیات طرفیندن دانیشیلان سؤزلرین عینی ایدی. اونلار، همیشه اولدوغو کیمی، قانون اساسیدن و اصولدان بحث ندیب، سفسطه ایله، موضوعو نورت باسدیر نتمگه چالیشیردیلار.

بیز اول گون دندیک بیز دیپلومات دگیلیک. ولی قانون اساسی و سایر قانونلاردان، نوزوموزه گوره، اطلاعیمزواردیر. بیز ایندییه قدر قانون اساسینین اساسی مسئله لرینین مسکوت قالماسینی دا بیلیریک. بیز قانون اساسینین، رضاخانین دیکتاتورلوغو ایچون، تغییر وئريلمه سیندن بیخبر دگیلیک. بیز ایرانی بوروموش بی قانون لوقلارین سرمنشانی نیده بیلیریک. بیز آمریکادان گلمه میثیک. ایرانلی بیق و ایراندا قانونلارین نه قدر و نه شکله اجرا ندیلدیگیندن خبریمیز واردیر. ایندی ایراندا کیملرین حکومت نندیگینی و ایران ملتینین بو اشخاصا اولان نظرنی ده بیلیریک. گلین ساده دانیشاق. آذربایجان خلقی بیر گون استبداد علیهنه قیام ندیب قانون اساسینی وجوده گتیردی و ملی حکومت بناسینی قویدو. تهران مرتجعلری ایسه، یاریم قرن مدتینده، اونو مسکوت قویوب جور- بجور واسطه لر ایله خلقی حق حاکمیتدن محروم نئدیله. ایندی ایسه آذربایجان ایکینجی حرکتی ایله او حقی دیریتیمک ایسته بیر. فقط بونا جواب و نرتمک لازمدير: خالصه یئرلرینین بؤلونمه سی و دولت یئرلرینین غاصبلر الیندن آلینب دهقان و اکیچیلر آراسیندا تقسیمینی قانون اساسی منع نتمه میشدیر. قانون خلقین اراده سیدیر. آذربایجان کندلیسی آرتیق نوز حقیقی آلمیشدیر. نوز اراده سیله بو کندلری بؤلومشودور. دولت ایسه بوتون ایران آذربایجان ایله هم رنگ اولماق ایچون، بو ایشی بوتون ایالت و ولایتلرده ده عملی نتمه لیدیر.

بیز حتی اختلافی رفع نتمک ایچون بویوک گذشتلره گنדיب ملی حکومت و ملی مجلس عنوانیندان صرف نظر نتمگه حاضر اولوب دندیک: آنجاق بیزه امکان ونرین آذربایجان خلقی نوز ایالت انجمنی واسطه سیله دولت اداره لرینین مأمورلارینی و ایالتین والیسینی دولته پیشنهاد نتمسین و بونلارین حکمو مرکزی دولت طرفیندن صادر اولسون و بونلار، ساده بیر سؤزله دئسک، آذربایجانلی اداره نتمسینلر.

تهران حکومتی تک ملک مدنی، تک امیر نصرت، تک صمصام بختیاری ایچون قائل اولان بو حقی آذربایجانلیلار ایچون قائل اولماق ایسته مه دی. قانون اساسیه مغایر اولان اداره کل ژاندارمرینی بنله بیزه قانونی مؤسسسه آلداندریب و اونون، وحشت تولید نده ن، نفوذونو آذربایجانا قایتارماق ایسته دی. خلق قوشونلارینی عادی نظام وظیفه حساب ندیب اونون فرمانده لرینی ده تهراندان گوندیرمک کیمی پیشنهادلاری میدانا سوردو.

بیز چوخ گؤزه ل بیلیریک که، آذربایجان خلقی شهریورین اوچونده نوزلرینین حقیقی سیمالارینی گؤستره ن، افسر پالتاری گنیمیش، یالاتچی پهلوانلارا نه جور باخیر. و یینه ده بیلیریک که، ستارخان اولادی تهرانین تریاکی سرهنگرلرینین معشوقه لرینین بوقچه سینی حماما داشیماغا آرتیق تحمل نده بیلمز. اونا گؤره ده اونلارین بو خصوصدا نندیکلری پیشنهادی رد ندیب دندیک: دولت طرفیندن بیر نچه نفر آذربایجانا گلسمین بورادا مسئله طرفینین رضایتیله حل ندیلمسین و بیرده بیز تهران حکومتینه بیلدیردیک که، آذربایجان قوشونو خلق قوشونو و آزادلیق قوشونودور. اونو ایران خلقینین آزادلیغینی محو نتمگه مجبور نتمک اولماز. خلقیمیز نوز قوشونونو اداره نتمکدن عاجز دگیلدر. اگر تهران دوغرودان دا آذربایجانلینی ایرانلی بیلیرسه، بیزیم پیشنهاد نندیکیمیز اشخاصی قوشونون فرمانده لیگینه تعیین * نتمسین. بو ایسه اونلارین خوشونا گنده ن بیر مسئله دگیل ایدی. اونلار ایرانی تهرانندان عبارت بیلیر و ایراندا حاکمیتی فقط بنش- اوچ نفره منحصر حساب ندیرلر.

* - بو کلمه بو کتابدا (تعیبت) یازلمیشدیر. - یاشار آذری

ببرده بیزه فرمانده کل قوانین بعضی غیرمسئول مقاماتینین بو ایشه راضی اولما بیلیمه جگینی آندیرماق ایسته دیلر. بیز فرمانده کل قوا مسئله سینی مشروطه اساسی موجبجه تفسیر ندیریک:

بیزجه فرمانده کل قوا فقط مجلس شورای ملینین، خارجیلره اعلان نتمک ایسته دیگی، حربی فرمانی امضاء نده ر. اونون جاری ایشلره قاریشماسی، غیرمسئول اولدوغونا گوره، آزادلیق و مشروطه قانونونا مغایر دیر. رضاخان همین فرماندهلیک اختیاریندان استفاده ندیب ایراندا آزادلیغین ریشه سینی کسدی و ایرانی بیلدیگیمیز فلاکتلره سوق نندی. ایندی ده فرمانده کل قوا مطلق یاراتماق ایران خلقینین، ایران آزادلیغینین خلافیدیر. غیر مسئول مقاملار، اگر بو ایشده اصرار نده رلرسه، ایراندا بویوک حادثه لر وجوده گلر و معلوم دگیل بو طمع غیرمسئول مقاماتین نفعینه تمام اولما بیلر.

ظاهرده ساده گورونن سازش مسئله سینی بو نحوایله سفسطه یه دوندرب، اون بنش گون تهراندا معطل نندیکدن سونرا، نتیجه سیز آذربایجانا قایتماغا مجبور نندیلر. سوزون قیساسی بودور که، تهران هیئت حاکمه سی بیزیم باشلادیگیمیز بویوک ایشلری تامامیله اورتادان آپاریب، بنش آی بوندان اولکی کیمی، شهرلریمیزی کهنه قبرستانلارا، ظلم و فشاردان تازا خلاص اولموش خلقیمیزی ژاندارملار، اوغرو، مختلس و جانی مأمورلارین آياقلاری آلتینا سالماغا چالیشیرلار. سوزون جانی دا بوراسیندادیر که، قانون اساسینی و سایر قانونلاری دا بدبختانه بو مقصد ایچون آلت قرار و نر میشدیلر.

ببرده مسئله تک آذربایجان مسئله سی دگیل دیر. سوز بوتون ایراندا آزادلیق، دموکراتلیق اصولونون یایلماسی اوستونده دیر. تهران هیئت حاکمه سینی و تهرانین بویوک فنودال و ینر صاحبیلرینی قورخویا سالاندا بوراسیدیر. اونلار قانون اساسی عنوانی آلتیندا بوتون خلقین حقوقونو محو نتمگه چالیشیرلار.

بیز چوخ ساده آداملاریق. لاکن ساده لیگیمیز اوقدر دگیلدير که، کاسانین آلتیندا گیزله دیلن یاریم کاساتی گۆره بیلمه یک. بیز دیپلومات دگیلیک، لاکن خوروزون قویروغونو گۆرمکدن عجزیمیز یوخدور.

دعوا هامیسی ملانصرالدینین بورغانی، یعنی کندلینین آلدیغی توپراق و خلقین آلدیغی حق حاکمیت اوستونده دیر.

بونو، ارتجاع عنصرلرینین بوشقابلارینین دیبینی یالایان تهران ارتجاعی مطبوعاتینین زوزه چکمه سینه باخمییاراق، بوتون ایران خلقی دوشونوب آنلامیشدیر. سۆز آذربایجانین ایراندان آیریلماسینی باره سینده دگیلدير. بونو ادعا نده ن یوخدور. بیز هرگز بو ادعانی ایره لی سورمه میشیک. سۆز مشروطه نین، دموکراسی اصولونون ایراندا اجرا ندیلمه سی و بیزیم باشلادیغیمیز بویوک اصلاحات پروگرامینین، بوتون مملکت حدودوندا، حیاتا کنچیریلمه سی اوستونده دیر.

بیز آقای قوام السلطنه نین حسن نیت و وطن پرستلیگینه اینانمایا بیلمه ریک. لاکن ایشین گنیشی شاید اونون نوزونون میلی اولمادان بنله گۆستریر. بیزیم آرتیق آیری یولوموز یوخدور. باشلادیغیمیز اصلاحاتی پوزا بیلمه ریک. تهران حکومتی ایسه بوتون ایران خلقینین حق حاکمیتینی تصدیق ندیب مملکتی فلاکت و هرج-مرجدن نجات وئرک یولوندا جدی قدملر گۆتورمه لیدیر.

آقای قوام السلطنه گرک بیلسین که، دنیا دگیشیب. حتی ایراندادا یننی بیر نسل وجوده گلیمیشدیر. بو نسلی یاریم قرن بوندان ایره لی کی طرز تفکر و اصول ایله اداره نتمک اولماز. بیرده حس اولونوردو که، هینت وزراء آراسیندا توافق نظر یوخدور. اصلا وزیرلرین اکثری تصادفی آدم لاردیر که، شخص آقای قوام السلطنه، خصوصی و دوستانه مناسبات ملاحظه سیله، کابینه یه دعوت نتمیشدیر. بونلارین دا هر بیریسینین باشی بیر یئرہ باغلیدیر. حتی شایعات وار ایدی که، بعضی تازا عرصه یه گلیمیش. "قوجا" دربار خانملارینین دا دولت اعضاسینا تأثیرلری واردیر.

تهران واقعاً مخوف، واقعاً خطرناک، واقعاً ایرانی فلاکته و ایران خلقینی آجلیغا، بیچاره لیگه، گدالیغا سوق نده ن بیر مرکز فساد دیر.

بیز جداً صلح و سازشه و ایرانین تمامیت ارضیسینه طالب و طرفدار اولدو غوموز حالدا، تهراندان بیر نجات گؤزلییه بیلیمیریک. آقای قوام السلطنه نین کابینه سی دواملی بیر کابینه او وقت اولا بیلردی که، آذربایجان خلقی ایله کنارا گله ایدی. متأسفانه بوگونه قدر بو خصوصدا جدی قدم گؤتورمگه موفق اولا بیلمه میشدیر. بیزیم حسن ظن و فداکارلیغیمیز کابینه ایچون بویوک بیر شانس ایدی که، متأسفانه آقای قوام السلطنه اوندان هنوز استفاده نده بیلیمیر.

ایستیره م سیزی اینانیدیرام که، کابینه اعضاسیندان بعضی سینین خصوصی و شخصی نظرلری آقای قوام السلطنه نین رفتاریندا بنله درین بیر تاثیر باغیشلامیشدیر. مثلاً شاید وزیرلردن بیر پاراسی بیزده تریاک قانونون اجراسی سببیه آذربایجانلیلارا قاتلی و عدار دشمن کسلیمیش و اونون نظری آقای قوام السلطنه نین رفتاریندا منعکس اولموشدور.

متأسفانه آقای قوام السلطنه نین آذربایجان مسئله سی حقیقده صادر نئدیگی ابلاغیه نی تجزیه نتمگه فرصت بوخدور. بو رسمی سندده بیزی حیرته سالان نفت و انتخابات موضوعون اورتالیغا چکیلمه سی و حقیقته اونلارین گرو ساخلانیماسیدیر.

اولا نفت مسئله سی ساده اقتصادی و خارجی سیاسته عاید بیر مسئله دیر. بونو آذربایجان مسئله سینه قاریشدیرماق هنج بیر منطق ایله دوز گلیمیر. بالاخره آذربایجان مسئله سینین داخلی بیر مسئله اولدو غونو آقای قوام السلطنه نوزوده تصدیق و اعلان نتمیشدیر.

انتخاباتین اعلانی و اونون عموم ایراندا، آزاد بیر صورتده، عمله کلمه سینه کیمسه مانع دگیلیدیر. مگر اینکه تصور نده ک دولت کنچمیش صحنه لری تکرار نتمک ایسته بیر. مثلاً ایسته بیر که، آذربایجاندا، هر ینرده اولدو غو کیمی، پول، گوج، تهدید

و تطمیع ایله بیر عده اوغرو، خائن مرتجع، ملت نماینده سی نامینا مجلس کورسولرینی اشغال نئسینلر.

اگر مقصد بو ایسه، آذربایجانلی بنله بیر مجلسه نفرت و انزجار ایله باخار و آقای قوامین اتحاد جماهیر شوروی مقابلینده نئدیگی تعهد همین بو مجلسین بویوک انگل اولای بیلمه سین، حتی اونون نوزوده، انکار نده بیلمز. بونلارین هامیسی نظره آلاق بیز دولته مصلحت گوروروک که، آذربایجان خلقی ایله ساده و صمیمی صورتده دانیشیغا باشلایب اوللاردان او گذشترلی طلب نتمه سین که، اونون قبولو بو خلق ایچون نولوم دیریم مسئله سیدیر. بونا آذربایجانلی هنج بیر وجهله حاضر اولای بیلمز و اولمیاجاقدیر.

بونلارین هامیسی ایله ایشین صلح یولوایله حل ندیلمه سیندن هنوز مایوس دگیلیک و بیزیم طرفیمزدن ایندیکی آرامشی پوزماق ایچون قدم گوتورولمیه چکیدیر. حتی سرحدلریمیزه گوندیرلین سرباز و ژاندارم دسته لری ده بیزی تحریک نده بیلمز. قورخماق مسئله سینه گلیدکه، گمان ندیریم بوتون تهران مرتجعلری و کور میرجواد و امیر نصرت و سایر فراری خلق دشمنلری مثلا ذوالفقاری ایله برابر بو ایشی تجربه دن کنچیرمیشلردیر. بیز حکیمی و صدر کابینه سی زمانی دئدیگیمیز سوزو یینه ده تکرار ندیریک.

آذربایجانا سلاح گوجایله گلک اود ایله اویناماق دنمکدیر. بیز آقای قوامی اولدان عاقل بیلیریک که، نوز ایله بو حریق مشتعل نتمگه اقدام نئسین. اگر بو ایش قاباغا گلیرسه، خلقیمیز، نلیمیز و جماعتیمیز، آروادلی، کیشیلی بیر تن واحد کیمی، آیاغا قالاخاق و تویراغیمیزا اوزانان خانن و مردار اللری همیشه لیک قطع نده چکیدیر.

یاشاسین آذربایجان خلقینن ملی بیرلیگی!

یاشاسین بو بیرلیگی وجوده گتیره ن فرقه میز!

یاشاسین ایران خلقلرینن اوزرینه آزادلیق قایبسی آجان قهرمان فدانی و رشید

قوشونلاریمیز!

چهارشنبه گونو آخشام ساعت ۸ده آذربایجان دولت تئاتروسو سالونوندا، اهلانین مختلف طبقه لرینین اشتراکیله، بویوک و طنطنه لی بیر کنفرانس تشکیل تاپدی. آذربایجان دموکرات فرقه سینین صدری، آذربایجان ملی حکومتین باش وزیری و خلقیمیزین سنویملی رهبری آقای پیشه وری، آذربایجان نماینده لری هیئتین تهران حکومتیله آپاردیغی مذاکره لر خصوصوندا، تفصیلا دانیشدیلار. آقای پیشه ورینین بیاناتی احساساتلا قارشیلانیب و حاضرلر طرفیندن دفعه لرله آقیشلاندی. سونرا آقای پیشه ورینین بیاناتی فارس دیلینده ده وئریلدی. نهایت کنفرانسدا اشتراک نده نلر آقای پیشه ورینین گزارش و معروضه سینى نشیتدیکن سونرا بو قطعنامه نی عمومیتله تصویب نتدیله.

قطعنامه

چهارشنبه گونو، اردیبهشت آیین ۲۵نده، آخشام ساعت ۸ تمامدا، تبریز دولت تئاتروسو بناسیندا، مختلف طبقه لردن تشکیل اولونموش عمومی کنفرانسدا. آذربایجان خلقینین تهرانا گوندریلن نماینده لرینین رئیسى و آذربایجان دموکرات فرقه سینین صدری آقای پیشه ورینین، تهراندا آپاریلان مذاکراتین، گذارشینی نشیده رک آشاغیداکی قراره گلدیک.

((نماینده هیئتین تهران حکومتی و مخصوصا شخص آقای قوام السلطنه ایله آپاردیغی دانیشیقلا ردا اظهار نتدیگی نظریه سینى بیر رأى ایله تصویب ندیب اونلارین آذربایجان خلقینین آزادلیغینی و ملی منافعینی شهامتله دفاع نتدیکلرینی تقدیر و تمجید ندیریک.

بیز آذربایجان خلقی امید ندیریک که، تهران حکومتیله آپاریلان دانیشیقلا ر آذربایجان مسئله سینى صلح یولوایله حل نده جکدیر.

بیزیم نماینده لریمیزین تهران حکومتیندن اولان عادلانه درخواستلاری بیر دها آذربایجان خلقینین صلح طلب بیر خلق اولدوغونو اثبات نئدی. آذربایجان خلقی بوتون ایران ملتینین حقیقی دموکراسی و آزادلیغینی حفظ نتمکله برابر، ایران داخلینده، اولماق و اونون حقیقی استقلالینی حفظ نتمکله برابر نوزونون آزادلیغینی حفظ نده جکدیر.

اگر تهران حکومتی بعضی مرتجع عناصرین تحریکی نتیجه سینده آذربایجان ملتینی بیر دها نوز اسارتی آلتینا الماق و یا خلقیمیزین آزادلیغینا تجاوز نتمک ایسترسه، بیز آذربایجان خلقی، واحد بیر تن کیمی آخرینجی قطره قانیمیز قالاتا قدر مبارزه یه حاضریق.))

آقای پیشه ورینین یوخاریدا یازدیغیمیز او تاریخی نطقى بنش دقیقه فاصله ایله بوتون دنیا رادیولاریندا تکرار نئیلدی. بونولا تهران حکومتینین گیزی ساخلاماغا چالیشدیغی مذاکرات تامامیله آشکارا چیخدی. آقای پیشه ورینین نطقیندن سونرا ایستر آذربایجان، ایسترسه بوتون دنیا بیلدی که، تهران حکومتی نهضتیمیزین ان اساسلی ثمره سی اولان توپراق (رفورمی)نی قبول نتمه میش و آقای پیشه ورینین ریاستی آلتیندا گوندردیگیمیز هیئت، تهران حکومتینین اونلاری ساخلاماق ایچون اصرار ایله گوستردیگی تشبثله باخمییاراق، تبریزه مراجعت نتمیشدیر.

بونولا بنله فرقه، سؤتفاهمه یول وئرمه مک نیتی ایله، مذاکراتی تجدید نتمک ایچون حاضر اولدوغونو، مختلف واسطه لر ایله، تهران حکومتینه بیلدیرمیش؛ لاکن هنج وقت آذربایجان خلقینین، نهضت نتیجه سینده اله نئدیگی، اختیاراتین پوزولماسینا امکان وئرمیه جگینی ده انکار نتمه میشدیر. نهایت خرداد آیین ۲۳ نده مرکزی دولت باش وزیرینین سیاسی معاونی آقای مظفر فیروزون ریاستی آلتیندا

آذربایجانا بیر هیئت گوندریلدی. ایکی گون شدتلی مباحثه دن سونرا تهراندا ناتمام قالدان موافقتنامه آشاغیداکي تفصیل اوزره تکمیل و امضاء ندیلدی.

مرکزی دولتین ۱۲ اردیبهشت تاریخی اعلامیه سی، نماینده لریمیز تهراندان مراجعت نده رکن منتشر نئدیگری، اعلامیه ضمنیده، قید ندیلمیشدیر. بورادا اونون تکراریندان صرفنظر ندیب ۲۳-۳-۲۵ تاریخده، اونون تکمیلینده امضاء ندیلن موافقتنامه نی عینا بورادا درج ندیریک.

دولت و آذربایجان نماینده لری آراسیندا موافقت اولونموش قراردادین متنی

دولت و آذربایجان نماینده لری آراسیندا اولان مذاکراتین تعقیبینده و دولتین ۲-اردیبهشت ۱۳۲۵ تاریخی، ۷ ماده دن عبارت و همین نماینده لر طرفیندن قبول ندیلمیش ابلاغیه نی نظره آماق و تبادل افکار نتیجه سینده توافق نظر حاصل اولدو که، آشاغیداکي ماده لر توضیح و مکمل عنوان ایله تنظیم اولونوب و اجراییه قویولسون:

۱نجی ماده- دولت ابلاغیه سینین ۱نجی ماده سی باره سینده موافقت حاصل اولدو که، بو جمله اونا آتیریلسین: مالیه رئیسی ده ایالتی انجمنین پیشنهادی و دولتین تصویبی ایله تعیین اولاجاقدیر.

۲نجی ماده- چون دولت ابلاغیه سینین ۲نجی ماده سینده مقرر اولموشدور استنادار، انجمن ایالتینین نظرینی جلب نتمک شرطیله، دولت طرفیندن تعیین اولاجاقدیر، بو اصلین اجرایی ایچون موافقت حاصل اولدو که، وزارت کشور استناداری، ایالتی انجمنین پیشنهاد نئدیگی نچه نفرین آراسیندان، انتخاب ندیب و تصویب ایچون دولته پیشنهاد نئسین.

۳نجی ماده- آذربایجاندا اولان آخر تحولاتی نظره آلاق، دولت ایندیکی مجلس ملینی ایالتی انجمن منزله سینده تانیجاقدیر. ۵نجی مجلس تشکیل تاپیب دولت طرفیندن پیشنهاده اولونان یننی ایالتی و ولایتی انجمن قانونو تصویب ندیلدیکن سونرا، آذربایجان ایالتی انجمنین انتخابی، تصویب اولموش قانون اوزره، تنزلیکله باشلانجاقدیر.

۴نجی ماده- آذربایجان تحولو و نهضتی نتیجه سینده نظام وظیفه افرادیندان احضار اولونان قوشون که، بو قراردادین امضاسیله ایران آرتشی جزوینده اولور و بو قوشون و فرمانده لرینین تکلیفینی تعیین نتمکدن نوتری موافقت حاصل اولدو جناب آقای قوام السلطنه دولتی و آذربایجان ایالتی انجمنی نماینده لریندن عبارت بیر کمسیون تشکیل تاپیب و بو کمسیون مسئله نی حل نتمک یولونو تنزلیکله، تصویب اولماقدان نوتری، پیشنهاده نتمسین.

۵نجی ماده- موافقت حاصل اولدو که، آذربایجانین عوایدیندن یوزده ۷۵ فائض محلی مخارج ایچون اختصاص ونریلیب و یوزده ۲۵ فائضی ده ایران مملکتینین عموم مخارجی ایچون مرکز گؤندریلسین.

تبصره (۱)- پست و تلگراف، گمرک و دمیر یول و ارومیه دریاچه سینین کشتیرانلیق مخارجی و عوایدی کلاً دولت عهده سینه و دولته منحصر اولاجاقدیر و ضمناً قید ندیلیر که، ایالتی و ولایتی انجمنلر و دولتی دوایرین تلگرافی مجانا مخابره اولوناجاقدیر.

تبصره (۲)- اساسی شوسه یوللارینین ساختمانی و تعمیری دولتین و فرعی، محلی یوللارین احداثی و تعمیری ایسه ایالتی انجمنین عهده سینده اولور.

تبصره (۳)- آذربایجان اهاالیسینین ایران مشروطیتینه نندیگی بویوک خدمتلی و آذربایجانین غیور خلقینین آزادلیق و دموکراسی قورماق یولوندا فداکارلیغیندان قدردانلیق و حق شناسلیق نتمکدن نوتری دولت قبول ندیر که، آذربایجانین گمرکی

عایداتینین یوزده ۲۵ فاضلی آذربایجان دارالفونونون مصارفینی تأمین نتمکدن نوتری اختصاص ونریلسین.

۶نجی ماده- دولت قبول ندر که، میانه ایله تیریز آراسینداکی دمیر یول خطینین چکیلیمه سینه تنزلیکله باشلاییب و سرعتله انجام وئرسین. معلوم دور که، بو ایشده آذربایجان کارگرلری و متخصصلری مقدم توتولاجاقلار.

۷نجی ماده- نظام وظیفه دن باشقا فدائی آدیله تشکیل تاپان داوطلب قوشونلار ژاندارمیه تبدیل اولونورلار و بو انتظامی قوه لرین تکلیفینی تعیین نتمک و همچنین اونون فرماندهلرینین تعیینی ایچون موافقت حاصل اولدو که، جناب آقای قوام السلطنه دولتی و آذربایجان ایالتی انجمنی نماینده لریندن عبارت بیر کمیسیون محله تشکیل تاپیب و تنزلیکله بو مسئله نی حل نتمک یولونو تصویبدن نوتری پیشنهاد نئسین.

تبصره (۱)- چون آخر ایلرده بعضی نامناسب عملر نتیجه سینده امنیه و ژاندارمیری آدی ایران عمومی افکاری مقابلنده، خصوصیه آذربایجاندا مخالف و نامناسب احساسات تولید ندیدیر و چون آخر وقتلرده دولت رئیس شیخصاً بو تشکیلاتین فرماندهلیگینی عهده سینه آلیب و بو اداره ده اصلاحات و ناصالح عنصرلردن تصفیه انتظاری کندیر. بونا گوره موافقت اولوندو که، ژاندارمیه نسبت عمومی احساسات، خصوصیه آذربایجان اهالیسینین احساساتی، دولت رئیسینه یئتیریلسین؛ تا بو تشکیلاتین آدینی دگیشمک و اونون ایچون مناسب بیر آد انتخاب نتمکدن نوتری لازمی قرارلار آلسینلار.

۸نجی ماده- آذربایجان دموکراتیک نهضتین نتیجه سینده کندچیلر آراسیندا بولونن یئرلرین خصوصوندا، او قسمت که، دولتی خالصه جاتا مربوطور، دولت بوتون مملکتده اولان خالصه لرین کندچیلر آراسیندا بولونمه سیله اصولاً موافق اولدوغو ایچون، بو ایشین اجراسینی ماتعسیز بیلیر و بو مسئله یه مربوط اولان لایحه نی، بیرینجی فرصته، تصویب اولماقدان نوتری مجلس شورای ملییه پیشنهاد نده چکدیر. آذربایجانین اخیر تحولاتی نتیجه سینده کندچیلر آراسیندا بولونن باشقا یئرلر

باره سینده موافقت حاصل اولدو که، مالکلرین خسارتلرین جبران نتمک و یا اونلارین املاکینین تعویضیندن نوتری جناب آقای قوام السلطنه دولتی و آذربایجان ایالتی انجمنی نماینده لریندن کمیسیون تشکیل تاپیب و بو کمیسیون مسئله نین راه حلینی، تصویبدن نوتری، پیشنهاد نتسین.

۹نجی ماده- دولت موافقت ندر که، ۵نجی مجلس آچیلان کیمی آزادلیق و دموکراسی اصولو اوزره، یعنی عمومی، گیزی، مستقیم، متناسب، برابر و قادیلاردا شامل اولماق شرطیله تنظیم اولونان انتخابات قانونو لایحه سینین مجلسه تقدیم ندیب و اونون تصویبینی فوریتله ایسته سین و همچنین دولت قبول ندر آذربایجان و نولکه نین باشقا نقطه لری نماینده لرین ساینی، اهالی سینین تناسبیله آرتیرماقدان نوتری ۵نجی مجلس آچیلان گونو قانونی لایحه نی پیشنهاد ندیب ۲ فوریتله اونون تصویبینی ایسته سین؛ تا تصویبدن سونرا، انتخاب وسیله سیله همان نقطه لرین نماینده لرین کسرنی تعیین و مجلسه گؤندر سینلر.

۱۰نجی ماده- آذربایجان ایالتی ۳ و ۴نجو استاتلاردان عبارت اولاجاقدیر.

۱۱نجی ماده- دولت موافقت ندر که، آذربایجان ایشلرینین یاخشی قاباغا گئتمه سی ایچون استاتدار اداره رئیسلی و ایالتی انجمنین هیئت رئیسسه سیندن عبارت بیر اداری شورا دوزه لسین و بو شورا ایالتی انجمنین نظارتی آلتیندا وظیفه سینین انجام و نرسین.

۱۲نجی ماده- ۲ اردیبهشت ۱۳۲۵ تاریخلی دولت ابلاغیه سینین ۳نجو ماده سینه، متوسطه و عالی مدرسه لرین تکلیفی نی تعیین نتمک لحاظیندان مبهم اولدوغو ایچون، بو جمله اضافه اولونور. «متوسطه و عالی مدرسه لرده تدریس فارسی و آذربایجان دیلرینده، وزارت فرهنگ طرفیندن، اولونان اصلاح، زمان و مکان شرایطی و دموکراتیک اصول لارلا موافق و اویغون بیر صورتده تنظیم اولونان پروگرام اوزره عملی اولاجاقدیر.»

۳ نجی ماده- دولت موافقت ندیر که، آذربایجاندا اولان کردلرده بو موافقتنامه نین مزایاسیندان استفاده ندیب و دولت ابلاغیه سینین ۳نجو ماده سی اوزره ۵نجی ابتدائی کلاسینا قدر نوز دیلرینده تدریس نتسینلر.

تبصره(۱)- آذربایجاندا اولان آثوری و ارمنی کیمی اقلیتلرین ده حقلری اولاجاقدیر که، ۵نجی کلاس قدر نوز آنا دیلرینده تدریس نتسینلر.

۴ نجی ماده- دولت نظرده توتوبدور که، بوتون ایران ایچون دموکراسی اصولو اوزره، یعنی عموم و گیزلی، مستقیم و متساوی رایله تنظیم اولونان شهر انجمنلری قانونونو، تصویب اولماقدان نوتری، ۵ نجی مجلسه پیشنهاد نتسین. بو قانون تصویب اولان کیمی، آذربایجان و بوتون ایران نقطه لرینده شهر انجمنلرینین سنجگیسینه باشلاناجاقدیر. بو قانون تصویب اولنادک و تازا سنجگیلر انجام تاپانا قدر آذربایجاندا اولان ایندیکی شهر انجمنلری نوز وظیفه لرینه ادامه ونره جکلر.

۵ نجی ماده- بو موافقت نامه ایکی نسخه ده تنظیم و مبادلله اولوب، دولت هینتی و آذربایجان ایالتی انجمنین تصویبیدن سونرا اجراییه قویولور.

تبریز. تاریخ ۲۳- ۳- ۱۳۲۵

پیشه وری - مظفر فیروز

موافقتنامه خصوصوندا فرقه نین نظرینی ده بیلدیرمک ایچون آقای پیشه ورینین ایکی نطقینی بورایا نقل نتمه لیبیک.

آذربایجان دموکرات فرقه سینین صدری و آذربایجان خلقینین سنویملی رهبری آقای پیشه ورینین دونن گنجه رادیو مقابلینده سؤیله دیگی تاریخی نطق

عزیز هموطنلر، محترم آزادخواه‌لار!

تهراندا آپاریلان دانیشیق‌لارین نتیجه سین، اورادان مراجعت نتدیکن سونرا، مفصل صورتده سیزین نظریینیزه ینتیرمیشدیم. او گوندن ایندی ۳۵ گون کنچیر. بو مدتده تهران محیطینده ظاهری ده اولسا، نظری جلب نتمیه بیلمه ین چوخلو تبدلات وجوده گلیمیش و آقای قوام السلطنه نامینه انتشار ونرین متعدد بیاتییه لر واسطه سیله ارتجاعی عنصرلره قارشسی شدید مبارزه اعلان ندیلمیشدیر. نتیجه ده کابینه نین ایچریسینده یئر توتوب اونون اضمحلال و محوینه چالیشان ارتجاعی عنصرلر مرعوب اولماقلا دولت رئیسین، بیزیم ایله یاخیلاشماق ایچون، ال-قولو آچیلماغا باشلامیشدیر. بنله لیکله فاسد و ضررلی عنصرلرین میدان فعالیتی نی، موقتی ده اولسا، محدود نده ن دولت رئیس، آذربایجان خلقینین باشلادیغی بویوک اصلاحات نقشه لریندن ان اساسی اولان توپراق مسئله سین کندی و زحمتکشلر نفعینه ایره لی چکمکله، بیزیم محیطیمیزده درین تأثیر ایجاد نتدیگی ایچون، ینی دانیشیق‌لارین داها صمیمانه بیر صورتده باشلانیب داها تنز بیر زماندا مثبت نتیجه ایله قورتارماسینا امکان ونرمیشدیر.

یوخاریدا اشاره نتدیگیم دانیشیق‌لاردا اظهار نتدیگیم جمله لری مخصوصاً تکرار ندیره م. دعوا هامیسی ملانصرالدینین یورغانی، یعنی کندلینین آلدیغی توپراق اوستونده دیر. خالصه یئرلرینین، دهقان و اکیچی آراسیندا، بؤلونمه سین قانون اساسی منع نتمه میشدیر. آذربایجان کندلیسی نوز اراده سیله بو یئرلری بؤلومشودور. دولت ایسه، بوتون ایران، آذربایجان ایله هم‌رنگ اولماق ایچون، بو ایشی بوتون ایالت و ولایتلرده عملی نتمه لیدیر.

بو جمله لر آیدین بیر صورتده گؤستریر که، او وقت بیزیم فکریمیزی اشغال ندیب سوء ظنیمیزه سبب اولان ان مهم مسئله همان کنذلی و توپراق مسئله سی ایمیش. بو گون اعتراف نتمک لازمدیر که، بو بؤیوک و بو اساسلی مسئله نین حلی ایچون آقای قوام السلطنه چوخ جدی بیر قدم گؤتورمگه موفق اولموش و بو واسطه ایله آرادا اولان فاصله آزالماغا باشلامیش اورتادا جدی بیر حسن تفاهم زمینه سی تهیه ندیلمیشدیر. اگر دولت طرفیندن ندیلن آیری گذشتلر اولماسایدی بنله، بیز بو بؤیوک ایشین خاطره سینه، اوره گیمیزی سیخیب فکریمیزی ناراحت نده ن سوء ظنی محیطیمیزدن اوزاقلاشدیرمالی ایدیک. خوشبختانه بیرنجی قدمی جرئت ایله گؤتورمگه موفق اولان مجرب دولت رئیس، ایکنجی بؤیوک قدم ایله اونو داهادا محکم‌لندیرمگه موفق اولدو. او ایسه بیزیم دیلیمیزه اولان احترام و اونون تکاملی ایچون میداننا سوردوگوموز تقاضانین صمیمیتله قبولوایدی.

آقای قوام السلطنه عمرونده هنج بیر ایش گورمه میش اولسادا بنله، بو بیر ایش اونا نسبت آذربایجان خلقینین قلبینده درین بیر احترام حسی تولید نده جگ. ملی مدرسه لریمیز دوردوقجا اونون آدی دا فرقه میزین و خلقیمیزین قهرمان باشچیلاری کیمی گلجک نسللریمیزین دیلینده تکرار ندیله چکدیر.

دوغرودور خلقیمیز، فدائیلریمیز، قهرمان فرقه میز بو حقی نوزونون محکم اراده سی و تزلزل ناپذیر ایمانی و خطا نتمه یین سلاحی واسطه سیله تحصیل نتمیشدیر. بونونلا بنله آقای قوام السلطنه نین بو خصوصدا کمک و مساعدتی فوق العاده دگرلی اولموشدور.

اگر تهران مجلسینی زهرله یین فاسد متعصبیلرین گؤگلره اوجالتدیقلاری هیاهونو نظره آلاساق، او وقت آقای قوام السلطنه نین دقیق و مدبر بیر دولت باشچیسی اولدوغو، دهاا برجسته بیر صورتده، میداننا چیخار.

هامینیز چوخ گوزه ل بیلیرسیز که، آذربایجانلیلار ایچون دیل مسئله حیات و مامت مسئله سیدیر. لاکن ایراتلیلیغی فارسلیغا قاریشدیران جاهلر بونو دوشونمک

ایسته مه ییب آذربایجانلیلارین قلبینی، دیلرینین زهرلی خنجری ایله، مجروح نتمگه چالیشمیش و چالیشیرلار. بیز هنوز اونوتامیشیق که، دوققوز آی بوندان اول، اعلامیه میزده دیل آزادلیغی باره سینده میدانا سوردوگوموز شعار مناسبتیله، بو احمق متعصبلر نه اندازه ده هیاهو سالمیش و نه آدلار ایله بیزی تهمتلندیریب میدانان چیارماغا جان آتماقدا ایدلر.

بوگون باشیمیزی اوچا توتوب افتخار ایله دنیه بیله ریک که، خلقیمیزین محکم ایمان و سارسیلماز اراده سی سایه سینده او طلسمی سیندیریب دیلیمیزین نه تک ابتدائی مدرسه لرده، بلکه اورتا و عالی علمی اوچاقلاردا بنله رسمی اولراق تدریسینه یول آچمیش؛ اداره لری میزده، دولت دیلی اولان فارسی دیلی ایله، آنا دیلیمیزین یاناشی ایشله دیلمه سینه رسمیت و نر مگه موفق اولموشوق. البته بو بویوک ایشین افتخاری اساساً فرقه میزه و خلقیمیزه عاید دیر. لاکن اونوتماق اولماز که، آقای قوام السلطنه نین حسن نیتی، موقع شناسلیغی و قورو تعصبدن اوزاق اولوب حقیقتی اولدوغو کیمی گورمگه اولان قدرتی بو مسئله نین حلینده فوق العاده مؤثر اولموشدور.

اوجونجو بویوک موفقیتیمیز آذربایجاندا دولت مأمورلارینین نوز طرفیمیزدن انتخاب ندیلمه سیدیر. بو یولدا خلقیمیز اوزون مدت مبارزه نتمیشدیر.

شهرلریمیزین خرابه زار حالدا قالماسی، نل و خلقیمیزین فرهنگ و بهداشت و ساده یاشایش و سایلیندن محرومیتی قطعاً بو سببندیر که، تهراندان گلن مأمورلارین بیزه اورگی یانماییب فقط جیبیلرینی دولدوروب گنری قایتماق مقصدلری اولموشدور. بوندان سونرا بو نامطلوب رسم قطعی صورتده اورتادان گنده چک. خلقیمیز نوزونون انتخاب نئدیگی انجمنلر واسطه سیله نوز سرنوشتینی تعیین نتمک و نوز اداره ایشچیلرینین فعالیتینی نظارت آلتینا آماق؛ نوز گوجیله فرهنگ، بهداشت اقتصاد و مالیه ایشلرینی دوزگون اساس اوزرینده قویماغا امکان تاپاجاقدیر. بو موفقیتین معناسی اولدوقجا درین و اولدوقجا بویوک دور.

حقیقت حالدا آلدیغیمیز بو حق هنوز نله ده کامل حساب ندیله بیلیمیر و آپاردیغیمیز شدید مبارزه نین ارزشی ده بوندان بویوک دور. بونونلا بنله محیط، زمان و مکانی نظره آلاساق، گۆره ریک که، چوخ بویوک ایش گۆرموشوک و آقای قوام السلطنه حکومتی ایسه، بو حداقل حقی بیزه قائل اولماقلا، گۆزله نیلن بویوک وطنداش محاربه سینین قباغینی آلمیش و بو واسطه ایله آذربایجانا و عموم ایرانا دگرلی بیر خدمت گۆستریمیشدیر.

من جزئیاتا وارد اولماق ایسته میره م. لابد سیز دولتین انتشار ونردیگی ۷ ماده دن عبارت اولان ابلاغیه سینى و بیزیم اونون تکمیلینده امضاء نددیغیمیز موافقتنامه نی هامینیز اوخوموسوز. دوققوز آی آپاردیغیمیز مبارزه البته آغیر، شدید و طاقت فرسا اولموشدور. بو یولدا ونردیغیمیز قوربانلاردا آز اولمامیشدیر.

خواهش ندیریم بو یولدا شهید اولان قهرمان فدائیلرین احترامینا آیاغا قالخیب بیر دقیقه سکوت نده سیز.

اعتراف نتمه لیک که، دوققوز آیلیق مبارزه میز فوق العاده آغیر و چتین اولموشدور. ونردیغیمیز قوربانلار ایسه بیزی شدید بیر صورته متأثر ندیر. لکن اله نددیغیمیز موفقیتلر داها قیمتلیدیر. نله قیمتلیدیر که، اونلارین معناسینی دوشوندوکده چکدیغیمیز زحمتلرین آجیسی یادیمیزدان چیخیر. آزادلیق شهیداسینین روحوموزدا قویدوقلاری تاتیر یونگولله شیر و تاریخی خاطره لر حالی آلیر.

بیرده منیم ظننیمجه بودجه آزادلیغی دفته شایانیدیر. بیز چوخ گۆزه ل بیلیریک که، پول اولمازسا هنج بیر ایشی قباقدان آپارماق اولماز. بو وقته دک آذربایجانین گلیری مرکزه گندیب اورادا، اگر مختلس و اوغرولاردان آرتیق قالسا ایدی. غیر ضروری ایشلره مصرف اولونوردو. بوندان سونرا گلیریمیزین یوزده ۷۵ نوز داخلی ایشلریمیزه مصرف ندیله چکدیر. گلیریمیز البته چوخ بویوک دگیلیدیر. لکن صنایع و فلاحتی ترقی ونرمکله بیز اونو چوخ سریع بیر صورته آرتیرماغا موفق اولاجاییق.

بو واسطه ایله دیر که، بیز امید ندیریک باشلادیغیمیز بو بؤیوک اصلاحاتی انجام ونریب خلقیمیزی فلاکت و بدبختلیکدن قورتاریب سعادت مند و معاصر بیر خلق حالینا سالماغا موفق اولاق. تکرار ندیرم. چکدیگیمیز زحمتلر نه قدر آغیر و طاقت فرسا اولسا بنله، آدیغیمیز نتیجه اوندان داها بؤیوک دور. مخصوصاً او جهتدن بؤیوک دور که، بیز بو نتیجه نی دعواسیز و قان تۆکولمه دن الده نده بیلمیشیک.

ایندی مخالف لریمیزین، مرتجعلرین آراسیندا جور-بجور دانیشقلار و دندی-قودولار واردیر. بعضیلری دنییرلر که، آقای قوام السلطنه دموکراتلاری آلداتمیش. بعضی سی ده چالیشیرلار اثبات نتسینلر که، آقای قوام السلطنه اله آدیغی حکومتی ساخلاماق ایچون دموکراتلارین اتگینه دوشموش، آذربایجانا پناه گتیرمیشدیر.

بیز بو کیمی سۆزلره ایدا اهمیت ونر مه مه لیک. نه آقای قوام السلطنه بیزیم باشیمیزا بؤرک قویموش، نه ده اونو آلداتماق فکرینده اولموشوق. بونلار هامیسی بوش سۆزلردیر. حتی بیزیم امضالادیغیمیز متقابل موافقتنامه نی تسلیم ده تعبیر نده نلر اولموشدور. بلکه بعضیلرده قومپوز گؤسترک ایچون آذربایجانی فتح نتدیکلرینی ادعا نده بیلر. بیز نوز نوبه میزده بو سۆزلره گولوب اونلاری سؤیله ینلری مسخره ندیریک.

بورادا هنج کس هنج کسه تسلیم اولمامیش و کیمسه ده آذربایجانی تسخیر نتمه میشدیر. بیز ده آقای قوام السلطنه ایله برابر تشخیص ونرمیشیک که، خلقین قلبیندن قالخان بؤیوک دموکراتیک نهضتیمیز او وقت نتیجه ونره بیلر که، بوتون ایرانا سرایت نده رک قانونی شکل آلسین. امضالادیغیمیز موافقتنامه نین بوندان باشقا بیر تعبیر و تفسیری اولما بیلر.

خارجی سیاستده ایسه، بیزیم مرکزی دولت ایله سازشیمیز آزادلیق دشمنلرینی خلع سلاح نندی آرتیق استعمار سیاستینین کیچیک و بؤیوک عامللری آذربایجان نهضتینی بهانه ندیب ایران استقلالینا کج باخا بیلمیه جکلر.

آخرده بیر نچه کلمه خمسسه و زنجان مسنله سی حقینده دانیشماغا مجبورام. هامینیز بیلیرسیز که، بو ولایتین اهالیسی دیل آداب و رسوم جهندن تامایله آذربایجانلیدیرلار. حتی آخر وقتلره قدر اورانین حاکمی تبریزدن تعیین اولوناردی. بوندان علاوه ملی نهضتیمیز باشلانان زمان زنجان، بیزیم مداخله میز اولمادان، قیام ندیب ژاندارم جلادلارین و خمسسه جماعتینی ایلر بویو ظلم و اسارت آلتیندا ساخالیب اونلارین قاتلارینی سوران ذوالفقاری و اونون قویروقلارینی اورادان قووبو چیخارماقلا نهضتیمیزین پیشرفتیته سبب اولموش، آذربایجانین آیری نقطه لریندن داهای بویوک فداکارلیقلا، ارتجاع قوه لرینین نولکه میزه زخنه تپماسینین قباغینی آماغا چالیشمیشدیر.

بیزه معلوم دگیل نه سببه دولت نماینده لری خمسسه نین آذربایجاندا آیریلما سیندا اصرار ندیرلر. هنوز بیلیمیریک آقای قوام السلطنه هانسی عاملترین تأثیرینده زنجان اهالیسین بو مشروع حقندن محروم نتمگه تصمیم توتوشدور.

هر حالدا بیز دانیشیق زماتی بو خصوصدا اوزون- اوزادی مناقشه یه و مباحثه یه معروض اولدوقدان سونرا، عموم ایشین خاطره سی ایچون، آقای مظفر فیروزون، موافقتنامه ده منیم آدیما یازدیغی رسمی مکتوبا استنادا، موقتی اولسادا خمسسه یه تبریزدن حاکم تعیین ندیلیمیه جگینه امکان ونردیک.

آقای مظفر فیروز- قوام السلطنه نین سیاسی معاونی- زجاندا دموکراتیک نهضتینده شرکت نده نلرین هر نوع تعرضلردن مصون اولمالاری و اورانین امنیتینی تأمین نتمک ایچون یئرلی فدانیلردن استفاده اولونماسی، همچنین ذوالفقاری و یمنی و اسلحه دار باشی کیمی خلق دشمنلرینین خمسسه یه یول ونریلمه ییب اونلارین هر نوع تحریکاتینین قباغی آیینماسینی کتبا و رسما تعهد نتمیشدیر.

البته بیزیم نقطه نظریمزجه بو کافی دگیلیدیر. من تلگرافخانایا توپلانان زنجان اهالیسینه امنیتنی حفظ ندیب فرقه و نهضتیمیزی اداره نده نلرین حسن نیتینه ایانمالارینی توصیه نئدیم. بیز بوتون ایراندا آزادلیق و امنیتین دوام و بقاسی یولوندا

مبارزه نئدیگیمیزه گۆره، خمسه و زنجاندا قاباغا چیخا بیلن حادثه لره بیز بیطرفانه بیر گۆزله باخا بیلیمیه جگیز، اونا گۆره دانیشیق هر نحويله قورتاریر قورتارسین، خمسه و زنجاندا اولان فرقه تشکیلاتیمیز گونو- گوندن فعالیتی آرتیریپ باش قالدیرا بیلن ارتجاعی عنصرلر ایله، اساسلی بیر صورتده، مبارزه نده جکدیر.

خمسه ده دموکراتلری اینجیتمک ایچون اوزادیلان اللر، کیمین طرفیندن اولور اولسون، ابدی اولراق کسيله جکدیر.

بیز هنوز مایوس دگیلیک. امید ندیریک آقای قوام السلطنه بو خصوصدا، بیر قدر مطالعه دن سونرا، راینی دگیشمه گه موفق اولاجاقدیر.

بو اولماسادا، مادام که، بیزیم دیلیمیز، احساساتیمیز و آداب و رسوم و بالاخره سرنوشتیمیز بیر دیر، هنج موقتی تدبیر بیزی بیری- بیریمیزدن آیرماغا سبب اولمییاجاقدیر.

محترم هموطنلر! بو سوزلری دانیشماقدان منیم مقصودوم خودستالیق، حماسه گرلیک دگیلدیر. ایندی بیزیم سوز و عبارت پردازلیق ایله مشغول اولماغا و قیتیمیز یوخدور. من حال قضیه نی اولدوغو کیمی سیزه شرح و نرمله گلجک وظیفه میزی آیدینلاشدیرماق امکاتینی، ظن ندیرم، الده نده بیلدیم. گلجک وظیفه آدیقلاریمیزی ساخلاماق و اوندان، خلقیمیزین سعادت ایچون، استفاده نتمکدیر.

بو مقصده چاتماق ایچون قاباغیمیزدا دوران ان مهم وظیفه مجلس شورای ملی انتخاباتینین آزادیخواهلا نفعینه انجام تاپماسیدیر. بو ایشده موقیت تاپیلا بیلمزسه، من دنمیره م قازاندیقلا ریمیزی ساخلییا بیلمه ریک، لاکن ایشیمیز چوخ چتین اولار. اوندا ناچار اولاریق، یینه ده ساحی اله آلیب و وروشما و چارپیشما ایله مقصدیمیزی الده نده ک. دئمک مسئله هنوز خاتمه تاپمامیش، فقط مبارزه نین شکلی دگیشیلیمشدیر. بو مبارزه ده هانکی طرفین فعالیتی، تدبیری داها آرتیق، تشکیلاتی داها منظم ایسه، غلبه اونولا اولاجاقدیر. ظن ندیره م فرقه و خلقیمیز بو ایشده امتحان و نریمیش اولدوغوندان موقیتیمیزه شهبه ینری قالمیر. بونولا بنله یینه ده

فعالیت، یئنه ده گوزو آچیقلیق، یئنه ده فداکارلیق لازمدیر. متأسفانه سوز چوخ، وقت ایسه آزدیر. بونولا کفایت له نیب بوتون ایران آزادیخواه‌لارینا بیرلیک، موفقیت آرزو نتمکله اونون علمداری اولان آذربایجان خلقینه ابدی سعادت تمنا نده رک ساده بیر دیل ایله دنیره م:

محو اولسون اونون آزادلیغینی محدود نتمک ایسته ین خائن و مرتجع استعمار نوکرلری!
یاشاسین آذربایجان!

فدائیلر آتاسی و آذربایجان ملی حکومتین باش وزیری آقای پیشه‌ورینین آذربایجان مجلس ملیسینین آخینجی اجلاسینداکی نطقین خلاصه‌سی

محترم آق‌لار! منیم بوگونکو دانشیغیم، نله فکر ندیرم که، خلقیمیزین مبارزه تاریخینده بیر صفحه نی قورتاریب ایکنجی بیر صفحه نین باشلانماسی تاریخیدیر. او وقت که، سیز منه اعتماد ندیب، ملی نهضتیمیزی اداره نتمک ایچون، وزیرلر هینتی انتخاب و مجلسه معرفلیک نتمگی تاپشیردیز، او وقت آذربایجاندا دولت نامینا هنج بیر شئی یوخ ایدی. دولت تشکیلی و وزارتخانا اداره نتمک بیزیم هامیمیز ایچون سابقه سیز بیر ایش ایدی. من آذربایجاندا دموکراتیک نهضتده اشتراک نده نلردن و خلقیمیزین سعادت یولوندا چالیشان آدمالردان بیر نفر تاپا بیلمه دیم که، اونون وزیرلیک سابقه سی اولسون. اونا گوره فرقه نین گؤستریشی ایله جوان آدمالاری انتخاب ندیب اونلاری وزیر مقامینا یئتیرمک ایچون مجلسه پیشنهاد نئدیم.

فرقه میزین گنیش و منظم تشکیلاتی و مبارزه میدانیندا آلدیغیمیز تجربه لر بیزه امکان وئردی فکر نده ک که، وزیر اولماق اشرافیتدن و اوزون مدت اداره لرده

چالیشماقدان آسیلی دگیلیدیر. اونا گۆره ملاحظه و محافظه کارلیغی کنار قویوب جسورانه قدم گۆتورمکدن پرهیز نتمه دیک. من وزیرلر هینتینه دعوت نندیگیمیز اشخاصین دموکراتلیغینا و آزادلیغینا اینانمیشدیم. بونا بناء اونلاری ایره لی چکیب و مملکتین سرنوشتینی اونلارا تاپشیرماقدان قورخما دیم. بو، گۆرولمه میش بیر ایش اولدوغو ایچون تهراندا و باشقا یئرلرده نظره بعید گله بیلردی. لاکن بیز بونا اعتنا نتمه بیب حکومتی تشکیل وئردیک. اونودولما مالیدیر که، بو حکومت معمولی بیر حکومت دگیلیدی. او، حقیقتده بیر انقلابی کمیته یه بنزه بیلردی. عادتاً انقلاب موقعینده امکان اولمور که، معمولی بیر دولت ایش باشینا گل سین. اونا گۆره ده انقلابچیلار، ایشی اداره نتمک و قانونی دولت زمینه سی دوزلتمک مقصدیله، معمولاً انقلابی بیر کمیته موقتی انتخاب نده رلر. اما بیز بونو نتمه دیک. بونا گۆره ملی حکومتیمیز انقلابی کمیته دگیلیدی. او، مجلس ملی طرفیندن انتخاب اولوندوغونا گۆره، انقلابی اولدوغو حالدا، قانونی بیر حکومت ایدی.

تاریخین جور- بجور معجزه لری واردیر. بیر وقت اولور که، تاریخ نله بیر مؤسسسه وجوده گتیریر که، اونون دنیادا هنج سابقه سی اول بیلیمیر. مثلاً روسیه ده، بویوک اکتبر انقلابینین نتیجه سینده، نله بیر حکومت میدانا چیخدی که، دنیادا اونون سابقه سی و نظیری یوخ ایدی. او، فعله کندلی اتفافینی تأمین نده ن بیر حکومت ایدی. آخر زمانلاردا بو رژیم دموکراتیک اصول ایله عوض اولوندو. فرانسه انقلابی دا نوزونه مخصوص حکومت شکلین وجوده گتیردی. بیزیم بو ملی حکومتیمیزین نظیری ایسه تاریخده، دنمک اولار که، چوخ آز دیر. بیزیم حکومتیمیزین گۆردوگو ایشلر و حیاتا کنچیردیگی تدبیرلر قانونی یول ایله اولموشدور. لاکن انقلابی تشکیلاتدا و تحول زمانیندا بو کیمی سازمان چوخ آز گۆرولموشدور. بونادا سبب فرقه میزین دوزگون رهبرلیگیدیر. مجلس داخلی فرقه میزین رهبرلیگی آلتیندا تشکیل اولوندوغو ایچون، بو ایشی گۆرمک نسبتاً سهولت ایله ممکن اولدو. بوندان علاوه همیشه مجلس ایله فرقه و دولت آراسیندا

محکم توافق نظر و صمیمیت و ارادیدی. مثلا هیئت دولت گنجه ساعت دورد ده اجلاس ندیردی و مجلس ده بیر ساعت اوندان سونرا او اجلاسین پیشنهاد نتدیگی لایحه نی تصویبه ینتیریب همان گون اجرا اولونوردو. خلق ایسه بو ایشده بویوک احساسات نشان وئریدی. بیزیم ایشلریمیزین سریع بیر صورتده پیشرفت نتمه سینین اساسی سببلریندن بیرسی ده بودور. بو، منیم هنج یادیدمان چیخماز که، ۲۱ آذر گونو من ۲۰ دن زیاده مهم ایشلر حقیقنده تصمیم توتوب برق آسا صورتده اونلاری انجام و نرمگه موفق اولموشدوم. او گون آقای بی ریا ایله برابر دولاندیغیم ینرلری او منه سویله دیکده نوزومده حیرتده قالیرام. مجلس ملیمیز آچیلاندان بیر نچه ساعت اول اونون نظامنامه سینی یازیب، سونرا مجلسی افتتاح نده رک نظامنامه نین تمام ماده لری اطرافیندا ایضاحات و نریب تصویبه ینتیردیکدن سونرا، همین گون مجلسین هیئت رئیسه سینی، نظامنامه اوزره، انتخاب نتدیک. نهایت ملی دولتی قوروب اونون برنامه سینی تنظیم نده رک مجلسه تقدیم نتمکله ایشه باشلادیق. اوگون هنوز بوتون آذربایجاندا ارتجاعین بارماغیله اوینایان قوه لر موجود ایدی. مثلا تبریز، اورمی، اردبیل، شاهیندژ و غیرینلرده قوشون ساخلولاری بیزیم ایله دست و پنجه نرم نتمگه حاضرلانیردیلار. اوگون که، مجلس و دولت تشکیلی ایله مشغول ایدیک دعوا و جنگ قورخوسو هر آن شدت تاپیردی و مجلس ملی نشیکده گورولدایان مسلسل و تفنگ سسلری آلتیندا نوز فعالیتینه ادامه وئریدی. اگر اونوتما میش اولساز، سرتیب درخشانی ایله آپاریلان دانشیقلا رین بن بسته ینتیشدیگی جهندن سیزدن، محاربه نتمک مقصدیله، رأی اعتماد ایسته دیم و سیزلر هامینیز آیاغاً قالخیب و آزادلیغیمیزدان مدافعه نتمک ایچون سلاح طلب نتدیز. بونلارین هامیسی داستانلاردا و قهرمانلیق افسانه لرینده یازیلان ایشلردیر. عقل بونا اینانا بیلیمز. من بو سوزلری آغزیمآلیب دانیشانلاردان دگیلم. لاکن مجلسین آخر دوره سی اولدوغو ایچون ایسته بیره م گوردوکوموز ایشلر تاریخده ثبت اولسون. قوی تاریخ یازسین که، قان توکولمه نین قاباغین آلماق ایچون بوقدر آغیر ایشلر گوردوگوم حالدا، من آلتی ساعت

تمام سرتیب درخشانی ایله دانیشیق آپارماغا مجبور اولوب بالاخره خلقین آرزوسونو انجام وئرملگه موفقیت تاپدیم. من نوزومدن تعریف نتمک ایسته میره م. بو، منیم شخصیمه عاید دگلدیر. من بیر نفر فدائی کیمی تاپشیریلان وظیفه لری انجام وئریمشم. بو، بلکه خلقیمیزین قدرتی و فرقه میزین فعالیتیندن بیر نمونه اولابیلر. بونلار خلقیمیزین و فرقه میزین قدرتی، وحدتینی و فعالیتینی اثبات ئدیر. بو ایش که، آذربایجاندا باشلانیب بوتون ایراندا آزادلیق و دموکراسی اصولونون برپاسی ایچون محکم بیر پایه اولموشدور. یوزلرجه دلیل لر واردیر که، بو ایش ایراندا توسعه تاپاجاقدیر.

بو ایسه آجاق او کیمی قهرمانانه فعالیتین محصولو و نتیجه سیدیر. اوگون بوتون فرقه میز آیغا قالمیشدی. اونا گوره ده بیز اونون آرزولارینی حیاتا کنچیرمک ایچون حیرت آور بیر قدرته مالک اولدوغوموزو حفظ ندیب معجزه لر یاراتماغا نایل اولابیلیردیک و بیز، بیلدیگینیز کیمی، ۲۱ آذرده یازدیغیمیز برنامه اوزرینده ایشه باشلادیق. بیر گونون عرضینده کهنه حکومتی یخدیق و یئنی تشکیلات وجوده کتیردیک. ایندی ایسه او برنامه دن چوخ بویوک مسافه ده ایره لی گنتمه گه موفق اولموشوق. اجرا نئدیگیمیز برنامه دن علاوه، آز زمانین ایچریسینده، بنش بویوک بنا تیکدیرمگی قرارا آلمیشق که، بونلارین دا هر بیرسی بیر ملیون تومنه باشا کلجکدیر و اونلارا باشلاماقلا تمام ایشسیرلریمیزه ایش تاپیلا بیله جکدیر. اگر یادینیزدادیرسا، بیر وقت آذربایجانا اوچ یوز مین تومن عطیه ملوکانه وئرلمیشدی که، هنج کس بیلمه دی او هارایا خرچلندی. اما ایندی ایسه بیز یوخاریدا دئدیگیمیز ساختمانلاری وجوده کتیرمک ایچون بنش ملیون تومن اونلارا تخصیص وئریمشیک.

بو پوللاری بیز فرقه میزین فعالیتی سایه سینده و خلقیمیزین اراده سینین گوجو اثرینده توپراقلارین آلتیندان چکیب چیخارمیشیق. بیز هنج بیر کسین نظرینده اولمایان ثروتی اورتایا چیخاردیق. بو، فقط خلقیمیزین اراده سینین تولیدی اولان فرقه و

حکومتیمیزین گوجو ایدی. بو اثبات ندیر که، خلق گرک نوز ایشلرینی نوزو انتخاب نئدیگی شخصلره تاپشیر سین.

تهران دولتی بیزه پول قویمامیشدی. بیز حکومتی اله آلان موقعه بانگدا ایکی ملیون تومن پول وار ایدی که، دولت اداره لرینین حقوقونو تأمین نتمک ایچون، همان آذر آیندا، بیز ایکی او مقداردا پول تهیه نتمک مجبوریتینده قالدیق. او وقت مرتجعلر بیزیم اوستوموزه مطبوعات و اسلحه واسطه سیله حمله نتمکده ایدیلر. بیز مجبور ایدیک که، آلدیغیمیز آزادلیغی و قوردوغوموز حکومتی ساخالایاق. بیز حکومتی مدافعه نتمکدن نوتری اوچ آی فقط فدانیلرین قدرتیندن استفاده نئدیک. بالاخره منظم آرتش مقابلینده تک فدانیلر گوجونه مقاومت ممکن اولمازدی. ناچار ایدیک که، ملی قوشون تشکیل ونره ک. بوندان نوتری ده پول لازم ایدی. اوللر مشکلاته تصادف نئدیک. ولی چوخ تنز بیر زماندا ایشه مسلط اولوب پول تهیه سی اشکالینی دا اورتادان آپاردیق.

بونلارین هامیسی ایله برابر مبارزه بیزیم ایچون چوخ چتین ایدی. حکومت ایکی تمایلون آراسیندا قالمیشدی. بونلاردان بیر ساغلا و ایکنجیسی سول لار ایدی. اگر اول طبقه، یعنی متمکن و وارلیلار آرتیق تمایل گؤسترسه ایدیک، او وقت کارگرلر و ایکنچیلر بیزدن رجیده اولاردیلار. برعکس اگر کارگر و ایکنچیلرین طرفینی ساخالاسایدیق وارلیلار بیزیمله مبارزه یه چیخیب بیر عده یوخسوللاردا اونلارا آلت اولاردیلار. اونا گوره اورتا بیر خط حرکت انتخاب نئدیب هر ایکی طرفین منافعینین حفظ اولونماسینا چالیشدیق. ساغ و سول حزبینین هر ایکیسی بیزیم سیاستیمیزه ایانایب اونو قبول نئدی و نهایت اونلارین هر ایکیسینه ده ثابت اولدو که، ملی حکومتین گؤتوردوگو اورتا خط حرکت داها دوزگون ایمیش. مخصوصاً کندلی عملده گوردو که، دموکرات فرقه سیندن سوی اونا یاخین و اوره گی یاتان یوخدور.

ملی حکومت یگانه مؤسسه دیر که، کندلی و زحمتکشلرین ایستکلرینی یرینه ینتیرمگه چالیشر. بیز نه زارعین حقینی مالکه و نه ده مالکین حقینی زارعه ساتدیق.

بیز فقط خلقین مالی اولان خالصه یئرلرینی، حقیقی صاحبی اولان اکیچیپلرین آراسیندا بۆلدوک. بیز مالکیت اساسینی محکم ساخلادیق و مالکلی ایفادیردیق که، اولارین حقیرنی پایمال نتمک خیالیندا دگیلیک. بیز بیر دقیقه بنله راحت دورمامیشیق. همیشه ایش گۆروب ایشین پیشرفتی ایچون تشکیلات یاراتمیشیق. هر بیر ساحه ده بۆیوک قدماتر گۆتورمگه؛ مخصوصاً خلقیمیزین اخلاقیندا بۆیوک تغییرات عمله گتیرمگه سبب اولموشوق. خلقیمیز مدنی لشمیش و عالیجناب بیر خلق اولموشدور. مثلا میتینگلر و اجتماعلاردا آنلاقلی و متانتلی بیر انتظام حس اولونور. حتی خیردا اوشاقلار که، توزون- توپراغین ایچینده بیر- بیرله ساواشماقلا وقت کنچیریردیلر، اولاردا ایندی اصلاح اولونوب منظم صورتده دسته لر تشکیل ندیر؛ مفید ایشلرله مشغول اولورلار. یوخاریدا دندیم که، ملی حکومت بیر موقتی انقلابی کمیته ایدی. لکن آیری نقطه نظرده بو حکومتی تام معناسیله قانونی، رسمی و دموکراتیک بیر حکومت تانیمالییق. چونکه بیز اولینجی قدمده مجلس ملینین و نردیگی قانون اوزره رفتار نتمگه اهمیت و نریب بیر قدم ده اونون قانوندان کنارا چیخماق ایسته مه دیک و هنج بیر نفرین ده اولسون حقینین ضایع اولماسینا چالیشمادیق و همیشه سعی نئدیک که، تدبیرلریمیز صلح و صفا یولیه حیاتا کنچسین. بو نقطه نظرده ملی حکومت انقلابی کمیته دگیل ایدی او فقط قانونی بیر حکومت ایدی...

بنله بیر حکومتین نظیری تاریخده آز اتفاق دوشه بیلر و دنمک اولار که، بو، تاریخین نله معجزه لریندن دیر که، فقط انقلاب موقعینده ناگهانی اولراق تاپیلیب خلقی حیرته غرق نده ر. آذربایجانین خارجینده یاشایان اشخاصه بیزیم ایشلریمیز چوخ تعجبلو گلیردی. بیز نوزوموز، ایشین ایچینده اولدوغوموز ایچون، گۆردوگوموز ایشلر گۆزوموزه نله بۆیوک گۆرسنمیر. لکن بونلار خارجدن باخاتلاری حیرته سالیر. بیز آز مدت ایچریسینده، بوش الیه، بۆیوک ایشلر میدانا چیخارمیشیق. مثلا ملی بانگ، دارالفنون، رادیو تشکیلاتی، شهرین لوله کشلیگی، ملی قوشون و بو کیمی

عمومون منفعتینی تأمین نده ن بویوک ایشلر فقط خارق العاده شهامت و فداکارلیق نتیجه سینده اولابیلر.

معارف، فلاح و صحیه خصوصوندا دانشماق ایسته میره م. چونکه، وزیرلر بو باره ده لازمی قدر ایضاحات و نردیلر. بیزیم ایشلریمیز ابتکار اوزره اولموشدور و اونلارین هنج بییری تهران ایشلرینه بنزه میر. بیزیم مجلسیمیز تهران مجلسینه اوخشامیر. من و منیم یولداشلاریم هنج بیریمیز سابقده وزیر اولمامیشیق. ایندی که، آقای شبستری مجلسه رئیسلیک ندر، او، اونون فقط نوز ابتکاریدیر. بونلار هامیسی خلقیمیزین ابتکاری سایه سینده وجوده گلیمیشدیر.

بیزیم گوردوگوموز ایشلرین نتیجه سینین ایرانین آیری ینرلرینده ده انعکاسی وار. ایندی تهران بیزیم ایشلریمیزی تقلید ندر. آذربایجاندا ینر بؤلگوسو حیاتا کنجیریلدیگی ایچون، بوتون ایراندادا عملی اولاجقدیر.

ایندی ایرانین آیری نقطه لرینین خلقلری آذربایجاندا گورولن ایشلرین آرزوسونو چکیرلر. اگر اونلار ایسته بیر که، بیزیم نائل اولدوغوموز موفقیترلر نائل اولسونلار، گرک بویوک زحمتلر صرف نئسینلر. اگر اونلار ایسته سه لر آذربایجاندا اولان جریانلار نوزلرینی هم آهنگ نئسینلر و بورادا گورولن اصلاحاتی نوز ینرلرینده عملی نئسینلر، گرک اونلاری احاطه نده ن گندابلاردان کثافتلری مرتفع نئسینلر. یعنی حوضلارینداکی اییلنمیش سویو بوشالیدی ینرینه تمیز، صاف سو بوراخسینلار. من نجه که اول دندیم، حکومت تشکیل اولان گون رأی اعتماد ایسته دیم. مجلسده منه رأی اعتماد و نردی. بیز مسئله نی مسالمت یولینه ده اولماسایدی، سلاح گوجیلر حل نده بیلریدیک. بونا شبهه یوخ ایدی. چونکه مجلس، بوتون خلق بیزیم دالیمیزدا دوردو. لاکن حسن تدبیریمیز و بیغرضلیگیمیز سایه سینده قان تۆکولمکدن جلوگیرلیک اولدو.

۲۱ آذر نهضتی دنیادا دیپلوماسی کشمکشلرین شدید کورائینا تصادف نئدی. بیزیم فعالیتیمیز آرتدیقجا، گوندن-گونه شدتلنمکده اولان کوران بیزی چکیب بیرینجی

سیرایا کنجیرتدی. نهایت آذربایجان مسئله سی بین الخلق دیپلوماسی و سیاسی مبارزه لر مرکزی تشکیل نئدی. مستملکه و مستعمره صاحبلی بییر طرفدن فکر ندیردیله که، محاربه قورتارانندان سونرا مستملکه خلقلری نوز آزادلیق و استقلالیتلرینین الده اولونماسی ایچون آیاغا قالمسالار، اونلارین قاباغینی آلابلسینلر. اونا گۆره ده آذربایجان نهضتیندن بویوک واهمه یه دوشوب اونا آیری بییر آد قویماق ایسته دیلر. دیگر طرفدن فاشیزم دیگر ماتینا سو باغلایان مرتجعلر بییزیم نهضتیمیزدن سو استفاده ندیب شورالار علیهنه دسیسه لر قورماق ایسته دیلر. بو واسطه ایله دنیا مرتجع دیپلوماتلاری بییزیم ساده داخلی ایشیمیزدن بغرنج بین الخلق بییر ماجرا چیخارماغا چالیشدیلار. داخلی مرتجعلر ایسه بییزیم نهضتیمیزین علیهنه سلاح ایله چیخابلمزدیلر. چونکه اونلار قورخاق تولکو ایدیلر. اونا گۆره ده علاء و تقی زاده کیمی دلالارین واسطه سیله لندنده، واشنگتن دا و باشقا دیپلوماسی ییغینجاقلاردا های- کوی سالیب سویو بولاندیرماق ایسته دیلر. اونلار نوز اربابلاری کیمی جد و جهد ندیر دیلر که، بییزیم نهضتیمیزین بییر اوجونو شورویلرین آیاغینا باغلاماقلا اونلارین علیهنه سو استفاده نئسینلر و ایرانین داخلی ایشلرینه مداخله نتمک ایچون خارجیلرین اللرینه بهانه وئرسینلر که، بلکه بو واسطه ایله ایرانا بییر کمسیون گؤندرسینلر تا گلیب ایراتیلارین حق حاکمیتینه رخنه سالسین. اگر چه بیز اونلارین کمسیون گؤندرمه لریندن قورخان دگیل ایدیک. گلن کمسیون آذربایجان خلقینین پولادان محکم ایمان و اراده سینه تصادف نده جک ایدی. ولی بو ایش ایرانین استقلالینا بویوک ضربه اولاجاق ایدی. بیز چوخ گۆلمه لی ایشلرین شاهی اولدوق. ایران ایله سووه تله آراسیندا باشلانان قرار اوزره قیزیل اوردو ایرانی ترک نتمیشدی. ایران حکومتی ده اوباره ده، رسمی اولاراق، آمریکادکی سفیر کبیری و امنیت شوراسینداکی نماینده سی علیه دستور وئرمیشدی که، شوروی قوشونلارینین ایرانی تخلیه نتمک مناسبتیله ایرانین عریضه سین امنیت شوراسیندان دالی آلسین، لاکن او ساتقین دلال، نوز دولتینین علیهنه چیخیب فتنه و فساد تورتتمکله مسئله نین امنیت

شوراسیندا قالماسینی طلب نیدردی. نهایت آذربایجان خلقینین دمیر یوموروغو اونون آخزینی سیندیردی. مرکزی دولت اونو امنیت شوراسیندان گنری چاغیرماق مجبوریتینده قالدی.

تبریزده آمریکا مخبرلری منیمله مصاحبه نده رکن اونلارا دندیم که، اگر منه امکان اولسایدی من آذربایجان نهضتینین حقیقی ماهیتینی و آذربایجان خلقینین پاک و حرارتلی احساساتینی بوتون اوروپایا و آمریکایا گنیدی اورانین ساکنلرینه بیلدیره ر دیم. بالاخره شورالار اتفاقینین دوزگون سیاستی سایه سینده مرتجعترین اوخو داشا دگی. آذربایجان نهضتینی شورالار اتفاقینین حسابینا یازا بیلمه دیلر. من بو آخر وقتلرده تماس نندیگیم خارجی دیپلوماتلارین حرکات و رفتارین گوردوگده بو عقیده یه گلدیم که، مستملکه صاحبی اولان دولتر ایچریسینده حقیقت یوخدور. اونلار ایسته بیرلر نچه ملیون جماعتی نوز منفعتلرینین و شوم مقصدلرینین قرباتی نتسینلر. اونلارین مقصدلری فقط قازانماق، قازانماق، قازانماقدیر.

بنله بیر زهر آلود و طوفاتلی دریادا ملی حکومت موفق اولدو نوز خلقینین منافعینی و حقیقی تشخیص و نریب اونو حفظ نتسین. بیز او فتنه کار تهمتترین قاباغیندا محکم دایاندیق. خارجی سیاست میدانیندا جدی و اساسلی قدملر گؤتوروب عاقلانه و دوزگون تدبیرلر گؤرمگه موفق اولدوق. بیز بورادا بیر آز تند گنتسه ایدیک او دوزموش اولاردیق. اونا گوره ده نهایت درجه ده متانت ایله رفتار نندیک.

بیز ایران استقلالینا خدمت ندیب اونو تأمین نتمیشیک. بیزیم نهضتیمیزی قدرتی چوخ بویوکدور. اونا گوره بیز نله یه بیلدیک که، ایسته دیکلریمیزی الده نده ک. مرکزی حکومتی قورخودان شنی فقط آذربایجان نهضتی ایدی. حتی بیزیم علیهیمیزه ۹۹ آید جدی مبارزه آپاران شخصلر ایندی بیزیم دموکراتیک نهضتیمیزی تحسین ندرلر و اونون بوتون ایرانا یاییلماسینا چالیشیرلار. بودا بیزیم عاقلانه سیاست و دوزگون اقداماتیمیزی اثرینده اولموشدور.

بیزیم قوردو غوموز حکومت مقدس و پاک سیاست اوزرینده اساسلامیشدیر. خلقین آسایش و امنیتیه ده اونون نتیجه سینده عمله گلیمشیدیر. ایرانین استقلالینین حفظ اولونماسیندان نوتری گرک ایرانین باشقا نقطه لرینده یاشایان خلقلرده آذربایجانلیلارین ایشیندن نمونه گۆتورسونلر. بیزیم نهضتیمیز قورتارماییب، بلکه مبارزه میزین شکلی دگیشیلیبیدیر. اونا گۆره ده هر کس بو سازیشدن سؤاستفاده نتمک خیالیندا اولوب و فکر ندیر که، گرک خلقه زور دنسین. بو کیمی اشخاصلا جداً مبارزه اولوناجاقدیر. اونلار قانون و خلق مجازاتیندان قاچا بیلملرلر. بیز بوتون ایران اهالیسینی انقلابا دعوت نتمک ایسته میریک، بلکه مملکتده دموکراسی اصولونو عملاً اجرا نتمگه چاغیریریق.

بیر قدر ده ایرانین عمومی وضعیتیندن دانیشماق لازمدیر.

بیزیم ملی نهضتیمیزین باشلانغیجیندا تهران روزنامه لری شیطننت نقطه نظریله یازیردیلار که، اگر تهران آذربایجانا یاخشوی باخسا ایدی و اورا عادل حکومت گۆندرسه ایدی، آذربایجان نهضتی قاباغا چیخمازدی. لاکن ایشین حقیقتی بنله دگیل، نهضتیمیز فقط آذربایجان خلقینین اراده سی و ایمانی اوزرینده وجوده گلیمشیدیر. آذربایجانلیلارین نوزلرینه گۆره دیلی، آداب و رسوم، تاریخی، ملیتی و خصوصیتی واردیر.

آذربایجان خلقینی خوزستانلییا، خراسانلییا و باشقالارینا بنزتمک اولماز. او عمومیتده ایرانلی، خصوصیت ده ده آذربایجانلیدیر. او سیاست که، خوزستاندا اجرا ندیلیر، بورادا اولابیلمز. آذربایجانلی قرنلر بویو آزاد یاشاماق ایسته بیردی. آذربایجان خلقی ایسته بیردی که، نوز سرنوشتینده دخالتی اولسون. تهران ایرانندان عبارت دگیل. گرک تهران سیاستینده بوتون ایرانین تأثیری اولا. آذربایجان هر شکل ایله اولورسا اولسون، نوز خصوصیتینی حفظ نده جکدیر. آلتی یاشلی آذربایجان بالاسینین آغزینا نوزگه بیر دیلی جبراً سوخماق اولماز. دعوا چۆره ک و یاخشوی حاکم دعواسی دگیلدی. دنمک ملی نهضتیمیز دها درین و عمیق سبیلردن میدانا چیخیمشیدیر.

بو نهضت فقط آذربایجانلیلیق تعصبو اثرینده وجوده گلمیشدیر. بونو آیری دونا گنیدیرمک و آیری جور تعبیر نتمک سفاقتدیر. سیز بیلیرسیز که، محاربه نین نتیجه سینده ایراندا استبداد حکومتی یخیلدی و اوندان سونرا ظاهرده دموکراسی بیر حکومت عمله گلدی. لاکن اونا هنج دموکراسی نتمک اولمازدی. اونون ایش باشینا گلمه سیله دولت دستگاهیندا هنج بیر ده گیشیکلیک عمله کلمه دی. بیز بو ظاهری دموکراسی هینت حاکمه یه اطمینان نده بیلمز دیک. اوندان نوتری که، ۱۳نجو مجلس اعضاسینین هامیسی و ۱۴نجو مجلسه سنچینلرین اکثریتی اونلار ایدی که، رضاخان نوز و اونلارا قباقلکی مجلسلرده یئر و نر میشدی.

حقیقته ایراندا رضا شاهان سونرا هنج بیر تغییرات عمله گلمه میشدی. فقط استبدادین شکلی دگیشمیش ایدی. واقع ده رضا خانین یزینی، اوندان داها کیچیک، داها حریرص اولان، سهیلی لر و تدین لر، حکیمی لر، ساعدلر و صدرا لاشرافلار توتوموشدولار.

بنله لیکله ده ایراندا خلق آزادلیغی ایچون بویوک بیر خطر حس اولونوردو. قورخو گوندن- گونه آرتیردی. چونکه محاربه قورتارانندان سونرا متفقلر ایراندان خارج اولاجاق ایدیلر. اونلار ایراندا اولارکن مرتجعلر بیر قدر ظاهری گؤزله مگه مجبور اولوردولار. بنله لیکله ایراندا ایکی قوه آراسیندا کسگین مبارزه گنیدردی. بو ایکی قوه دن بیر یی قالمالیدی. خلق قوه لری گونو- گوندن ضعیف لنیردی.

ارتجاعی قوه لرین الینده حکومت، پول و سلاح اولدوغونا گوره، اونلار قوت تاپیردیلا. اونلار یئرلرده کندلیلری اینجیمگه، آزادی خواه روزنامه لری توقیف نتمگه، اتحادیه و آزادیخواه تشکیلاتلاری باغلاماغا باشلامیشدیلا.

بنله بیر زماندا ایران خلقینین آزادلیغینین اورتادان گنتمه مه سی ایچون بیر یول فکر نتمک لازم ایدی. آزادلیق مبارزه سی حیات و ممات مبارزه سی ایدی. او وقت بیز یولداشلاریمیزلا فکرلشیب و هر جوره صحبت ندیر دیک نتیجه اله گلمیردی.

نهایت بیز گۆردوک که، دانشماق ایله بیر نتیجه الده نتمک اولماز گرک گوجون قاباغینا گوج ایله چیخماق. اونا گۆره ده ۱۲ شهریورده، آز عده ایله، جسورانه قدم گۆتوروب قاباغاً چیخدیق و آذربایجاندا آزادلیغی حیاتا کنچیرمکله، بوتون ایراندا آزادلیغین تأمین اولونماسینی نظرده توتدوق. او وقت بیز آشکار صورتده یازمیشدیق که، بوتون ایران آزادلیغینی تأمین نتمک ایچون آذربایجاندا بۆیوک بیر نهضت یاراتماق لازمدیر.

ایران ارتجاعی آذربایجان خلقینین ایله بیخیلمالیدیر. اونا گۆزه بوگون دئییریک که، آذربایجان ایران آزادلیغینین ضامن دیر.

اگر بوندان سونرا مرتجعلر قوه توپلاییب امضاء نئدیگیمیز موافقتنامه نین تک بیر ماده سینده ال وورسالار، یئنه آیاغا قالخیب اونو مدافعه نده جیبیک.

بیز بیرده ارتجاع بویوندوروغو آلتینا گیرمیه جیبیک. گرک ارتجاعین قاباغی آلتینسین. بیزیم اعلامیه میز نشر اولونان گونه دک ارتجاع تلگراف و اجتماعدان قورخماییب خلقین سۆزونه اهمیت و نر میردی. بیزیم اعلامیه میز اول دفعه اونلارین کورکونه بیره سالدی سادا، اونا نله اهمیت و نر مه ییب دندیلر که، بو اعلامیه ده دنیلن سۆزلردن بیر دیر.

بیز بو موقعدن استفاده نئدیپ فرقه تشکیلاتینی برق آسا بیر صورتده وجوده کتیریب، محلی حزب توده تشکیلاتیله بیرله شیب واحد قدرتلی بیر فرقه وجوده کتیردیک. مراغه، سراب، میانه و زنجاندا فدائیلریمیزین تفنگلرینین سسی نشیدیلن گونه دک مرتجع حکومتلر بیزیم اعلامیه میزین حقیقی قدرتینی درک نده بیلمه میشلردی. او وقتدن بری آذربایجان قدرتلی بیر عامل تانیندی.

مرتجعلر اولجه ایسته بیردیلر جور- بجور یوللار ایله بیزیم تشکیلاتیمیزین و نهضتیمیزین قاباغینی آلتینلار. اونا گۆره ده آذربایجانا کاتو زبان، زنگنه و وره رام کیمی ساتقینلاری گۆندر میشدیلر. ولی نتیجه ده امیدلری کسیدلی و ثابت اولدو که، خلق نهضتینی آرادان آپارماق اولماز.

تجربه اونلار ایچون یأس آور اولدو؛ نبوت نندی که، بو نهضت آذربایجان خلقینین قلبیندن قویان بیر طوفان ایمیش. بیزیم مبارزه میز ارتجاعین ظلم و اسارتیندن قورتارماق مبارزه سی ایدی. بو مبارزه ده ملت آرخامیزدا دایامیشدی. عین زماندا ایران آزادیخواه‌لاری دا آذربایجان نهضتینی دوشونوب و اونو تقویت ندریدیلر. بورادا ارتجاع ال آیاغینی ایتیریپ خارجیره متوسل اولماغا باشلادی و ایسته دی که، بیزیم نهضتیمیزین رنگینی دگیشدیریب های- کوی ایله اونو آرادان آپارسینلار. لاکن خلقیمیزین محکم ایمان و عقیده سی اونلارا فائق گلدی. اونا گوره ده مجبور اولدولار که، فقط بیر رای اکثریتی ایله آقای قوام السلطنه نی حکومت باشینا کتیرسینلر و اونون واسطه سیله آذربایجانین دموکراتیک نهضتی ایله حسابلاشسینلار. بو گذشت دگیل ایدی، بلکه اونلار مجبور ایدیلر. مرتجع‌لر بیلیردیلر که، آقای قوام السلطنه اوزون- اوزادی تجربه سینین سایه سینده نلییه بیله جک آذربایجان ایله راضیلاشماغا یول تاپسین. البته آقای قوام السلطنه نین ایش باشینا کلمه سی بیزیم ایچون موفقیت ایدی. لاکن اونون کابینه سینده یننه ده ایران مرتجع‌لری بیرلشمیشدی. اونلاری کابینه یه دعوت نتمگه آقای قوام مجبور ایدی. بو ایشی گورمه سه ایدی اکثریت قازانا بیلمزدی. بودا آقای قوام السلطنه نین استادلیغینا دلیل اولا بیلردی. ایران مجلسینده ارتجاعی هدف‌لردن باشقا بیرده خصوصی هدف‌لر واردیر که، هر کس چالیشار نوز آداملارینی ایش باشینا کتیرسین.

آقای قوام نماینده لرین روحیه سینده بلد اولدوغو ایچون بوندان استفاده نتمگه موفق اولدو. بوندان باشقا آیری جور بیر یول یوخ ایدی.

البته آقای قوام السلطنه گله جکده او آداملاردان یاخاسینی قورتاراجاقدیر. بو ایشی گورمسه تکیه نتمک ایسته دیگی آزادیخواه‌لارین اعتمادینی جلب نده بیلمیه جکدیر. بو کابینه کرلیفون بالیق، نورد ک و خرچنگین عرابه چکمک حکایه سینی خاطره کتیریر. بونونلا بنله، کابینه هرکسدن تشکیل اولورسا اولسون، آذربایجان نهضتینین تکاملی اثرینده میدانا چیخمیش و بیزیم ایله حسابلاشماق

مجبوریتینده قالمیشدیر. حتی کابینه ده نله آداملار واردیر که، آذربایجان دیلی اوندان نوتری نولومدن بدتر دیر. با وجود این او، بو دیلین آذربایجاندا تدریس و انتشارینا انگل توره ده بیلمه میشدیر.

ایندی بیز، نه اینکه ابتدائی مکتبلرده، حتی متوسطه و عالی مکتبلریمیزده ده نوز آنا دیلیمیزده تحصیل نتمک حقیقی آماغا موفق اولموشوق. بوندان باشقا اساسی مسئله لردن بیرری ده تورپاق مسئله سیدیر. بیز ۱۲ شهریور بیاننامه سینده فقط خالصه و خلق دشمنلری یئرلرینین اکینچیلر آراسیندا بؤلونمه سینى ایره لی سورموشدوک. ایندی مبارزه نتیجه سینده بوساحه ده دهاها آرتیق موفقیت قازانمیشیق و تهران ایسه بیزیم دالیمیزجا گلگه مجبور اولموشدور.

البته اونلاری بو ایشلره وادار نده ن بیزیم قدرتلی نهضتیمیز و دوزگون سیاستیمیزدیر. بونولادا ارتجاعین ارکانینا بویوک رخنه دوشموشدور. بو واسطه ایله ۴۰ ایل تمام مشروطه انقلابی نهالینین اوستونده قالان آغیر داش، بیر آزدا اولسون، کنارا چکیدلی. مشروطه انقلابی اوندان نوتری ایدی که، خلق حاکمیتی نوز الینه آلسین. لاکن داخلی و خارجی مرتجعلر اونو بو غموشدو. حاکمیت مستبد شاهین الیندن مستبد آداملارین الینه دوشموشدو. بیزیم نهضتیمیز، ۴۰ ایل راکد قالمیش مشروطه نهضتینی دیریلندی. ایندی البته ارتجاع تامامیله نولوب آرادان گنتمه ییب، بلکه اونلار ۱۵ انجی مجلسده یئنه ده نفوس تاپماق ایسته بیرلر. اونلار فرقه تشکیلاتیمیزدان قورخورلار. بیزیم نهضتیمیز ایراندا بویوک بیر زمینه حاضرلادی. آذربایجان نهضتی بویوک بیر فرقه یه و خلقه تکیه ندیبیدیر که، بودا بویوک بیر عاملدیر. آیری بیر عامل گوندن- گونه آزادیخواه تشکیلاتلارین گوجلنمه سی و تورپاق بؤلگوسو نتیجه سینده ایران کندیلرینین نظرینی جلب نتمه سی و اونلاری نهضتیمیزه طرفدار حالینا سالماسیدیر. ندیگیم کیمی تاریخن معجزه لریندن بیرری ده قوام السلطنه حکومتینین تشکیلی ایله بیزیم خلق قوشونلاریمیزین تشکیلینین بیر وقتہ تصادف نتمه سی ایدی.

آقای قوام السلطنه مسکوا گنتمکله ایسته بیردی که، اوندان قاباق زمام دارلار طرفیندن بولاندیریلیمیش، خارجی سیاستی دورولتسون. واقعاً شورالار اتفاقینین او سازشین عمله کلمه سینده داها آرتیق تأثیری واریدی. اونلار بین الملل سیاستده منتظر اولونمایان بیر دؤنوش عمله کتیردیلر. بو ایسه قوام السلطنه نین نفوذو اعتبارینی آرتیردی.

بیر نچه کلمه ده موافتنامه حقیقده دنمک لازمدير.

سیزه تقدیم نئدیگیمیز موافتنامه بو ساده لیکله میدانا چیخمامیشدیر. اونون هر بیر ماده سینده مکرر حلاجلیق اولونموشدور. ملی حکومت نوزونو خلقالین و تاریخین قاباغیندا مسؤل گؤروردوکه، ایشی سهل توتمامیش، وار قوه سیله خلقالین حقوقوندان مدافعه نتمیشدیر. اجازه وئرین باغلانان موافتنامه نی اوخوماقدان قاباق اونون ضامن اجراسی باره سینده بیر نچه سؤز دنیم. اولاً بونو بیلمه لیسیز که، بیز بو ایشی باشلایان زمان ضامن اجرا اولایلن هنج بیر قدرته مالک دگیل دیک.

او وقت بیز هنج نوع واهمه یه یول وئرمه ییب ایسته دیگیمیزی آماغا موفق اولدوق. ایندی ده اونو ساخلییا بیله جگیمیزه ایمانیمیز واردیر. بیر ده بو موافتنامه نین بیرینجی ضامن اجراسی خلقیمیز و ملی مجلسیمیزدیر. بو مجلسیمیز همیشه آدیقلاریمیزین ضامن اجراسی اولاجاقدیر.

آذربایجان همیشه نوز مجلسینین دالینجا گنده جکدیر.

خلقیمیز و مجلسیمیزین ضامن اجراسی ایسه فرقه میزدیر. فرقه هنج وجه ایله مرتجعیره امکان وئریمییه جک که، آدیقلاریمیزی اورتادان آپارسینلار. مجلسیمیزی یارادان فرقه میز اونون دا ضامن اجراسیدیر. دیگر ضامن اجرامیز آذربایجانین خارجینده و ایران داخلینده کی آزادیخواه قوه لردیر. اونلار بیلیرلرکه، بیز اولماساق اونلاری آرادان آپاراجاقلار. اونلار بیزدن حمایت ندیب و بیزدن ده کمکیک گؤزله بییرلر. بو ایسه قوتلی بیر ضامن اجرا دیر.

آذربایجان آزادلیغینین دیگر بیر ضامن اجراسی گلجک مجلس شورای ملیدیر. اونا گۆره گرک بیز نله نماینده لر انتخاب نده ک که، اونلار خلق طرفداری اولسونلار. شبهه سیز که، بیز اونا نائل اولاجایز.

بیز گرک گلجک مجلسی نله حالا قویاق که، او آزادلیغین مرکز ثقلی اولای بیلسین. هرگاه بیز موفق اولاق که، آذربایجاندا و ایرانین باشقا نقطه لریندن آزادیخواه عنصرلر مجلسه انتخاب اولونسون، اونا ارتجاعین قوه سینی سیندیریپ ایراندا آزادلیغی ابدی صورتده تأمین نتمیش اولاریق.

ایندی بیزیم قارشیمیزدا ایکی یول وار، یا گرک مجلسه اکثریتی وجوده گتیره ک و یا گرک نوز قوه میزله آدیقلاریمیزی حفظ نده ک. اگر ایسته سه لر که، آدیقلاریمیزا ال اوزادالار، اونا خلقیمیز نوز گوجایلره ایسته دیکلرینی آلاقدیر.

من نوز فرقه میز و تشکیلاتیمیزین گوجونه اینانمیشام. بیزیم فرقه میز مشروطه کوتوگو اوستونده گوگرمیش بیر نهالیدیر. من فکر ندیره م که، آذربایجاندا گنده ن نماینده لرین هامیسی آزادیخواه اولاجاقلار. بونا هنج شبهه یوخدور که، فرقه میز ایمانلی آدمالاری نامزد نده جک. خلقیمیز آرتیق دوشونوب و بیلیرکه، آذربایجانلیلارین منافعی حفظ نده ن یگانه بیر قوه وارسا اودا آذربایجان دموکرات فرقه سیدیر. گرک خلقیمیزین ایچینه اتحاد، ایمان و قارداشلیق اولسون. ارتجاعی فکرلرین ضامن اجراسی دا بیزیم بیری- بیرلریمیزه عدم اعتماد و عدم اتحادیمیز اولای بیلر. بیز گرک وار قوه میزله اتحادیمیزین پوزولماسینا یول ونرمییه ک. هر او آدم که، آذربایجانلیلارین اتحاد و اتفاقینا ضد اولسا بی رحمانه اولراق آرادان آپاریلاجاقدیر. بو موافقتنامه بیزیم مبارزه میزین نتیجه سینده الده ندیلیمشدیر. بونولادا بیزیم مبارزه تاریخیمیزده یئنی بیر صحیفه آچیلیر. نهضتیمیز آدیقلارینی بورادا ثبت ندر و مبارزه میزین ایکینجی دوره سینده قدم قویور.

سونرا آقای پیشه وری مرکزی دولتین ۷ ماده لی ابلاغیه سینی و ۱۵ ماده دن عبارت اولان موافقتنامه نی اوخویارق هر ماده نین اطرافیندا مفصل صورتده شرح و نردیلر.

یئنی دور- یئنی شعارلار

تهران ایله موافقت نامه باغلانیدقان سونرا، فرقه میز یئنی بیر دوره یه قدم قویدو. بو دوره قارشیمیزدا دوران وظیفه لره گوره، فرقه نین خط حرکتینی دگیشدیرمک لازم گلدی. اگر چه موافقتنامه واسطه سیله بوتون مسئله لر حل اولونمامیشدیر. مخصوصاً انتظامات قوه سی و قوشون تشکیلاتی بلاتکلیف حالدادیر و بو سطرلری یازان گون، همان مسئله لری قطعی صورتده حل نتمک ایچون تهران، آذربایجان ایالتی انجمنی رئیسسی تحت ریاستینده، بیر هیئت گؤندریلمیشدیر. بونولا بنله مبارزه میزین گندیشینده بویوک بیر دؤنوش حس اولونماقدلیر.

بو دؤنوش مناسبیله فرقه نوز خط حرکتینه تغییر و نریب شعارلارینی دگیشدیرمیشدیر. دونه قدر بیز، آذربایجان خلقینی اسارت آلتیندا ساخالیان استبداد و ارتجاع قوه لرینی ازیب اورتادان چیخارماقلا، نوز حاکمیتیمیزی. ملیتیمیزی، نوزوموزون ملی دیل و ملی خصوصیاتا مالک بیر ملت اولدوغوموزو ثبوت نتمگه و بو حقی انکار ندیب نهضتیمیزه قارشی دورانلاری سلاح گوجو ایله یولوموزون اوستوندن گؤتورمگه چالیشیر، عین زماندا خلقیمیزین سعادتینی تأمین نتمک ایچون بویوک اصلاحات نقشه لری تهیه و اونو فوریتله شروع ندردیک.

فرقه نین دوزگون رهبرلیگی سایه سینده آیاغا قالخیمیش خلق ایسه آجلیغا، سوسوزلوغا و محرومیته باخمییاراق، فرقه میزین شعارلارینی عملی نتمک اوغوندا هر جور فداکارلیغا حاضر اولدوغونو عملاً اثبات نتمکده ایدی. بو ایسه بیزه مستقل

بیر صورتده حرکت نتمک ایچون گنیش فعالیت میدانی و بویوک امکاتلاری یارادا بیلدی. بو گون ایسه شرایط دگیشمیشدیر. ایندی آلدیغیمیز حق و اثبات نئدیگیمیز ملیتیمیزی ساخلاماقلا خلقین سعادت ایچون باشلادیغیمیز اصلاحات ادا مه و نر مک وظیفه سی میدانا چیخمیشدیر. بونو ایسه فرقه یارادیب. مسلح فدائی دسته لری تشکیل نتمک، ژاندارم و ارتجاعی قوشون دسته لرینی سوروب آذربایجان توپراغیندان چیخارتماقدان داها چتین بیر مسئله دیر. بو ایشده قاتی سویوقلوق، محکم عزم و اراده، تشکیلاتی انتظاما سالماق، فرقه افرادی و خلقین روحیه سینا حفظ نتمک کیمی آغیر و مشکل مسئله لر میدانا چیخیر. دونه قدر حاکمیت یولوندا مبارزه نئدیگیمیز ایچون، احساساتی تحریک اولونموش خلق آسانلیقلا آردیمیز جا گلیردی. بو گون اونو کتیرمک ایچون منظم تشکیلات و اساسلی تبلیغاتا احتیاج واردیر. او ایندی گرک دوشونجه و بیلک اوزرینده ایره لی چکیلسین. احساسات آنی ایشلرده فایده الی اولایلر. اوزون و تدریجی مبارزه لرین سلاحی ایسه بیلگی و تشکیلاتدیر.

اونا گۆره دیر که، فرقه تشکیلاتینین اهمیتی میدانا چیخیر. اونا گۆره دیر که، خلقین آنلاقلی و دوشونجه لی طبقه سی، دولت تشکیلاتیندان زیاده، فرقه اطرافیندا داها آرتیق دوشونوب اونون ایشلرینین گنیشینه داها آرتیق توجه ندیر.

فرقه میزین باشچیسی مکرر دنمیشدیر که، بیز صدر مشروطیت آزادیخواهلارینین سهلرینی بیر داها تکرار نتمییه جییک. بو بویوک سۆزدور. صدر مشروطیت مشروطه چیلرینین ایچریسینده بویوک سیمالار، چوخ معلوماتلی رهبرلر آز دگیل دی. اونلارین گۆستریدیگلی استقامت و نشان و نردیگری قهرمانلیقلار دا چوخ بویوک دور. ولی اونلارین الده نئدیکلری آزادلیغی ساخلاماق ایچون دوشونه بیلمه مه لری سهو و اشتباه حساب اولونور. آقای پیشه ورینین همیشه اصرار ایله تکرار نئدیگی مسئله بودور. او، همین جهتدیر که، نوز نطقلرینده و یازیلاریندا فرقه عضولرینه الده ندیلن بویوک موفقیتلره گوه نیب صباحی اونوتاملارینی همیشه تاپشیریر (آزادلیغی

آلماق کافی دگیل، اونو ساخلاماق، اوندان خلقین سعادتیی ایچون استفاده نتمک شرطدیر. شعارینی او تکرار ندیر. بویوک مشروطه چیلر مشروطه نی آلدیلار. ولی اونون ساخالناماسی ایچون بیر تدبیر کنچیرمه بیب، بیر تشکیلات وجوده گتیرمه دیلر. آقای پیشه وری بونو اونلار ایچون بویوک سهو حساب ندیر و بونون تکرار اولونماماسینی تاپشیریر. فرقه میز ایسه بو مسئله یه توجه نندیگی ایچون دور که، تشکیلاتیمیزی گوندن- گونه قوتلندیرمک و خلقی اونون اطرافینا توپلاماق مسئله سینه هر بیر ایشدن آرتیق اهمیت وئریر.

هر گاه پولاددان محکم انتظام و بیر لیگه مالک اولان فرقه تشکیلاتیمیز اولمازسا، موفقیتلریمیزه مشروطه چیلرین موفقیتلری کیمی، موقتی اولوب، ارتجاعی عنصرلر آیفلا یاراق اونو نوز استفاده لری ایچون یینی بیر واسطه اولماق درجه سینه تنزل وئره بیله جکلر.

بوخطری حس نندیگی ایچون دور که، فرقه میزین صدری بوتون فرقه عضولرینی، بوتون خلقی و بوتون آزادیخواهлары فرقه یه توجه گؤسترمگه، فرقه نین دالینجا گنتمگه، فرقه ایشلرینی هر بیر آیری ایشه ترجیح وئریمگه دعوت نتمیشدیر.

هر بیر ناموسلو آذربایجانلی ایسترکیشی، ایستر آرواد، ایسترقوجا، ایستر جوان، کیم اولورسا اولسون، بیرینجی نوبه ده نوزونو دمورات فرقه سینین فدائیسسی و سربازی حساب نتمه لیدیر. او هر ایشه اقدام نندیکده دوشونمه لیدیر که، بو ایشه فرقه نه جور باخیر و بو ایشین بیزیم گونده لیک شعاریمیز ایله نه کیمی علاقه و تماسی اولاییلر. بنله اولمازسا، آلینان آزادیگی ساخلاماق، اوندان خلقین سعادتیی ایچون استفاده نتمک اولماز.

هنوز خلق فرقه میزه اینانیر، اوندان نوز آتیه سی ایچون بویوک امیدلر گؤزله بیر. هنوز قوجا آروادلاردان باشلایب کیچیک یاشلی قیزلارا قدر، قوجا کیشیلردن جوان اوشاقلارا کیمی، هامیلیقلا صباحین قورخولو ناامیدلیگیندن خلاص اولوب فرقه میزین امیدله یاشاماقدادیلر. هنوز خلق اوره گینه دنیر: بیزیم فرقه میزوار،

باشچیمیزوار، بیزه دوزگون رهبرلیک نده ن بویوک لریمیز وار، اونلار بیزی آجیندان تلف اولماغا، فلاکته دوشمگه، یولچولوق و گدالیغا محکوم اولماغا میدان و نرمیه جکلر. خلق بیزه، بیزیم فرقه میزه، بیزیم باشچیلاریمیزا، بیزیم فرقه میزین صدرینه بو نظر ایله باخیر.

آذربایجان کندلی قیزلارینین جهازی، آذربایجان کندلی جوانلارینین دیریلیک سرمایه سی، بالاخره آذربایجان زحمتکشلرینین گلجکده اولان امید منبعی بودور. بونا گوره دیر که، خلق نولکه ده اولان هر بیر دگیشیکلیگه و هر جور تبدلاتا قورخو و امید ایله باخیر. چونکه هامی اونون دوزگون رهبرلیگینه عادت نتمیش، اونون صداقتینه و قدرتینه اینانمیش، اونو نوزو ایچون اوره کی یانان آتا حساب و انتخاب نتمیشدیر. او حس ندیر که، اگر فرقه یه بیر طرفدن صدمه وارد اولارسا، اونون شخصی و اجتماعی زندگاتلیغی پوزولاجاق. بونولادا عموم خلقین گلجگی محو اولاجاقدیر. بو گونه قدر خلق فرقه میزه او گوز ایله باخمیشدیر. شهر یورین آذربایجان خلقینه و نردیگی بویوک سعادت واسطه سی و بویوک امید چراغی دا بودور.

یعنی فرقه میزدیر. ایکنجی ایله قدم قویارکن بو محکم پایه اوستونده ایشله مه لی و خلقین سعادت خلقین آزادلیغینین عظمتلی بناسینی همین اساسین، یعنی خلق اعتمادینین، اوزرینده قورمالیق.

البته خلق بیزیم قارا قاش- گوزوموزه عاشق دگیلدیر. خلقین اکثریتینی تشکیل نده ن کند و شهر زحمتکشلری بیزی شکل و صورتیمیزه گوره بگنمه میشدیر. بیزیم گوزدوگوموز ایشلر، گؤستر دیگیمیز استعداد و بروزه و نردیگیمیز حقیقتدیر که، اونلارین بیزه اولان محبتینی تولید نتمیشدیر. بو محبتی ابدیشدیرمک ایچون ایندی داها آرتیق فعالیت گؤسترمک و داها آرتیق استعداد بروزه و نرمک لازمدیر.

اون ایکی شهر یور مراجعتنامه سینی یازارکن فرقه میزین رهبری آقای پیشه وری فقط ایکی نفر یعنی آقای شبستری و آقای بادکان ایله راضی لاشمیش و بوگون

فرقه میزه رهبرلیک نده ن بو اوچ فدائی بیرلیکده ایشه باشلامیشلاردی. ایندی ایسه آقای پیشه وری ایکی یوزمیننه بالغ اولان فرقه نین صدری حساب اولونور. آقای شبستری ایسه، خلقین مبارزه سی نتیجه سینده الده ندیلن ایالت انجمنین باشیندا دورور. آقای بادکان ایسه هر ایکی رئیسین معاونت مقامینی درک نتمکله فرقه رهبرلیگی و انجمن فعالیتینده بویوک وظیفه لر انجام وئریر.

ایندی فرقه میز ایچرسیینده یوزلرجه قهرمان رهبرلر میدانا چیخمیشدیر. بیر ایلیک مبارزه نین نتیجه سینده، دوننه قدر آدی، ساتی خلقه مجهول اولان ساده انساتلار آراسیندا، لیاقتلی حربی افسرلرده ینتیشمیشدیر. ژنرال دانشیان، ژنرال کبیری، ژنرال کاویان، سرهنگ آرام، سرهنگ جاویدان، سرهنگ قلی صبحی و سایر فدائی باشچیلاری بوگون بویوک لیاقت و یارارلیق گؤسترمله نه تک آذربایجان، بلکه بوتون ایراندا نوز لیاقت و استعدادلاری سایه سینده شهرت قازانمیش و خلقیمیزین دایاقلاری اولماق مقامینا گلیمشله.

ایندی بیزیم فرقه تشکیلاتلاریمیزین باشیندا جدی و فداکار جوانلاریمیز واردیر که، بیر ایل بوندان اول اولارین وجودی مثر ثمر (یعنی فایدا وئرچی بیر وجود) حساب اولونا بیلیمزدی. بیز، آقای پیشه ورینین دندیگی کیمی، چوخ ایش گؤرموشوک. عقله گلمه ین موفقیتلره نائل اولموشوق. لاکن بو هنجده کافی دگیلیدیر. ایندی وظیفه میز داها آغیر و ایشیمیز داها چتیندیر.

بیز گرک آلدیقلا بیزیمین ساخلانیلماسی وسایلینی تأمین نده ک و باشلادیغیمیز اصلاحاتین ادامه سی ایچون قانونی یوللار تاپاق. خلقیمیزین آزادلیق و سعادتینی تأمین نتمک ایچون اطرافیمیزدا اولان کثیف محیطین تمیزلنمه سی وسیله لرینی تهیه نده ک. بو ایسه داها آغیر و داها مشکل بیر ایشدیر.

اگر بنا اولسایدی ایران مرتجع عنصرلرین تحت حاکمیتینده قالسین، او حالدا بیزیم موفقیتلریمیزین الیمیزده قالماسینا، هنج وجهله، امید باغلاماق اولماز. بیز بو ایشی دانما نظرده توتمالیق. اونا گوره ایکینجی ایلده فعالیتیمیزی آذربایجان داخلینده

محدود نتمه بیب عموم ایران آزادیخواه‌لارینین آپاردیق‌لاری آغیر و شدید مبارزه ده اشتراک نتمه لیبک.

بیر ایلیک مبارزه بیزیم ایچون ایران خلقی آراسیندا بویوک نفوذ، شهرت و اعتبار وجوده گتیرمیشدیر. بوندان استفاده ندیب ایران ارتجاعینی سرنگون نتمک یولوندا بویوک قدملر گؤتورمه لیبک. ایندی بوتون ایران آزادیخواه‌لاری بیزه قارداشلیق الی اوزادیر. بیز اونلارین اللرینی سیخیب بیرلیکده مبارزه میزه ادامه ونرمه لیبک. ایران آزادیخواه‌لاری اعتراف ندرلر که، بیزیم ملی دموکراتیک نهضتیمیزین اثری آذربایجان حدودوندا محدود اولماییب بوتون ایرانی ایشیق‌لاندیرمیش و بوتون ایران آزادلیغینی تضمین نتمیشدیر. بیزیم غفلتیمیز اولورسا، بوتون ایران آزادلیغینین اضحلالینا سبب اولایبیر.

بو مسئله نی آقای پیشه وری تهراندا اولارکن حزب توده تشکیلاتینین رهبرلرینه آچیق بیر صورتده بیلدیرمیشدی. اونلار، آذربایجان ایله حکومت آراسیندا مورد مذاکره اولان، موافقتنامه نین بیر نوع قورتاریب ایشینه خاتمه ونریلمه سینی ایره لی سورموشلردی. آقای پیشه وری نوزونه مخصوص صاف و ساده گولوق ایله جواب ونرمیشدی که، عزیز آزادیخواه‌لار! سیز چوخ تلسمه یین بیزیم بوینوموزدا اولان وظیفه نین آغیرلیغینی دوشونون! بیز اگر یانلیش بیر خط حرکت گؤتوروب جدی بیر اشتباهه یول ونره رسک، تک آذربایجان دموکرات فرقه سی دگیل، بوتون ایران خلقینین آزادلیغینین اورتادان گنتمه سینه باعث اولایبیریک.

آقای پیشه وری او گون چوخ یاخشی حس نتمیشدی که، بو گونه تک آذربایجان خلقینین و بلکه بوتون ایران خلقینین سعادت‌ی اونون امضاسینا باغلیدیر. او، سیاست ایله آشنا اولان اوره کلرین دوگونتوسونو بنله حس نتمه میش دگیلدی. اونا گوره ده اون بنش گونلوک دانشیقی نتیجه سینده تنظیم اولونان موافقت نامه نی امضاء نتمه دن تبریزه مراجعت نندی. نوز دوغما خلقینین، نوز فرقه یولداشلارینین مشورت و رفاقتی ایله مسئله نی حل نتمک ایسته دی. بیزیم فرقه عضولریمیز و فرقه

باشچیلاریمیزین هامیسی بو مسئولیتی حس و درک نتمه لی دیرلر. ملیونلارجا انساتلارین انساتلارین سعادت بیـزیم دوزگون رفتاریمیزدان، دوزگون دوشونمه گیمیزدن و دوزگون ایشله مه گیمیزدن آسیلی دیر. ایندی بیر ایراندیر، بیر دموکرات فرقه سی.

بیز اینانیریق که، فرقه میز اوندان گوزله نیلن بویوک وظیفه نی شرافتله انجام ونره جک و تاریخین قیزیل صحیفه لری ده اونون آدینی قهرمان فرقه لرین سیراسیندا ثبت نده جکدیر.

(سون)

تبریز. ۱۲ - شهریور ۱۳۲۵

نشر کارگری سوسیالیستی